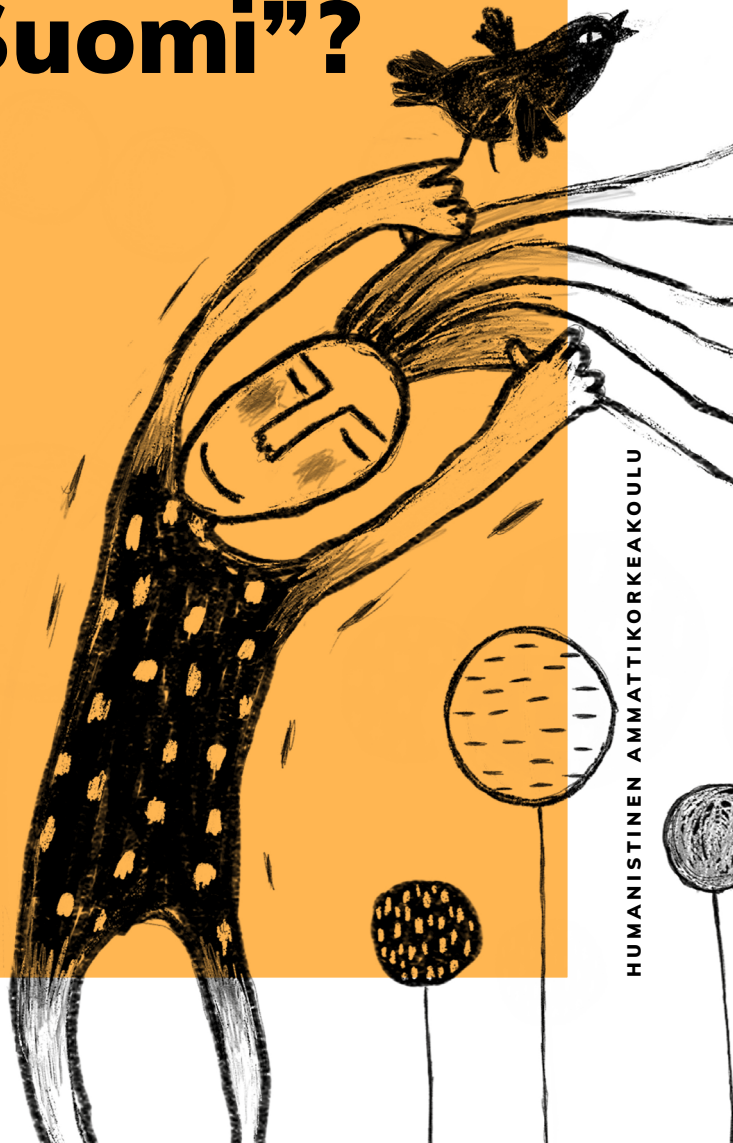

HUMAK®

”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi”?

Nuorisotyön tekijät,
paikat ja ympäristöt
vuonna 2030

Karla Malm

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi”?

Nuorisotyön tekijät, paikat
ja ympäristöt vuonna 2030

Karla Malm

HUMAK[®]

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Karla Malm

”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi”?
Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030

ISBN 978-952-456-394-9 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-456-395-6 (painettu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 119.

© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2021, Helsinki

Taitto: Emilia Reponen

Sisällys

1 JOHDANTO	9
1.1 Nuorisotyön mahdolliset maailmat.....	9
1.2 Tutkimushankkeen tavoitteet.....	12
1.3 Aineisto ja menetelmät	12
1.4 Tutkimuksellisella sivupolulla eli nuorisoalan "perusjoukkoa" jäljittämässä.....	14
2 TILASTO-OSIO: NUORISOTYÖ VUONNA 2019 JA 2030	17
2.1 Kyselyn vastaajakunta	17
2.2 Koulutus, työkokemus ja paikkakunnat	18
2.3 Nuorisotyön osa-alueet vastaajien työssä vuonna 2019	24
2.4 Nuorisotyön osa-alueet ja toimintaympäristöt vuonna 2030 ..	26
2.5 Nuorisotyön arvostus, tulevaisuudenhaasteet ja tavoitteet	34
2.6 Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät ja kumppanuudet	41
2.7 Osaaminen tulevaisuuden nuorisotyössä	44
2.8 Nuorisotyön toimintamahdollisuudet tulevaisuudessa	47
3 NUORISOTYÖN TULEVAISUUDEN TILAT JA TOIMINTAKENTTIEN MONINAISUUS	50
3.1 Tulevaisuuden tilat	50
3.2 Digitaaliset ympäristöt.....	51
3.3 Koulu	58
3.4 Monitoimitilat	63
3.5 Organisaation omat nuorille suunnatut tilat.....	67
3.6 Monikenttäinen nuorisotyö	71

4 NUORISOTYÖN SANOITTAMINEN JA ARVIOIMINEN ERILLISINÄ JA YHTEEN KIETOUTUVINA PROSESSEINA.....	72
4.1 Ammatillisen nuorisotyön merkityksen osoittaminen	72
4.2 Sanoittamisen ja arvioinnin painoarvon kasvu.....	74
4.3 Sanoittaminen.....	76
4.4 Arvioiminen.....	78
4.5 Millaista osaamista nuorisotyön sanoittaminen ja arvioiminen vaativat?.....	81
5 TOIMINTAKENTTÄNÄ TULEVAISUUS.....	83
5.1 Kiihtyvän tahdin ja äkkipysähdysten aika?	83
5.2 Nuorisotyön tulevaisuudelle keskeisiä kehityskulkuja.....	86
Teknologian kehitys.....	87
Ilmastonmuutos.....	90
Nuoruuden paineistuminen.....	92
Polarisaatio.....	95
Alueelliset erot	98
5.3 Nuorisotyö tulevaisuustyönä.....	100
6 LOPUKSI: KYMMENEN HAVAINTOA HUOMISESTA	102
LÄHDELUETTELO	106
Kirjallisuus, raportit ja tilastot.....	106
Esitykset ja puheenvuorot.....	116
Tiedotteet ja media-artikkelit.....	116
Sähköpostitiedonannot.....	118
Valtakunnalliset asiakirjat ja ohjelmat.....	118
LIITE 1: KOULUTUSTAUSTAA KOSKEVAT KUVIOT	120
LIITE 2: KYSELYLOMAKE.....	128

1 Johdanto

1.1 Nuorisotyön mahdolliset maailmat

Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt -hanke suuntaa katseensa tulevaisuuteen. Otsikkonsa mukaisesti hankkeessa kysytään, ketkä tulevaisuuden nuorisotyötä tekevät ja missä sitä tehdään; millaisia nuorisotyön tulevaisuuden tilat ja toimintakentät ovat; millaiset kehityskulut muovaavat ja suuntaavat uudestaan nuorisotyötä; mikä nuorisotyössä säilyy ennallaan; mitä on tulevaisuuden nuorisotyö. Pohjana ovat nuorisotyön kentällä työskentelevien käsitykset nuorisotyön tulevaisuudesta. Näitä käsityksiä kartoitettiin kyselyn ja ryhmähaastatteluiden avulla.

Kaikki lienevät kuulleen vähintään kerran elämässään ironisen toteamuksen, jonka mukaan ennustaminen, erityisesti tulevaisuuden ennustaminen, on vaikeaa. Toteamus on käynyt vuosien saatossa varsin kuluneeksi, mutta sallittakoon sen lainaaminen silti tässä yhteydessä – se on nimittäin oikeassa. Erityisesti paikkansapitävien ennusteiden lupaminen on riskialtista puuhaa. Emme vielä varsinaisesti *tiedä*, millaiselta maailma näyttää vuonna 2030. Tiedämme joitakin asioita, joitakin voimme perustellusti pitää todennäköisinä, ja joidenkin toivomme tai pelkäämme muuttuvan todeksi. Maailma voi silti muuttua nopeastikin tavoilla, jotka eivät vielä ole näkyvissä. Todellisuus on luonteeltaan monin tavoin arvaamaton. Parhaatkin tulevaisuutta koskevat suunnitelmat voivat jäädä toteutumatta.

Silti tulevaisuutta – tai pikemminkin tulevaisuuksia – on osattava ajatella ja kuvitella. Nuorisotyön kentällä tämä tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuutta havaita hyvissä ajoin nuorisotyön toimintaan ja työskentely-ympäristöihin vaikuttavia kehityskulkuja sekä niihin valmistautumista muun muassa tarvittavaa osaamista vahvistamalla. Tämä on kuitenkin vain yksi puoli asiasta. Toinen liittyy juuri edellä mainittuun todellisuuden arvaamattomuuteen ja sen sisältämiin mahdollisiin maailmoihin.

Tulevaisuus ei ole jotakin sellaista, joka määräytyy nykytilanteesta käsin ja toteutuu tietyn kaltaisena teosta riippumatta. Tulevaisuus ei ainoastaan tapahdu; sitä tehdään. Todellisuuden arvaamaton luonne korostaa sitä, että vääjäämättömän deterministisesti etenevän tapahtumakulun sijasta tulevaisuus on yhä avoin. Se sisältää useita, toistaiseksi toteutumattomia todellisuuksia. Tulevaisuudentutkimuksen eksplisiittisesti ilmaistu tehtävinä ovat vaihtoehtoisten tulevaisuuksien, niiden toivottavuuden ja niihin johtavien tekojen puntaroiminen (Bell 2003). Tulevaisuudentutkimusta siivittääkin ajatus mahdollisten maailmojen polustosta; tiettyyn maailmantilaan voidaan päästä nykyisyydestä useita eri polkuja pitkin. Mahdollisia maailmoja, samoin kuin polkuja niihin, on lukemattomia (Niiniluoto 2002, 7–10; Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 29–31; Kamppinen & Malaska 2002; Kuusi & Kamppinen 2002). Toisenlaisten tulevaisuuksien

kuvittelemine on toimintaa, joka auttaa havaitsemaan erilaisia vaihtoehtoja sekä suunnittelemaan tekoja niihin pääsemiseksi. Kuten Osmo Kuusi ja Matti Kamppinen (2002, 118) asian ilmaisevat, ”*houkutteleva mahdollinen maailma sisältää sellaisen tulevaisuuspolun, joka itse raivataan*”.

Laajimmillaan toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelemine sisältää paitsi realismiin pyrkivät skenaariot ja visiot, myös mitä mielikuvituksellisimmat dystopiat ja utopiat. Näiden kaltaisten toteutumattomien todellisuuksien rakentaminen kuuluu myös tulevaisuudentutkimukseen (Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 20). Tässä valossa ei ole ihme, että tulevaisuudentutkimusta on kuvailtu niin taiteeksi kuin tieteeksikin (Bell 2003, 167–168). Utopiat ja dystopiat kertovat siitä, miltä tulevaisuus pahimmillaan tai parhaimmillaan voisi näyttää. Niillä on voima osoittaa, millaisia signaaleja havaitsemme vallitsevassa ajassa, millaisia ilmiöitä voisimme kuvitella kasautuvan ja kerrostuvan, sekä mitä pidämme toivottavana tai epätoivottavana omien tai yhteisön arvojen pohjalta. Mielikuvituksella on valtava merkitys ajassa, jota luonnehdittaessa korostuvat usein kaoottisuus, ristiriitaisuus, monimutkaisuus (Sardar 2010; Sitra 2020a; Sitra 2020b). Juuri mielikuvitus on avainasemassa toisenlaisia tulevaisuuksia kuviteltaessa. Toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelemisessä on poikkeuksetta radikaalia potentiaalia, sillä saatavilla olevan tiedon ja mielikuvituksen yhdisteleminen osoittaa, että asiat voisivat olla toisinkin.

Vaikka tässä raportissa pitäydyn dystopioiden ja utopioiden luomisen sijasta varsin maltillisesti todennäköisten kehityskulkujen mukaisissa tulevaisuudennäkymissä, on paikallaan huomauttaa, että kohti tulevaisuutta voi kurkotella luoden tätä villimpiäkin visioita. Tämä raportti ei ole ensimmäinen puheenvuoro nuorisotyön tulevaisuudesta, eikä toivottavasti myöskään viimeinen (ks. mm. Nieminen 2015, 22–30; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019; Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017; Verke 2019). Onkin kiinnostava ajatusleikki, miltä näyttäisi nuorisotyön tulevaisuuden utopia tai dystopia. Millaisia lähestymistapoja nuorisotyössä tulisi valita suhteessa yhteiskunnallisiin kehityskuluihin, jotta tuloksena olisi nuorisotyön kannalta utopiaa tai dystopiaa lähestyvä tulevaisuus? Olisiko toisen utopia toisen dystopia nuorisotyössä?

Vaikka tulevaisuus on teoista riippuvaista, totuus on, että tämä päivä ei koskaan ole ikuinen ja muuttumaton. On vaarallista tuodittautua ajatukseen, että mikään ei muutu eikä minkään tarvitsekaan muuttua. Asiat muuttuvat joka tapauksessa, joko hitaasti tai nopeasti. Ne muuttuvat, osallistuimme me tai emme. Näin ollen sitä, millä tavalla ne muuttuvat, ei ole mielekäästä tulkita passiiviseksi tosiasiaksi, johon on mahdollista reagoida vasta tuon vastaansanomattoman muutoksen koitettua. Tulevaisuuksien kuvittelemine osoittaa erilaisia kehityskulkuja ja viittaa suuntaan, johon yhteiskunta vaikuttaisi olevan matkalla. Se antaa aikaa reagoida ennakoivasti, mutta tarjoaa myös tilaa haastaa ja pyrkiä omalla toiminnalla vaikuttamaan tapahtumien kulkuun ja siihen, millä tavoin muutos toteutuu (Kuusi & Kamppinen 2002). Toiminta ja suhtautumistavat riippuvat tietysti siitä, millaisesta muutoksesta on kyse ja millaisia vaikutuksia sillä on.

Koronaviruksen aiheuttaman pandemian järjestyttävä monin tavoin yhteiskuntia, totuttua järjestystä ja elintapoja on syntynyt tila, jossa tulevaisuus vaikuttaa olevan tavallista avoimempi (Sitra 2020b, 3). Näin ollen lienee myös aikaisempaa helpompaa pitää mielessä, että asiat saattavat toisinaan muuttua nopeastikin.

Kiinnostavaa on, että populaarikulttuurin puolella toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelemisen on manifestoitunut viime vuosina dystopioiden valtavana suosiona (esim. HS 2.7.2019; Kirkko&Kaupunki 16.7.2019; Oulun Ylioppilaslehti 26.2.2019). Dystopioissa ovat nousseet teemoiksi muun muassa ilmastonmuutos, totalitarismi ja sukupuolten eriarvoisuus. Vaikuttaa siltä, että kauheista tulevaisuuskuvista on helpompaa tuottaa viihdettä kuin paremman maailman kuvaamisesta. Väitän, että ilmiö ei myöskään rajaudu ainoastaan populaarikulttuuriin vaan pätee myös muilla elämän osa-alueilla. Tulevaisuus saa helposti dystooppisia sävyjä – kenties on helpompaa nähdä, mikä voisi mennä pieleen, kuin luoda malleja sille, millä tavoin asiat voisivat olla eri tavoin, mutta paremmin?

Tästä syystä on paikallaan antaa puheenvuoro eräälle tämän tutkimuksen osallistujista.

Mä voin jatkaa tästä ajatuksesta vielä sen, että meidän sukupolvi on tottunut myös semmoiseen yhteeseen totuuteen ja siihen et on se yksi hyvä käytösmalli. Ja mä kyllä vähän haastan sitä ajatusta, että tässä, tässä me ei voida enää haikailla sellaisen menneen maailman perään, että on se yksi totuus vai että sieltä mediaa, vaikka kuinka lukisi, löytyisi se yksi, mikä on oikein, ja pitäisi olla mediakriittinen. Vaan ehkä meidän yhteiskunta on edelleen siinä Kekkonen ajassa ja haikailee, että ois yksi yhteinen vihollinen ja että meidän täytyy olla yksi yhteinen kansakunta, joka on kaikki täysin samaa mieltä kaikista asioista. Ja siihen nään, että meidän yhteiskunta ei oikeasti oo tottunut keskustelemaan, tottunut elämään erilaisten mielipiteiden, erilaisten näkemysten, erilaisten uskontojen kanssa. [--]¹ Ja nuoret sukupolvet on kyllä siihen... ehkä on jotain sellaista, missä meidän pitäisi tulla sinne vastaan, et ne yhdistävät tekijät ja yhteisöllisyys, ne ei ehkä enää muodostukaan koti, uskonto ja isänmaa -periaatteella vaan että se yhteys pitäisi löytää siinä ihmisyydessä jostain muusta kuin näistä meidän ajatusmalleista, jostain ehkä niin kuin syvemmältä, jotta pystyttäisiin elämään moniarvoisessa ja moninaisesta yhteiskunnassa, mikä on ehkä toivottavasti parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi, jossa kaikki oli samaa mieltä.

Tulevaisuus on uusi, tuntematon, erilainen. Se ei ole yksimielinen eikä entisenkaltainen eikä liioin kaoottiseksi tai arvaamattomaksi kuvailtu, vaan moniarvoinen ja moninainen – ”toivottavasti parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi, jossa kaikki olivat samaa mieltä”. Avainsana on toivo.

Nuorisotyö ei ole ainoastaan passiivinen sivustatarkkailija vaan aktiivinen toimija, joka teoillaan luo ja rakentaa tulevaisuutta. Tulevaisuuden nuorisotyössä tarvittavan osaamisen vahvistamisen ohella on pohdittava avautuvien toimintamahdollisuuksien kirjoja ja toisistaan eroavien tulevaisuuksien toivottavuutta. Nuorisotyön eetos ja historia tarjoavat välineitä nuorisotyön kannalta toivottavien tulevaisuuksien puntaroimiseen. Jotta edellä siteeratun nuorisotyöntekijän kiteyttämä toive tulevaisuudesta toteutuisi, nuorisotyön on pyrittävä teoillaan tekemään se todeksi.

1 [--] merkitsee, että sitaatista on poistettu lause tai lauseita. Sitaatteja on tiivistetty luettavuuden helpottamiseksi. H1 ja H2 viittaavat haastateltaviin. Näitä on käytetty merkitsemään tilanteita, joissa haastateltavat keskustelevat keskenään.

1.2 Tutkimushankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa nuorisotyön tulevaisuudennäkymistä. Kuten Merja Kylmäkoski ja Juha Nieminen (2018) ovat todenneet, ”*nuorisotyön syvintä ydintä ovat kohtaamisosaaminen ja ryhmien kanssa toimiminen. Nuorisotyö on nuorten parisessa tehtävää kasvatustyötä, jolla tavoitellaan nuorten hyvän elämän toteutumista. Globaalista ja yhteiskunnallisesta muutoksesta tai teknologisoitumisesta ja digitalisaatiosta huolimatta nuorisotyön ydinosaamiselle on kysyntää jatkossakin. Kuitenkin vaikka nuorisotyön ydinosaaminen on ajattomuudessaan aina ajankohtaista, myös nuorisotyön on mietittävä osaamisen kehittämistä alati muuttuvissa toimintaympäristöissä. Muuttuvat ja mahdollisesti kokonaan uudet toimintaympäristöt haastavat nuorisotyön osaamista*”. Nämä ajatukset toimivat myös käsillä olevan tutkimusraportin perustana. Muun muassa paikat ja ympäristöt, joissa nuorisotyötä tehdään, ovat vuosien varrella kokeneet monia muutoksia (mm. Lampela ym. 2016; Malm 2018; Juntunen & Ylimys 2017) eikä tämän kehityskulun päättyminen vaikuta kovin todennäköiseltä. Pyrkimyksenä onkin nyt luoda kokonaiskuva tästä kehityksestä sekä esittää suuntaa-antavia arvioita siitä, millaiset tulevaisuuden kehityskulut ovat nuorisotyön kannalta tärkeitä.

Tutkimusraportti jakautuu kuuteen lukuun. Tässä luvussa esittelen tutkimuksen toteutusta: tavoitteita, aineistoa ja menetelmiä sekä erästä tutkimuksellista sivupolkua. Seuraava eli toinen luku on tilasto-osio, jossa kuvaan kyselyaineiston tuloksia. Näitä taustoitetaan tutkimuskirjallisuuden ja laadullisen aineiston avulla. Sitä seuraa kolmas luku, jossa keskityn nuorisotyön tulevaisuuden tiloihin ja toimintakenttiin. Myös tässä on hyödynnetty kyselyn tuloksia ja syvennetty niitä laadullista aineistoa analysoimalla. Neljännessä luvussa tarkastelen nuorisotyön sanoittamisen ja arvioimisen merkityksen kasvua. Luku pohjautuu tutkimuksen laadulliseen aineistoon. Viidennessä luvussa kurottaudun tulevaisuusskenaarioiden ja kehityssuuntien maailmaan ja arvioin, miltä tulevaisuus nuorisotyön näkökulmasta voi mahdollisesti näyttää. Lopuksi tiivistän edellä sanotun *kymmeneen keskeiseen havaintoon* (ks. s. 102) ja pohdin, mitä ne tarkoittavat nuorisotyön ja sen osaamisen näkökulmasta.

1.3 Aineisto ja menetelmät

Tutkimus toteutettiin keräämällä kolmenlaista aineistoa. Kevään ja kesän 2020 aikana on tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutettu tutkimuskysely ammatillista nuorisotyötä tekeville. Kyselyssä kartoitettiin kuntien, seurakuntien ja järjestöjen ammatillista nuorisotyötä tekevien näkemyksiä nuorisotyön tulevaisuudesta ja nuorisoalan tulevista osaamistarpeista vuoteen 2030. Tutkimuskyselyn perusta on rajattu melko perinteiseen ja tuttuun tapaan, jotta se olisi mahdollisimman monelle selkeä ja tunnistettava. Kyselyyn otettiin kuitenkin mukaan myös muutama tulevaisuuteen kurkottava osio nuorisotyön ulkopuolelta. Tällainen osio on esimerkiksi Sitran megatrendeihin (Sitra 2020a) perustuvat väittämät, joihin vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa arvioiden nuorisotyön toimintamahdollisuuksia niiden kuvaamissa tulevaisuuksissa. Tätä kautta pyrittiin

hahmottamaan hieman laajempaa kuvaa yhteiskunnassa käynnissä olevista muutostrendeistä ja niiden seurauksista. Kyselyä tehtäessä myös koronapandemian vaikutukset pyrittiin ottamaan huomioon, vaikka niistä ei suoranaisesti kysytytkään. Kyselyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkijalehtori Tanja Hakoluoto.

Kyselyyn vastaamisen arvioitiin vievän n. 30–45 minuuttia. Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää yhteystietonsa tutkimuksen seuraavaa vaihetta varten. Kyselystä tiedotettiin nuorisoalan verkostoissa ja se oli avoimena kesäkuusta elokuuhun 2020. Vastaajia oli yhteensä 225.

Tutkimuksen seuraavassa vaiheessa otettiin yhteyttä kyselyssä yhteystietonsa jättäneisiin ja järjestettiin viisi etäyhteyksillä toteutettua ryhmähaastattelua, joista kuhunkin osallistui 4–6 henkilöä. Yhteensä haastateltavia oli 25. Haastattelut etenivät puolistrukturoidusti, ja niissä käsiteltiin kysymyksiä, jotka haastateltaville oli toimitettu ennakoon tutustuttaviksi. Haastatteluissa nostettiin keskusteluun kyselyaineistosta tehtyjä alustavia havaintoja ja tarjottiin mahdollisuus kommentoida näitä. Tavoitteena oli tarjota tilaa myös haastateltavien keskinäiselle keskustelulle. Haastattelut kestivät n. 1,5–2 tuntia.

Lisäksi kyselyyn vastanneille perustettiin ryhmä Facebookiin. Ryhmässä esitettiin kysymyksiä, jotka olivat osittain samoja kuin ryhmähaastatteluissakin. Ryhmä toimi tiedotuskanavana myös tutkimuksen etenemisestä, kunnes se suljettiin sovitusti joulukuussa 2020. Aineistossa ryhmäkeskusteluiden rooli oli taustoittava.

Haastatteluissa ja sosiaalisen median ryhmäkeskustelussa tuotetun aineiston parissa työskenteleminen alkoi anonymisoimalla nauhoista tehdyt litteraatit, mikä tapahtui poistamalla sekä muuttamalla erisnimiä, paikkatietoja ja harkinnanvaraisesti myös muita tunnistettavia yksityiskohtia. Tämän jälkeen nauhoja ja litteraatteja on kuunneltu ja luettu rinnakkain, ja lähiluvun keinoin niistä on erotettu temaattisia kokonaisuuksia, joita on peilattu niin nuorisotyötä käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen kuin mega- ja metatrendikeskusteluun (ks. Sitra 2020a; Sitra 2020b).

Tilastollisen aineiston suhteen on hyvä huomata, että tutkimuksen kyselyn vastaajakunta edustaa näytettä nuorisoalalla työskentelevistä, eikä se ole ominaisuuksiltaan edustava otos nuorisoalalla työskentelevistä. Tämä kannattaa pitää mielessä myös tuloksia luettaessa.

Edustava otos olisi ollut mahdoton käytännön syistä, jotka liittyvät nuorisoalalla työskentelevien lukumäärän erilaisiin lasku- ja tilastointitapoihin sekä niitä koskevien arvioiden vaihteluun. Myöskään nuorisoalan työkokemus-, sukupuoli- ja koulutusjakaumasta ei ole saatavilla tarkkoja tietoja, joten avoimeksi jää, kuinka hyvin vastaajajoukko ominaisuuksiltaan kuvaa alan tilannetta.

Käytännön ongelmista huolimatta – ja osin juuri niiden takia – kysymys nuorisoalalla työskentelevien lukumäärästä on kuitenkin kiinnostava, ja tähän paneuduttiin hankkeen alkuvaiheessa. Tavoitteena oli suhteuttaa vastaajien lukumäärä saatavilla oleviin arvioihin ja taustoittaa tuloksia. Lukujen moninaisuuden takia tämä tavoite jäi toteuttamatta. Lukumäärän selvittäminen osoittautui kuitenkin monella tavoin tärkeäksi

tutkimukselliseksi sivupoluksi, joka tuo näkyviin joitakin olennaisia asioita nuorisoalasta. Nämä on paikallaan nostaa esiin myös tässä tutkimuksessa, ja siksi prosessia on kuvattu seuraavassa alaluvussa tarkemmin.

1.4 Tutkimuksellisella sivupolulla eli nuorisoalan ”perusjoukkoa” jäljittämässä

Kuten edellä totean, ammatillisten nuorisotyöntekijöiden lukumäärästä on esitetty arvioita, joissa on valtavaa vaihtelua. Nuorisotyön tilastoinnin loputtua 1990-luvulla ei ole ollut saatavilla tarkkaa tietoa, kuinka paljon nuorisotyöntekijöitä toimii kunnallisessa nuorisotyössä (Allianssi 2016, 78). Tätä tietoa on pyritty kokoamaan yhteen myös aikaisemmissa tutkimuksissa. Tommi Hoikkala ja Johanna Kuivakangas pohtivat samoja lukuja *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet* -teoksen johdannossa. Kuntien nuorisotoimen, etsivän nuorisotyön ja työpajojen osalta luvuksi arvioidaan 3852,72 henkilötyövuotta. Luvun taustalta löytyvät aluehallintovirastojen kyselyt, nuorisotilastot sekä sosiaalisessa mediassa käyty keskustelu, jossa lukuisat nuorisoalan toimijat osallistuivat lukujen ja niiden merkitysten pohtimiseen (Hoikkala & Kuivakangas 2017, 10–11, 25).

Näin asiasta kirjoitettiin vuonna 2016 Allianssin Tietoa nuorista -julkaisussa ”*Valtion budjettikirja 2015 ilmoittaa luvuksi 3400, samoin Suomen Kuntaliitto. Lokakuussa 2013 Tilastokeskuksen kuntasektoria koskevassa palkkataulukossa oli 2080 nuoriso-alkuisissa ammattinimikkeissä toimivaa henkilöä – toki nuorisotyössä toimii henkilöitä myös nimikkeillä, jotka eivät ala sanalla nuoriso*” (Nuorista Suomessa 2016, 79; ks. myös Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017, 6). Myös Allianssin julkaisema *Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017* kommentoi aihetta. Sen kyselyyn vastanneet nuorisotoimen viranhaltijat arvioivat kaikkien Suomen kuntien nuorisotoimien henkilöstömääräksi 3050 (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017, 6, 24–25). Tämä arvio sisältäneen niin koko- kuin osa-aikaiset toimenkuvat.

Myös Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry (Nuoli) on koonnissaan hyödyntänyt Tilastokeskuksen tietoja nuorisoon liittyvistä toimenkuvista. Kuntatyönantajien julkaisemat palkkatilastot, jotka perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin lokakuulta 2018, sisältävät nuorisotoimenjohtajan, nuorisopalvelupäällikön, nuorisosihteerin, nuorisotyön koordinaattorin, erityisnuorisotyöntekijän, etsivän nuorisotyöntekijän, nuorisonohjaajan, nuoriso-ohjaajan ja nuorisotyöntekijän toimenkuvat. Näillä nimekkeillä työskenteleviä henkilöitä oli kunnissa 1260 (Kuntatyönantajat 2019). Tässä kohden kannattaa huomata, että näissä luvuissa kyse on nimenomaan kokoaikaisista ja täyspalkkaisista toimenkuvista. Kuntatyönantajan palkkatilastot eivät myöskään sisällä tehtävänimikkeitä, joilla työskentelee alle 10 työntekijää.

Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry:n toiminnanjohtaja Petteri Piirainen tarkentaa pyynnöstäni lukuja nykytilannetta vastaaviksi ja laskee mukaan myös ne tehtävänimikkeet, joilla työskentelee alle 10 henkilöä. Tuloksena on, että kunnallisessa nuorisotyössä työskenteleviä kokoaikaisia työntekijöitä, joiden tehtävänimikkeessä esiintyy sana *nuo-*

riso, on 1344, osa-aikaisia 229. Yhteensä siis 1573 – ja henkilötyövuosia jonkin verran vähemmän. Piiraisen mukaan luku ”*lienee tarkin mahdollinen*”. Lopullinen totuus ei tämäkään luku kuitenkaan ole: luvut eivät sisällä esimerkiksi vapaa-aika -alkuisia nimikkeitä, joissa toimenkuvaan kuuluu muutakin kuin nuorisotyötä. Sama koskee työ-pajaohjaajan, yksilövalmentajan ja työvalmentajan nimikkeillä työskenteleviä, koska työnkuvassa voivat olla nuorten lisäksi myös muut ikäryhmät. Lisäksi koordinaattorin ja suunnittelijan kaltaiset nimikkeet jäävät näiden lukujen ulkopuolelle, koska saatavilla ei ole tietoa, toimiiko tehtävänhaltija liikuntapalveluiden, kulttuuripalveluiden vai nuorisotyön parissa.

Edellä mainitut arviot vaihtelevat kuitenkin varsin paljon: ero puolentoistatuhannen työntekijän ja yli kolmentuhannen henkilötyövuoden välillä on suuri. Mikä eroa selittää?

Piiraisen arvion mukaan kyseessä on tilastollinen harha. Tietoja on mahdollisesti kerätty eri raporteista ja samat työntekijät ovat saattaneet tulla lasketuksi kahteen kertaan. Tällainen tilanne voi syntyä, jos yhdessä tilastossa raportoidaan nuorisotyöntekijöiden määrä ja toisessa etsivää nuorisotyötä tekevien: tapauksissa, joissa nuorisotyöntekijän tehtävänimikkeellä työskentelevä tekee myös etsivää nuorisotyötä, hänet saatetaan laskea molempiin tilastoihin mukaan. On siis todennäköistä, että erot luvuissa eivät kerro ainoastaan ajallisesta muutoksesta vaan myös laskutavasta.

Seurakuntien henkilöstötilasto tarjoaa täsmällisempiä lukuja, joskin rajoitteet koskevat myös tätä tilastoa: siitä puuttuvat papit, diakonit ja varhaiskasvatuksen työntekijät, joiden työnkuvaan on sisällytetty nuorisotyötä. Vuoden 2020 osalta henkilöstötilastosta löytyvät tiedot nuorisotyöntekijöistä (1116), joista naisia on 738 ja miehiä 378. Jopa keski-ikä löytyy: 42,1. Henkilötyövuosiksi muutettuna luvuiksi saadaan 628. Luvusta voidaan päätellä ainakin se, että moni tekee nuorisotyötä osa-aikaisesti.

Järjestöissä nuorisotyötä tekevien määrästä arviot vaihtelevat viidestäsadasta yli kolmeentuhanteen, joista 1102 valtakunnallisella ja 2009 piiri- ja paikallistasolla (Nuorista Suomessa 2016, 79; Hoikkala & Kuivakangas 2017, 11, 25; tiedonanto Pietilältä). Näissä arvioissa kyse on nimenomaan palkallisista työntekijöistä. Näihinkin lukuihin heijastuvat erilaiset määritelmälliset eroavaisuudet, laskutavat ja ammattinimikkeet, joiden kirjo on valtava, vaikka kyse on suhteellisen pienestä toimialasta.

Lopputulos on siis seuraavanlainen.

Kunnallisen nuorisotyön osalta arvio vaihtelee matalimmillaan 1260:sta työntekijästä 3852,72 henkilötyövuoteen. Tuorein ja tarkaksi arvioitu luku on 1573.

Kirkon nuorisotyön tilastojen mukaan nuorisotyöntekijöiden lukumäärä on 1116 ja henkilötyövuosien määrä 628.

Järjestöjen osalta arvio liikkuu viidestäsadasta yli kolmeentuhanteen.

Luvut eivät ole varmistettavissa, saati keskenään vertailukelpoisia. Joka tapauksessa arviot ovat varsin karkeita eikä niistä käy ilmi lainkaan tarkempia tietoja koskien esimerkiksi alan sukupuolijakaumaa, työpaikkojen maantieteellistä sijaintia tai

työskentelypaikkakuntien kokoa. On siis todettava, että kyselyn vastaajakunnan edustavuuden arvioiminen on tältä osin mahdotonta, ja tämä on syytä ottaa huomioon myös tutkimuksen tuloksia luettaessa.

Vaikka luvut eivät kertoisikaan vastausta ensin esitettyyn kysymykseen, ne kertovat kuitenkin jotakin. Ensinnäkin, ne kiinnittävät katseen koko- ja osa-aikaisten toimenkuvien suhteeseen. Ei ole samantekevää, metsästetäänkö lukuja henkilötyövuosista vai työntekijöiden lukumäärää. Silti karkeistakin arvioista selviää, että osa-aikaisuus on yksi kentän kokonaiskuvaan vaikuttavista piirteistä. Toisekseen, arviot nostavat esiin kysymyksen nuorisotyön määritelmästä. Kuten edellä on käynyt ilmi, kysymys nuorisotoimialalla työskentelevien lukumäärästä kertoo jostakin muustakin kuin pelkistä numeroista. Kuten edellä on esitetty, ammattinimikkeiden kirjo on valtava, vaikka kyse on suhteellisen pienestä toimialasta. Lisäksi sama tehtävänimike ja tehtävä saatetaan sijoittaa eri kunnissa eri vaativuustasoryhmiin. Alalla ei ole vakiintunutta tehtävänimikkeistöä, josta kävisi ilmi tehtävien vaativuus- ja koulutustaso (tiedonanto Piiraiselta).

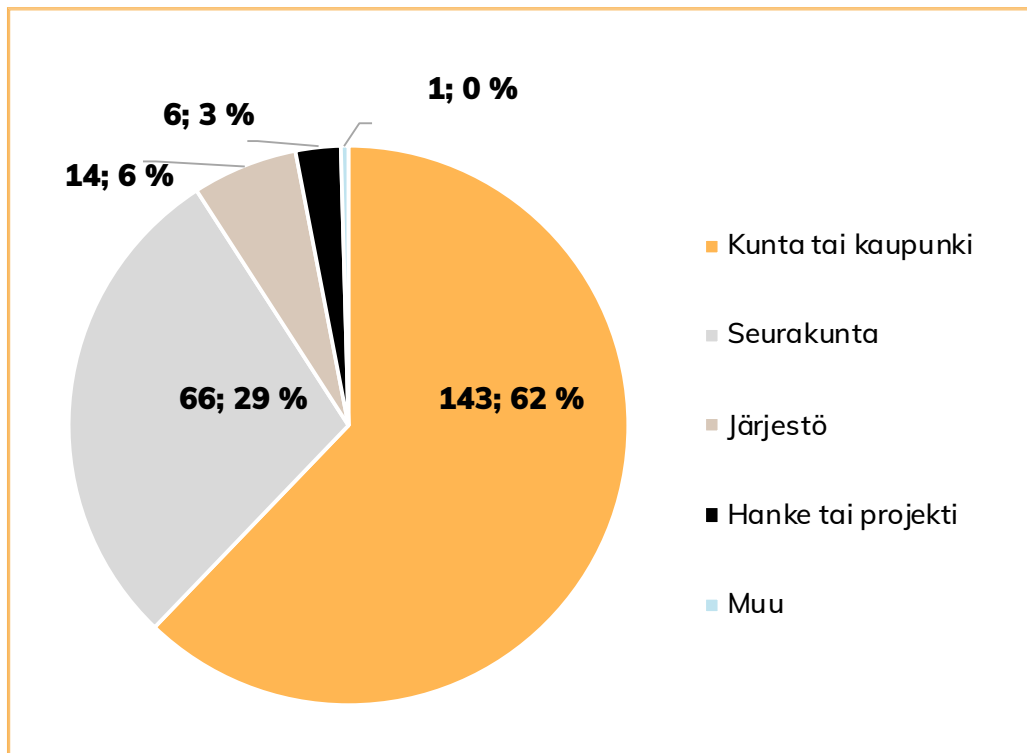
Tehtävänimikkeistön monitulkintaisuuteen liittyy sekin, että osa tekee nuorisotyötä, mutta jää nimikkeensä vuoksi tilastoissa tunnistamatta. Tähän liittyy käytännöllisten haasteiden ohella periaatteellinen kysymys nuorisotyön ammattilaisuuksista. Kenet luokittelemme nuorisotyöntekijäksi? Kuka saa sanoa tekevänsä nuorisotyötä? Vaarana on kaventaa nuorisotyön käsitettä niin, että siitä tulee ulossulkeva ja se jättää huomioimatta lukuisia ammattilaisia, jotka hyödyntävät työskennellessään nuorisotyön menetelmiä, etiikkaa ja eetosta. Toisaalta – ei ole tarkoituksenmukaista laventaa nuorisotyön käsitettä niin, että se ei tarkoita enää mitään. Nykytilanne kaipaa selkeyttämistä, ei hämärtämistä. Taustalla piilee fundamentaalinen kysymys nuorisotyön vähimmäisvaatimuksista: mitä asioita toiminnan on oltava, jotta sitä voidaan sanoa nuorisotyöksi (ks. myös Siurala ym. 2019, 9)? Mikä on nuorisotyölle keskeistä? Millaisten tunnusmerkkien perusteella nuorten kanssa työskenteleminen on tai ei ole nuorisotyötä? Toivoakseni myös tämän raportin sisältö tarjoaa eräänlaisia mahdollisia vastauksia näihin kysymyksiin. Tulevaisuudessa määritelmien selkeyttäminen lienee kaikkien nuorisotalalla toimivien ja siitä kiinnostuneiden etu.

2 Tilasto-osio:

nuorisotyö vuonna 2019 ja 2030

2.1 Kyselyn vastaajakunta

Kyselyn 225 vastaajasta sukupuolekseen 159 (71%) on valinnut sukupuolekseen nainen, 59 (26%) on valinnut mies ja 7 (3%) muu tai ei määrittelyä. Vastaajakunta on siis varsin naisvaltaista, mikä vastanee ainakin jossakin määrin nuorisoalalla vallitsevaa tilannetta. Kirkon henkilöstötilastoista voidaan todeta, että nuorisotyöntekijöiksi luokitelluista palvelussuhteessa olevista 356 on miehiä ja 720 naisia (kirkontilastot.fi, viitattu marraskuussa 2020). Tämä tarkoittaisi sukupuolijakaumaa prosentuaalisesti 33–67. Kuten edellä olen todennut, koko nuorisoalan sukupuolijakaumaa ei kuitenkaan kokonaisuudessaan ole tilastoitu, joten varmuutta vastaajakunnan sukupuolijakauman edustavuudesta ei ole.

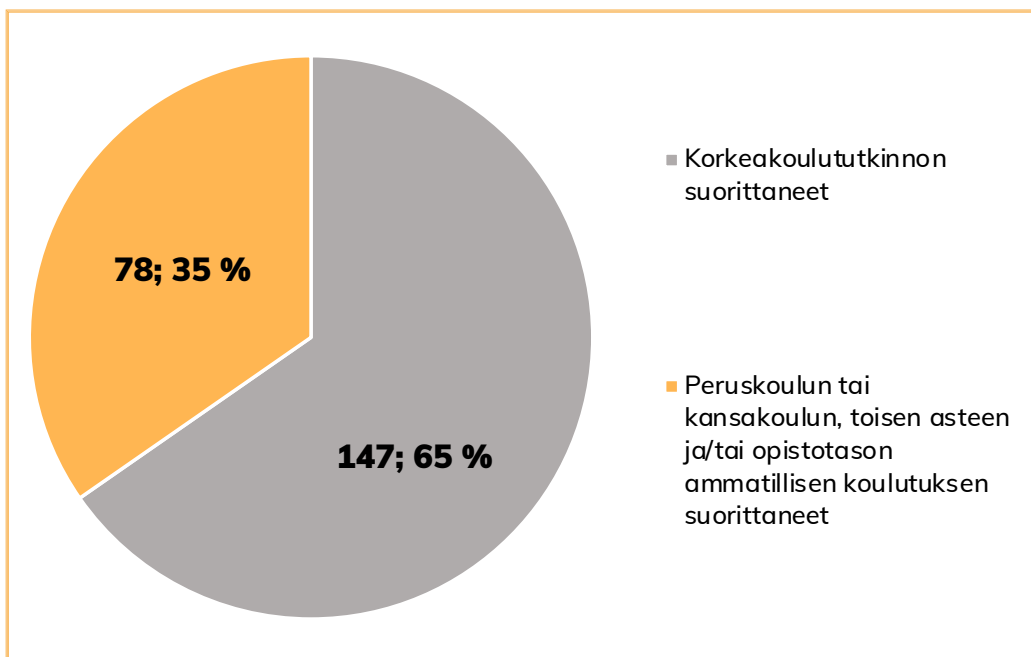
Kuvio 1. Vastaajien työpaikka.

Enemmistö vastaajista (63%) työskentelee kunnan tai kaupungin palveluksessa. 29 prosenttia heistä työskentelee seurakunnalla, kuusi prosenttia järjestössä ja alle kolme prosenttia hankkeessa tai projektissa. Vastaajilla oli tässä kohden mahdollisuus valita useampi vaihtoehto, esimerkiksi sekä kunta/kaupunki että hanke/projekti.

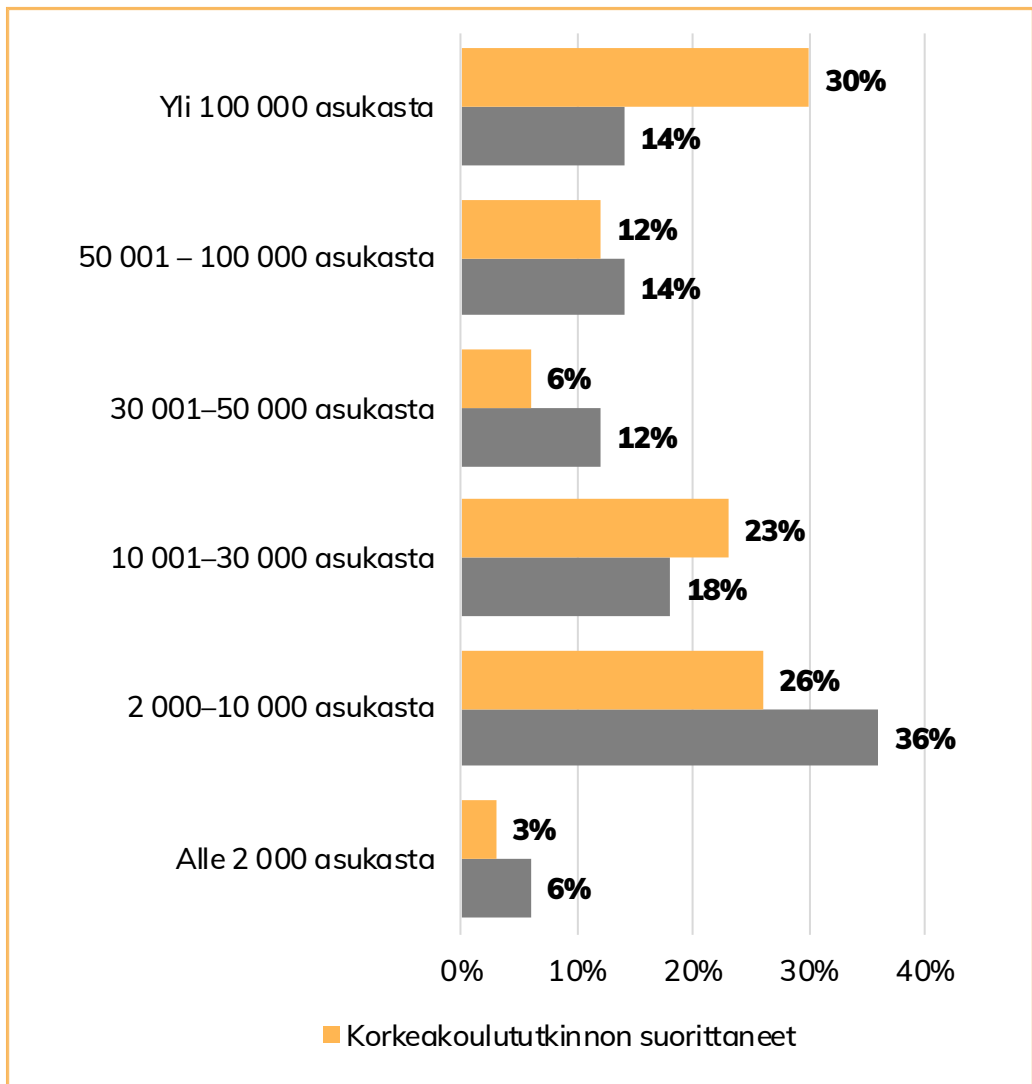
2.2 Koulutus, työkokemus ja paikkakunnat

Kaiken kaikkiaan vastaajakunta vaikuttaa olevan varsin koulutettua: yli puolella (65%) heistä on korkeakoulututkinto (ks. kuvio 2). Näistä suurin osa on ammattikorkeakoulututkintoja. Koulutuksessa on kuitenkin eroja, kun tarkastellaan sitä yhteydessä työkokemukseen tai työskentelypaikkakunnan suuruuteen.

Korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat enemmistönä kaikissa alle 20 vuotta työskennelleiden ryhmissä, mutta yli 20 vuotta työskennelleiden ryhmässä vain 15 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon. Tämä on hyvin ymmärrettävää, kun tarkastellaan nuorisovalan koulutuksen kehitystä ja korkeakoulututkintojen yleistymistä. Kiinnostava huomio on, että yli 20 vuotta työkokemusta nuorisovalalla on jopa kahdellakymmenlaskolmella prosentilla vastaajista, mikä tekee heistä suurimman yksittäisen ryhmän työkokemuksen mukaan jaoteltuna. Pienin ryhmä ovat 0–2 vuotta nuorisovalalla työskennelleet. Tässä tutkimuksessa monilla vastaajista on siis pitkä työkokemus nuorisovalalla. Voisi ajatella, että tämä sitoutuneisuus on vaikuttanut myös haluun vastata nuorisovalan tulevaisuutta koskevaan kyselyyn.

Kuvio 2. Vastaajien tutkinnot

Kuvio 3. Työskentelypaikkakunnan koko ja suoritettut tutkinnot

Alle 2000 asukkaan kunnissa työskentelee vain kymmenen vastaajaa, mikä kannattaa pitää mielessä tuloksia luettaessa (ks. taulukko 1). Tätä ryhmää ei ole vähälukuisuudestaan huolimatta yhdistetty seuraavaan ryhmään, joka työskentelee 2000–10000 asukkaan kunnissa tai taajamissa. Sitä, millaista prosentuaalista osuutta vastaajat edustavat alle 2000 kunnissa työskentelevistä nuorisotyöntekijöistä, ei edellä kuvatuista syistä ole ollut mahdollista selvittää. Tavoitteena on ollut säilyttää ne mahdolliset signaalit erityispiirteistä, joita näin pieniin kuntiin liittyy. On silti selvää, että prosenttiosoiden takana piilevä lukumäärä tarkoittaa, että tätä ryhmää koskevista havainnoista ei voida tehdä kovin pitkälle meneviä yleistyksiä.

Taulukko 1. Työskentelypaikkakunnan koko ja suoritettut tutkinnot

Työskentely paikkakunnan koko	Vastaajien lukumäärä
Alle 2 000 asukasta	10
2 000–10 000 asukasta	66
10 001–30 000 asukasta	48
30 001–50 000 asukasta	18
50 001 – 100 000 asukasta	28
Yli 100 000 asukasta	55
Yhteensä	225

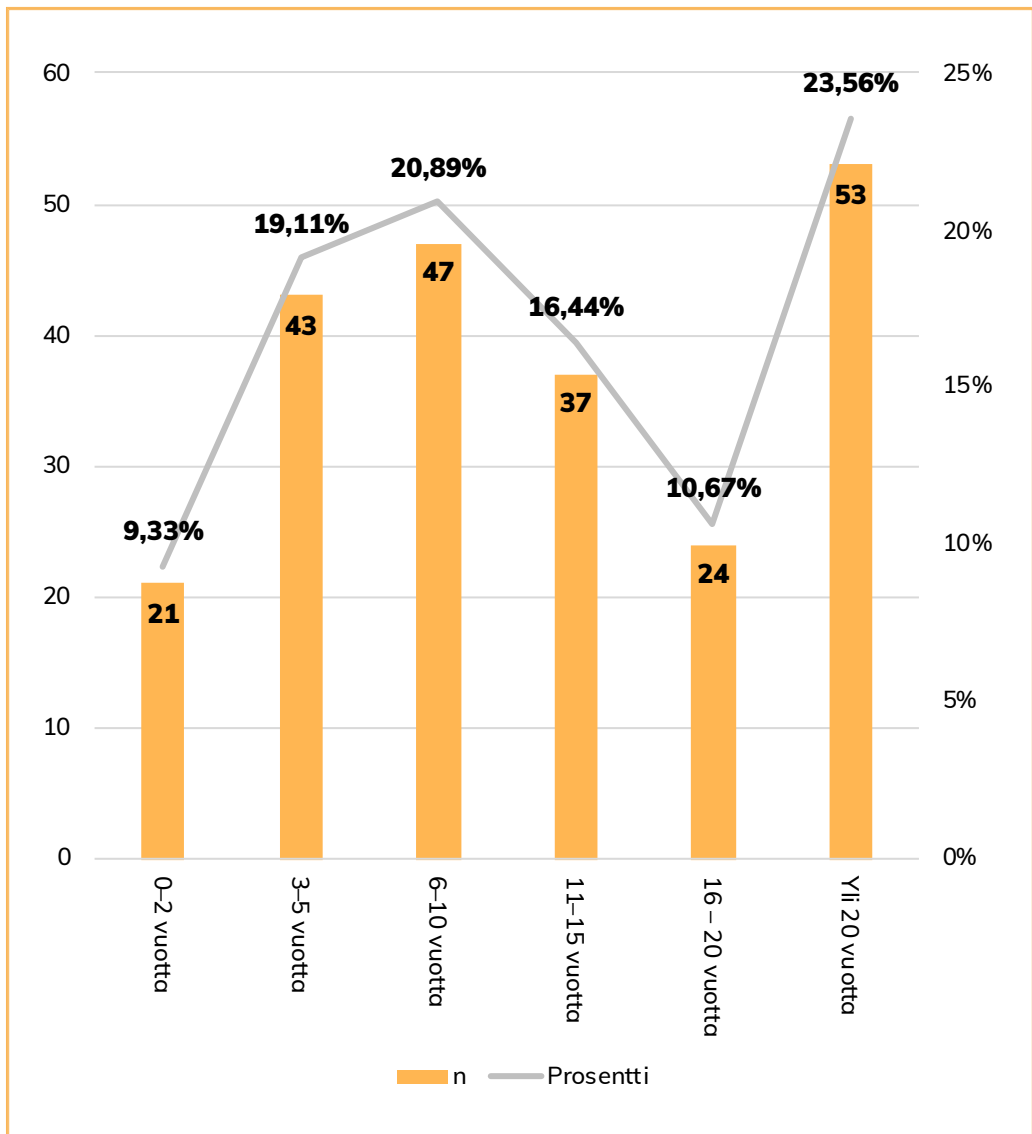
2000–10000 asukkaan kunnissa tai taajamissa työskentelevät edustavat kyselyn suurinta ryhmää (n=66) – jopa 29 prosenttia vastaajista. 10 001–30 000 asukkaan kunnissa työskentelee 21 prosenttia (n=48), 30 001–50 000 kunnissa 8 prosenttia (n=18) ja 50 001–100 000 kunnissa 12 prosenttia (n=28). Sen sijaan toiseksi suurin ryhmä (24%, n=55) työskentelee yli 100 000 asukkaan kunnissa (ks. taulukko 1).

Kuten totesin, eri paikkakunnilla koulutuksessa on hiukan eroja. Korkeakoulutetuista jopa 30 prosenttia työskentelee yli 100 000 asukkaan paikkakunnalla, kun taas peruskoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen koulutuksen suorittaneista näin tekee vain 14 prosenttia (ks. kuvio 3). Heistä 36 prosenttia työskentelee 2000–10 000 asukkaan kunnissa. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaajista 20 prosenttia työskentelee Uudellamaalla (ks. taulukko 2).

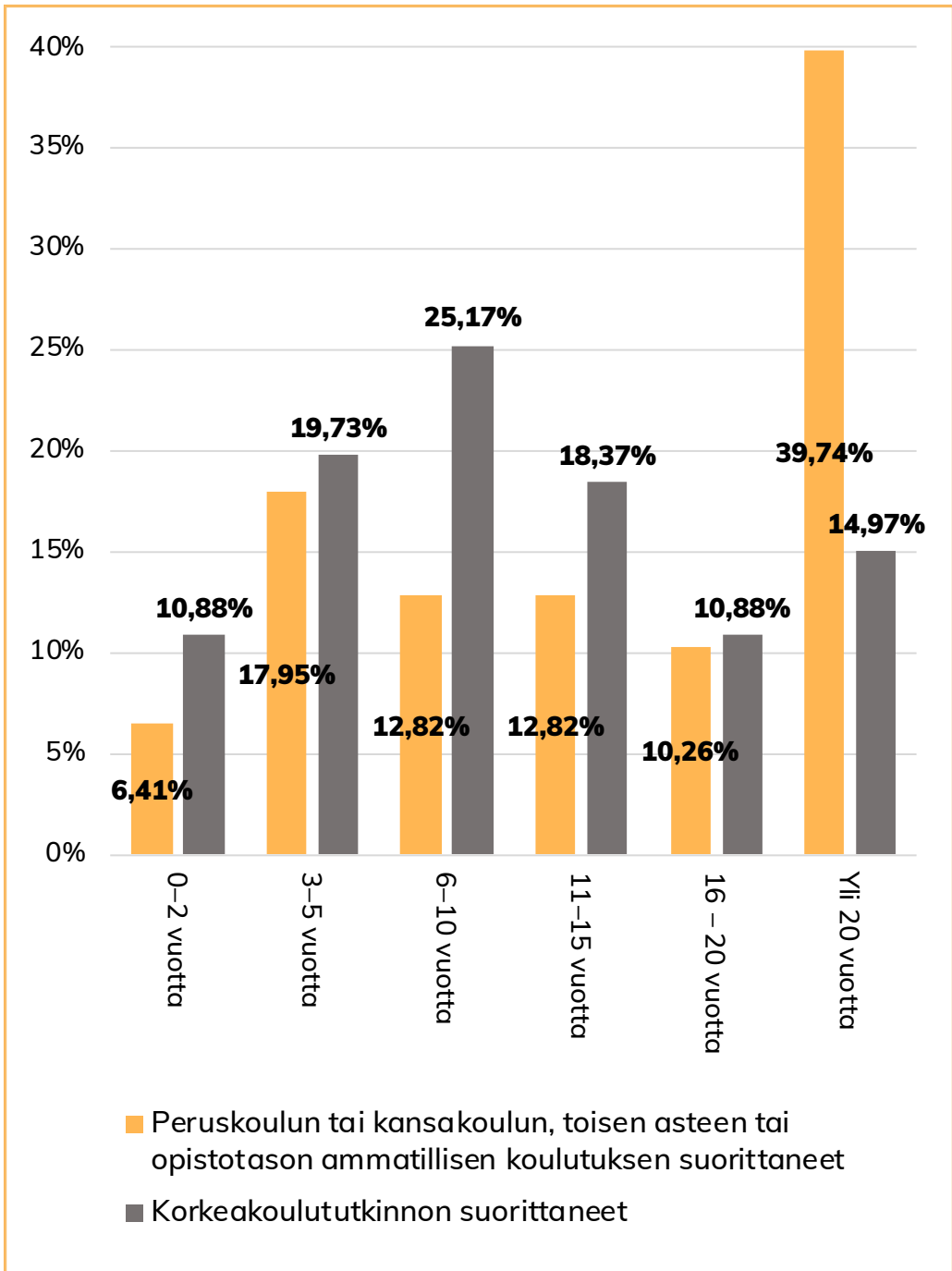
Taulukko 2. Tutkinnot eri puolilla maata

	Peruskoulun, toisen asteen ja opistotason ammatilliset tutkinnot		Ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkinnot		
	Vastaajien lukumäärä	%	Vastaajien lukumäärä	%	Yht.
Uusimaa	11	14,10 %	30	20,41 %	41
Varsinais-Suomi	6	7,69 %	14	9,53 %	20
Satakunta	7	8,98 %	5	3,40 %	12
Kanta-Häme	3	3,85 %	7	4,76 %	10
Pirkanmaa	5	6,41 %	9	6,12 %	14
Päijät-Häme	2	2,57 %	2	1,36 %	4
Kymenlaakso	1	1,28 %	5	3,40 %	6
Etelä-Karjala	2	2,56 %	4	2,72 %	6
Etelä-Savo	2	2,56 %	6	4,08 %	8
Pohjois-Savo	6	7,69 %	9	6,12 %	15
Pohjois-Karjala	5	6,41 %	6	4,08 %	11
Keski-Suomi	5	6,41 %	11	7,49 %	16
Etelä-Pohjanmaa	3	3,85 %	5	3,40 %	8
Pohjanmaa	2	2,56 %	6	4,08 %	8
Keski-Pohjanmaa	3	3,85 %	1	0,68 %	4
Pohjois-Pohjanmaa	2	2,56 %	9	6,12 %	11
Kainuu	4	5,13 %	3	2,04 %	7
Lappi	9	11,54 %	15	10,21 %	24
Ahvenanmaa ²	0	0 %	0	0 %	0
Yhteensä	78		147		225

2 Kyselylomake oli vastaajien saatavilla ainoastaan suomeksi.

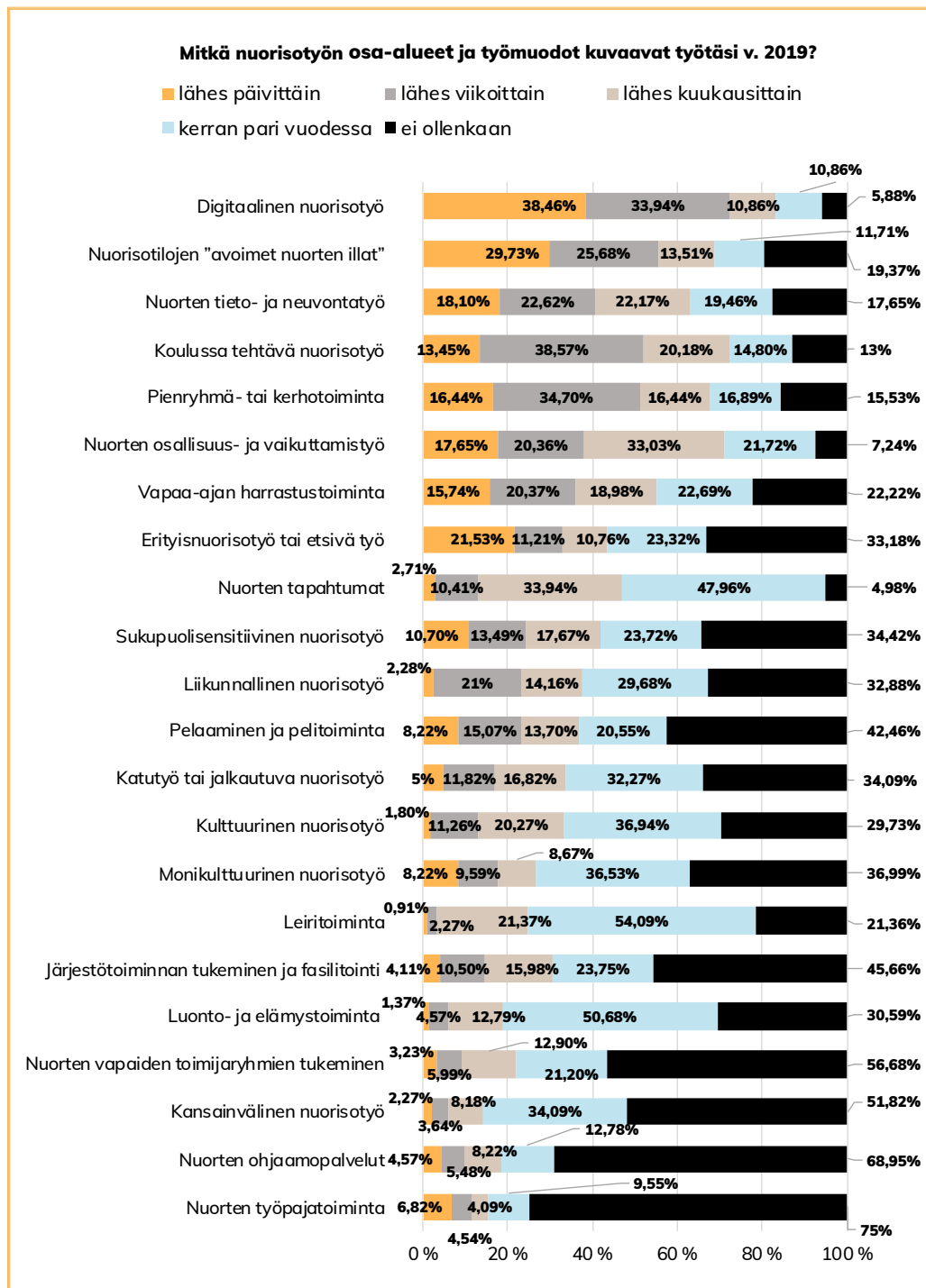

Kuvio 4. Työkokemus nuorisosalalla

Kuvio 5. Työkokemus ja koulutus

2.3 Nuorisotyön osa-alueet vastaajien työssä vuonna 2019

Kuvio 6. Nuorisotyön osa-alueet vastaajien työssä v. 2019

Kiinnostavia näkymiä nuorisotyöhön avaa kysymys, jossa vastaajat arvioivat nuorisotyön eri osa-alueiden yleisyyttä omassa työssään vuonna 2019. Kärkeen kipuaa digitaalinen nuorisotyö, jota tekee *lähes päivittäin* vastaajista 38 prosenttia ja *lähes viikoittain* 34 prosenttia. Vain kuusi prosenttia vastaajista ilmoittaa, ettei tee lainkaan digitaalista nuorisotyötä. Nämä luvut tekevät digitaalisesta nuorisotyöstä kyselyssä kaikista yleisimmän vastausvaihtoehdon. Tämä on hiukan yllättävää, koska vielä vuonna 2018 vain 49 prosenttia kunnista ilmoitti tekevänsä digitaalista nuorisotyötä (Kunnallisen nuorisotyön työmuodot 2018). Toisaalta luvut eivät ole aivan vertailukelpoisia. Mainitussa kyselyssä vastaajina olivat nuorisotoimenjohtajat, joilta kysyttiin nimenomaan toteutettavista nuorisotyön *työmuodoista*. Sekä kysymyksenasettelu että vastaajakunta ovat siis erilaisia.

Ero on kuitenkin niin huima, että se ohjaa pohtimaan erilaisia selityksiä. Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verkestä arvioidaan tulosten kertovan mahdollisesti siitä, että toimialalla on sisäistetty ajatus digitaalisen nuorisotyön läpileikkaavuudesta (ks. esim. Verke 2019). Tällöin digitaalista nuorisotyötä ei yritettäisi käsitteellistää työmuodoksi tai ainoastaan verkkovälitteiseksi toiminnaksi, vaan ymmärrettäisiin toimintana, joka kuuluu jokaisen nuorisotyöntekijän työhön hyvin erilaisissa konteksteissa. Digitaalista nuorisotyötä voidaan tehdä kaikilla nuorisotyön sektoreilla ja kaikissa työmuodoissa, mukaan lukien kaikki muut 6. kuviossa olevat nuorisotyön osa-alueet. ”*Poikkileikkaavuudessaan ja monimuotoisuudessaan digitaalinen nuorisotyö on niin kattavaa, että sen suosio on selitettävissä sitä kautta*”, kuten Verken suunnittelija Denice Lönnroth toteaa (tiedonanto Lönnrothilta).

Toinen mahdollinen selitys on hyvin erisuuntainen, mutta sitäkään ei voida sulkea pois. Vaikka kyselyssä kysytään vuoden 2019 osa-alueista, on syytä muistaa, että kyselyyn vastattiin kesällä 2020. Koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutus nuorisotyöhön on ollut suuri ja kyselyä täyttäessään vastaajilla olivat tuoreena muistissa kevään kokemukset verkkovälitteisestä ja etänä tehtävästä nuorisotyöstä (ks. Allianssi 2020; Yle 7.12.2020). Tällöin poikkileikkaavuuden ja monimuotoisuuden sijasta korostuisivat juuri etäyhteydet.

Seuraavaksi yleisin nuorisotyön osa-alue vastaajien työssä ovat nuorisotilojen avoimet nuorten illat, joiden parissa työskentelee 30 prosenttia *lähes päivittäin* ja 26 prosenttia *lähes viikoittain*.

Vähiten yleisiä nuorisotyön osa-alueita vastausten perusteella ovat nuorten työpajatoiminta ja ohjaamopalvelut. Tämä ei sinänsä liene yllättävää, koska näissä on kyse varsin spesifeistä toiminnoista, joissa tulkinnanvaraisuutta on vähän. Toisin kuin digitaalinen nuorisotyö, jonka voidaan perustellusti katsoa sisältyvän hyvin monenlaisiin toimintoihin, työpajat ja ohjaamot erottuvat selkeästi omiksi toiminnoikseen.

Koulutuksesta riippumatta tulokset eri osa-alueiden yleisyydestä nuorisotyössä vuonna 2019 ovat kohtalaisen samansuuntaisia.³ Päivittäin tai viikoittain tehtynä koulussa tehtävä nuorisotyö, pelaaminen ja pelitoiminta sekä katutyö tai jalkautuva nuorisotyö ovat yleisempiä niiden vastaajien keskuudessa, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa päivittäinen tai viikoittainen nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyö, nuorten tieto- ja neuvontatyö ja ohjaamopalvelut ovat hieman yleisempiä kuin muilla vastaajilla.

³ Koulutustaustaa koskevat kuviot löytyvät liitteestä, s. 120.

2.4 Nuorisotyön osa-alueet ja toimintaympäristöt vuonna 2030

Millaisia näkemyksiä vastaajilla on nuorisotyön tulevaisuuden suhteen ja minkä merkityksen he uskovat kasvavan vuoteen 2030 mennessä?

Kärjestä löytyy jälleen digitaalinen nuorisotyö. Vaikka sen on todettu olevan yleisin vastausvaihto omaa työtä vuonna 2019 kuvailtaessa, jopa 62 prosenttia vastaajista katsoo, että sen merkitys tulevaisuudessa kasvaa *erittäin paljon*. 31 prosenttia uskoo, että se kasvaa *melko paljon*. Kuvaavaa on, ettei kyselystä löydy yhtään vastaajaa, joka pitäisi uskottavana, ettei digitaalisen nuorisotyön merkitys tulevaisuudessa kasva tai että se vähenee. Vaikka vastaajakunta ei edustakaan kattavaa otosta nuorisosalasta, tulosten perusteella rohkenee väittää, että nuorisosalalla vallitsee vahva konsensus digitaalisen nuorisotyön merkityksen vääjäämättömästä kasvusta.

Toisena vastauksissa nousee esiin erityisnuorisotyö tai etsivä työ. Näiden merkityksen kasvamiseen *erittäin paljon* uskoi 37 prosenttia ja *melko paljon* 41 prosenttia. Myös toteutetuissa ryhmähaastatteluihin haastateltavat toivat ilmi, että erityisnuorisotyön ja etsivän työn vahvistuminen on kehityskulku, jonka koetaan kuluneina vuosina vaikuttaneen nuorisotyöhön. Kyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että tämän kehityskulun hidastumista tai sen merkityksen vähentymistä lähitulevaisuudessa ei pidetä todennäköisenä. Tähän liittyy myös nuorisotyön ja sosiaalityön rajankäynti, sekä näiden kahden rajapinnoilla liikkuva työ. Vaikka nuorisotyön ja sosiaalityön ero voi joissakin tilanteissa – eritoten molempien kenttien ulkopuolella toimiville – näyttäytyä pieninä ja tehtävät paikoitellen päällekkäisinäkin, näiden kahden eetosissa on silti perinteisesti ajatellen melko merkittäviäkin eroja. Kuten Anneli Pohjola asian kiteyttää, ”*nuorisotyö on perinteisesti asetunut nuorten vapauden valtakuntaan, harrastusten ja vapaa-ajan tukijaksi*” (Pohjola 2009, 27). Nuorisotyö ei perustu sosiaalisiin ongelmiin ja niiden kartoittamiseen tai hoitamiseen, vaan kuva nuorista on tavallaan ”*keveämpi ja vapaampi*” kuin sosiaalityössä (Pohjola 2009, 27–28). Yhdistävien tekijöiden ja eroavaisuuksien kartoittaminen on osa nuorisotyön sisäisiä rajanvetoja ja itsetuntemusta, jolla on merkitystä niin avoimessa kuin kohdennetussa nuorisotyössä. Tulosten perusteella näiden merkitys vaikuttaisi tulevaisuudessa vahvistuvan.

Kolmannella sijalla merkitystään vahvistuvista nuorisotyön osa-alueista ovat pelaaminen ja pelitoiminta. 33 prosenttia vastaajista uskoo, että niiden merkitys kasvaa *erittäin paljon* ja 37 prosenttia, että merkitys kasvaa *melko paljon*.

Neljäntenä on koulussa tehtävä nuorisotyö. 32 prosenttia vastaajista uskoo, että koulussa tehtävän nuorisotyön merkitys kasvaa tulevaisuudessa *erittäin paljon* ja 44 prosenttia *melko paljon*. Koulun merkityksen korostuminen onkin digitaalisen nuorisotyön ohella yksi selkeistä tulevaisuuden trendeistä, joihin vastaajat uskovat. Nuorisotyön toimintakenttien moninaistuminen näkyy siinä, että nuorisotyötä tehdään yhä useammin koulussa, koulun tarjoamissa puitteissa ja yhteistyössä koulun kanssa.

Listan häntäpäähän jäävät leiritoiminta ja nuorisotilojen avoimet nuorten illat. Luvut ovat jokseenkin karua luettavaa leiritoiminnan ja avoimien iltojen tulevaisuudesta kiinnostuneille. 35 prosenttia vastaajista katsoo, että nuorisotilojen avoimien iltojen merkitys tulevaisuudessa ei kasva tai se vähenee. Erityisesti korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaajien luottamus avoimiin iltoihin näyttää olevan koetuksella – heidän kohdallaan näin uskoo jopa 39 prosenttia. Korkeakoulututkinnon suorittaneista 19 prosenttia uskoo nuorisotilojen avoimien iltojen merkityksen kasvavan vähintään melko paljon, kun taas niistä vastaajista, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa, näin uskoo 29 prosenttia. Erityisen suurta skeptisyys vaikuttaa olevan suurissa kaupungeissa – yli 100 000 asukkaan kunnissa työskentelevistä yksikään vastaaja ei usko avoimien iltojen merkityksen kasvavan *erittäin paljon*, ja *melko paljon* valitsee heistä ainoastaan yhdeksän prosenttia.

Tämä on erityisen mielenkiintoista siitä näkökulmasta, että pienemmissä kunnissa työskentelevien luottamus nuorisotilojen avoimiin nuorten iltoihin on kaikkein vahvinta. Vaikka on syytä muistaa alle 2000 asukkaan kunnissa työskentelevien vähäinen vastaajamäärä, myös 2000–10 000 asukkaan kunnissa työskentelevistä 32 prosenttia uskoo nuorisotilojen avointen iltojen merkityksen kasvavan vähintään melko paljon. Vaikuttaa siltä, että pienemmällä paikkakunnilla löytyy enemmän uskoa avoimien iltojen merkityksen kasvuun kuin suurissa kaupungeissa. Johtopäätöksiä vedettäessä on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että myös siellä työskentelevien keskuudessa näkemykset, joiden mukaan avoimien iltojen merkitys ei kasva tai se vähenee, ovat melko yleisiä (ks. taulukko 3).

Leiritoiminnan kohdalla 33 prosenttia kaikista vastaajista katsoo, että toiminnan merkitys ei kasva tai se vähenee. Myös tässä kohden korkeakoulututkinnon suorittaneiden kohdalla luku on vieläkin korkeampi: 39 prosenttia. Vaikka luottamus leiritoiminnan merkityksen kasvuun on kaiken kaikkiaan melko heikkoa, erityisen heikkoa se on korkeakoulutetuilla vastaajilla.

Eri sektoreilla työskentelevien näkemyksistä on myös löydettävissä eroja suhtautumisessa leiritoiminnan tulevaisuuteen. Järjestöissä työskentelevistä vastaajista kukaan ei usko leiritoiminnan kasvavan erittäin tai melko paljon, ja hankkeessa tai projektissa työskentelevistä jopa puolet katsoo, että leiritoiminnan merkitys ei kasva tai se vähenee. Ei liene yllättävää, että eniten leiritoiminnan tulevaisuuteen löytyy luottamusta seurakunnissa työskenteleviltä vastaajilta, jotka ovat myös muita vastaajia useammin työskennelleet sen parissa vuonna 2019. Heistä yhdeksän prosenttia ilmoittaa leiritoiminnan olleen osa työtään lähes päivittäin tai viikoittain, ja peräti 62 prosenttia lähes kuukausittain. Lukemat poikkeavat selvästi muilla sektoreilla työskentelevistä: lähes päivittäin leirityötä ei tehnyt kukaan, lähes viikoittain kunnalla tai kaupungilla työskentelevistä vajaa yksi prosentti. Lähes kuukausittain leirityötä tekevien luvut ovat nekin huomattavan matalia seurakunnalla työskenteleviin verrattuna: järjestöissä kahdeksan prosenttia, hankkeessa tai projektissa 17 prosenttia ja kunnalla tai kaupungilla ainoastaan neljä prosenttia. Tätä taustaa vasten on loogista, että juuri seurakunnalla työskentelevien ryhmästä löytyvät lähestulkoon ainoat vastaajat, jotka uskovat leiritoiminnan kasvavan erittäin paljon (6%). Seurakunnalla työskentelevät vastaajat katsovat myös muita harvemmin, etteivät osaa sanoa, mitä ajattelevat asiasta. On silti silmiinpistävää, ettei heidänkään luottamuksensa tunnu olevan kovin vakaalla pohjalla: jopa 38 prosenttia

Taulukko 3. Luottamus nuorisotilojen avoimien iltojen merkityksen kasvuun eri paikkakunnilla.

Nuorisotilojen "avoimet nuorten illat"	kasvaa erittäin paljon	kasvaa melko paljon	en osaa sanoa	vähän	ei kasva tai vähenee
Yli 100 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	0 %	9,43 %	26,42 %	30,19 %	33,96 %
50 001 - 100 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	7,41 %	11,11 %	14,82 %	22,22 %	44,44 %
30 001–50 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	11,11 %	5,56 %	11,11 %	27,78 %	44,44 %
10 001–30 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	6,25 %	18,75 %	16,67 %	20,83 %	37,50 %
2 000–10 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	9,09 %	22,73 %	13,63 %	25,76 %	28,79 %
Alle 2 000 asukkaan kunnissa työskentelevät	10 %	30 %	20 %	20 %	20 %

ilmoittaa uskovansa, ettei leiritoiminnan merkitys kasva tai se vähenee. Tämä luku on jopa korkeampi kuin järjestöissä ja kunnalla tai kaupungilla työskentelevien keskuudessa. Vaikka Kirkon kasvatuksen barometrin 2020 mukaan valtaosa kirkon työntekijöistä kokee leirityön tärkeäksi ja ehdoton enemmistö haluaa tehdä sitä (Matkoski 2020, 68), tähän tutkimukseen valikoituneiden vastaajien näkemykset antavat syytä epäillä, että jokin nakertaa seurakunnilla työskentelevienkin luottamusta leiritoiminnan merkityksellisytyteen tulevaisuudessa. Tämän perusteella ei vaikuta siltä, että jonkin nuorisotyön osa-alueen sisältyminen omaan toimenkuvaan riittäisi perusteeksi uskoa tuon osa-alueen merkittävyyteen tulevaisuudessa. Voisiko olla niinkin, että nuorisotyön osa-alueen – tässä tapauksessa leiritoiminnan – parissa likeisesti työskenteleminen osoittaa tekijöilleen

erityisen selkeästi, millaiset haasteet kyseiseen toimintaan mahdollisesti kohdistuvat (ks. esim. Matkoski 2020, 75, 81; Kokkonen, Porkka, Tervo-Niemelä & Valtonen 2020, 203–205)?

Millaisia asioita nuorisotyön tulevaisuuden painopisteistä voidaan häntäpäähän perusteella päätellä? Mistä kertoo, että jopa 33 prosenttia kaikista vastaajista katsoo, että leiritoiminnan merkitys ei kasva tai se vähenee? Mitä tulisi ajatella siitä, että nuorisotilojen avointen iltojen kohdalla näin ajattelee yli kolmasosa vastaajista?

Yksi mahdollisuus on, että tulokset heijastelevat koronaviruksen aiheuttaman kansainvälisen pandemian tulevaisuuskuviin luomaa varjoa, joka näyttäytyy erityisen raskaana avointen nuorten iltojen ja leiritoiminnan kohdalla. Kyselyssä listattuja nuorisotyön osa-alueita tarkasteltaessa on havaittavissa, että useimmat tarjotut vaihtoehdot ovat tavalla tai toisella toteuttavissa myös etäyhteyksien avulla. Vaikka nuorisotilojen avoimien iltojen ja leiritoiminnan toteutuksessa hyödynnetään yhä enenevässä määrin etäyhteyksiä ja digitaalisuuden tarjoamia mahdollisuuksia, ne kytkeytyvät perinteisesti kasvokkaisuuteen. Myös tässä tutkimuksessa haastatellut ilmaisivat uskovansa, että kasvokkaisuus määrittää näitä tulevaisuudessakin.

Toinen mahdollinen tulkintatapa liittyy kysymyksen muotoiluun. Onhan mahdollista, että merkityksen ajatellaan tällä hetkellä olevan hyväksi koetulla tasolla, eikä nähdä olevan tarvetta sen kasvattamiseksi. Näin tulkittuna vastaajat eivät olisi välttämättä tarkoittaneet, etteivät näe toiminnoille tulevaisuutta, vaan ainoastaan yksinkertaisesti ilmaisseet tyytyväisyytensä tämän hetkiseen tilanteeseen. Näin ollen häntäpäähän jääneiden nuorisotyön osa-alueiden julistaminen tuhoon tuomituksi olisi ennen aikaista ja perusteetonta pessimismia.

Ryhmähaastatteluissa kerätyn aineiston myötä aukeaa kuitenkin myös toisenlaisia tulkintoja, joissa avointen iltojen merkityksen supistuminen liitetään niukkeneviin resursseihin ja nuorten vapaa-ajanviettopoihin. Toiset haastateltavista avaavat omia kyselyssä esittämiään arvioita ja niiden taustoja. Toiset reagoivat voimakkaastikin haastattelussa esitettyihin alustaviin havaintoihin, joihin sisältyvät nuorisotilojen avointen iltojen merkitystä koskevat näkemykset. Näitä käsitelän tarkemmin luvussa neljä, jossa käsitelän nuorisotyön toimintakenttien moninaisuutta.

Edellä kuvasin, miten erityisesti listan häntäpäähän eli vähiten merkitystään kasvattavien nuorisotyön osa-alueiden kohdalla korkeakoulututkinnon suorittaneiden usko oli muita heikompaa. Vaikka eri koulutusryhmien vastaukset ovat pääsääntöisesti samansuuntaisia tässäkin kohden, joitakin eroja painotuksen suhteen on kuitenkin havaittavissa (ks. liite 1). Kun tarkastellaan ainoastaan korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastauksia, listan kärjessä ovat ensimmäisenä digitaalinen nuorisotyö, toisena erityisnuorisotyö tai etsivä työ, kolmantena koulussa tehtävä nuorisotyö, sekä neljäntenä pelaaminen ja pelitoiminta. Ne vastaajat, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa, nostavat kärkeen myös ensimmäiseksi digitaalisen nuorisotyön, mutta toiselle sijalle nousevat pelaaminen ja pelitoiminta, kolmannelle erityisnuorisotyö tai etsivä työ ja neljännelle koulussa tehtävä nuorisotyö. Heidän luottamuksensa pelaamisen ja pelitoiminnan painoarvon kasvuun vaikuttaa siis olevan hiukan vahvempaa, kun taas korkeakoulutetut painottavat vahvemmin erityisnuorisotyötä tai etsivää työtä.

Nuorten vaikuttamis- ja osallisuustyön sekä korkeakoulutetut että peruskoulun tai kansakoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen tutkinnon suorittaneet sijoittavat viidenneksi, joskin korkeakoulutetut hieman vahvemmallalla painotuksella. Sen jälkeen listat eroavat jälleen: vastaajat, joilla ei ole korkeakoulututkintoa, nostavat kuudenneksi nuorten tieto- ja neuvontatyön. Heistä 60 prosenttia uskoo nuorten tieto- ja neuvontatyön merkityksen kasvavan vähintään melko paljon, ja vain kolme prosenttia uskoo sen merkityksen pysyvän ennallaan tai vähenevän. Tässä vastaajien näkemykset eroavat hiukan toisistaan: korkeakoulutetuista merkityksen kasvuun vähintään melko paljon uskoo 54 prosenttia ja 10 prosenttia katsoo, että merkitys ei kasva tai se vähenee. Todennäköisempänä korkeakoulutetut pitävät monikulttuurisen nuorisotyön, sukupuolisensitiivisen nuorisotyön, katutyön ja jalkautuvan työn sekä ohjaamopalveluiden merkityksen kasvua. Nuorten tieto- ja neuvontatyö sijoittuu vasta näiden jälkeen. Vastaajat, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa, sijoittavat puolestaan nuorten tieto- ja neuvontatyön ohella myös katutyön tai jalkautuvan työn monikulttuurisen ja sukupuolisensitiivisten nuorisotyön edelle.

Joitakin näkemyseroja vastaajien kesken on siis havaittavissa, mutta kovin suuria muutoksia listan järjestyksessä ei tapahdu – sekä kärkeen nousevat osa-alueet että häntäpäähän jäävät ovat samoja, vaikka niiden keskinäisessä järjestyksessä eroavaisuuksia löytyykin. Vaikuttaa siltä, että koulutuksella ei ole suurta vaikutusta vastaajien käsityksiin tulevaisuudesta, vaan tulevaisuuskuva on vastaajien keskuudessa pitkälti jaettu.

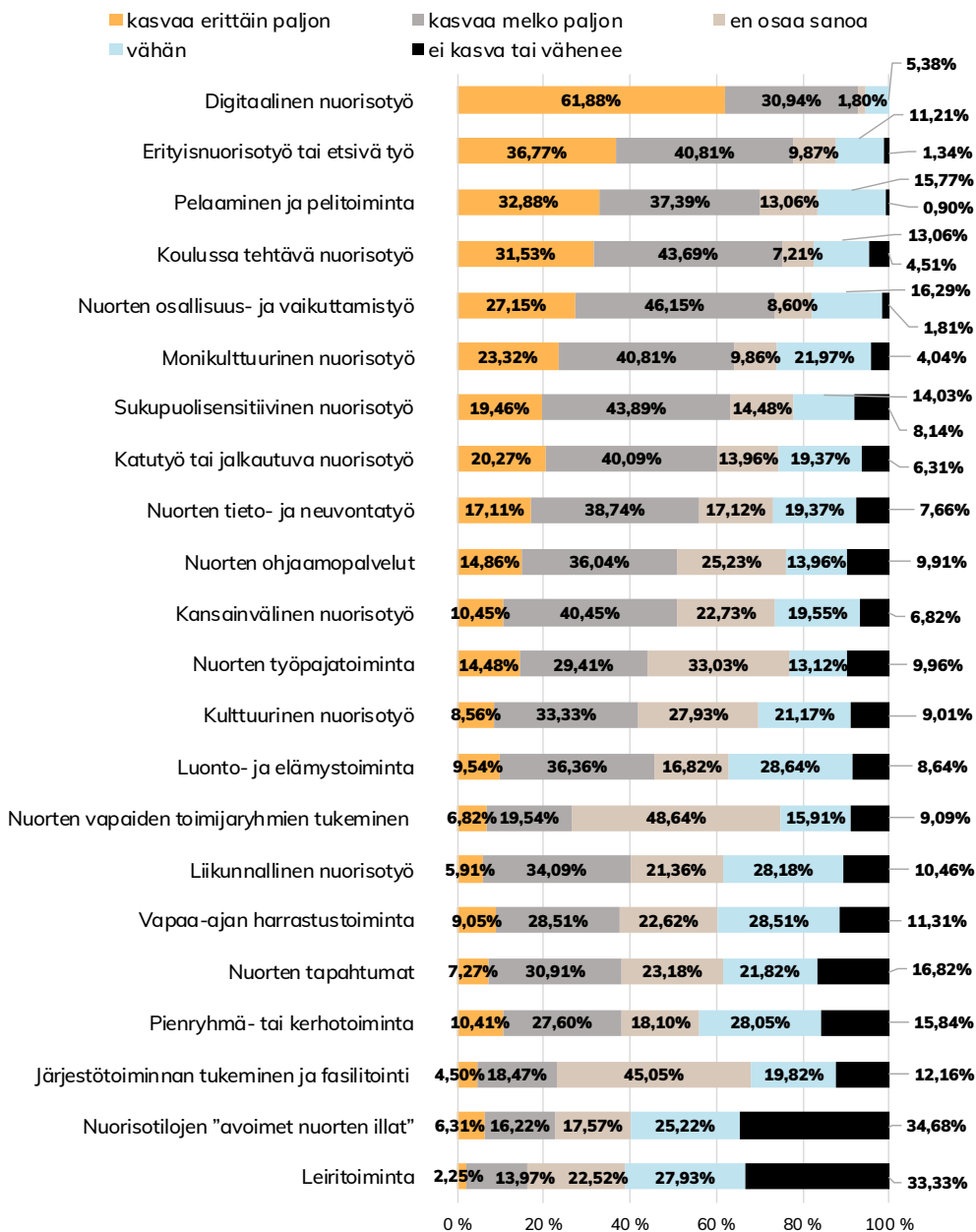
Kun tarkastellaan vastaajien arvioita tulevaisuuden nuorisotyön toimintaympäristöistä, voidaan havaita, että moninaiset toimintaympäristöt vaikuttavat monien mielestä todennäköisiltä tulevaisuudessakin. Jos vastaajien ennakointi osuu oikeaan, nuorisotyötä vuonna 2030 tehdään merkittävässä määrin verkossa tai digitaalisesti, kouluissa ja monitoimitiloissa.

Vastaajien usko digitaalisten ympäristöjen ja koulun merkitykseen kasvuun ilmenee aineistossa monin paikoin. Ei siis ole ihme, että myös *tiloina* ne nousevat vastausten kärkipäähän. 77 prosenttia vastaajista uskoo verkossa tai digitaalisesti tehtävän *melko paljon* nuorisotyötä. Koulun kohdalla näin uskoo 66 prosenttia. Kiinnostavia ovat myös näkemykset siitä, missä nuorisotyötä tehdään enimmäkseen: 18 prosenttia uskoo, että nuorisotyötä tehdään *enimmäkseen* verkossa tai digitaalisesti. Koulun suhteen vastaava luku on 24 prosenttia.

Organisaatioiden omat, nuorille suunnatut tilat osoittautuvat myös tässä kohden kiinnostaviksi ja hiukan ristiriitaisiksi koetuiksi. Kaikista vastaajista jopa 28 prosenttia vastaajista katsoo, että nuorisotyötä tehdään tulevaisuudessakin *enimmäkseen* organisaation omissa, nuorille suunnatuissa tiloissa. Se on enemmän kuin minkään toisen tilan kohdalla. Silti omat tilat jäävät kokonaisuudessa vasta neljännelle sijalle – epäilevien osuus on korkeampi kuin edelle kiivenneiden vastausvaihtoehtojen.

Kuva tarkentuu, kun tarkastellaan eri koulutustaustan omaavien vastaajien arvioita sekä työskentelypaikkakunnan kokoa. Jo edellä olen tuonut esiin, että luottamus nuorisotilojen avoimiin nuorten iltoihin on erityisen heikkoa korkeasti koulutetuilla ja suurissa kaupungeissa työskentelevillä. Samansuuntaisia havaintoja voidaan tehdä tulevaisuuden toimintaympäristöjä tarkasteltaessa: kun arvioita tarkastellaan eri koulutusryhmissä,

Kuinka paljon eri osa-alueiden tai työmuotojen merkitys tulee mielestäsi kasvamaan nuorisotyössä vuoteen 2030 mennessä?

Kuvio 7. Vastaajien arviot nuorisotyön eri osa-alueiden kasvusta

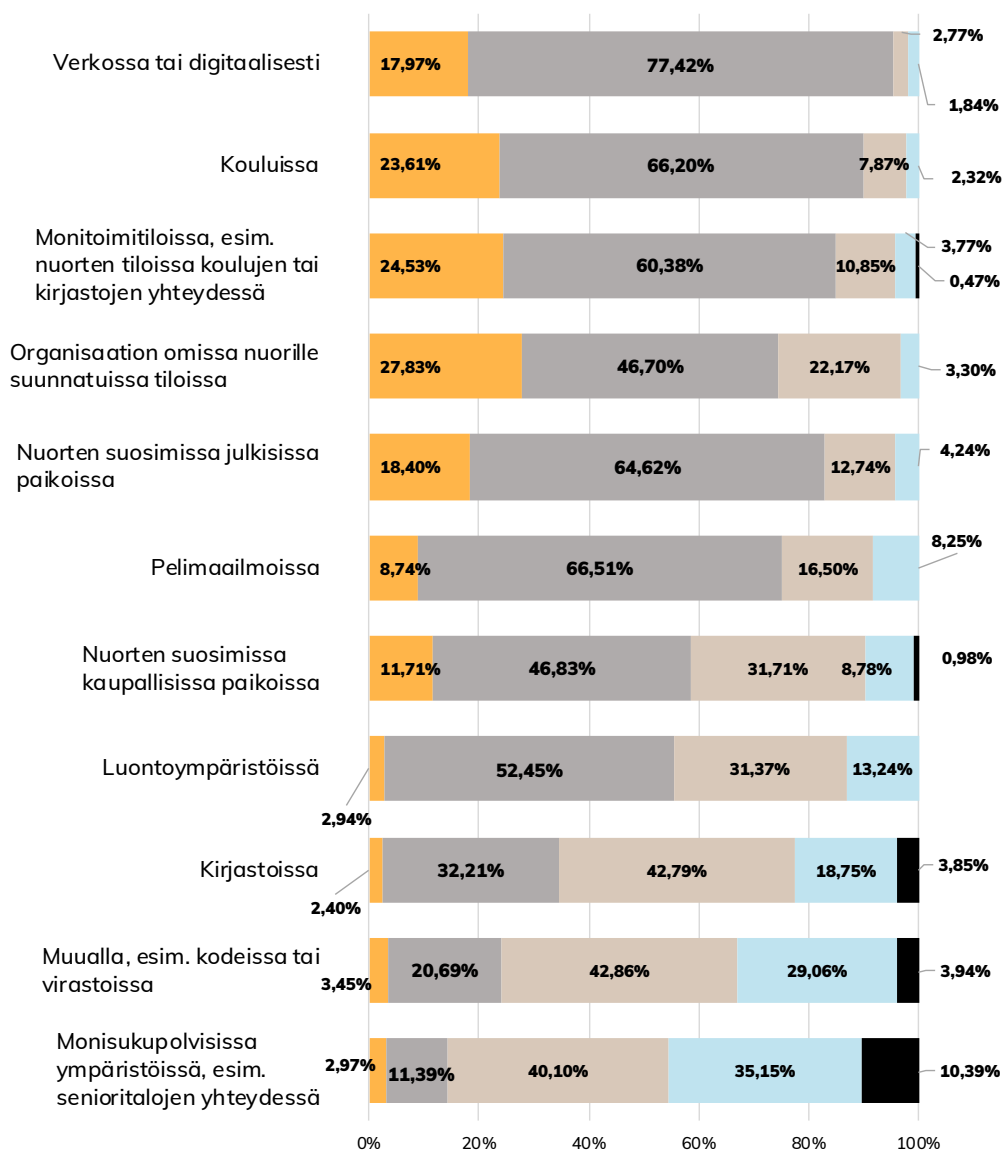
kärjessä olevien toimintaympäristöjen keskinäinen järjestys kiepahtaa uusiksi. Peruskoulun tai kansakoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen koulutuksen suorittaneiden keskuudessa suosituimmaksi nouseekin organisaation omat, nuorille suunnatut tilat. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastauksissa tämä on vasta viidennellä sijalla, ja ensimmäiseksi nousee koulu. Toisaalta prosentuaalisesti erot eivät ole kovin suuria – näkemyseroja ei siis kannata liioitella (ks. liite 1).

Työskentelypaikkakunnan koolla vaikuttaisi olevan merkitystä näkemyksiin nuorisotyön tulevaisuuden tiloista. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa työskentelevistä vastaajista vain 15 prosenttia katsoo, että nuorisotyötä tehdään vuonna 2030 enimmäkseen organisaation omissa, nuorille suunnatuissa tiloissa. Alle 2000 asukkaan kunnissa vastaava luku on 33 prosenttia ja 2000–10 000 kunnissa jopa 46 prosenttia. Suurissa kaupungeissa vastaajista 36 prosenttia uskoo, että nuorisotyötä tehdään tulevaisuudessa organisaation omissa tiloissa melko vähän, kun taas alle 2000 (11%) ja 2000–10 000 asukkaiden kunnissa (12%) osuudet näin ajattelevista ovat selvästi pienemmät.

Havainto virittää pohtimaan, millaisia alueellisia eroja nuorisotyön tulevaisuudessa on. Organisaatioiden omien tilojen merkitys pienillä paikkakunnilla voi käytännössä – ja vastaajien kokemuksissa – muodostua varsin toisenlaiseksi kuin suurissa kaupungeissa, joissa nuorten vapaa-aika levittäytyy mahdollisesti laveammin myös julkisen liikenteen sen mahdollistaessa (esim. Malm 2018). Tämä vaatii lisää tarkastelua ja tutkimusta. Alueellisten erojen huomioiminen on erityisen olennaista siitä näkökulmasta, että kaupungistumista pidetään yhtenä tulevaisuutta määrittävistä megatrendeistä. Tämä pätee yhä siitä huolimatta, että koronaviruksen lisäämät etätyömahdollisuudet ovat herättäneet keskustelua muuttoliikkeen mahdollisesta muutoksesta niin Suomessa kuin maailmalla (Sitra 2020a; Sitra 2020b, 39; mm. The Guardian 26.9.2020). Tähän teemaan palaan luvussa viisi (ks. s. 83).

Tulevaisuudessa v. 2030 nuorisotyötä tehdään...

■ enimmäkseen ■ melko paljon ■ melko vähän ■ vähän ■ ei lainkaan

Kuvio 8. Vastaajien näkemykset tulevaisuuden nuorisotyön toimintaympäristöistä

2.5 Nuorisotyön arvostus, tulevaisuudenhaasteet ja tavoitteet

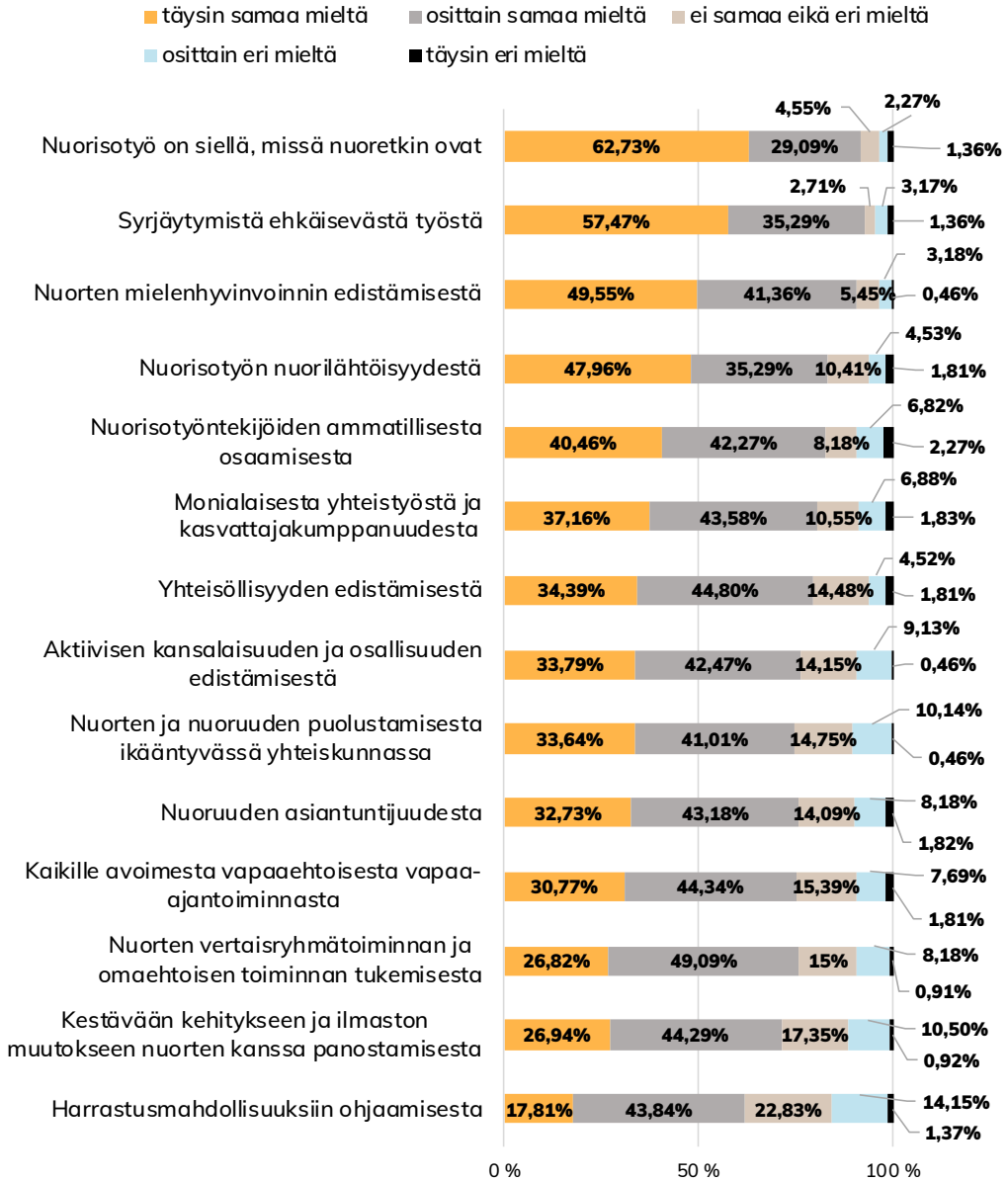
Kyselyssä vastaajille esitettiin erilaisia väittämiä siitä, mistä nuorisotyötä tullaan vuonna 2030 arvostamaan erityisesti. Suosituimmiksi nousevat vastaajien keskuudessa väittämät *Nuorisotyö on siellä, missä nuoretkin ovat* (täysin samaa mieltä 63%, osittain samaa mieltä 29%) ja *Syrjäytymistä ehkäisevästä työstä* (täysin samaa mieltä 57%, osittain samaa mieltä 35,29%). Vähiten kannatusta saavat väittämät *Harrastusmahdollisuuksiin ohjaamisesta ja Kestävään kehitykseen ja ilmastonmuutokseen nuorten kanssa panostamisesta*. Näidenkin kohdalla kuitenkin täysin eri mieltä olevien määrä jää pieneksi, kuten 9. kuviosta voidaan havaita.

Koulutustaustasta riippumatta vastaajien näkemykset arvostuksista ovat melko samansuuntaisia, joskin korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastauksissa aktiivinen kansalaisuus ja osallisuuden edistäminen arvostuksen syinä nousevat hieman korkeammaksi kuin muilla. Korkeakoulututkinnon suorittaneista tämän arvostamisesta on vähintään osittain samaa mieltä 79 prosenttia, kun muiden vastaajien kohdalla näin uskoo 71 prosenttia. Vastaajista, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa, osittain eri mieltä on 14 prosenttia. Korkeakoulutetuista vähintään eri mieltä on 8 prosenttia.

Toinen pieni ero koskee näkemyksiä kaikille avoimeen vapaaehtoiseen toimintaan kohdistuvasta arvostuksesta. Vaikka väitteestä samaa mieltä olevien lukumäärä on molemmissa koulutusryhmissä liki samalla tasolla, korkeakoulutetuista vähintään osittain eri mieltä on 12 prosenttia, kun taas korkeakoulututkintoa suorittamattomista vastaava luku on ainoastaan neljä prosenttia. 10 001–30 000 asukkaan kunnissa työskentelevistä tästä on vähintään osittain samaa mieltä 88 prosenttia, kun taas yli 100 000 asukkaan kunnissa näin ajattelee 65 prosenttia.

Arvostuksen kohteiden lisäksi kyselyssä vastaajille esitettiin erilaisia väittämiä nuorisotyön tulevaisuudenhaasteista eli mahdollisista ongelmakohtista. *Ammatillisesti järjestetty nuorisotyö tarvitsee puolustusta* on väittämistä suosituin, ja siitä täysin samaa mieltä on yli puolet (52%) vastaajista. Osittain samaa mieltä on 33 prosenttia. Seuraavaksi eniten samaa mieltä vastaajat ovat siitä, että *nuorisotyön heikko lainsäädännöllinen asema uhkaa resursointia* (täysin samaa mieltä 40%, osittain samaa mieltä 34%). Kolmanneksi sijoittuu väittäjä, jonka mukaan *nuorisotyössä on huomioitava paremmin ekologinen kestävä kehitys työn suunnittelussa ja toteutuksessa* (täysin samaa mieltä 33%, osittain samaa mieltä 42%). Kestävää kehitystä koskevan väittämän suosio on mielenkiintoinen, sillä kestävään kehitykseen ja ilmastonmuutokseen panostaminen nuorisotyön arvostuksen syinä jäävät toiseksi viimeiselle sijalle (kuvio 9). Kestävään kehitykseen ja ilmastonmuutoksen nuorten kanssa panostamisesta ei siis uskota seuraavan arvostusta kovinkaan merkittävästi, mutta niitä pidetään keskeisinä tulevaisuudenhaasteina. Ajattelevatko vastaajat siis, että toiminta on tärkeää, vaikka siihen ei kohdistuisi yhteiskunnallista arvostusta, vai epäilevätkö he nuorisotyön kykyä vastata merkittäväksi arvioimaansa tulevaisuudenhaasteeseen onnistuneesti? Selvältä vaikuttaa joka tapauksessa se, että nykytilannetta ei koeta vastaajien keskuudessa täysin tyydyttäväksi.

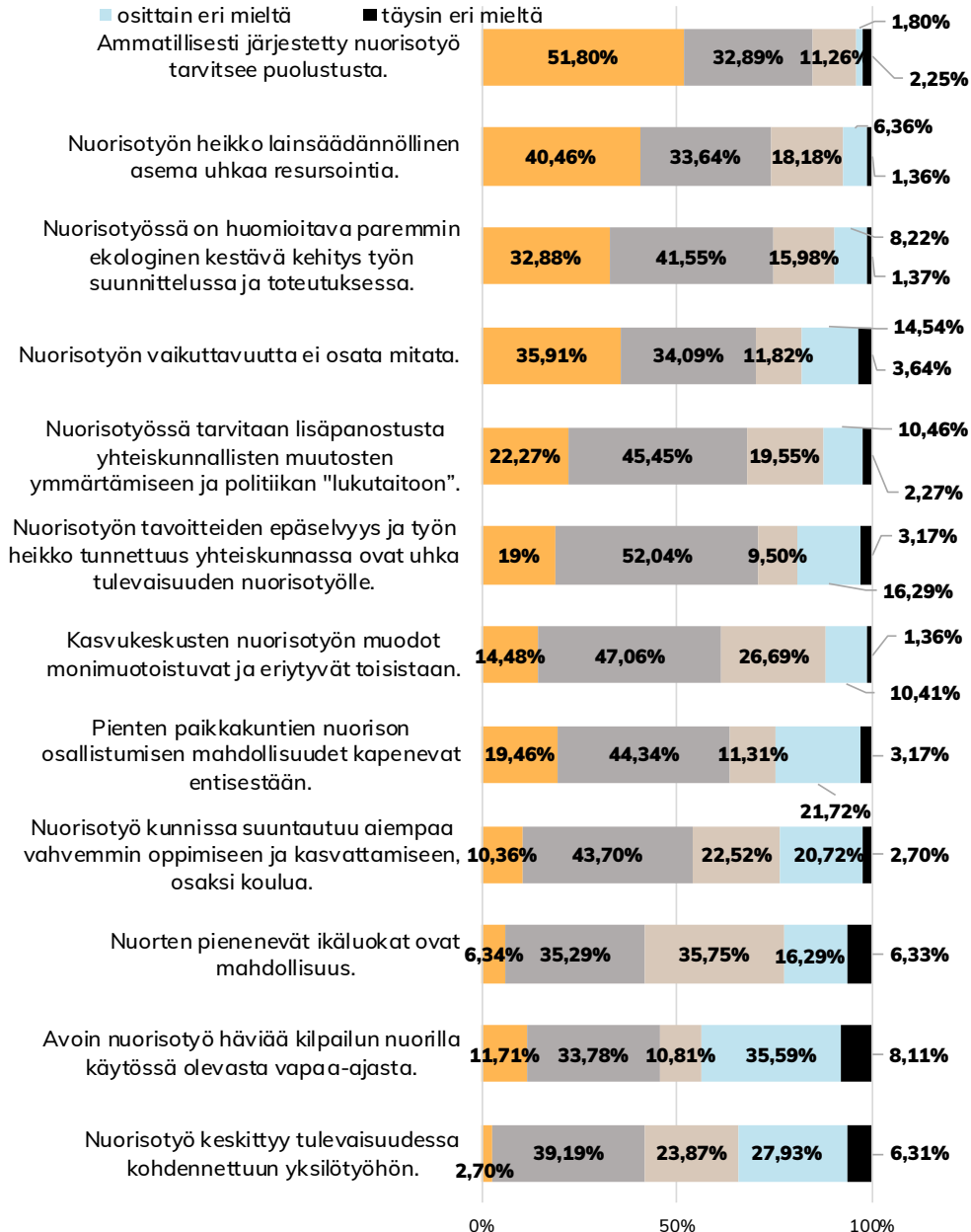
Nuorisotyötä tullaan tulevaisuudessa v. 2030 arvostamaan erityisesti...

Kuvio 9. Nuorisotyön arvostus v. 2030

Ota kantaa väitteisiin nuorisotyön tulevaisuudenhaasteista.

■ täysin samaa mieltä
 ■ osittain samaa mieltä
 ■ ei samaa eikä eri mieltä
■ osittain eri mieltä
 ■ täysin eri mieltä

Kuvio 10. Väittämät nuorisotyön tulevaisuudenhaasteista

Listan häntäpäähän sijoittuu väittämä, jonka mukaan *nuorisotyö keskittyy tulevaisuudessa kohdennettuun yksilötyöhön*, josta vähintään osittain eri mieltä on 34 prosenttia. On kuitenkin huomionarvoista, että vaikka väittämä jää viimeiseksi, siitä on osittain samaa mieltä jopa 39 prosenttia. Korkeakoulututkintoa suorittamattomien vastaajien keskuudessa vähintään osittain samaa mieltä olevien kohdalla luku nousee jo 49 prosenttiin. Löytyy siis huomattava joukko niitäkin vastaajia, joiden mielestä väitteessä on ainakin osa totuutta.

Koko vastaajakuntaa tarkasteltaessa löytyy myös melko paljon vastaajia, jotka eivät ole kyseisestä väitteestä samaa eivätkä eri mieltä, mikä vaikuttaa väittämän lopulliseen sijoitukseen listan häntäpäässä. Kannattaakin kiinnittää huomiota myös toiseksi viimeiseksi jääneeseen väittämään, *avoin nuorisotyö häviää kilpailun nuorilla käytössä olevasta vapaa-ajasta*, josta vähintään osittain eri mieltä on 44 prosenttia, mikä tekee siitä kaikista vastustetuimman tarjolla olleista väittämistä.

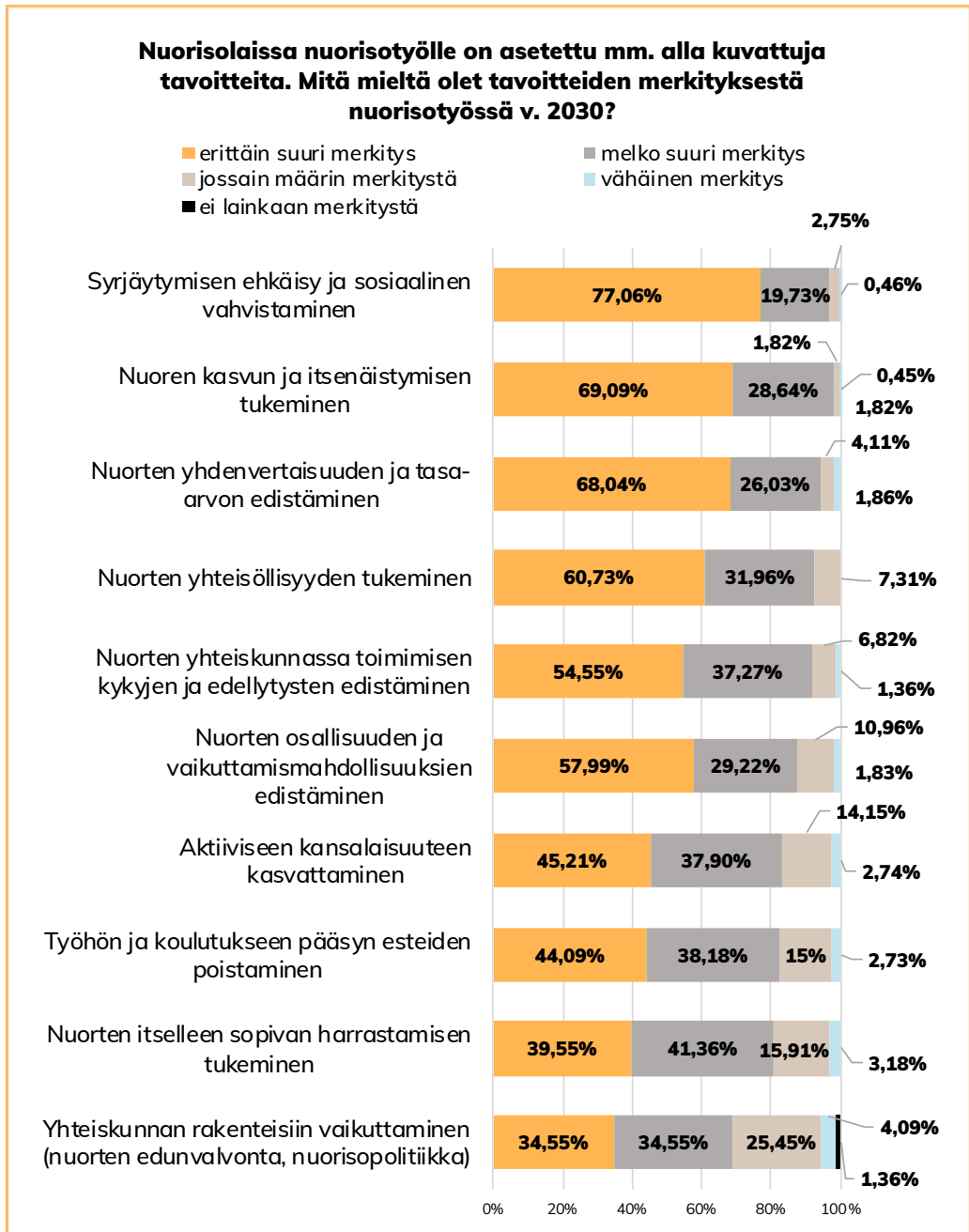
Ryhmähaastatteluissa ei esitetty osallistujille nuorisotyön tulevaisuudenhaasteita koskevia väittämiä. Tästä huolimatta huoli niukkenevista resursseista oli läsnä monien puheissa, ja sillä perusteltiin muun muassa heikkoa uskoa nuorisotilojen avoimien iltojen merkitykseen tulevaisuudessa. Vaikka toiset haastateltavat kokevat nuorisotyön arvostuksen ja resurssien olevan huipussaan juuri tällä hetkellä, huoli tulevaisuudesta yhdistää monia. Tämän koetaan myös lisäävän moniammatillisen yhteistyön ja yhdessä tekemisen arvoa. Lisäksi haastateltavat korostivat nuorisotyön sanoittamista, arviointia ja raportointia; vaikuttavuuden osoittamista. Näiden katsotaan liittyvän kiinteästi nuorisotyön merkityksen osoittamiseen ja näin ollen myös tukevan sen puolustamista ja riittävää resursointia. Osa haastateltavista katsoo, että tähän liittyvien taitojen hallitseminen on tulevaisuudessa yhä vahvemmin osa nuorisotyössä vaadittavaa ammattitaitoa. Tätä teemaa käsitellen tarkemmin luvussa neljä (ks. s. 72).

Nuorisolain nuorisotyölle asettamista tavoitteista merkittävimmäksi vuonna 2030 vastaajat arvioivat syrjäytymisen ehkäisyn ja sosiaalisen vahvistamisen. Vastaajista jopa 97 prosenttia katsoo, että tällä on melko tai erittäin suuri merkitys. Nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemisesta näin ajattelee 98 prosenttia vastaajista. Lukuun ottamatta tavoitetta yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamisesta kaikki kyselyssä mainitut tavoitteet saavat yli 80 prosenttia vastaajista arvioimaan niiden merkityksen tulevaisuudessa vähintään melko suureksi. Tavoitteita, joilla ei olisi lainkaan merkitystä vuonna 2030, vastaajat tunnistavat erittäin vähän. Ainoat tällaiset vastaukset annettiin edellä mainittuun yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamisen kohdalla, ja senkin kohdalla ne jäivät yhteen prosenttiin.

Yleiskuva on, että nuorisolain asettamien tavoitteiden uskotaan kestävän aikaa varsin hyvin. Kaiken kaikkiaan merkityksellisiksi arvioitujen tavoitteiden keskellä huomio kiinnittyykin listan häntäpäähän.

Toiseksi viimeiseksi jäänyt on tavoite *Nuorten itselleen sopivan harrastuksen tukeminen*, joskin vastaajien ehdoton enemmistö (81%) pitää sitä vähintään melko merkityksellisenä. Vaikka lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastaminen on noussut 2010-luvun lopulla laajasti julkiseen keskusteluun ja myös tärkeäksi osaksi valtion nuorisopolitiikkaa (Haanpää & Salasuo 2019; Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma, 18),

tavoite harrastamisen tukemisesta ei tämän tutkimuksen tuloksissa nouse merkityksellisimmiksi arvioitujen tavoitteiden kärkeen. Tätä ei kuitenkaan sinänsä voi pitää kovin yllättävänä, kun tarkastellaan asioita, joita listan kärjessä on. Kenties voisi ajatella, että syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen ovat eräänlaisia ylätason tavoitteita, ja tällaisina niiden voi odottaakin menevän edelle.

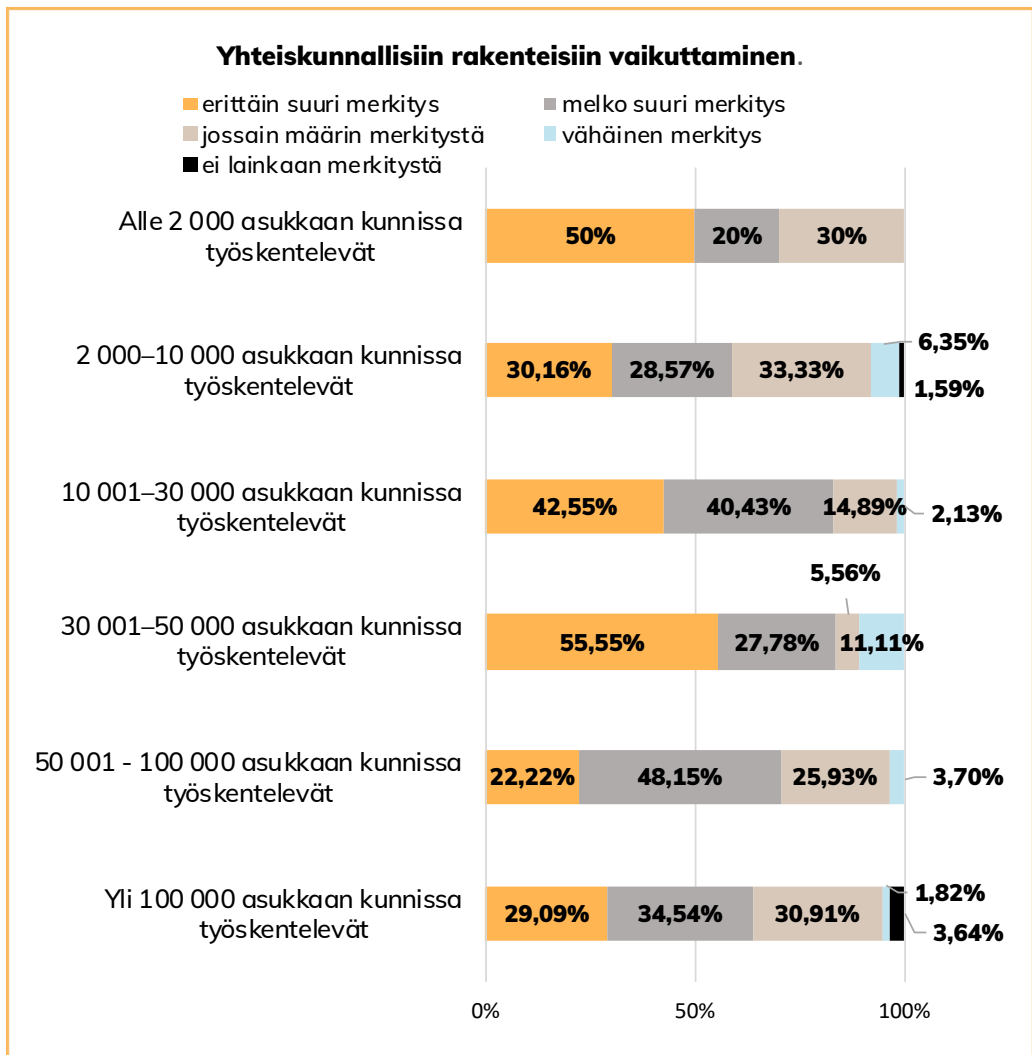

Kuvio 11. Vastaajien arviot nuorisolain tavoitteiden merkityksellisyydestä vuonna 2030

Lisäksi, kuten edellä olen todennut, epäsuositettu tavoite ei missään tapauksessa ole – ainostaan kolme prosenttia vastaajista katsoo, että sillä on vähäinen merkitys.

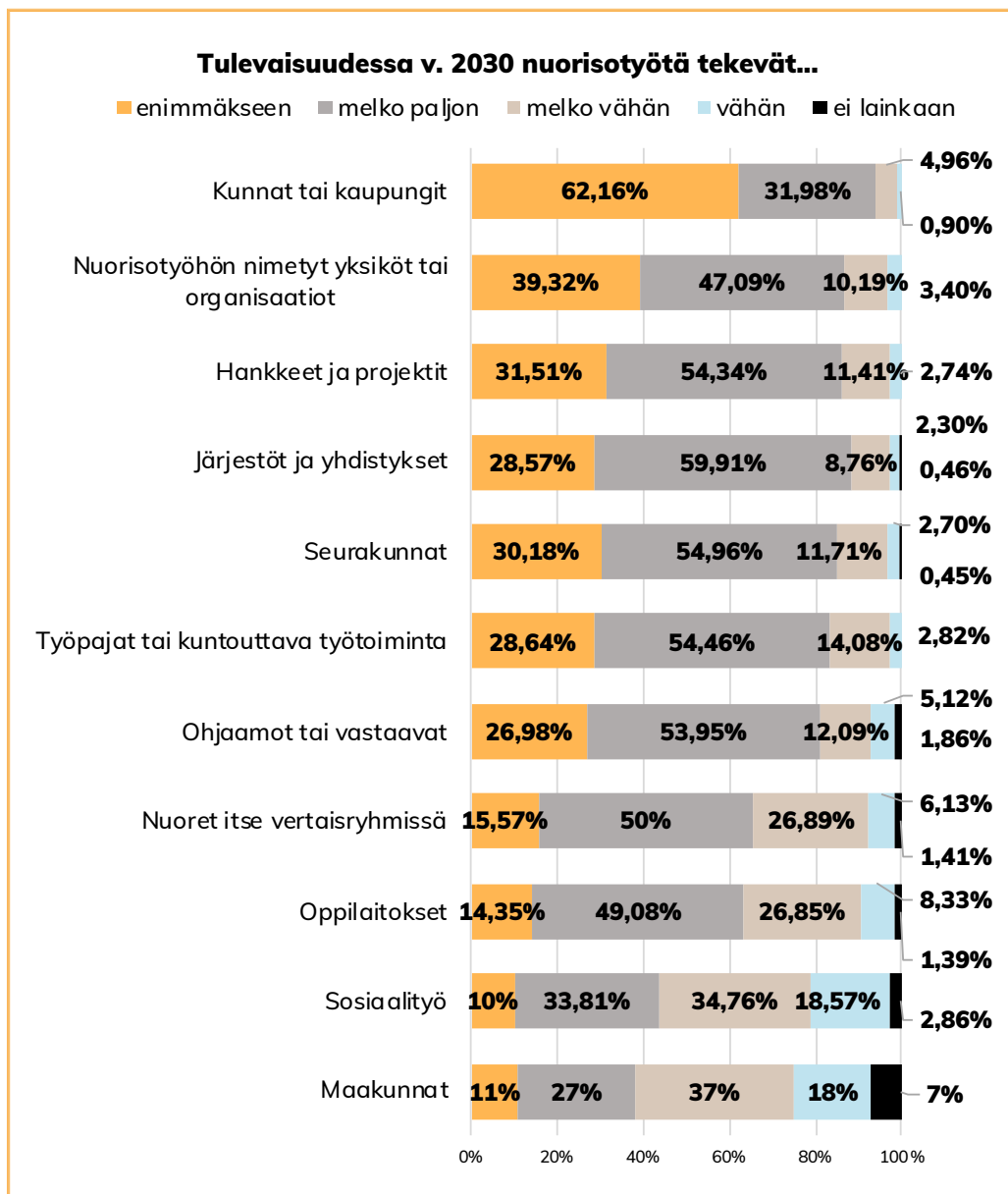
Kiinnostava kohta on viimeiseksi jäänyt tavoite *Yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttaminen (mm. nuorten edunvalvonta, nuorisopolitiikka)*. Tosin tätäkin tavoitetta vastaajien enemmistö – 69 prosenttia – pitää vähintään melko merkityksellisenä. Alle 2000 asukkaan kunnissa työskentelevistä jopa puolet ilmoittaa, että yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamisella on erittäin suuri merkitys, kun yli 100 000 asukkaan kaupungeissa näin ajattelee 29 prosenttia ja 50 001–100 000 asukkaan paikkakunnilla vain 22 prosenttia.

Luvut ovat kuitenkin selkeästi kaiken kaikkiaan alhaisemmat kuin muiden mainittujen tavoitteiden kohdalla. Tämä herättääkin pohtimaan syitä sille, miksi juuri yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamista koskien vastaajien usko on verrattain heikompaa kuin muihin nuorisolain tavoitteisiin. Kiinnostavaa olisi tietää, kertovatko vastaajien arviot myös siitä, mitkä nuorisolain asettamat tavoitteet koetaan tällä hetkellä nuorisotyössä merkityksellisiksi, vai liittyykö arvio nimenomaan vastaajien tulevaisuuskuvaan ja käsitykseen tulevaisuuden nuorisotyöstä, ja onko näissä jotakin sellaista, joka ohentaa uskoa yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamisen merkitykseen. Ilmiö antaa joka tapauksessa ajatuksia herättävän signaalin siitä, mitä nuorisolain nuorisotyölle asettamista tavoitteista pidetään merkityksellisenä ja mitä puolestaan vähemmän merkityksellisenä. Kärkeen nousseet tavoitteet keskittyvät nuorten hyvinvointiin ja sen tukemiseen. Sen sijaan nuorten edunvalvonta ja muu yhteiskuntaan vaikuttaminen niin, että yhteiskunta itsessään olisi nuorille ja nuoruudelle suotuisampi, vaikuttaa jäävän hiukan muiden tavoitteiden varjoon.

Kuvio 12. Vastaajien arviot yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttamisen merkityksellisyydestä nuorisolain tavoitteena vuonna 2030

2.6 Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät ja kumpanuudet

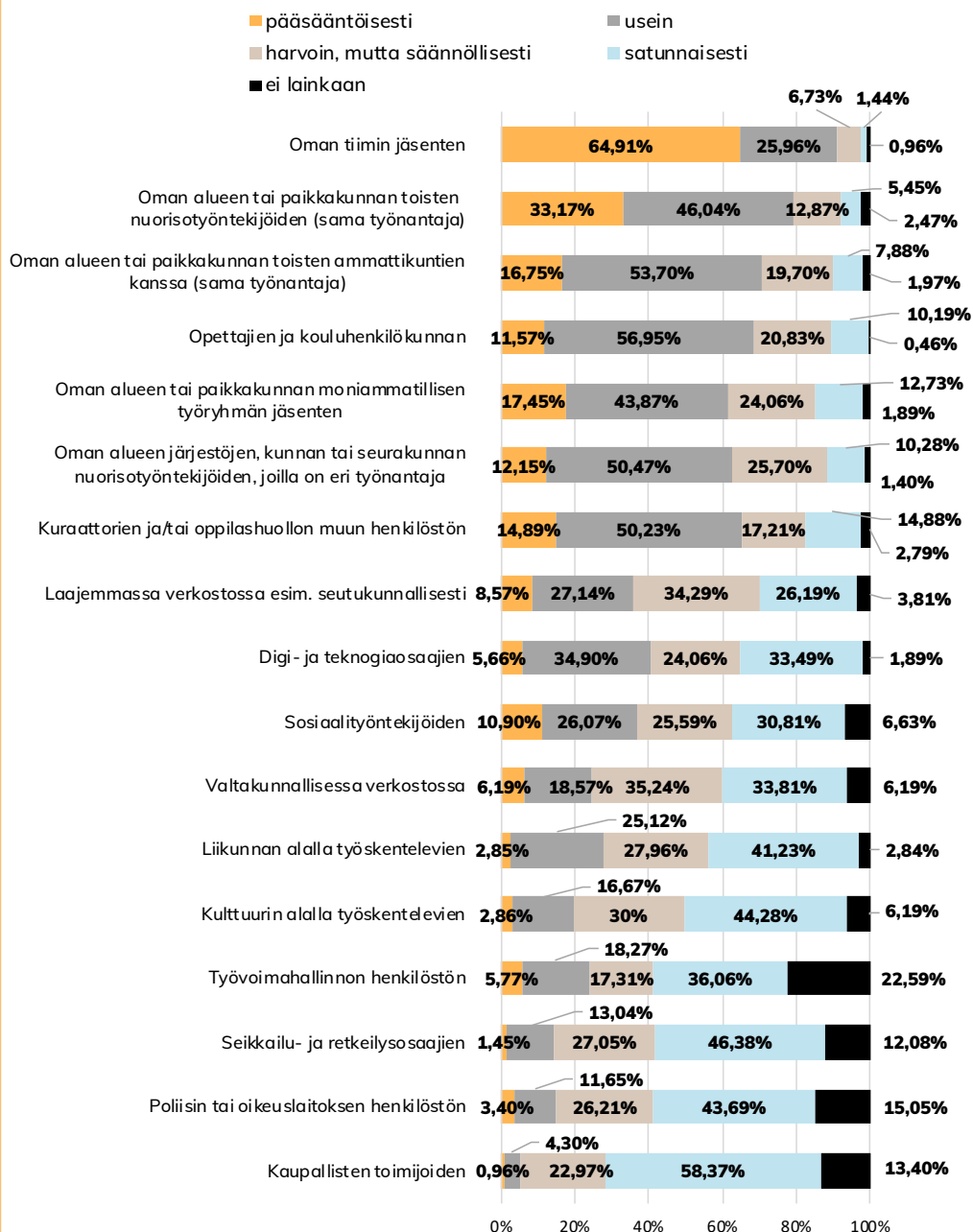

Kuvio 13. Vastaajien arviot nuorisotyön toimijoista vuonna 2030

Vastaajien enemmistö (62%) uskoo, että tulevaisuudessa nuorisotyötä tekevät enimmäkseen kunnat tai kaupungit. 32 prosenttia vastaajista katsoo, että kunnat tai kaupungit tekevät nuorisotyötä melko paljon, ja vain viisi prosenttia ilmoittaa uskovansa kuntien tai kaupunkien tekevän melko vähän nuorisotyötä. Toiseksi suosituin vastausvaihtoehto vastaajien keskuudessa ovat nuorisotyöhön nimetyt yksiköt tai organisaatiot, kolmanneksi järjestöt ja yhdistykset sekä neljänneksi seurakunnat. Maakuntiin tulevaisuuden nuorisotyön järjestäjänä uskotaan vähiten: 55 prosenttia katsoo, että maakunnat tekevät vähän tai melko vähän nuorisotyötä vuonna 2030. *Enimmäkseen* on valinnut ainoastaan 11 prosenttia. Siitä huolimatta listan häntäpäähän sijoittuneet maakunnat ja sosiaalityö eivät ole pärjänneet kyselyssä erityisen huonosti: 27 prosenttia uskoo maakuntien tekevän melko paljon nuorisotyötä vuonna 2030, ja sosiaalityön kohdalla näin ajattelee jopa 34 prosenttia. Sosiaalityön rooli on erityisen mielenkiintoinen, kun sitä peilataan edellä kuvattuihin eroihin nuorisotyön ja sosiaalityön eetoskassa (Pohjola 2009). Onkin paikallaan pohtia, mitä tulevaisuuden nuorisotyöstä kertoo, jos kolmasosa vastaajista uskoo sosiaalityön tekevän nuorisotyötä. Millä tavoin tämä vaikuttaa nuorisotyön itsemäärittelyyn, tehtäviin ja sisältöihin? Mitä luvut kertovat korjaavan työn roolista nuorisotyön kentällä tulevaisuudessa? Onko tulevaisuuden nuorisotyötä määrittävä perusideologia universalismi, ”jonka mukaan nuorisotyö on lähtökohtaisesti suunnattu kaikille nuorille eikä yhtään nuorta ihmistä suljeta sen ulkopuolelle” (Nieminen 2015, 27)? Tulevaisuudentutkimuksellisesti ajatellen tämä tarkoittaa pohdintaa siitä, millainen toimija nuorisotyö tulevaisuudessa tahtoo olla.

Usko oman tiimin ja toisten nuorisotyöntekijöiden kanssa pääsääntöisesti työskentelyyn tulevaisuudessakin on vastaajien keskuudessa vahvaa. Koulun kasvava merkitys erottuu myös tässä kohden: 57 prosenttia vastaajista uskoo työskentelevänsä opettajien ja henkilökunnan kanssa usein ja 12 prosenttia jopa pääsääntöisesti. Kuraattorien ja oppilashuollon muun henkilöstön kanssa uskoo työskentelevänsä usein 50 prosenttia ja pääsääntöisesti 15 prosenttia. Myös moniammatillisen työryhmän kanssa työskentelyä pidettiin varteenotettavana vaihtoehtona. Sen sijaan kaupallisten toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön enemmistö uskoi tulevaisuudessakin olevan satunnaista.

Kenen kanssa ajattelet työskenteleväsi v. 2030?

Kuvio 14. Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät ja kumppanuudet

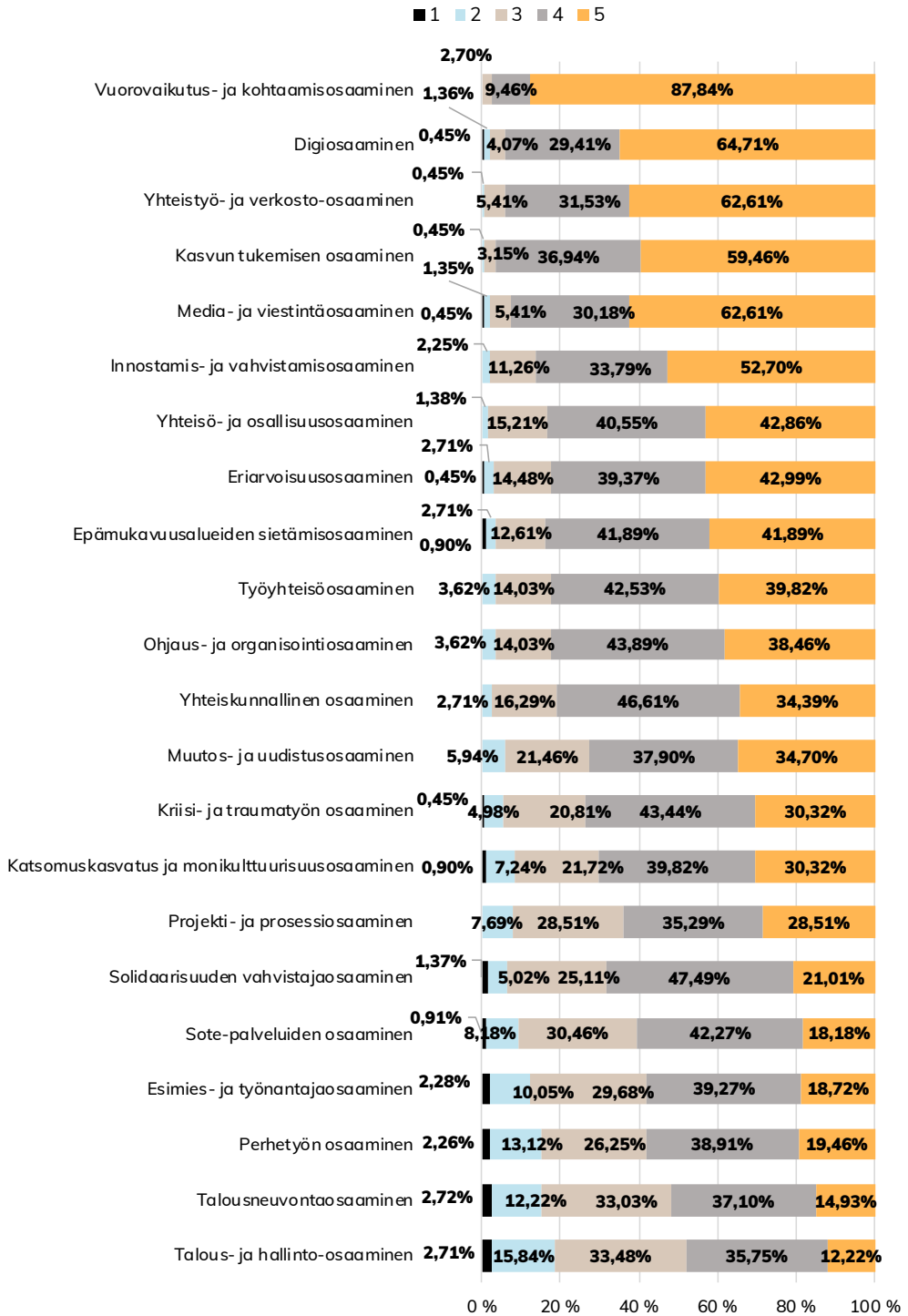
2.7 Osaaminen tulevaisuuden nuorisotyössä

Kyselyn vastaajat arvioivat nuorisotyön tulevaisuuden osaamisesta tärkeimmiksi vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamisen sekä digiosaamisen. Lähes yhtä tärkeiksi arvioidaan yhteistyö- ja verkosto-osaaminen sekä kasvun tukemisen osaaminen. Häntäpäähän jää talousneuvontaosaaminen sekä talous- ja hallinto-osaaminen (ks. kuvio 15). Samat painotukset näkyvät myös vastaajien arviossa ammatillisten osaamisten merkityksestä vuonna 2030 (ks. kuvio 16). Tärkeimpinä ammatillisina osaamisina vastaajat pitävät vuorovaikutus- ja dialogitaitoja, digiteknologian käyttämistä nuorisotyössä sekä verkko vuorovaikutustaitoja. Vähiten tärkeinä pidetään tässäkin kohden talousosaamista ja -kasvatusta.

Heikko usko talousosaamisen painoarvoon on kiinnostava siitä näkökulmasta, että toteutetuissa ryhmähaastatteluissa osallistujat korostivat talous- ja hallinto-osaamista ja pitivät heille esitetyissä havainnoissa sen sijoitusta (ks. taulukko 15) huolestuttavana. Haastatteluissa talous- ja hallinto-osaamisen merkitys yhdistyi huoleen niukkenevista resursseista ja keskusteluihin nuorisotyön vaikuttavuudesta, raportoinnista ja arvioinnista. Tätä kehityskulkua käsittelemme tarkemmin luvussa neljä.

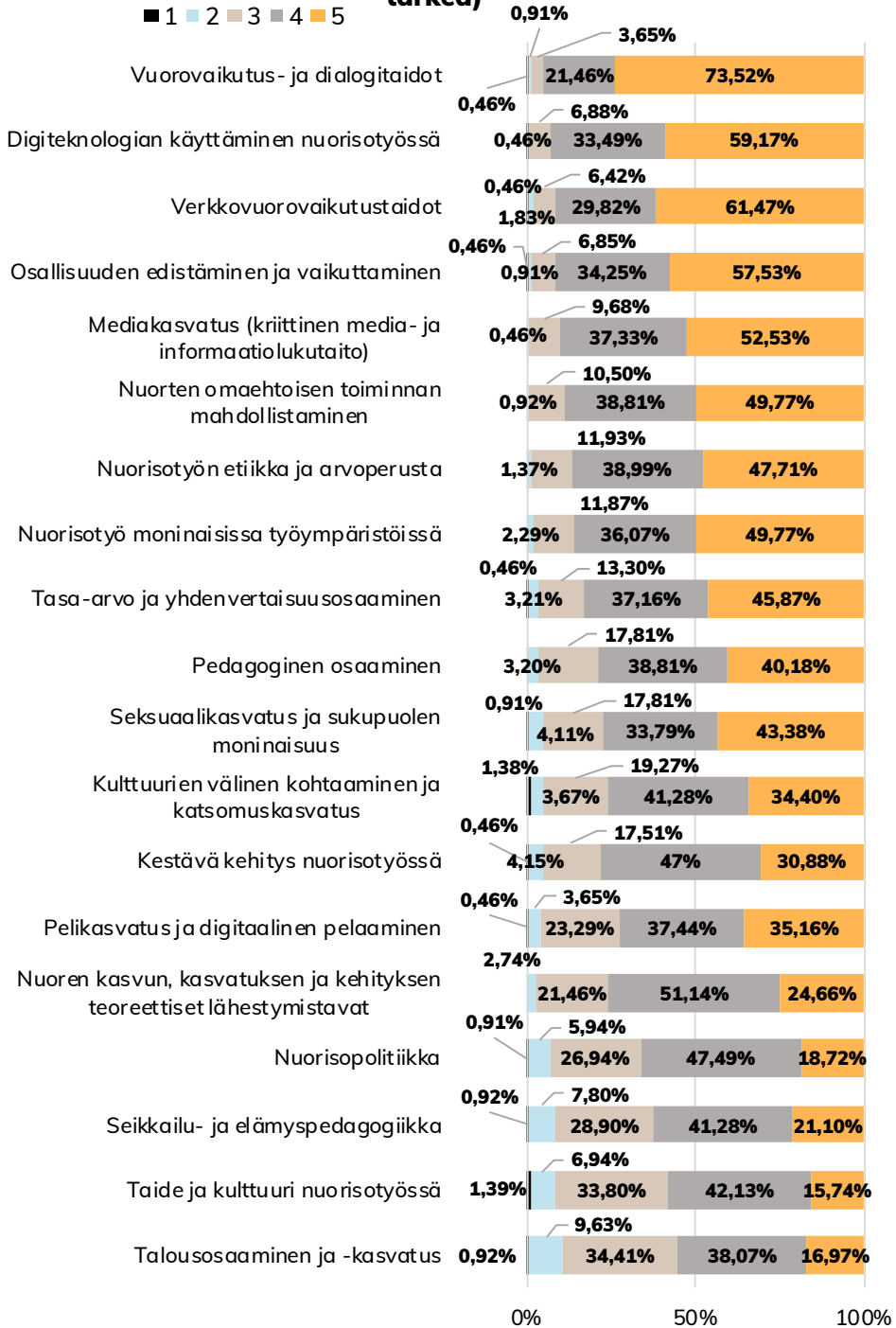
Listojen kärkeen nousseet taidot vaikuttaisivat viittaavan siihen, että nuorisotyön toimijoiden itseymmärryksessä keskeistä ovat juuri kohtaaminen ja sen vaatimat taidot. Tulevaisuuden kysymyksiin lukeutuu se, millä tavoin kohtaaminen toteutuu moninaisuuksissa toimintaympäristöissä ja millaisia uusia vaatimuksia ne tuovat vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamiseen. Yksi ilmeinen esimerkki koskee kohtaamista, joka ei toteudu kasvokkain vaan erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. Tätä käsittelemme tarkemmin luvussa kolme (ks. s. 51). Monikenttäisyyden lisäksi keskeinen vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamiseen vaikuttava tekijä on, etteivät nuorisotyön piirissä olevat nuoret ole yhtenäinen joukko, ja näin ollen kohtaamisissa tarvitaan väistämättä myös niin sukupuoleen, seksuaalisuuteen, monikulttuurisuuteen, eriarvoisuuteen kuin moneen muuhunkin asiaan liittyvää osaamista.

Arvio seuraavien osaamisten tärkeyttä nuorisotyössä kymmenen vuoden kuluttua vuonna 2030. (1= ei lainkaan tärkeä, 5= todella tärkeä)

Kuvio 15. Osaaminen nuorisotyössä v. 2030

Arvioi seuraavien nuorisotyön ammatillisten osaamisten merkitystä vuonna 2030? (1= ei lainkaan tärkeä, 5= todella tärkeä)

Kuvio 16. Vastaajien arviot nuorisotyön ammatillisten osaamisten merkityksestä vuonna 2030

2.8 Nuorisotyön toimintamahdollisuudet tulevaisuudessa

Kyselyssä vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa myös nuorisotyön toimintamahdollisuuksiin tulevaisuudessa. Kyselyyn vastanneiden arviot mega- ja metatrendeistä rakentavat kuvaa tulevaisuudesta ja sen nuorisotyölle avaamista rooleista. Oheisesta kuviosta näkee, millaisiksi vastaajat arvioivat nuorisotyön toimintamahdollisuudet mega- ja metatrendeihin perustuvien väitteiden kuvaamissa tulevaisuuksissa (ks. kuvio 17).

Kärkeen kipuaa väite, jonka mukaan tulevaisuudessa *tarve osallisuudelle, yhteiselle keskustelulle ja ymmärrykselle erilaisten näkemysten kärjistymisen ehkäisemiseksi kasvaa*. Toiseksi parhaaksi nuorisotyön toimintamahdollisuudet on arvioitu tilanteessa, jossa *mielenterveysongelmat lisääntyvät erityisesti nuorilla, taustasyinä mm. ilmastoahdistus, kilpailuyhteiskunta ja digitalisaation mukanaan tuoma informaatiotulva*. Kolmanneksi suosituin on väite, jonka mukaan *vastuullisen sananvapauden vaalimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota*.

Huonoimmiksi nuorisotyön toimintamahdollisuudet arvioitiin tilanteessa, jossa *Suomessa väestö keskittyy muutamaan kasvukeskukseen ja läntisissä yhteiskunnissa nuorista tulee vähemmistö*. Myös tutkimuksessa toteutetuissa ryhmähaastatteluissa kävi ilmi, että kaupungistuminen yhdistettynä nuorten määrän vähentymiseen herättää huolta erityisesti pienillä paikkakunnilla toteutettavan nuorisotyön tulevaisuudesta.

Listan kärkeen nousseet väittämät kertovat omaa kieltään siitä, millaisiksi nuorisotyön vaihtoehdot ja osaaminen koetaan; siitä, millaisiin asioihin nuorisotyöllä uskotaan olevan eniten annettavaa tulevaisuudessa. Näiden kehityskulkujen vahvistumista ei siis pidetä toivottavana, eivätkä vastaajat ottaneet kantaa niiden todennäköisyyteen, vaan arvioivat juuri nuorisotyön toimintamahdollisuuksia kyseisissä skenaarioissa. Listaa tarkasteltaessa kannattaakin pitää mielessä edellä esitellyt tulokset vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamisen sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitojen keskeisyydestä nuorisotyössä. Nuorisotyössä olennaista ovat kohtaamiset – tätä painokasta viestiä kertovat niin haastateltavat kuin kyselyn vastaajien arviot nuorisotyön tulevaisuuden osaamisesta. Voisikin ajatella, että kohtaamisilla ja niihin liittyvällä osaamisella nähdään merkitystä erityisesti osallisuutta ja keskinäistä ymmärrystä luovien tilanteiden tekijänä.

Toimintamahdollisuuksia arvioitaessa on syytä kuitenkin nostaa esiin myös vastaajan avokysymykseen jättämä kriittinen kommentti.

Edeltävät kysymykset olivat mielestäni erikoisesti aseteltu. En ajattele, että nuorisotyön mahdollisuudet ovat hyvät tai huonot yhteiskunnan olosuhteista riippuen. Olosuhteisiin vaikuttaa työntekijät, heidän motivaationsa tehdä työtä nuorten hyväksi, nuorten ehdoilla. Nuoret kohtaavat joka tapauksessa em. mainitut megatrendit. Nuorisotyön tulisi olla läsnä nuorten elämässä, mitä se ikinä kohtaakin.

Mega- ja metatrendit muotoilevat tulevaisuuden toimintakenttää, mutta niin tekevät myös toimijat ja nykyisyydessä tehtävät teot (esim. Kamppinen & Malaska 2002, 107–108). Vaikka makrotasolla tapahtuvat muutokset eittämättä vaikuttavat nuorisotyön toimintamahdollisuuksiin, ne eivät kuitenkaan yksistään sanele nuorisotyön toimintaa, vaan

Alla olevat väitteet perustuvat Sitran Megatrendit 2020 -julkaisuun. Ota kantaa ja arvioi nuorisotyön mahdollisuuksia toimia väitteen kuvaamassa tulevaisuudessa vuonna 2030. (1=erittäin huonot, 5= erittäin hyvät)

Kuvio 17. Nuorisotyön toimintamahdollisuudet tulevaisuudessa.

alan toimintamahdollisuuksiin vaikuttavat nuorisotyöntekijät ja ”heidän motivaationsa tehdä työtä nuorten hyväksi, nuorten ehdoilla”, kuten vastaaja edellä kiteyttää. Nuoret kohtaavat tulevaisuuden joka tapauksessa – nuorisotyön kannalta on tärkeää löytää nuorten rinnalla kulkemisen tapoja myös tulevaisuudessa, mitä tahansa muutoksia se tuokin.

3 Nuorisotyön tulevaisuuden tilat

ja toimikenttien moninaisuus

3.1 Tulevaisuuden tilat

Missä nuorisotyötä tehdään vuonna 2030? Millaisia ovat nuorisotyön tulevaisuuden tilat ja millaisia erityispiirteitä niihin liittyy? Tutkimuksen tulosten perusteella yksi selkeästi esiin nousevista ilmiöistä on nuorisotyön toimintakenttien moninaisuus. Tämä ei ole tyystin uusi uutinen: pitkin 2010-lukua tutkimuksessa on tehty havaintoja kehityssuunnasta, jonka mukaan nuorisotyö suuntautuu aikaisempaa laajemmin myös nuorisotalon seinien ulkopuolelle, kohti alueellista toimijaa (Kiilakoski & Kinnunen 2018, 103–119; Kiilakoski 2011, 186–187; Junttila-Vitikka & Puuronen 2016, 191). Tässä tutkimuksessa tulokset osoittavat, etteivät vastaajat pidä todennäköisenä kehityksen heikkenemistä – nuorisotyötä leimaa tulevaisuudessakin yhä vahvistuva toimintakenttien moninaisuus. Jos vastaajien ennakointi osuu oikeaan, nuorisotyötä vuonna 2030 tehdään merkittävässä määrin verkossa tai digitaalisesti, kouluissa ja monitoimitiloissa, kuten edellisessä luvussa on todettu.

Näin lueteltuna kyse on paikoista, materiaalisista rakenteista, joissa nuorisotyö toimii jo nyt. Niiden merkitys nuorisotyölle on kuitenkin suurempi. Tila ei merkitse ainoastaan toimintakenttää, näyttämöä, jolle nuorisotyön ammattilaiset siirtyvät tekemään nuorisotyötä. Kuten Tomi Kiilakoski, Antti Kivijärvi, Anu Gretschel, Sofia Laine ja Jani Merikivi ovat nuorten tiloista kirjoittaessaan todenneet, ”tila on tavanomaista mieltää inhimillisen elämän ja kokemuksen kautta” (2011, 59). Yksin materiaaliset olosuhteet eivät sanele sitä, millaisiksi tila muotoutuu: siihen kiinnittyvät kokemukset ja erilaiset näkökulmat, tarpeet ja toiveet, joiden kautta tilaa tulkitaan. Tilat eivät ole neutraaleja (Kiilakoski ym. 2011, 62). Nuorisotyössä tärkeä tilaan liittyvä ulottuvuus ovat nuorisokulttuurisen maantieteen asettamat kulttuuriset, sosiaaliset ja maantieteelliset ehdot (Salasuo 2008, 209–223; Kiilakoski ym. 2011, 62). Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että ajassa vaikuttavat nuorisokulttuuriset ilmiöt, nuorten liikkuminen, etäisyydet ja esimerkiksi julkisen liikenteen sujuvuus vaikuttavat mitä suurimmassa määrin siihen, millaiseen maisemaan nuorisotyö asettuu (Salasuo 2007; Malm 2018). Nuorisotyötä voidaan tehdä julkisissa sisätiloissa, jotka on suunniteltu nuorisotyöhön; julkisissa sisätiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyöhön; julkisissa ulkotiloissa; sekä virtuaalituloissa (Kiilakoski 2011, 191–191). Näillä kaikilla on oma vaikutuksensa nuorisotyöhön.

Karen A. Franckin ja Quentin Stevensin (2007) jäsenystä väljiin ja tiukkoihin tiloihin on hyödynnetty laajalti myös suomalaisen nuorisotutkimuksen kentällä (mm. Pyyry 2015; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 85–86; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58;

Malm 2018). Tilan tiukkuudella Franck ja Stevens viittaavat siihen, että tilan käyttötarkoitus on etukäteen määrätty, eikä siitä ole helppoa joustaa. Tämä johtaa yhdenmukaisemman käytöksen vaatimiseen tilassa. Väljässä tilassa funktiot ja normit ovat sananmukaisesti väljemmät: käyttötarkoituksia voi olla samanaikaisesti useita ja tilassa sallitaan alkuperäisestä tarkoitettusta käyttötarkoituksesta poikkeamista. Näin ollen käyttäjillä on laajemmat mahdollisuudet hyödyntää tilaa omien toiveidensa mukaisesti. Tällä on suuri merkitys esimerkiksi siinä, millä tavoin nuorten hengailuun ja omaehtoiseen toimintaan suhtaudutaan.

Tässä luvussa suuntaan katseeni tarkemmin erilaisiin tulevaisuuden tiloihin ja siihen, mitä ne merkitsevät nuorisotyölle. Lähtökohtana on ajatus, että toimintakentät ansaitsevat tulla tarkastelluiksi enemmän kuin osoitteina, joista nuorisotyön palveluita voi nyt ja tulevaisuudessa löytää – vaikka nuorisotyö pohjautuisi yhtäläiselle perustalle, arvoille ja periaatteille, tila vaikuttaa siihen, millaiset toimintamahdollisuudet sille avautuvat. On kaikkea muuta kuin merkityksetöntä, missä nuorisotyötä tehdään.

3.2 Digitaaliset ympäristöt

Vastaajien usko digitaalisten ympäristöjen merkityksen kasvuun on selvää, liki yksimielistä. Kuten edellä olen tuonut esiin, digitaalisuuden ja digitaalisen nuorisotyön merkitys käy ilmi useissa eri kohdissa: koulutustaustasta riippumatta vastaajat nostavat sen ensimmäiseksi, kun kysytään nuorisotyön eri osa-alueiden merkityksen kasvusta vuoteen 2030 mennessä. Tämä näkyy myös tulevaisuuden tilojen kohdalla. Kuvaavaa on, että yksikään vastaajista ei ajattele digitaalisten ympäristöjen merkityksen pysyvän ennallaan tai vähenevän, vaan kaikkien arviot osoittavat merkityksen kasvua.

Tässä yhteydessä on tarpeen tehdä selväksi eräs olennainen rajaus. Digitaalinen nuorisotyö ei tarkoita samaa kuin verkossa tehtävä nuorisotyö, eikä rajaudu etäyhteyksillä opeoimiseen. Käsite on huomattavasti tätä laajempi. Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verke määrittelee digitaalisen nuorisotyön niin, että se ”*keskittyy nuorisotoimialan ja nuorisotyön käytäntöjen digitalisointiin; tarkoittaa digitaalisen median ja teknologian hyödyntämistä tai käsittelemistä nuorisotyössä välineenä, toimintana tai sisältönä; käsittää laajan valikoiman menetelmiä ja lähestymistapoja, joita voidaan hyödyntää missä tahansa nuorisotyön muodossa; on toimintaa, jota ohjaavat samat tavoitteet, arvot ja periaatteet kuin muutakin nuorisotyötä ja voi tapahtua sekä fyysisessä että digitaalisessa ympäristössä*” (Verke 2019, 29). Digitaalinen nuorisotyö ei siis rajaudu omaksi työmuodokseen vaan läpileikkaa nuorisotyön kentän, eikä missään tapauksessa viittaa pelkästään digitaalisissa ympäristöissä työskentelemiseen. Kuten eräs haastateltavista kiteyttää, ”*jotkut ehkä saattaa olla jämähtäneitä täälläkin suunnalla siihen käsitykseen, että digitaalinen nuorisotyö on nyt yhtä kuin se Discord, mutta näinhän ei ole missään tapauksessa, vaan että se voi niinku olla paljon, paljon muutakin ja linkittyä moniin erilaisiin työmuotoihin ja työmenetelmiin mitä nuorisotyössä jo nyt tehdään*”.

Tässä luvussa keskiössä ovat kuitenkin ensisijaisesti digitaaliset ympäristöt tilana, jossa tehdään nuorisotyötä. Näkökulma digitaalisuuteen on siis kapeampi kuin digitaalinen nuorisotyö. Miksi näin?

Jos vastaajien uumoilema skenaario toteutuu sellaisenaan, vuonna 2030 nuorisotyön toimintakentistä eniten merkitystään ovat kasvattaneet digitaaliset ympäristöt, virtuaalitalat. Se tekee digitaalisista ympäristöistä yhden nuorisotyön merkittävimmistä tulevaisuuden tiloista. Vaikka digitaalisten ympäristöjen materiaalisuus poikkeaa muista fyysisistä ympäristöistä, myös yhtäläisyyksiä löytyy. Kumpaankin voidaan myös soveltaa väljän ja tiukan tilan jäsenystä: käyttötarkoituksen joustavuus tai joustamattomuus, hengailu ja omaehtoisen toiminnan sallimisen rajat ovat olennaisia tekijöitä. Kuten fyysinenkin ympäristö, myös virtuaaliset tilat ilman kokemuksia ”riisuutuvat paikoiksi, osoitteiksi internetin digitaalisessa maailmankaikkeudessa” (Kiilakoski ym. 2011, 77). On syytä olla tietoinen paitsi digitaalisen nuorisotyön moniulotteisuudesta, myös siitä, mitä digitaaliset ympäristöt tilana merkitsevät. Jotkin huomiot seuraavasta alaluvusta voivat olla relevantteja myös muille digitaalisen nuorisotyön laajempaa kokonaisuutta koskeville keskusteluille, osa ei.

Lisäksi lienee paikallaan todeta, että digitaalisen nuorisotyön käsitteen laajuudesta (ks. Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019; Verke 2019) huolimatta aineisto antaa viitteitä siitä, että digitaalisen nuorisotyön puheeksi ottaminen kääntää monien ajatukset verkkovälitteiseen työhön. Tämä voi selittyä osin myös sillä, että viime kevään poikkeusjärjestelyt ovat keskittäneet huomiota juuri verkkovälitteisyyteen ja erilaisiin etänä toteutettaviin tapahtumiin. Koronaviruksen aiheuttamat järjestelyt ovat lisänneet digitaalisten ympäristöjen hyödyntämistä nuorisotyössä huomattavasti, ja käsillä oleva tutkimus tarjoaa näkymiä näihin kokemuksiin. Näistä kokemuksista on mahdollista oppia myös tulevaisuutta ajatellen. Tästä huolimatta on selvää, että digitaalisen nuorisotyön näkökulmasta painotus kaventaa ajattelua tarpeettomasti – tällöin keskiössä ovat jälleen välineet sen sijasta, että huomioitaisiin digitalisaatio laajempana yhteiskunnallisena murroksena (Tuominen 2021).

Positiivisina asioina monet tähän tutkimukseen haastatelluista kokivat digitaalisten ympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet lisätä nuorisotyön saavutettavuutta: ne ovat tehneet mahdollisiksi kohtaamiset myös sellaisten nuorten kanssa, jotka eivät yleensä käy nuorisotiloilla. Myös harvaanasutuilla seuduilla digitaalisten ympäristöjen liudentamat etäisyydet tunnistettiin positiivisiksi asioiksi. Toisaalta haastateltavat nostivat esiin, että erityisesti pienillä paikkakunnilla työntekijöille kasautuvat tehtäväkokonaisuudet voivat olla hyvin laajoja. Eräs haastateltavista pohtikin, ”*tuleeko tämä digitaalisuus sitten eri-arvoistamaan nuoria [--] isommilla paikkakunnilla on varaa palkata näitä esimerkiksi pelaamisen hallitsevia työntekijöitä [--] kun taas sitten pienillä paikkakunnilla, niin joutuu toimimaan jo muutenkin moniosajana ja ymmärtämään kaiken mahdollisen liikuntapaikoista museoon ja nuorisotyöhön, niin sitten... Kun kaikkea ei kuitenkaan voi hallita*”. Tässä kohden huolena ovat siis osaamisen puutteet, joihin palaan tuonnempana.

Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, ettei nuorten pääsy digitaalisiin ympäristöihin ja kyky toimia niissä ole yhtäläinen. Syrjäseutujen tietoliikenneyhteyksissä on vaihtelua (ks. myös Tuuva-Hongisto 2016; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019, 9-10; Armila 2016, 68–69) ja puhe ”diginatiiveista” peittää toisinaan alle tosiasian, etteivät nuoretkaan sisäsyntyisesti hallitse digitaaitoja. Digitaalisten taitojen puute altistaa tutkitusti nuoria ulkopuolisuudelle ja osattomuuden kokemuksille (Kaarakainen & Kaarakainen 2018). Tähän myös nuorisotyön digitaalisissa ympäristöissä toimittaessa on hyvä kiinnittää huomiota.

Paljon pohdittiin digitaalisten ympäristöjen vaikutusta kohtaamiseen. Monet haastatteluissa ilmaistut huolet eivät koske digitaalisissa ympäristöissä työskentelyä sinänsä vaan paikantuvat nimenomaan kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen *korvaamiseen* verkkovälitteisellä. Tästä monille onkin kertynyt kokemusta koronaviruksen aiheuttamien poikkeusjärjestelyiden takia. Haastatteluissa esiintuodut kokemukset vaihtelevat. Alla lainattu haastateltava pukee sanoiksi huolensa siitä, että verkkovälitteisyys näivettää toteutuvaa kommunikaatiota, vuorovaikutusta, jopa empatiaa. Tämän huolen jakavat monet.

*Et kyl mä ajattelen, että jotain hyvin radikaalia siinä ihmisyydessä tapahtuu jos se kaikki siirtyy sinne, tuota niin, digitaalisille alustoille. Se on väistämätöntä, että nää digitaaliset alustat on niinku osa nuoria, nuorten elämää, niin kuin ne on aikuistenkin elämää, mutta kyllä mä pitäisin tärkeänä sitä, että se tiedostetaan, et siellä ollaan mukana, tehdään sitä digitaalisilla alustoilla sitä työtä, mutta pidetään samanaikaisesti kiinni siitä, **mun mielestä ihmisen tarpeesta tulla toisen ihmisen likelle ja nähdä se ihminen, et ollaan siellä niinku samassa tilassa ja toimitaan. [–] Jotain olennaisista ihmisyydestä niinku muuttuu, jos siirrytään pelkästään digitaalisille alustoille, ihmisistä tulee jonkunlaisia zombeja, jos ne on vaan niinku näis verkkoalustoissa ja käy keskustelua siellä, et kyl mä nään et siitä pitää ihan kynsin ja hampain pitää kiinni, et ihmiset tulisivat toinen toistensa luokse. Et sillä tavalla musta kehitetään ja vahvistetaan sitä ihmisyyttä, ihmisenä olemista toiselle ihmiselle.***

Nuorisotyöntekijöiden ja nuorten välinen kohtaaminen on nuorisotyön ytimessä. Näin ollen on ymmärrettävää, että digitaalisen ympäristön kohtaamisille asettamat ehdot monin tavoin dominoivat keskusteluja, joita virtuaalituloista käydään. Susan Eriksson ja Sari Tuuva-Hongisto toteavat, että nuorisotyön ammattilaisten keskuudessa vallitsee ”*peräänantamaton näkemys siitä, ettei digitaalisuuden tule antaa korvata kasvojen tapahtuvaa vuorovaikutusta, vaikka erilaiset verkkokohtaamisen muodot nähdäänkin vuorovaikutteisen työn olennaisina täydentäjinä*” (Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019, 3–4; Verke 2019, 22). Tähän näkemykseen liittyy toisinaan voimakaskin huoli kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen korvaamisesta verkkovälitteisellä (Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019). Tällaiset keskustelut eivät ole suomalaisen keskustelun erityispiirre, vaan samoja pohdintoja esiintyy ympäri Eurooppaa (Tuominen 2021).

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra ennakoii megatrendeissään, että tulevaisuudessa teknologia sulautuu yhä tiiviimmin elämän eri osa-alueisiin (Sitra 2020, 36–43). Nuorisotyön ammattilaisten keskuudessa on havaittavissa selkeää huolta siitä, millä tavoin kehityskulku toteutuu. Vaikka kauhukuva digitaalisten ympäristöjen luomista zombeista tuntuisikin liioitellulta, ei ole syytä väheksyä toimijoiden kokemaa huolta. Lyhytkin katsaus osoittaa, että myös tutkimuksen puolella on viime vuosina vilkkaasti keskusteltu digitaalisista ympäristöistä ja niiden vaikutuksista, näkyvimmin kenties sosiaalisen median ja älypuhelinien kohdalla. Näiden on muun muassa esitetty lisäävän masennusta, pahoinvointia ja yksinäisyyttä (esim. Twenge 2019; Twenge 2017). On silti hyvä huomata, että tutkimusnäyttö ei yksiselitteisesti tue ajatusta (Puukko, Hietajärvi, Maksniemi, Alho & Katariina Salmela-Aro 2020; Przybylski & Weinstein 2017). Suvi-Sadetta ja Meri-Tuulia Kaarakainen ovat katsoneet nuorten mediateknologioiden käyttöön kohdistuvan huolen osaksi nuorisoon liittyvien moraalipaniikkien jatkumoa ja todenneet, että kyky ja mahdollisuudet toimia digitaalisissa ympäristöissä ovat monille nuorille osallisuuden,

hyvinvoinnin ja osaamisen lähde, ja niistä paitsi jääminen voi lisätä ulkopuolisuutta ja syrjään jäämistä (Kaarakainen & Kaarakainen 2018; Malm 2019). Viime aikaisessa tutkimuksessa onkin ilmaistu huolta siitä, että julkista keskustelua dominoivat oletukset älypuhelinten, digitaalisen median ja sosiaalisen median negatiivisesta vaikutuksesta nuoriin ovat harhaanjohtavia ja vailla tutkimuksellista tukea. Digitaalisia ympäristöjä voidaan hyödyntää monin tavoin, myös sillä tavoin, että se tukee nuorten mielenterveyttä (Puukko, Hietajärvi, Maksniemi, Alho & Salmela-Aro 2020, 12–13).

Keskustelun vilkkaus huomioiden ei ole yllättävää, että myös nuorisotyön kentällä esiintyy erilaisia näkemyksiä ja edellä mainittuja huolia, jotka liittyvät myös työssä kohdatuihin konkreettisiin ongelmatilanteisiin (ks. myös Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2019, 31–32). Näihin lukeutuvat joidenkin haastateltavien kokemukset väärinymmärryksien lisääntymisestä tilanteissa, joissa kommunikaatio tapahtuu verkkovälitteisenä (ks. esim. Ukkola 2012, 62–63). Nonverbaalisen viestinnän vähentyminen koetaan tekijänä, joka saattaa nopeasti johtaa kommunikaatiokatkoksiin ja sitä myöten myös konflikteihin. Toisen reaktiot eivät ole välttämättä aivan yhtä helppoja huomata ja niihin vastaaminen saattaa tapahtua viiveellä, minkä koetaan hankaloittavan keskusteluja.

Miul tässä just tuli mieleen, että niinku se mitä oon huomannut tässä kun on pitänyt tehdä tätä digiloikkaa enemmän nyt kevään aikana, niin se minkä ite on havainnut, niin se iso muutos siinä et sie kirjoitat tai puhut, puhut tai kirjoitat tekstiä, jossain nettialustalla, niin se tota, väärinymmärrysten määrä kasvaa, kuin se että me ollaan niinku fyysisesti läsnä. Et vaikka meil nyt ois videoyhteys ja puheyhteys, niin se ei oo... [--] Se, et ku sä oot fyysisesti toisen kanssa samassa tilassa ja sitte siinä niinku se puhe ja eleet ja ilmeet ja kaikki, niin silloin väärinymmärryksien määrä ylipäättään on hyvin paljon pienempi ja sitten ei välttämättä tuu niinku nuorille ei tuu nostettua sitä... Et kun välillä huomaa, että jos joku ymmärtää siut väärin, niin sitten alkaa kierrokset nousemaan ihan yhtäkkiä, sitten on vaan pitänyt sanoa et hei, et mie tarkoitin asiaa nyt tältä näkökulmalta, ja sit sielläkin kierrokset laskee, että tavallaan tämmönen niinkun, tämmösen huomaa et se väärinymmärrysten määrä kyllä vähenee, kun ollaan kasvokkain.

Etäyhteyksillä toteutuvien tapaamisten ei siis koeta mahdollistavan yhtä monisävyistä ja vivahteikasta kohtaamista kuin kasvokkain vaan pikemminkin pelkistävän ja mahdollisesti kärjistävän kommunikaatiota. Toisaalta haastateltavat tuovat esiin toisenlaisiakin kokemuksia.

Verkkoon meneminenhän toi esille sen että osa nuorista tykkäs keskustella tuota ohjaajien kanssa niin nuorten työpajalla kuin etsivässäkin nuorisotyössä ja ehkä pystyvät niinkuin paremmin sanoittamaan niitä omia tuntojaan ja muita, et siinä oli niinku positiivisuutta.

Mä oon kokenut sen tärkeäksi siinä kohtaa, kun on olemassa niitäkin nuoria, joille on tosi vaikeeta olla kanssakäymisissä esimerkiksi aikuisen kanssa ihan niin kuin kasvokkain tai että tulee sen oman ongelmansa kanssa tai jonkun asian kanssa sen niinku toisen ihmisen kanssa juttelemaan, että joillekin on ehkä helpompaa se, että laittaa viestiä ja kirjoittaa niitä omia tuntemuksiaan auki. Ja siinä kohta niinku mulle on tärkeetä se, että mulla on semmonen työväline, jolla mä saan yhteyden heihin,

joille on vaikeaa se semmonen kasvokkain kohtaaminen tai omista asioista puhuminen, et me voidaan sitten puhua niistä niinku tekstin muodossa.

Edellä siteerattujen nuorisotalalla työskentelevien tulkinnan mukaan toisille nuorille kirjoittaminen ja digitaalisissa ympäristöissä kohtaaminen tarjoavat kanavia, joiden kautta omien tuntemusten sanoittaminen ja julkituominen on luontevampaa kuin kasvokkain kohtauisissa. Tällaisessa tilanteessa korostuu myös nuorisotyötä tekevien kyky ilmaista itseään kirjallisesti ja kommunikoida sujuvasti viestien välityksellä. Kokemukset ovat siis erilaisia – kuten tilanteet, tarpeet, osaaminen, työntekijät kuin kohdattavat nuoretkin.

Havainnot antavat aihetta pohtia, millä tavoin digitaalisissa ympäristöissä ja kasvokkain tapahtuvan kohtauisajan ajoittaista vastakkainasettelua olisi mahdollista purkaa. Nuorten maailmassa virtuaalinen ja fyysinen kietoutuvat nuorten elämässä yhteen (esim. Sumiala, Suurpää & Honkatukia 2019) – nuorisotyössä niiden vastakkain asettaminen on hyödyttömiä, jopa vahingollista (Kiilakoski ym. 2011, 79). Digitaaliset ympäristöt ovat vääjäämättä osa nuorten elämää ja näin ollen ne ovat osa myös nuorisotyötä; eikä mikään viittaa siihen, että tulevaisuudessa tämä kehityssuunta kääntyisi. Näin ollen digitaaliset ympäristöt eivät voi palvella ainoastaan ”*keppihevosenä, jonka avulla nuorisotyö pisti kampoihin nuorisokulttuuriselle digitalisoitumiselle*” (Kiilakoski ym. 2011, 79).

Vaikka on syytä ottaa tosissaan nuorisotyön ammattilaisten ilmaiset huolet kasvokkain kohtauisajan vähentymisestä ja pohtia digitaalisten ympäristöjen asettamia haasteita, on hankala nähdä väittelyä kohtauisajan aitoudesta hedelmällisenä (ks. myös Nuori Kirkko 2019; Verke 2019; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019). Aitous on lopulta kuitenkin subjektiivinen kokemus tilanteesta, johon vaikuttavat lukuisat seikat – eivätkä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kokemukset toisten kanssa yhdessä olemisesta välttämättä vastaa toisiaan. Tämä nostetaan esiin myös haastatteluissa.

*Toisaalta on sanottava myöskin se, että silloin kun nää puhelimet ja muut tuli niin alussa niin tietokoneissa kuin puhelimissakin niissäkin oli koko ajan niitä toimimattomia ajureita tai jotakin vastaavaa ja nykyään noi pelittää kohta niin, että ne on kohta koko ajan noilla 5G-yhteyksillä, livepuheluita sinne sun tänne ja vaikka minkälaista edittiä siellä pyörii, niin niin tuota, **se kokemus, että sä olet jonkun kanssa vaikka niinku etänäkin, niin heille [nuorille] on, tai taitaa olla paljon voimakkaampi kuin meille, jotka ollaan totuttu siihen tavalliseen kohtauisamiseen. Tai toivotaan sitä.***

Kuten minkä tahansa tilan kohdalla, myös digitaaliset ympäristöt muovautuvat edellä kuvattuun tapaan tilaan kiinnittyvien kokemusten, materiaalien puitteiden, käyttötarkoituksen joustavuuden, normien sekä lukuisten muiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta, tiukkuuden ja väljyyden määreitä unohtamatta (Kiilakoski ym. 2011; Franck & Stevens 2007). Myös totumuksella on merkitystä kokemusten muotoutumiseen, samoin kuin käytetyn teknologian toimivuudella. Vaikka materiaaliset seikat eivät määrää kaikkea, jokainen sosiaalisen median kehityskaaren mukana kasvanut tietää, että on varsin erilainen kokemus viettää aikaa nettiyhteyden tökkiessä vanhalla tietokoneella kuin selata älypuhelinla samalla, kun siirtyy fyysisestä paikasta toiseen. Odottelu, viiveet ja tauot merkitsevät, samoin kuin niiden puute.

Kiinnittämällä huomiota toimivuuden kaltaiseen materiaaliseen seikkaan edellä siteeratun nuorisotyöntekijän puheenvuoro ohjaakin ajatukset siihen, millaisia tiloja nuorisotyön digitaaliset ympäristöt ovat ja millaisia niiden toivotaan tulevaisuudessa olevan. Kuka niiden suunnitteluun osallistuu ja määrittelee käyttötarkoituksen? Sallitaanko käyttötarkoituksesta poikkeamista? Ovatko tilat toimivia ja visuaalisesti miellyttäviä? Rohkaisevatko ne hengailuun vai eivät? Ovatko tilat toiminnallisia vai keskittyvätkö ne keskusteluun? Käytetäänkö niissä omaa nimeä vai esiinnyttäinkö anonyymillä nimi-merkillä? Ovatko ne saavutettavia? Millaiset ovat säännöt, miten niiden rikkomiseen suhtaudutaan ja kuka niistä päättää? Mikä on nuorisotyöntekijän rooli?

Näitä kysymyksiä on joiltakin osin jo ryhdytty ratkomaan.

H1: Hän [nuorisotyöntekijä] meni sitten yhdelle nuorten suosimalle pelialustalle pelaamaan ja hän teki siellä sellaisen havainnon aika nopeasti ensimmäisinä tunteina, että se kiusaaminen siellä oli aivan järkyttävää. Ja semmonen toisen spämmääminen ja toisten niinku... vaikka niinku on joukkuepelejä ja siellä pitäisi niinkun joukkueena pelata ja mennä eteenpäin, niin siis se oli jotakin ihan hirveetä kuultavaa se mitä kieltä nuoret siellä toisilleen käytti, miten ne toisiaan haukku tai jotakin haukku. Ne varasti toisten tavaroita siellä pelimaailmassa ja siellä alustalla. Ja sitte ohjaaja puuttui itse asiassa siellä siihen. [--] Et te ette hauku ettekä tee mitään tällaista. [--] Niin sellaiset nuoret, jotka halus pelata ja tykkäs pelata ja oli niinku oikeesti semmoisella terveellä ajatusmaailmalla, elikkä se joukkuepelimielellä, niin ne ohjautui aina sinne minne, minne se ohjaaja meni pelaamaan. Elikkä tuota, niin ne selkeästi haki myös siellä puolella sitä turvallisuutta, että se aikuinen oli siellä ja ne ties, että se aikuinen puuttuu siihen, että et jos se homma siellä ei toimi. Niin, niin kyl se on ihan selvää, että et se tulee niinku huomattavasti lisääntymään.

*H2: Mun mielestä kuvasit aika hienosti tässä, että se työntekijä tavallaan, et mikä se hänen vaikutuksensa siellä ohjaajana oli siellä peliyhteisössä, tai sillä ryhmällä. Jotenkin, jotenkin aattelen itse vielä niinku et siinäkin tavallaan, et se ohjaa ei oo siellä vaan pelaamassa, vaan se on siellä niinku jonkun syyn takia kohtaamassa nuoria. Et jotenkin ne vuorovaikutustaidot, et mitenkä niitä... jotenki sen digitaalisen osaamisen lisäksi, että niin, mitenkä niitä käytetään ja miten niitä tulee käyttää sitten tuolla digitaalisessa maailmassa. Niin se on mun mielestä yks semmonen, **semmonen tulevaisuusasia**. Et totta kai se vaikuttaa nuorisotyön ohjaajien koulutukseen ja min-käläisiä taitoja ja valmiuksia täytyy työntekijöille opettaa, että he pystyy tekemään nuorisotyötä myös digitaalisesti.*

Haastateltavan kuvaama tilanne muistuttaa, että ajanvietto digitaalisissa ympäristöissä voi saada toisinaan myös vahingollisia ilmenemismuotoja: kiusaamista vertaisten kesken tapahtuu niin fyysisissä ympäristöissä kuin virtuaalisissakin. Myös digitaalisissa ympäristöissä, yhtä lailla kuin fyysisissäkin, aikuisen läsnäolon puute voi joillekin nuorille tarkoittaa turvattomuutta ja kiusaamista. Ongelmallista on, että vaikka nuorten enemmistö on kohdannut häirintää pelatessaan, nuorten vanhemmille tai nuorisotyöntekijöille tieto häirinnästä ei aina kulkeudu (Siutila 2020, 42–43). Tämän tiedon valossa on tärkeää, että digitaalisissa ympäristöissä luoviva ammattilainen kykenee lukemaan digitaalisia nuorisokulttuureja ja tunnistaa kiusaamisen niissä sekä osaa hyödyntää omaa ammatillista osaamistaan myös näissä puitteissa. Keskustelussa kiteytyy, miten

ratkaisevan tärkeää on ammatillisen osaamisen kehittäminen sellaiseksi, että se vastaa olosuhteita myös silloin, kun tila on fyysisen sijaan virtuaalinen. Nuorisotyöntekijä ei työskentele digitaalisessa ympäristössä muuten vain, vaan ”on siellä niinku jonkun syyn takia kohtaamassa nuoria”.

Huomasin ite et pystyin suunnittelemaan ja tekemään kaiken sen sulun aikana paremmin, vaik oonkin tosi nopea käyttää noita. [--] Se vaatii myös nuorisotyöntekijältä paljon sellaista itsensä likoon laittamista, elikkä sun pitää uskaltaa esiintyä sille kameralle ja sä joudut höpöttelee siellä aika paljon yksin, koska sieltä tulee tsätin kautta ne viestit. Discordissa tietenkä pystyt myös puhumaan, mutta Tiktokissa ja Instagramissa siel tulee sieltä, sun pitää seurata koko ajan sitä tekstitulvaa ja sit vastaillet niihin ja sillä lailla et se vaatii todella paljon sultakin sitä, ja sitä halua olla siellä, että ymmärtää, et tää on nyt sun työ, että vaikka sä tuntisitkin... Kaikkihan ei tunne itseään niinku et haluais mennä sinne kameran eteen mennä, ja ei se itellekään oo ollut helppo tie, mutta mä oon niinku aatellut, et mä haluan tehdä tätä työtä nuorille niin hyvin kuin pystyn, niin sit mun on pakko uskaltaa myös mennä niiden alueelle, joka ei ehkä tunnu hyvältä heti, mutta sitten kun pääsi niinku siihen vauhtiin, niin kyllähän siihen niinku tottuu. Mokiahan siellä tulee sit helpommin, kun sä siellä höpöttelet yksinäs ja teet kaikkee, mut sit mä niinku ajattelen, et ois kiva kun siihen saataisiin niinkuin noihin muihinkin, että jos noi kehittyis noi sovellukset ja muuta, niin jotenkin semmosta konkreettisempaa läsnäoloa niinku nuoriltakin siihen keskusteluun. Ettei siellä niinku itse joudu papattamaan vaan koko ajan.

Nuorisotyön ytimessä olevat kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot saavat uudenlaisia sävyjä digitaalisissa ympäristöissä. Kuten haastateltava tuo ilmi, kameralle puhuminen, saapuvien viestien lukeminen ja näiden samanaikaisuus pitävät yllä kommunikaatiota, joka on hyvin toisenlaista kuin kasvokkain. Lisäksi työlle on oltava organisaation tuki ja tarvittava aika. Edellä siteerattu nuorisotyöntekijä ilmaisee selkeästi toiveen siitä, että tulevaisuuden tilat olisivat nykyistä vuorovaikutteisempia. Vuorovaikutteisuuden nähdään tukevan kohtaamisten mielekkyyttä niin nuoren kuin nuorisotyöntekijän kannalta. Tämä on tärkeä huomio, ja nuorisotyöntekijän kokemaa mielekkyyttä olisikin tärkeä vahvistaa työtä kehitettäessä.

Jotta nuorisotyössä voidaan luoda toimivia tiloja ja kokea digitaalisissa ympäristöissä luoviminen mielekkäänä, on käännettävä katse osaamiseen ja päämääriin; siihen, että ammatillisessa osaamisessa tunnustetaan vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamisen sekä digitaitojen yhteen kietoutuneisuus; siihen, mitä nuorisotyön toiminnalla digitaalisissa ympäristöissä halutaan saavuttaa; siihen, että osaaminen päämäärien saavuttamiseksi on riittävää.

3.3 Koulu

Digitaalisten ympäristöjen ohella kyselystä nousee esiin toinenkin selkeä tulevaisuuden trendi, jonka merkityksen vahvistumiseen vastaajat uskovat vankasti. Tämä on koulun merkityksen kasvu nuorisotyön kentällä.

Koulu on ollut jo pitkään nuorisotyön keskeisiä näyttämöitä. Kuntaliiton selvityksen mukaan koulu on jo nyt erillisten nuorisotilojen jälkeen nuorisotyön toiseksi yleisin toimintakenttä (Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2019, 22). Myös tässä tutkimuksessa 24 prosenttia vastaajista uskoo, että nuorisotyötä tehdään vuonna 2030 enimmäkseen koulussa, ja 66 prosenttia, että sitä tehdään melko paljon. Korkeakoulututkimuksen suorittaneiden keskuudessa koulu nousee jopa kaikista suosituimmaksi vaihtoehdoksi. Näistä luvuista on helppo hahmottaa, että koulun painoarvon nuorisotyön toimintakenttänä uskotaan korostuvan entisestään.

Koulu nuorisotyön toimintakenttänä onkin mielenkiintoinen. Koulua ei yleisesti ottaen ole suunniteltu nuorisotyöhön, ellei kyseessä ole koulurakennus, jonka yhteyteen on suunniteltu alun alkaenkin erillinen nuorisotila. Näin ollen koulu tilana ei heijastele nuorisotyön logiikkaa, periaatteita tai arvoja – tilan tavoitteena on mahdollistaa sujuva koulutoiminta koulun arvojen ja normien mukaisesti, joten tila heijastaa koulun logiikkaa. Perinteisesti koulu edustanee enemmän tiukkaa kuin väljää tilaa (Franck & Stevens 2007), joskin tässä lienee koulukohtaisia eroja yksittäisen koulun toimintakulttuuriin liittyen. Lisäksi jokainen koulu sisältää erilaisia tiloja, joista toisissa suhtaudutaan toisia väljemmin käyttötarkoituksen haastamiseen ja uudelleen muotoiluun. Lienee perusteltua väittää, että luokkatila edustaa ainakin pääsääntöisesti tilaa, jossa käyttötarkoituksesta joustamista sallitaan vain vähän, kun taas koulun käytävät, piha ja ruokala voivat hyvin mahdollistaa enemmän käyttötarkoituksen muokkaamista, hengailua, jopa nuorisokulttuurista tilan haltuunottoa, jossa oppilaat tulkitsevat ja neuvottelevat tilan normeja uudelleen.

Nuorisotyön toimiessa koulun tiloissa on hyvä huomioda, että kaikki nuoret eivät halua viettää vapaa-aikaansa koulussa. Jos nuoren suhde kouluun on vaikea, halua hakeutua koulussa toimivan nuorisotyön piiriin ei välttämättä löydy.

Koulua voidaan tarkastella tilana, jossa nuorisotyö hakeutuu toisen toimintakulttuurin pariin. Nuorisotyön toteuttaminen ei vaadi tilaa, joka on suunniteltu varta vasten nuorisotyötä varten, vaan sitä voidaan onnistuneesti tehdä mitä erilaisimmissa puitteissa; myös tiloissa, joissa se kohtaa toisen toimintakulttuurin ja neuvottelee suhteestaan siihen (Kiilakoski 2011). Neuvotteluissa on kyse myös siitä, millaisessa roolissa nuorisotyöntekijät koulussa toimivat.

Kenties onkin hyvä luoda alkuun katsaus siihen, millaisia nuorisotyötä tekevien positiot ovat koulussa. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat käsitystä, että nuorisotyötä voidaan tehdä koulussa hyvin monenlaisissa asetelmissa: kutsuttuina tapahtumanjärjestäjinä ja oman toiminnan esittelijöinä tai kiinteämmin osana koulun päiväjärjestystä, oppitunneilla ja välitunneilla. Nuorisotyöntekijät voivat siis olla kutsuttuja vieraita eli

poikkeamia koulun tavalliseksi mielletystä päiväjärjestyksestä tai kiinnittyä osaksi tuota järjestystä. Tämä liittyy tilallisiin ratkaisuihin, toimintakulttuuriin ja vuorovaikutukseen koulussa toimivien ammattiryhmien välillä. Oma merkityksensä on silläkin, kuinka pitkään yhteistyö on jatkunut.

Tämän tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että nuorisotyöntekijöiden itseymmärrys omasta roolistaan koulun arjessa liittyy vahvasti yhteisöön.

Opettajat koulutetaan opettamaan, mikä on ihan oikein, niin sitten se vaatii sitä apua siihen sitten, että miten se ryhmä toimii, miten saadaan se luokka pelaamaan niinku yhteen hiileen ja tällaiset, et ryhmäytyksiä on paljon enemmän.

Se yhteisöllisyyden vahvistaminen niiden nuorten kanssa yhdessä, mihin opettajilla ei riitä aika.

Haastateltavien puheissa vilahtelevat monenlaiset toiminnot: tunnetaitotunnit, koulupäivystys, välituntitoiminta, ”ryhmäyttämiset” ja joustavan perusopetuksen luokka (ks. myös Kolehmainen & Lahtinen 2014, 53–55). Myös yksilöllinen tuki tulee mainituksi, mutta painopisteeksi vaikuttaa muodostuvan ennen kaikkea yhteisö – ryhmädynamiikka ja sosiaaliset taidot. Tämä on positiivinen signaali omien ammatillisten vahvuuksien tunnistamisesta; onhan nuorisotyössä ryhmätoiminta jo pitkään ollut keskeinen työskentelyyn liittyvä asia (Kiilakoski 2014, 91–92). Toki on hyvä pitää mielessä, että voimassaolevat opetussuunnitelman perusteetkin korostavat yhteisöllistä oppimista, yhteisön jäsenten vaikutusta oppimisympäristöön sekä yhteisöllistä tiedon rakentamista (Opetushallitus 2014, mm. 30, 31). Ei voida ajatella, että yhteisön vahvistaminen olisi koulussa mahdollista tai toivottavaa jättää ainoastaan nuorisotyön tehtäväksi, vaan yhteisöllisyys on opetussuunnitelman mukaan nähtävä myös osana koulun opettajien opetusta ja pedagogiikkaa.

Opettajien ja nuorisotyöntekijöiden roolissa on silti eroa, ja noita eroja voidaan tarkastella hedelmällisenä lähtökohtana yhteistyölle. Eroilla on selvä historiallinen perusta. Koulu on formaali oppimisympäristö, johon oppilaat ovat velvoitettuja osallistumaan. Oppilailta on velvollisuus oppia asioita, jotka on määritelty etukäteen, ja opettajilla on velvollisuus opettaa heille noita asioita ja arvioida opiskelusuorituksia, useimmiten arvosanojen muodossa. Nuorisotyön historia on tyystin erilainen: nuorisotyö on perinteisesti nuorille vapaaehtoista ja vapaa-aikaan suuntautuvaa, eikä sillä ole etukäteen määritettyjä oppimistavoitteita. Nuorisotyössä voidaan kyllä tarjota tärkeitä oppimisen paikkoja, mutta oppimisen luonne poikkeaa tyystin koulusta – nuorisotyö on nonformaalia oppimista ja kasvatusta, jossa keskeisellä sijalla ovat ennalta määriteltyjen tavoitteiden sijasta mahdollistavuus ja prosessi (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015; Ord 2016). Lisäksi voidaan todeta, että vapaaehtoisuuden ja pakollisuuden seurauksena myös nuorisotyöntekijän ja opettajan auktoriteetti suhteessa nuoreen on erilainen. Nuorisotyöntekijällä voi olla – ja usein onkin – luottamukseen perustuvaa auktoriteettia suhteessa nuoreen, mutta tämä auktoriteetti ei ole muodollista. Nuorisotyön ollessa vapaaehtoista nuorella säilyy aina mahdollisuus olla osallistumatta nuorisotyön toimintaan.

Ennen kuin käänän katseen nuorisotyön ja koulun väliseen yhteistyöhön tarkemmin, on syytä pysähtyä toteamaan, että nuorisotyö ei ole yhdestä aineksestä tehty vaan sen sisällä on eroja; nuorisotyötä tekevien rooli suhteessa kouluun on keskenäänkin erilainen. Am-

matillista nuorisotyötä tekevät Suomessa niin kunnat ja kaupungit kuin järjestöt ja seurakunnat. Vaikka tässä tutkimuksessa vastaajat työskentelysektorista riippumatta uskovat koulussa tehtävän nuorisotyön kasvuun, haastateltavat nostavat esiin, että seurakunnan nuorisotyön ja koulun suhde on erilainen kuin esimerkiksi kahden kunnallisen toimijan. Koulun pyrkiessä eri uskontokuntien edustajien ja uskonnottomien yhdenvertaiseen kohteluun katsomukselliset kysymykset voivat vaikuttaa seurakunnan nuorisotyön mahdollisuuksiin toimia koulussa.

Sitten taas on niin kuin huomattava meidän seurakunnan ja kirkon nuorisotyöstä, että tässä kun on tullut näitä sitten puheenvuoroja niin kuin julkisesti ja valtakunnallisesti, että mitä se kirkko siellä koulussa tekee. [--] Kirkon työntekijällä ei välttämättä olekaan ollut sitten 5–6 vuotta sitten kouluun ovet enää auki. No, sitten on sovittu tämmöisestä systeemistä, elikkä elikkä, että arvostetaan ja kunnioitetaan sitä koulun työskentelyä ja muun muassa maahanmuuttajia, eri ryhmiä ja niin päin pois, ettei oo niin sanottua niinku tota hengellistä tai tämmöistä arvosidottua niinkun siisältöä, mutta toisaalta sitten taas...

No mun omassa työssä seurakunnan ja koulun välinen yhteistyö, niin siitä on tullut niinku jatkuvasti hankalampaa, että että... [--] Tää on ollu meillä tosi, tosi hankalaa ja se hankaloittaa meidän työtä, mutta mä ajattelen, että tässä ois semmoinen yhteistyömahdollisuus sitten niinku kaupungin ja järjestöjen nuorisotyön kanssa, että sitte voitais niinku yhdessä miettiä, et mitä se koulun kanssa tehtävä yhteistyö vois olla, jotta kaikki vois siihen osallistua, kun nyt on hankalaa mennä kouluun, koska on seurakunnan työntekijä.

Haasteeseen on pyritty vastaamaan nuorisotyön keskinäistä yhteistyötä vahvistamalla ja luomalla työskentelymuotoja, joissa korostuvat nimenomaan nuorisotyöhön pohjautuva näkökulma ja osaaminen; nuorisotyön sisäinen yhteistyö ja yhtenäisyys. Kirkkohallitus on yhteistyössä Opetushallituksen kanssa laatinut neljän korin mallin jäsentämään seurakuntien ja koulun yhteistyön periaatteita ja tapoja (Koulu & Kirkko).

Jos siirrytään tarkastelemaan koulun ja nuorisotyön yhteistyötä, käy ilmi, että monet yhteistyön kehittämistä nuorisotyön ja koulun välillä rajoittavat haasteet ovat tämän tutkimuksen perusteella samoja kuin aikaisemminkin tutkimuksessa on todettu (esim. Kiilakoski 2014). Yhteisen ajan vähäisyys sekä yhteyden puuttuminen koulussa toimivien ammattilaisten kesken johtavat tilanteisiin, joissa ei ole mahdollista pohtia yhdessä toimimisen muotoja. Tällöin myös nuorisotyön sisältö ja osaaminen voivat jäädä vieraiksi, eikä niitä osata hyödyntää koulussa. Jos rakenteita yhteistyölle ja ammattilaisten keskinäiselle kohtaamiselle ja tiedonvaihdolle ei ole luotu, monet asiat jäävät sattuman varaan. Lisäksi esiin nousee rehtorin aseman suuri merkitys: jos rehtorin suhde nuorisotyöhön on kielteinen, nuorisotyöllä ei välttämättä ole edellytyksiä toimia koulussa lainkaan (ks. myös Kiilakoski 2014, 120–122). Nuorisotyön merkitys koulussa on kasvanut, mutta onko yhteistyön seurauksena luotu koulun ja nuorisotyön yhteistä toimintakulttuuria, vai sanelevatko sattumanvaraisuus ja tapauskohtaisuus toimintaa? Jääkö nuorisotyön rooli koulussa irralliseksi ja pistemäiseksi? Jos näin on, millä tavoin asiaa voisi parantaa?

Koulun ja nuorisotyön yhteistyön keskeisiin ja toistaiseksi ratkaisemattomilta vaikuttaviin kysymyksiin lukeutuvat pohdinnat tulevaisuuden painopisteistä. Yksinkertaisim-

millaan kysymys painopisteestä konkretisoituu siinä, millaisia käsitteitä hyödynnämme. Puhummeko koulunuorisotyöstä, koulussa tehtävästä nuorisotyöstä vai koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä?

On esitetty, että koulunuorisotyö käsitteenä kategorisoi työn kapea-alaisemmaksi ja herkästi koulun työksi, kun taas nuorisotyö koulussa korostaa nuorisotyön omia ammatillisia lähtökohtia ja nuorisotyön keskeisiä osaamisen alueita (Hakoluoto, Jukkala & Jämsä 2014, 5; Allianssi 5.12.2018; Kolehmainen & Lahtinen 2014, 15). Tässä tutkimuksessa lähdettiin liikkeelle puhuen koulunuorisotyön sijasta koulussa tehtävästä nuorisotyöstä.

Tutkimuksen edetessä käsite kuitenkin kohtasi vastustusta. Kritiikin mukaan sen koettiin korostavan liikaa nuorisotyön erillisyyttä ja asettavan nuorisotyön koulun marginaaliin.

H1: Mä haluaisin kysyä täs, koska mua tää otsikko vaivaa. Tää otsikko on tässä koulussa tehtävä nuorisotyö. Mä luen sen niin, että et se on niinku sinne mennään sillon se tavallaan se nuorisotyö niinkuin edellä. Et siellä tehdään jotain mikä on niinku nuorisotyötä, kun mä ajattelen, et se pitäis olla, ja mä kuulin tästä puheenvuoroja siitä, että se on niinku yhteistyötä sen kanssa, että tuetaan sitä koulun opetustehtävää. Et siinä niinku nää yhteistyökumppanit, nuorisotyöntekijät niinku on tukemassa sitä, sitä opiskelua. Et siin saattaa olla niitä nuorisotyön tapoja kohdata ja ehkä jotakin nuorisotyön elementtejä, mut että... Kuinka te niinku tän ymmärrätte ja missä se painopiste tulevaisuudessa pitäisi olla? Mä aattelen et se on taas jälkimmäisessä et niinku tuetaan sitä oppimista, mennään siellä koulun niinku ehdoilla ja se on se niinku se tulokulma sinne eikä niin että se on niin kuin koulussa tehtävä nuorisotyö, et välitunnilla tehdään sitä nuorisotyötä ja sitten niiden oppilaiden oikea oppimipaikka on se tunti. Et nuorisotyö on se paussi siellä. Kuinka te niinku tän luette ja miten te ajattelette et se pitäis tulevaisuudessa olla? [--]

*H2: Komppaan Tainaa⁴ tossa hirveän vahvasti et koulu yhteistyössä on nimenomaan tärkeitä se, että nyt kun niitä nuoria ei näykään meillä seurakunnassa tai kunnan nuorisotiloilla, niin ei mennä ikään kuin etsimään niitä vain itsellemme sieltä koulusta vaan et **oikeesti ollaan osa sitä koulun yhteisöä**, kun tehdään työtä ja mennään sen koulun ehdoilla, heidän näkökulmastaan. [--]*

*H1: **Sen täytyy tukea sitä koko koulun oppimistehtävää** ja siinä oppimistehtävässä voi olla niitä nuorisotyön menetelmiä ja nuorisotyöntekijöitä, mut sitten et se ois niinku, että se ei-toivottava suunta, että... et niinku jotenkin siinä on iso juopa sen koulun opetuksen kanssa ja et siellä koulussa tehdään sit nuorisotyötä niinku tavaltaan nuorisotyön niinku ehdoilla.*

Koulumaailman kanssa on jotenkin hirveän tärkeää ymmärtää se, et se on se koulun hiekkalaatikko.

4 Nimi muutettu.

Tämä kritiikki on arvokasta, sillä se osoittaa selkeästi sen, miten osa haastateltavista hahmottaa nuorisotyön roolin koulussa ja missä yhteistyön painopisteen tulisi heidän nähdäkseen tulevaisuudessa olla. Haastateltavat korostavat, että nuorisotyön tulee olla orgaanisesti osa kouluyhteisöä ja sen tavoitteenasettelua eikä tuoda kouluun ulkopuolisia vaikutteita, jotka mahdollisesti voisivat tuoda jännitteitä tai konflikteja. ”*Kun meen koululle, en mee sinne suoraan tekemään nuorisotyötä*”, kuten eräs haastateltavista asian kiteytti. Koulussa tehtävän nuorisotyön ajatuksen katsottiin muodostavan riskejä mielekkäälle yhteistyön toteuttamiselle, eristävän nuorisotyötä ja näyttäytyvän tungetteluna, jossa toimintaa dominoivat nuorisotyön omat tavoitteet, jopa ”*nuorten kalastelu*”.

Yhteisiä tavoitteita löytyy luonnollisesti ohjaavista asiakirjoista, kuten Valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta ja opetussuunnitelman perusteista. Niistä voidaan hakea suuntaa, mutta itsessään ne eivät ole vielä tyhjentävä vastaus työnjaon ja roolien muodostamiseen. On helppo yhtyä näkemykseen, että kysymys yhteistyön painopisteestä on olennainen; siihen annettavat vastaukset säätelevät sitä, millaiseksi nuorisotyön rooli koulussa muodostuu. Jos koulusta muotoutuu 2030-luvulla vielä nykyistäkin tärkeämpi tila ja toimintakenttä nuorisotyölle, on syytä pohtia, miten pulmalliseksi koettua erillisyyttä puretaan.

Toisaalta on hyvä huomata, että haastatteluissa ilmeni hieman toisenlaistakin näkökulmaa – toiset haastateltavista halusivat korostaa nimenomaan sitä, mitä *annettavaa* nuorisotyöllä voisi olla koululle. Vaikka tällöinkin allekirjoitettiin toive orgaanisesta yhteistyön osana olemisesta, nuorisotyölle toivottiin aktiivisempaa ja aloitteellisempaa roolia kouluyhteisössä.

Jotenkin mä aattelen et eihän se nuorisotyö voi myöskään niinku kehittyä kutakin koulua palvelevaksi ja nuoria palvelevaksi, jos siihen ei saa käyttää aikaa, et jos ei siellä saa vaan olla ja niinku haistella ja miettiä et mikähän tässä tilanteessa nyt toimisi. [--] Mun mielestä on surullista, jos se tapahtuu niin... että tavallaan, et niinkun jotenkin se on yksipuolista et koulusta pyydetään tekemään et tuu nyt tekemään tää pala ja tuu nyt tekemään tää pala, kun mä luulen et nuorisotyöllä voisi olla enemmänkin annettavaa jos nuorisotyön annettais soluttautua sinne kouluun ja niinku nähdä niitä mahdollisuuksia siellä ja tehdä niinku rohkeasti ehdotuksia et hei, me voitais olla mukana tässä ja me voitais tehdä tämmönen ekskursio täällä nyt ja näin pois päin..

Kärjistetyksi näkemyksissä ilmenevä ero voidaan ilmaista niin, että ensin kuvaillussa lähestymistavassa nuorisotyö asettuu orgaanisesti osaksi koulun yhteisöä – toki hyödyntäen nuorisotyön menetelmiä ja lähestymistapoja, mutta asettaen etusijalle koulun tavoitteet, koulun toimintakulttuurin, jossa nuorisotyön menetelmät toimivat ikään kuin lisämausteena reseptissä. Jälkimmäisessä lainauksessa taas puetaan sanoiksi toisenlainen lähestymistapa: toive, että myös nuorisotyö vaikuttaa kouluun ja koulun toimintakulttuuriin. Nuorisotyö näkee kehittämismahdollisuuksia koulussa itsessään, ei ainoastaan lainaa koulua toimintakentäkseen. Tämän katsantokannan mukaan ulkopuolisten vaikutteiden tuominen kouluun ei näyttäydykään riskinä yhteistyölle vaan koulun toimintaa rikastuttavana asiana. Nuorisotyö ei ainoastaan tue nuorisotyön keinoin olemassa olevia rakenteita vaan pyrkii tuomaan oman näkökulmansa niiden kehittämiseen.

Koulu vaikuttaa nuorisotyöhön, mutta kysymys kuuluukin, millä tavalla nuorisotyö vaikuttaa kouluun. Muuttaako nuorisotyö koulua (ks. myös Kiilakoski 2014, 154–173; Ko- lehmainen & Lahtinen 2014, 28–29)? Tuoko nuorisotyö kouluun jotakin sellaista, mitä siellä ei aikaisemmin ollut, ja jos, niin mitä?

Edellä olen kuvannut, millaisia eroja nuorisotyön ja koulun perustassa on. Avautuva mahdollisuus olisi miettiä, millä tavoin nuorisotyö ja koulu voivat tukea toisiaan eroavaisuuksistaan käsin. Yksi vastaus edellä esitettyihin kysymyksiin on, että tietysti nuorisotyö tuo kouluun sellaista, mitä siellä ei aikaisemmin ollut – vähintäänkin aikuisia ihmisiä, joiden suhde nuoriin perustuu vapaaehtoisuuteen ja joiden osaaminen perustuu historiallisesti nuorten vapaa-ajalla toimimiseen, ryhmämuotoisuuteen ja nuorilähtöisyyteen. Keskeistä on ennalta määritettyjen oppimistulosten sijasta prosessi, formaalin sijasta nonformaali. Tätä on hankala nähdä negatiivisena asiana. Sen myötä on syytä kiinnittää huomiota yhtä aikaa kahteen asiaan. Ensinnäkin siihen, että eroavaisuuksista ei turhaan rakenneta erillisyyttä ja vastakkainasettelua, joka perustuisi ammattiryhmien osaamisen ja näkökulmallisten erojen arvottamiseen. Toisekseen siihen, että erillisyyttä purettaessa ei hukata nuorisotyön omia vahvuuksia ja sen historiasta juontuvia periaatteita ja arvoja. Kuten Andreas Thimmel vuoden 2020 Nuorisotutkimuspäivillä totesi, nuorisotyöllä on oma identiteettinsä. Sen tiedostaminen ei tarkoita – tai ainakaan sen ei tulisi tarkoittaa – vastakkainasettelun rakentamista suhteessa kouluun vaan ainoastaan oman identiteetin ja osaamisen arvostamista (Thimmel 5.11.2020). Näin aseteltuna kysymys ei rajaudukaan enää ainoastaan kouluun; se koskettaa myös yleisemmällä tasolla tiivistyvää moniammatillista yhteistyötä. Parhaassa tapauksessa valmius muuttumiseen, oppimiseen ja kehittymiseen synnyttää uutta tulevaisuuden osaamista.

Valmiita vastauksia siihen, millä tavoin koulun ja nuorisotyön yhteistyön painopisteen tulisi tulevaisuudessa asettua, ei ole. Yhtäläisyyksien ja yhteisten tavoitteiden sekä yhteistyön muotoilun kannalta hedelmällisten erojen tiedostaminen edellyttää areenaa, aikaa ja tilaa yhteiseen pohdintaan. Ilman, että koulussa työskentelevät ammattiryhmät tuntevat ja arvostavat toistensa toimintaa, yhteisestä toimintakulttuurista puhuminen on silkkaa haaveilua. Sattumanvaraisuuden sijasta koulun ja nuorisotyön yhteistyön kehittäminen tarvitsee tulevaisuudessa yhä vahvempia rakenteita.

3.4 Monitoimitilat

Myös monitoimitilat nähdään vastaajien keskuudessa todennäköisinä nuorisotyön tulevaisuuden näyttämöinä. Monitoimitiloilla voidaan tässä yhteydessä tarkoittaa hyvin monenlaisia tiloja. Kyselyn yhteydessä esimerkiksi näistä tarjottiin nuorten tiloja koulujen ja kirjastojen yhteydessä. Myös monitoimitalojen yhteydessä sijaitsevat nuorten tilat sisältyvät tähän kategoriaan, jos niissä samoja tiloja hyödyntävät muutkin kuin nuorisotyön toimijat. Ainoastaan nuorisotyön käytössä oleva tila ei ole monitoimitila.

Sananmukaisesti monitoimitila viittaa tilaan, jossa toteutetaan monenlaisia toimintoja. Samassa tilassa voidaan toteuttaa esimerkiksi niin seniori-ikäisille suunnattua toimintaa kuin nuorten ja lastenkin tapahtumia. Tämä asettaa erinäisiä haasteita tilalle, jonka täy-

tyy olla räätälöitävissä erilaisten käyttäjien tarpeisiin. Erilaisten käyttäjien jakamat tilat voivat olla myös yksi vastaus kuntien tarpeeseen kohentaa omistamiensa tilojen käytöstä. Nuorisotilan näkökulmasta tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tilaan kiinnittyvien nuorisokulttuuristen merkkien säätelemistä ja rajoittamista.

Käytännössä monitoimitilan määrittelemiseen liittyy tietysti rajanvetoja. Tuleeko nuorisotilasta monitoimitila, jos siellä toteutetaan nuorisotilan aukiolojen ulkopuolella muille kuin nuorille suunnattua toimintaa? Entä jos muu toiminta alkaa vaikuttaa tilan ulkonäköön? Onko nuorten tila koulun yhteydessä monitoimitila, jos kyseinen tila on varattu palvelemaan yksinomaan nuorten vapaa-aikaa ja nuorilla itsellään on mahdollisuus tehdä siitä oman näköisensä?

Monitoimitilassa keskeistä on, millä tavoin eri käyttäjäryhmät ja heidän eroavat tarpeensa sanelevat tilojen suunnittelua ja toteutusta ja missä määrin erilaisilla käyttäjäryhmillä on mahdollisuus osallistua päätöksiin, tehdä tiloista itsensä näköisiä – ja miten näitä tarpeita ja toiveita sovitellaan yhteen. Nuorisokulttuurien merkit tilassa voivat näyttäytyä eri tavoin senioreille ja lapsille kuin nuorille itselleen sekä nuorisotyöntekijöille. Toisinaan nuorisokulttuuriset koodistot koetaan suorastaan uhkaavina, vaikka niissä itsessään ei olisikaan mitään rikollista (Kiilakoski ym. 2011, 63).

Omat erityiskysymyksensä muodostavat myös niin nimenomaisesti juuri monisukupolvisuuteen tähtäävät tilat esimerkiksi senioritalojen yhteydessä kuin julkiset tilat, jotka nekin voivat palvella nuorten vapaa-ajan ja nuorisotyön toimintakenttänä. Ei ole aivan yksiselitteistä, onko olemassa jokin piste, jonka jälkeen näiden voidaan katsoa muuntu- neen monitoimitilan suuntaan. Näistä kahdesta kysyttiin kyselyssä erikseen. Tästä huolimatta niihin liittyviä piirteitä on syytä sivuta myös monitoimitilojen yhteydessä. Moni julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin liittyvä kysymys pulpahtaa esiin myös silloin, kun pohditaan tilan jakamiseen liittyviä kysymyksiä, ja monisukupolvisuus on vääjäämättä liki erottamaton osa myös monitoimitilan luonnetta nuorisotyön näkökulmasta – tilanteessa, jossa monitoimitila palvelee nuorisotilana, on oletusarvoista, että nuoret ja nuorisotyöntekijät jakavat tilan myös muiden ikäryhmien kanssa.

Näin on asianlaita esimerkiksi kirjastossa. Kirjastoissa on jo useamman vuoden jatku- nut kehityskulku, joka on muuntanut nuortenkirjallisuuden osastot uudensuuntautuneiksi nuorten tiloiksi. Kehityskulku on vahvistanut kirjaston ja nuorisotoimen kumppanuutta monin paikoin (Tiitinen & Turunen 2018, 205). Selkeän esimerkin kehityskulusta tarjoaa Es- poon Sellon kirjaston nuortentila Pointti, joka on samalla sekä kirjaston nuortenosasto että nuorisotila.

Anna Tiitinen ja Vappu Turunen toteavat, että yhteistyö ei kuitenkaan aina ole sujunut kivuttomasti (Tiitinen & Turunen 2018, ks. myös Kylmäkoski 2007, 24–25). Espoossa tehdyssä valtuustoaloitteessa on kritisoitu Entressen kirjaston ”muistuttavan enemmän äänestä nuorisotilaa kuin kirjastoa”, ja toisaalta Vantaalla nuoret ovat vierastaneet ”lähiön yhteiseksi olohuoneeksi” tarkoitettua tilaa, joka on koettu aikuisten hallitsemaksi paikaksi (Tiitinen & Turunen 2018, 206–207). Näitä ristiriitoja voidaan tulkita yhdeksi ilmentymäksi sukupolvien toiveiden ja tarpeiden yhteentörmäyksestä jaetussa tilassa, ja toisaalta myös tiukkuuden ja väljyyden rajanvedoiksi tilassa.

Samantapaisia havaintoja on tehty erillisten nuorisotilojen ja niiden sijoittumisen kohdalla: ajatus nuorisotilasta asuinrakennusten naapurissa voi herättää muiden kuntalaisten keskuudessa ennakkoluuloja ja vastustusta. Kiinnostavaa on, että näissä tilanteissa vaade sopeutumisesta kohdistuu usein nuorten ja nuorisotilan toimintaan – silloinkin, kun nuorisotila on ollut paikoillaan jo ennen sen ympäröintyä asuinrakentamista (Kylmäkoski 2007, 21–22).

Nuorten äänekkyyden karsastaminen on myös kaupunkitilasta tuttu ilmiö, joka tämän päivän jalkautuvassa nuorisotyössä tunnistetaan (Malm 2018, 54–55). Veli Liikanen ja Anni Rannikko ilmaisevat asian niin, että kaupungin ”akustinen etiketti on aikuisten määrittelemä” (Liikanen & Rannikko 2016, 37–45). Tässä ympäristössä ryhmissä liikkuvien nuorten äänet ja hälinä voidaan kokea häiritseväksi meteliksi, joka rikkoo ylläpidettyä hiljaisuuden normia vastaan. Raiteilla toteuttavaa nuorisotyötä tutkittaessa haastateltu nuorisotyöntekijä totesi, että aikuisten taholta reagoidaan kovaäänisyyteen herkästi eritoten silloin, kun kyseessä ovat etniseltä taustaltaan kantaväestöstä eroavat nuoret julkisessa ja puolijulkisessa tilassa (Malm 2018, 54–55; ks. myös Malone 2002).

Julkisten ja puolijulkisten tilojen tarjoamat esimerkit konflikteista ja erilaisten tarpeiden ja toiveiden yhteen sovittamisesta ovat olennaisia, kun tarkastellaan nuorten asemaa monitoimitiloissa. Historiallisesti näillä konflikteilla on osansa myös nuorisotalojen toiminnan muotoutumisessa: nuorisotalojen ja -tilojen historiaa voidaan lukea myös vastauksena nuorten päämäärättömään oleskeluun kaupunkitilassa, hengailuun ja harrastusten puutteeseen, jotka aikuisyhteiskunta määritteli ongelmalliseksi (Kiilakoski 2011, 157, 201–206; Kiilakoski ym. 2011, 65). Toisaalta nuorisotilaa on pitkään puolustettu nuorten omana tilana; tilana, jossa nuorisokulttuurit ja nuorten vapaa-aika saavat näkyä ja kuulua. Leimallista nuorisotilalle on ainakin pyrkimys väljyyteen (ks. Kiilakoski ym. 2011, 63–76). Suuntaus kohti alueellista nuorisotyötä osoittaa, että tulevaisuuden nuorisotyö ei ole sidoksissa yksittäisiin taloihin, vaan sen toimintakentät ovat moninaiset (Kiilakoski & Kinnunen 2018, 103–119; Kiilakoski 2011, 186–187). Nuorisotyön kentällä onkin havaittavissa useita signaaleja, jotka viittaavat nuorisotyön hakeutuvan yhä enenevässä määrin sinne, missä nuoretkin ovat. Myös tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat ajatusta, että nuorisotyön monikenttäisyys on ajassa vahvistuva ilmiö.

H1: Se työkenttä on muuttunut niin paljon. Et se ei oo pelkästään siellä tilatyössä, et se on työpajoilla, se on etsivän työn asiakkaina. Se on niinku kaikkialla. Niin ehkä se voi olla, et se muuttuu myös vielä niinku 2030. Se voi olla... niinku et se muu yhteiskunta ymmärtäisi sen, että et se ei tapahdu pelkästään siellä tilalla, et se tapahtuu kaikkialla se nuorisotyö ja sen tekeminen, niin se on varmaan semmonen, mikä on sit noiden edellä mainittujen lisäksi miusta ainakin semmonen hyvin tärkeä juttu, mikä muuttuu kyllä.

H2: Äskeinen puheenvuoro kuulosti siis siltä, että ollaan menossa siihen suuntaan, että ei olla organisaatiokeskeisiä vaan ollaan nuorikeskeisiä tässä työssä.

On mahdollista, että nuorten rajaaminen omaan, ikäspesifiin tilaansa voi tulevaisuudessa kuulostaa jopa vieraalta. Monikenttäisyyden vahvistumisen myötä erilaisten käyttäjäryhmien jakamat monitoimitilat ovat looginen osa tätä jatkumoa eikä ole ihme, että

ne nousevat vastaajien näkemyksissä kärkeen tulevaisuuden tiloina. On kuitenkin syytä uhrata ajatus sille, mitä monitoimitilat nuorisotyön toimintakenttänä tarkoittavat. Tässä voidaan hyödyntää edellä mainittuja kokemuksia tilaan liittyvistä konflikteista.

Nuorten asemaa kaupungissa on kuvattu tyypilliseksi marginaaliryhmän asemaksi (Matthews ym. 2000; Malone 2002). Kuten edellä sanotusta käy ilmi, nuorten omaehtoinen toiminta ei välttämättä aina mahdu tiloihin, joissa normeja ja hyväksyttävän käytöksen rajoja määrittelevät aikuiset. Toki monista tilan normeista ja hyväksyttävän käytöksen rajasta vastaavat aikuiset myös silloin, kun tila on olemassa varta vasten nuoria varten (Kiilakoski 2011). Asetelma muotoutuu kuitenkin hiukan toisenlaiseksi silloin, kun kyseessä on nuorille suunnitellun ja tarkoitetun tilan sijasta jaettava tila, johon on mahdollista monia käyttäjäryhmiä ja näkemyksiä. Nuorisotyön periaatteille pohjautuvassa, nuorille suunnatussa tilassa on ainakin periaatteessa mahdollista rakentaa toiminta nuorten ehdoilla, huomioiden samalla, että nuoret ovat kaikkea muuta kuin homogeeninen ryhmä, jolla on yhteneväiset toiveet ja tarpeet. Eri ikäryhmille suunnatussa monitoimitilassa toimintaa ei voida periaatteellisellakaan tasolla rakentaa ainoastaan nuorten ehdoilla, vaan se tarkoittaa väistämättä kompromissien tekemistä.

Tämä ei välttämättä tarkoita, että toiminta olisi nuorten kannalta huonompaa. Kompromisseista on silti hyvä olla tietoinen jo tilaa ja toimintaa suunniteltaessa. Vaikka monitoimitilan toteutus ei kokonaisuudessaan voi tapahtua nuorten ehdoilla, se ei voi tapahtua myöskään heidän kustannuksellaan. Tämä tarkoittaa, ettei pelkkä aikuisnäkökulma voi dominoida tehtäviä ratkaisuja. Tarpeiden ja toiveiden yhteen sovitteluun vaatii luovia ratkaisuja ja tilallista muuntautumiskykyä, jotta kaikki tilaa käyttävät ryhmät tulevat huomioiduksi toteutuksessa. Edellä kuvatut konfliktit osoittavat, että tilalliset kompromissit ovat olleet epäsuhtaisia tai ne on ainakin koettu sellaisiksi. Vaikeudet voivat kieliä myös haluttomuudesta sopeutua kompromisseihin tai siitä, että tarvetta kompromissiin ei ole tunnistettu. Kaikkien tilaa hyödyntävien on tunnistettava ja tunnustettava myös toisten käyttäjien oikeus tilaan. Kompromisseihin ja rajanvetoihin liittyy myös tilojen päihitteetömyys. Jos samassa tilassa aikuiset voivat tupakoida tai järjestää tilaisuuksia, joissa on alkoholitarjoilu, se ei tue nuorisotyön kasvatustavoitteita.

Osasta kompromisseista vastaavat tiloja suunnittelevat arkkitehdit ja rakennuttajat, osasta toimintaa suunnittelevat henkilöt ja käyttäjät. Muuntautumiskyvyn ohella keskeistä on monitoimitilan sisältämä mahdollisuus yhteisöllisyyteen, lomittain ja yhdessä toteutettavaan toimintaan. Nuorilla on tällaisissa tiloissa mahdollisuus olla paitsi oman vertaisryhmänsä parissa, myös kuulua osaksi laajempaa alueellista yhteisöä. Kuten Tomi Kiilakoski (2011, 188) on todennut nuorisotalojen toimintaa koskevassa tutkimus- ja kehittämishankkeessaan, nuorisotyöntekijät pohtivat toisinaan nuorisotaloja myös siitä näkökulmasta, eriytetäänkö niissä suotta nuorten elämismailmaa muitten sukupolvien maailmoista. Nuorten ehdoilla toteutuvan toiminnan käänköpuolena voidaan näin ollen erottaa eriyttäminen ja riski keinotekoisesti eristämisestä: kärjistetyksi, nuorten maailma rajataan omaksi saarekkeekseen, joka karkottaa nuoret yhteisestä tilasta. Tämä ongelma ratkeaa monitoimitilassa, jossa nuorten tila yhdistyy itsestään selväksi, hyväksytyksi osaksi yhteistä, jaettava tilaa (Kiilakoski 2011, 188).

Yhteisöön kuuluminen on keskeistä nuorten osallisuuden näkökulmasta. Tomi Kiilakoski, Anu Gretschel ja Elina Nivala (2012, 15) määrittelevät osallisuuden vallan jakami-

seksi, todellisen vastuun kantamiseksi ja saamiseksi ”oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä”. Ei ole kyse ainoastaan hyvästä tahdosta, vaan siitä, että nuorilla on oikeus muuttaa yhteisöä, johon kuuluvat – ”maailma on myös syvätasolla erinäköinen ja eri tavoin toimiva, kun lapset ja nuoret ovat toimijoina mukana” (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 16). Kustannustehokkaan resurssien käytön ohella monitoimitila voi siis mahdollistaa jotakin nuorisotyön arvojen kannalta merkittävää, jos se toteutetaan nuorten osallisuutta vahvistaen.

Osallisuuden näkökulmasta on myös tärkeää muistaa, että kompromissit ovat erottamaton osa demokraattista päätöksentekoa. Erialaisten tarpeiden yhteen sovittelu monitoimitilassa voidaan nähdä mahdollisuutena osallistua omaan yhteisöön ja sen kehittämiseen, demokraattiseen prosessiin.

3.5 Organisaation omat nuorille suunnatut tilat

Nuorisotalo on ”tilallinen kuva, toimintaympäristöksi kiteytynyt ilmentymä niistä periaatteista, jotka nuorisotyötä ohjaavat” (Kiilakoski 2011, 194). Sen merkitystä on näin ollen syytä alleviivata: sillä, että nuorisotyön periaatteet ja arvot konkretisoituvat materiaalisiksi olosuhteiksi, joiden on tarkoitus palvella nuoria mahdollisimman hyvin, on valtava merkitys nuorisotyön identiteetille. Ei ole ihme, että nuorisotalo on monelle nuorisotyöntekijälle itseisarvoisen tärkeä ja sillä on ollut liki kyseenalaistamaton asema nuorisotyössä (Kylmäkoski 2006; Kiilakoski 2011, 191, 204).

Tässä tutkimuksessa nuorisotyön tulevaisuuden tiloja selvitettäessä kysyttiin vastaajien näkemyksiä organisaation omista, nuorille suunnatuista tiloista. Klassinen esimerkki tällaisesta on nuorisotalo. Selkeyden vuoksi tässä osiossa keskitynkkin ensisijaisesti nuorisotaloihin.

Ottaen huomioon nuorisotalon aseman historiallinen vahvuus, on kiinnostavaa, millainen suhtautuminen niihin tuntuu vastaajien keskuudessa vallitsevan. Olen edellä todennut, että tuloksista on luettavissa monin paikoin viitteitä vastaajien ristiriitaisesta asennoitumisesta nuorisotalojen tulevaisuuteen ja niiden merkitykseen nuorisotyössä vuonna 2030 (ks. luku kaksi). Ristiriitaisuus kumpuaa siitä, että vastaajien usko kokonaisuutena arvioiden on melko heikkoa, mutta toisaalta vastaajista löytyy myös verrattain paljon (28%) heitä, jotka uskovat nuorisotyötä tehtävän enimmäkseen juuri organisaation omista, nuorille suunnatuissa tiloissa. Peruskoulun, toisen asteen ja/tai opistotason ammatillisen koulutuksen suorittaneiden keskuudessa nämä tilat nousevat jopa suosituimmaksi vastausvaihtoehdoksi tulevaisuuden tiloista kyseltäessä.

Kautta linjan on havaittavissa, että erityisen heikkoa luottamus nuorisotalojen tulevaisuuteen on suurilla paikkakunnilla ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaajien keskuudessa. On siis pohdittava, onko juuri heidän työskentely-ympäristössään tekijöitä, jotka vähentävät uskoa nuorisotalojen tulevaisuuteen. Toisin päin käännettynä kysymys kuuluu, onko pienillä paikkakunnilla tekijöitä, jotka korostavat nuorisotalojen merkitystä ja vahvistavat siellä työskentelevien uskoa näiden tulevaisuuteen.

Nuorisotalot vaikuttavat juuri pienillä paikkakunnilla kohonneen asemaan, jossa niistä halutaan pitää tiukasti kiinni (ks. myös Eriksson 2015, 12). Tämä näkyy myös siinä, miten vastaajat jakautuvat suhteessa avoimiin nuorten iltoihin, jotka ovat keskeinen osa nuorisotalojen toimintaa. Kuten edellä totean, alle 2000 asukkaan kunnissa työskentelevien usko nuorisotilojen avoimiin nuorten iltoihin on kaikkein vahvinta. Näistä vastaajista jopa 40 prosenttia uskoo merkityksen kasvavan vähintään melko paljon, ja 2000–10 000 asukkaan kunnissa työskentelevienkin kohdalla näin uskoo 32 prosenttia. Yli 100 000 asukkaan kunnissa työskentelevistä yksikään vastaaja ei usko avoimien iltojen merkityksen kasvavan erittäin paljon, ja melko paljon valitsee heistä ainoastaan yhdeksän prosenttia. Myös haastatteluissa eriävät suhtautumiset haastateltavien keskuudessa ovat ilmeisiä.

Kivijalkataloista emme luovu.

Ja siinä [koulunuorisotyössä] on kyl varmaan sekin puoli, että kun koulurakennukset on jo pystyssä ja siellä ne nuoret on, niin on jotenkin tosi järkevää sitten niinku tehdä sitä yhteistyötä ja mennä sinne valmiiseen tilaan, missä ne nuoret on valmiina. Ettei tavallaan tartte sit enää pitää semmoista erillistä nuorisotilaa auki, jos ei tosiaan resurssit tunnu riittävän.

Mut mietin myöskin tuota, että nuorisotila on myös semmoisen niinku, mikä meillä on ollut ajatuksena, että me ei olla niissä seinissä kiinni, vaan se on tavallaan ns. seinätön tila. Et jos näyttää et ei oo nuoria, niin voidaan vaikka jalkautua sinne alueelle tarpeen mukaan.

Edellä siteeratuissa kolmessa puheenvuorossa ja niiden sävyeroissa kiteytyy, että siinä missä toisille nuorisotalon asema on ehdoton, toiset suhtautuvat varsin kivuttomasti ajatukseen, ettei ”*tartte sit enää pitää semmoista erillistä nuorisotilaa auki*” ja ovat valmiimpia korvaamaan tilat esimerkiksi koululla, jossa valtaosa nuorista tavoitetaan – usein paremmin kuin nuorisotilassa. Toisaalta, kuten edellä olen todennut, kaikki nuoret eivät halua viettää vapaa-aikaansaakin koulun tiloissa. Jos nuoren suhde kouluun on vaikea, halua hakeutua koulussa toimivan nuorisotyön piiriin ei välttämättä löydy.

Eroja suhtautumisessa nuorisotiloihin voivat selittää monenlaiset tekijät, kuten erilaiset ammatti-identiteetit, erilaisiin työtehtäviin suuntautuminen uralla, henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset sekä lukuisat muut tekijät. Tulevaisuuden nuorisotyön näkökulmasta on kuitenkin olennaista huomata yksilöllisten erojen ohella se, että nämä saattavat heijastella myös nuorisotyön erilaisia todellisuuksia alueellisesti.

Siinä missä suurilla paikkakunnilla urbaanin hengailun tarjoamat mahdollisuudet voivat houkuttaa nuoret hakeutumaan ja kiinnittymään erilaisiin ympäristöihin, kuten kauppa-keskuksiin ja asemanseduille, harvaanasutuilla seuduilla nuorten vapaasti hyödynnettävissä olevat sisätilat voivat olla vähissä. Myös nuorisotalot juontavat juurensa historiallisesti urbaaniin ympäristöön ja nuorisotalojen ja -tilojen historiaa voidaan tarkastella myös eräänlaisena vastauksena nuorten päämäärättömään oleskeluun kaupunkitilassa, hengailuun ja harrastusten puutteeseen (Kiilakoski 2011, 157, 201–206; Kiilakoski ym. 2011, 65). Nämä ovat olleet ensisijaisesti urbaaniin maisemaan kiinnittyviä ilmiöitä. Maaseutumaisissa kunnissa samankaltaista hengailamisen kulttuuria ei ole voinutkaan

kehittyä, koska etäisyydet, materiaaliset olosuhteet ja niiden asettamat puitteet ovat olleet aivan toisenlaisia.

Kenties onkin niin, että urbaanista historiasta huolimatta nuorisotalon asema nuorten vapaa-ajan näyttämönä koetaan korvaamattomaksi erityisesti niissä kunnissa, joissa nuorten vapaa-aika ei samalla tavoin levittäydy julkiseen ja puolijulkiseen tilaan hengailukulttuurin muodossa (Salasuo 2007; Pyyry 2015; Tani & Pyyry 2017). Nuorisotalon merkitys korostuu maaseutumaisessa ympäristössä, jos muita vapaa-ajan viettomahdollisuuksia ja harrastuksia on tarjolla niukasti (Eriksson 2015, 12). Toisaalta syrjäseudulla nuorten mahdollisuudet viettää aikaa nuorisotalolla riippuvat vahvasti siitä, miten lähellä taajamaa heidän asuinpaikkansa sijaitsee tai onko heidän vanhemmillaan mahdollisuuksia ja halua tarjota kyyti nuorisotalolle (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016, 52–55). Lisäksi kaukana taajamasta asuvien nuorten osallistumista nuorisopalveluiden tarjoamaan toimintaan voidaan pyrkiä parantamaan järjestetyn kotiinkuljetuksen avulla (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016, 55). Vaihtoehtoisessa mallissa liikkuva nuorisotyö voi hakeutua sinne, missä nuoret ovat – nuoret voivat halutessaan ”tilata” nuorisotyön luokseen.

Nuorisotyön tulevaisuuden näkökulmasta alueellisiin eroihin on tärkeää kiinnittää huomiota siksi, että se tekee näkyväksi ilmeisen: ei ole olemassa yhtä ainoaa nuorisotyön tulevaisuutta. Ajatus nuorisotyöstä yhdestä aineksestä hakattuna kokonaisuutena johtaa tässäkin kohden harhaan, koska alueellisuus liittyy vääjäämättä nuorisotyöhön nyt ja tulevaisuudessa. Nuorisotyöllä voi olla yhtenäinen perusta, arvot ja periaatteet, joiden varaan se rakentuu, mutta se ei ole samanlaista metropolialueella ja syrjäseudulla.

Tämän aineiston olisi kuitenkin liian suoraviivaista tehdä perusteella oletuksia siitä, että nuorisotalot olisivat nuorisotyön toimintana menettäneet tekijöiden silmissä arvon tai merkityksen. Edes suurissa kaupungeissa työskentelevien skeptisyys ei ole todiste tästä, vaan ainoastaan siitä, että jokin nuorisotyöntekijöiden havaitsema asia tai kokemus syö heidän uskoaan nuorisotalojen tulevaisuuteen. Kun syitä skeptisyyteen perataan tarkemmin, taustalta löytyy monenlaisia näkemyksiä. Kyse ei ole kaikissa tapauksissa siitä, ettei nuorisotaloja tai avoimia nuorten iltoja nähtäisi merkittäviksi tai niiden koettaisiin menettäneen arvonsa. Monet haastateltavista, jotka kertovat vastanneensa skeptisesti nuorisotilojen tulevaisuutta koskeviin kysymyksiin, antavat tälle selkeän syyn, jolla ei ole tekemistä nuorisotiloilla tehtävän työn merkityksellisyyden kanssa.

Mä ite vastasin tohon avoimiin iltoihin liittyvään kysymykseen ehkä siltä pohjalta et mitä viestiä on ite saanut omalta työnantajalta tos kunnassa. Et tarvetta vähemmille resurssille on. Ja sit se on ehkä se helpoin niinku helpoin tapa sitten vähentää ja säästää siinä et pistetään nuorisotiloja kiinni.

*No mä muistaakseni vastasin tähän juuri tällä tavalla, että tulee vähenemään ja mä ajattelen sen niin että meidän resurssit laskee koko ajan ja talotyö on se varmaan kallein työ, tai siis on ehdottomasti kallein työmuoto – kaksi työntekijää iltatyössä, eli siinä on iltalisät vielä ja sitten tilavuokrat. Tilatkin on yleensä aika isokokoisia, kauheen pienessä tilassa yleensä nuorisotyötä ei tehdä. Et siin on ihan... **itse näen talotyön tosi tärkeänä** ja vaikka se tekee aina sitä aaltoliikettä, meilläkin oli vuosi kaks sitten semmoinen suvantovaihe, että tippui kävijämäärät ja muuta, niin tänä vuonna on taas noussut ihan valtavasti kävijämäärät.*

Myös Facebook-ryhmässä yksi jäsenistä pohti, ”onko kyse siitä, että vähenevät resurssit pakottavat ajattelemaan, että avoimet illat eivät vaan mahdu enää työaikaan? Kuulosta-aika surullisesta minusta, jos ”tilatyöstä” luovutaan eikä yritetä kehittää sitä nyky-nuorille sopivaksi.”

Vastaajista monet tunnistavat kokemuksen, jonka mukaan resurssien niukentuminen johtaa nuorisotalon toiminnan ja erityisesti avointen nuorten iltojen vähentämiseen. Ei siis liene ihme, että he suhtautuvat epäilevästi siihen, millainen merkitys näillä on tulevaisuudessa.

H1: No meillä melkein kolminkertaistui viime vuodesta nyt tänä syksynä koulunuorisotyö, et mä en usko, että meillä siitä enää kasvua hirveästi tulee. [--] Se on niinku tärkeä paikka, mutta sitten välillä tuntuu siltä, että nyt tehdään ehkä liikaakin perusnuorisotyön kustannuksella, et meilläkin nyt talojen aukioloajat tavallaan leikattiin sen takia, että meillä... meillä siis tuli erityisnuorisotyöntekijä, joka tekee lähestulkoon pelkästään koulunuorisotyötä ja tässä muutettiin yks perusnuorisotyön vakanssi erityisnuorisotyöntekijäksi. Et meillä lähti yks talotyöntekijä pois, niin sen takia meillä sitten talojen aukiolot supistui tässä kohtaa. Että hyvä asia et tehdään koulunuorisotyötä, mutta ehkä vähän liikaa sen niinkun talotyön ja muun perusnuorisotyön kustannuksella, että se... Sitä haluaisi mieluummin niin, että lisätään, lisätään eikä siirretä sitä resurssia.

H2: [--] Itse jäin vähän mieltii tota tavallaan niinku ajatusta, että et onko koulunuorisotyö perusnuorisotyötä, onks se uus toimintakenttä taas perusnuorisotyössä, ehkä pitäiskin ajatella et se ois olennainen osa sitä. Mut toki se on niinku surkeeta, jos se aina tarkoittaa sitä et se on jostain muualta pois, mut sit toisaalta me ei voida... tai ehkä mä en niinku usko siihenkään et me jatkuvasti saataisiin resursseja lisää, että ehkä se on sitä et sitä resurssia pitää vaan jakaa erilaisille niinkun toimintaympäristöille ja erilaisille toimintatavoille, et ehkä se on sitä ajan ajan hermolla pysymistä.

Resurssit vaikuttavat tämän tutkimuksen tulosten perusteella olevan suurin yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa nuorisotyöntekijöiden näkemyksiin siitä, millainen asema nuorisotaloilla tulevaisuudessa on. Sekään ei silti ole ainoa eikä tyhjentävä selitys. Resurssit liittyvät liki kaikkien näkemyksiin, mutta kuten edellä on kuvattu, kaikille ajatus tilatyön vähentämisestä ei tuota samanlaista kipua kuin toisille.

Edellä siteeratut haastateltavat pohtivat kiinnostavasti, onko koulunuorisotyö ”perusnuorisotyötä” vai ei, ja tulevat samalla osoittaneeksi, millä tavoin monikenttäisyyden vahvistuminen tarkoittaa todennäköisesti sitä, että resurssia jaetaan tulevaisuudessa enemmän erilaisiin toimintaympäristöihin. Alueellisen nuorisotyön aseman vahvistuminen tarkoittaa nuorisotyön tavoittavan entistä laajemmin nuoria, mutta nuorisotalojen aukioloaikojen supistumisen myötä voi heikentää palvelua niille nuorille, joille tila on tärkeä (Kiilakoski 2011, 187).

Kysymys nuorisotalojen asemasta on monille selvästi kipeä, eikä ihme. Kun palautetaan mieleen alussa esitetty toteamus, että nuorisotalo on tilallinen kuva nuorisotyön periaatteista ja näin ollen myös ainoa nuorisotyön ”oma” tila, ei ole yllättävää, että supistuvat aukioloajat ja resurssien siirtäminen toisille toimintakentille herättävät toisissa työntekijöissä reaktioita.

Edellä monitoimitilan merkitystä käsitellessäni esitin, että erillisen tilan kääntöpuoli on nimenomaan erillisuus, huonoimmassa tapauksessa eristävä vaikutus. Samassa yhteydessä pohdin, voisiko tulevaisuudessa toimintojen jakaminen ikäspesifeihin tiloihin heittää jopa oudoksuntaa – eri ikäryhmien rinnakkaiselo ja tilalliset kompromissit voivat parhaimmillaan vahvistaa yhteisöjä, luoda osallisuutta ja demokraattista päätöksentekoa. Nämä ovat relevantteja näkökantoja myös nuorisotalojen asemaa tarkasteltaessa. Silti on syytä ottaa vakavasti myös ne näkemykset, jotka korostavat nuorisotalojen merkitystä nyt ja tulevaisuudessa. Kaikki ei ole mahdollista jaetuissa tai toisenlaisen toiminnan tarpeisiin suunnitelluissa tiloissa. Nuorisotalojen sulkeutuessa nuorisotyö myös menettäisi joitakin asioita, joita se ei tulisi löytämään muualta. Koulun materiaaliset rakenteet heijastelevat institutionaalisen koulun periaatteita ja ovat rakentuneet ylläpitämään tuota järjestystä – vastaavasti nuorisotalo on sisustettu ja kalustettu niin, että sen tavoitteena on palvella nuoria nuorisotyön arvojen mukaisesti.

Nuorisotyön eetoksesta ja nuorilähtöisyydestä ammentaen tulevaisuudessa olisikin tärkeää suunnata katse nuoriin. Viime kädessä kysymys nuorisotalojen tulevaisuudesta pitäisi kysyä heiltä – mukaan lukien ne nuoret, jotka eivät vietä aikaa nuorisotaloilla. Jos hyväksymme ajatuksen, että nuorisotyö on perustaltaan nuorilähtöistä, kysymyksen tulisi kuulua, kevatko nuoret nuorisotalot mielekkäiksi ja itseisarvoisiksi myös tulevaisuudessa. Heidän perusteluistaan voidaan etsiä myös syitä. Jos nuorisotalo on merkityksellinen tila nuorille, mikä siinä on heille erityisen arvokasta ja onko siinä havaittavissa alueellisia eroja? Onko nuorisotalo nuorille suoritusyhteiskunnan turvapaikka (ks. myös Kiilakoski 2011, 174–175), jossa ”*ne saa vaan olla ilman suorituspainetta*”, kuten eräs haastateltavista ilmaisi? Onko hengailukulttuurilla vaikutusta siihen, millaiseksi alueen nuorten suhde nuorisotaloon muodostuu? Jos nuorisotalo ei ole nuorille merkityksellinen tila, mistä se johtuu? Ovatko kynnykset liian korkeita, aukioaloajat suppeita, paikka tiettyjen nuorten ”valtaama” (ks. Gretschel 2010; Kiilakoski & Kinnunen 2018), vai kaihtavatko uudet nuorisokulttuuriset maisemat koko konseptia? Miltä näyttää nuorisotalo nuorten silmin 2030-luvulla?

3.6 Monikenttäinen nuorisotyö

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että 2030-luvun nuorisotyö on nykyistäkin vahvemmin monikenttäistä. Tulevaisuuden tilat jaetaan usein toisten toimijoiden kanssa, eikä niitä välttämättä ole suunniteltu alun perin nuorisotyön tarpeisiin tai heijastelemaan sen arvoja. Monikenttäisyys kietoutuu yhteen moniammatillisen yhteistyön kanssa: tulevaisuuden tiloissa työskentelee monissa tapauksissa myös muita kuin nuorisotyön ammattilaisia. Tämä luo valtavasti mahdollisuuksia: moniammatillisen yhteistyön sujuvuus palvelee usein erityisesti nuorten etua. Samalla monikenttäisyys ja moniammatillinen yhteistyö korostavat nuorisotyön omaleimaisen identiteetin tiedostamisen ja arvossa pitämisen tärkeyttä. Vahvistuvan moniammatillisuuden kääntöpuolena on toisinaan pidetty riskiä, että ”*moniammatillisuuspuheet tosissaan ottava ammattikunta kadottaa itsensä hyväntahtoisuudessaan*” (Nieminen 2007, 27). Toisin sanoen nuoria palvelevan yhteistyön lähtökohtana ovat nuorisotyön omien lähtökohtien arvostaminen ja niiden julkituominen myös moniammatillisen yhteistyön muotoja kehitettäessä sekä yhteisissä tiloissa toimittaessa. Tavoiteltava tulevaisuudenkuva on monikenttäisesti toimiva nuorisotyö, jolla on vahvat suhteet muihin nuorten kanssa toimiviin ammattilaisiin.

4. Nuorisotyön sanoittaminen ja

arvioiminen erillisinä ja

yhteen kietoutuvina prosesseina

4.1 Ammatillisen nuorisotyön merkityksen osoittaminen

Tutkimuksessa toteutetussa kyselyssä vastaajien arviot talous- ja hallinto-osaamisen merkityksestä eivät olleet mairittelevia. Asteikolla 1–5 arvioituna se jäi kaikkien muiden valittavina olevien osaamisalueiden taakse ja ainoastaan 12 prosenttia vastaajista katsoi sen olevan nuorisotyössä vuonna 2030 todella tärkeää (ks. toinen luku).

Nämä luvut eivät kuitenkaan tavoita kaikkia asioita. Ne kertovat vastaajien arviot kysytyistä asioista, mutta eivät sitä, millä tavoin vastaajat määrittivät mielessään erilaiset osaamiset ja mitä ei kenties osattu edes kysyä.

Onkin kiinnostavaa tarkastella rinnakkain kyselyn vastauksia sekä haastatteluja. Aineiston lähiluvun myötä kirkastui haastatteluprosessissa kehkeytynyt, tuossa vaiheessa vielä melko hahmottomana vaivaava tuntemus, että jokin olennainen oli vielä toistaiseksi jäänyt ulottumattomiin.

Ryhmähaastatteluissa esiteltyt alustavat havainnot sisälsivät oheisen listan tulevaisuuden osaamisista ja siitä, miten tärkeäksi ne oli kyselyssä arvioitu. Talous- ja hallinto-osaamisen sijoitus listan viimeisenä herättikin osallistujissa huolta.

Kyllä mulla vähän huoli herää tosta viimeisestä. Se on toi talous- ja hallinto-osaaminen. Jos nuorisotyö ei itse pidä huolta taloudestaan ja nosta omaa tärkeyttään esille, niin mulla on vähän sellainen pelko, että ei sitä tee kukaan muukaan meidän puolesta.

Edellä ilmaistu huoli ei jäänyt yksittäiseksi, eikä se paikantunut ainoastaan mainitun listan käsittelemiseen, vaan pulpahti toistuvasti esiin useampien sivuttujen aiheiden yhteydessä. Analyysin tarkentuessa myös edellä kuvaamani vaivaava tuntemus alkoi selkeytyä ja hahmottua.

Kyse ei ole ainoastaan talous- ja hallinto-osaamisesta ja nuorisoalalla työskentelevien eriävistä näkemyksistä koskien sen sijoitusta vaan laajemmasta kehityskulusta, johon nivoutuu myös tulevaisuudessa tarvittava osaaminen: kuten eräs haastateltavista kiteyttää, ”ydinosaamiseen kyllä myös kuuluu sekin, että meidän pitää perustella sitä, et miks me tehdään tätä työtä”.

Asiaa on hankala ilmaista tätä selvemmin. Niukkenevat resurssit tai vähintään niiden pelko ovat läsnä haastatteluaineistossa monin paikoin. Vaikka joissakin organisaatioissa koetaan nuorisotyön rahoituksen ja arvostuksen olevan huipussaan, useimpien tulevaisuudennäkymiin liittyy odotuksia rahoituksen ja sitä myötä palveluiden supistumisesta. Yhtenä vastauksena niukentuviin resursseihin monet haastateltavista korostavat erityisesti kykyä sanoittaa nuorisotyötä sekä arvioida ja kuvata sen vaikutuksia tulevaisuudessa (ks. myös Cooper & Gretschel 2018). Kuten eräs haastateltavista ilmaisee, nuorisotalalla on yhä tärkeämpää, että ”*pystyy perustelevaan ja sanoittamaan tätä nuorisotyön merkityksellisyyttä mahdollisimman laajasti ja sillä tavalla varmistamaan myös ne tulevaisuuden eurot siihen omaan toimintaan.*” Kyse ei ole siis ainoastaan talous- ja hallinto-osaamisesta, vaikka ne liittyvät olennaisesti asiaan. Kyse on laajemmin vaikuttavasta kehityskulusta, joissa nuorisotyön sanoittamisen ja arvioimisen painoarvo kasvaa, tavoitteena nuorisotyön merkityksen osoittaminen. Haastatteluissa tästä puhutaan jopa ”vaikuttamistyönä”. Ilman nuorisotyön sanoittamista ja arviointia palveluiden koetaan olevan uhattuina.

H1: Mä aattelen, että me aika huonosti osataan kertoa tästä omasta työstämme niinku yli sektorirajojen, et se ehkä on semmonen asia, mitä pitäisi vahvistaa... [--] Se ei kosketa tietenkään ihan läpi linjan... tai koskettaa se, koska mun mielestä jokaisen nuorisotyöntekijän pitäisi myös osata kertoa siitä, et mitä tekee ja miksi se on tärkeää ja mitä sillä saadaan aikaiseksi.

H2: Hyvä huomio. Nyt ollaan puhuttu monta kertaa, et se ois niinku oikeesti tosi tärkeetä ja en mä tiedä voiko siitä oikein kukaan pestä käsiään, että tää tämmönen homma et tää ei kuulu mulle, mutta kyllä mä sen ymmärrän, et se voi olla tosi vaikeetakin ja mun mielestä siihen liittyy vielä sit toi nuorisotyön raportointi ja tällainen dokumentointi ja arviointikysymys. [--]

KM: Näättekste, että tää on nimenomaan sellainen et mikä on niinku lisääntymässä? Et jos mietitään sitä, että mitä osaamista tarvitaan nyt ja mitä 10 vuoden kuluttua?

H2: Niin, mä ehkä itse olen lähinnä vähän ihmeissäni, että on mennyt näinkin kauan ennen kuin tätä tätä niinku asiaa on ruvettu miettimään, et miks just nuorisotyö ois sellainen työ, josta ei tarvii raportoida tai josta ei tarvii kertoa, että... [--] Et jotenkin et ei sillon aikanaan puhuttu mitään, kun valmistuin ja menin töihin, et miksi nuorisotyötä tarvii arvioida tai kenelle sitä tehdään, eikä me mun mielestä sitä sitten edes tehty kymmenisen vuotta sitten ku aloitin.

Haastatteluiden perusteella vaikuttaa siltä, että moni kokee perustelemista ja arvioimista koskevien vaatimusten kasvaneen vuosien varrella. Kehityskulku nähdään ymmärrettävänä, ja ihmettely kohdistuu siihen, miten vähäinen näiden asioiden merkitys on aikaisemmin alalla ollut. Arvioinnin läpimurrolla on usein viitattu erityisesti tilivelvollisuusarviointeihin, joiden räjähdysmäistä lisääntymistä on yhteiskunnallisessa keskustelussa pidetty toisinaan huolestuttavana (Puuronen 2016, 193). Ainakaan näiden puheenvuorojen perusteella ei vaikuta kuitenkaan siltä, että arviointi ymmärrettäisiin ainoastaan tilivelvollisuudeksi tai että sen lisääntyminen olisi vaikuttanut negatiivisesti haastateltavien kokemuksiin. Lähes symboliseen asemaan haastateltavien puheissa nousevat biljardin pelaaminen ja kahvin juominen; nuorisotyöntekijöiden näkeminen

”biljardinpeluu-kahvinjuonti-porukkana”, nuorisotalot paikkoina, joissa ”pelataan biljardia ja juuaan kahvia” (ks. myös Kiilakoski 2011, 163–164; Kylmäkoski 2007, 18–19). Nämä muodostuvat haastatteluissa vastakohtiksi nuorisotyön merkityksellisyyden sanoittamiselle ja sen esiintuomiselle. Vanhakantainen käsitys pelkästä biljardinpeluusta koetaan loukkaavana ja nähdään myös esteenä ammatillisen nuorisotyön arvostuksen kasvattamiselle ja rahoitukselle. Sanoittaminen ja arvioiminen koetaan välineiksi, joiden avulla taataan arvostus – ja rahoitus.

4.2 Sanoittamisen ja arvioinnin painoarvon kasvu

Edellä olen kuvannut, millä tavoin sanoittamisen ja arvioimisen merkitys nuorisotyössä on haastateltavien kokemuksen mukaan lisääntynyt. Aivan uusista asioista ei kuitenkaan ole kyse. Kuten Teemu Vauhkonen ja Tommi Hoikkala (2020, 15) toteavat, nuorisotyöhön on jo 1990-luvulta asti kohdistunut painetta osoittaa arvonsa. Osaltaan tämä liittyy julkisen sektorin tulosoikeuteen, tuloksellisuuden arvioimiseen (Gretschel 2016, 16–19; Kiilakoski 2011, 213–214). Haastateltavien kokemus näiden vaatimusten vahvistumisesta nuorisotyön arjessa 2010-luvulla on havaittu myös nuorisotyötä tarkastelevassa tutkimuksessa. *”One of the biggest challenges facing youth work today is the need to articulate its intrinsic and extrinsic value, its worth to young people and communities, and its worth to society. Perhaps now, more than ever, it is vital that we demonstrate this worth to policy makers and funders”*, toteavat Sue Cooper ja Anu Gretschel (2018).

Sanoittamiseen ja arvioimiseen liittyvien taitojen hallitsemisella voi olla myös käytännössä vaikuttavia seurauksia muun muassa resurssien jakautumiseen. Nuorisotyön palvelujen monipuolisuuden erot eivät aina selity kuntien koolla, vaan nuorisotyötä tekevien ja johtavien kyvyllä perustella nuorisotyötä (Gretschel 2017). Tätä havaintoa tukevat myös tämän tutkimuksen tulokset.

*Kun sä oot nuokkarilla niin toki sulla on sitten vähän erilainen rooli ku sä kohtaat nuoria, heität siinä ehkä niinku jotain hauskaa vitsiä niitten kans ja touhuat, mut kun sä lähdet tohon niinku itte että omassa tehtävässä, niin sanotaanko vaikka joskus on ollut kaksi minuuttia aikaa kääntää takki ympäri, elikkä tarkoittaa sitä, että tosta nuorten keskeltä, ollaan naurettu ja oltu vitsi huulella, ja sit sä vedät jakkupuvun toisinpäin päälle ja painut lautakunnan kokoukseen tai jopa valtuuston kokoukseen kertoo sen, että mitä nuorisotyö on ja miksi niitten kannattaa siihen panostaa. Ja mä otan kyllä meidän ohjaajatkin mukaan monesti lautakuntaan, et kun meillä on kumminkin omat osaamisalueemme meidän tiimissä, et he pystyvät niistä sit kertoo. Mut tää ois niinku erittäin tärkeä, että et myös käydään niinkun läpi sitä miten eri yhteistyökumppaneiden tai luottamushenkilöiden tai hallinnon kanssa niinku toimitaan. (...) Aikanaan, kun tänne perustettiin toista nuoriso-ohjaajan paikkaa, siihen asti yksinään sitä tehneenä ja koulutettiin oppisopimuksella niin niin niin, **kyl se oli aika tärkeä se asia kuinka mä esitin sen asian**, toin PowerPointilla esille ja et mitä nuorisotyö on, mitä ne haluaa sen mahdollisesti tulevaisuudessa olevan ja annoin heille vastuun päättää et mitä se tulee oikeesti tulevaisuudessa olemaan. Ja he päätyivät siihen että se on laadukasta ja silloin saatiin toinen ohjaaja meille vuonna nakki ja keppi, siitä on jo aikaa. Mut tää on semmonen asia mitä mä niinku*

varsinkin kun on tullut yhteisöpedagogeja tai nuoriso- ja yhteisöohjaajia tänne niin tämän asian kanssa mä olen joutunut aika paljon työstämään. Että ymmärretään se sellainen kuvio.

Haastateltavan kokemus kuvaamastaan tilanteesta on, että nuorisotyön sanoittamisella ja perustelemisella on ollut ratkaiseva merkitys kunnan päätökselle uuden nuoriso-ohjaajan paikan perustamisesta. Kokemus siitä, että nuorisotyöntekijän on osattava kertoa tekemästään työstä ja sen merkityksestä aikaisempaa selkeämmin, nousee haastatteluisa toistuvasti esiin. Tämä koskee erityisesti nuorisotyötä johtavia, mutta myös kaikkia nuorisotyötä tekeviä. Kuten edellä lainattu nuorisotyöntekijä tuo selkeästi esiin, tämä edellyttää työntekijältä kykyä ottaa erilaisia rooleja. On aivan eri asia kohdata nuoria kuin sanoittaa jälkikäteen noiden kohtaamisten merkitystä rahoituksesta päättävälle taholle. Näihin vaaditaan erilaisia välineitä ja myös aivan omanlaistaan kieltä; omanlaistaan osaamista.

Millaista tuo osaaminen sitten on? Millaisia asioita nuorisotyötä tekevien tulisi hallita, ja millaisella kielellä nuorisotyön merkitys tahdotaan kertoa – sanoittaa, arvioida ja raportoida?

H1: [--] Et mihin se työ vaikuttaa ja millä tavalla se vaikuttaa, niin tavallaan me päästäis niinku tässä se seuraava askel siitä, että nyt vedetään rasteja ruutuun, et paljonko väkeä on liikenteessä ja montako tuntia paikat on auki, niin semmoinen seuraava rasti olis nyt tähtäimessä tai seuraavaksi.

H2: Kyllä. Ja siis se vaikuttavuuden arviointi, sehän on se nuorisotyön ongelma, että vaikuttavuutta on tosi mahdoton arvioida. En oo kuullut, että siihen vielä semmosia hyviä mittareita olisi. Varmasti jollain voi ollakin käytössä, mutta ei ainakaan meille tähän asti oo vielä tullu.

H1: Mä luulen, et se on asia mikä on niinku tosi alullaan vielä kehittymässä, että meidän alueella on kokeiltu semmosta niinkun laadullista arviointia ja siellä yhtenä osiona kyseltiin nuorilta suoraan sitä et mitkä ne vaikutukset on eli oli annettu niinku kohdennettuja kysymyksiä, että, et onks nuorisotyöllä ollu vaikutusta tähän ja tähän ja nuoret vastas joko et on tai neutraali tai ei oo ollu, että tavallaan jostain lähetään liikenteeseen, mutta toivottavasti se lähtee sit kehittymään siitä, et tämmöisiä on vireillä kyllä.

H1: Ongelmahan meillä nuorisotyössä monesti on se, että on älyttömän vaikeeta arvioida taloudellisesti tämä vaikutus. Niin se meidän pitäisi pystyä tuomaan entistä paremmin esille. Ihan konkreettisina numeroina. Pitäisi tehdä... Hyvä esimerkki tästä näin, et jos tavataan jotain nuorta aktiivisesti, vaikka vuoden ajan, ja saadaan myöhemmin sitten selville, että se on auttanut sen ihmisen elämää niin, että se ei oo tarvinnut muita palveluja siihen rinnalla yhteiskunnalta, niin ne pitäisi jollakin osata todentaa ja laskea, että kuinka paljon me säästettiin tämän yhteiskunnan varoja tällä työllämme. Ja se ois musta tosi tärkeetä myös nuorisotyössä, ettei siitä tulisi vaan semmonen fiilis, että siellä ne pelaa vaan biljardia.

H2: Tuo on aivan mahtava homma, itse en ole ajatellutkaan tuota noin pitkälle. Siis kyllä oon joutunut puolustamaan viime aikoina paljon omaa näkökantaa, kun ollaan myös yhteistyökumppaneilta kuultu, että mehän vaan juodaan kahvia eikä tehdä mitään tuolla, niin tosi siis hyvä niinku ajatella tuota, et pitäs pystyä niinku laskemaan et paljon me säästetään yhteiskunnalta. Koska kyllähän me niinku tiedetään, että me tehdään arvokasta työtä ja kaikkee, mutta en osannut sanoittaa tuota tuolla lailla. Tästä tuli mulle tosi niinku hyvä ajatus, mä voin esittää tän mun työkavereille heti et hei et mä kuulin tällöisen hyvän jutun. Et mehän niin kuin säästetään yhteiskunnan varoja sillä, et jos me pystytään auttaa jotakin nuorta niin et se ei tartte enemmän niitä... Tää herättää ajatuksia.

Kuten haastateltavat tuovat esille, vaikutukset ja vaikuttavuus eivät ole yksiselitteisiä asioita. On paikallaan pohtia, onko kyse kävijämäärästä, nuorten antamista arvioista vai palveluiden käyttöön liittyvistä kustannussäästöistä. Se, millaisia vastauksia edellä asetettuihin kysymyksiin annetaan, liittyy vahvasti käsitykseen siitä, mihin nuorisotyössä tulisi kiinnittää huomiota.

Ennen näihin kysymyksiin vastaamista tarkastelkaamme lyhyesti sanoittamisen ja arvioimisen prosesseja.

4.3 Sanoittaminen

Kysymyksessä, mitä nuorisotyö on, on jotakin pakottavaa. Se pomppaa esiin virallisissa seminaareissa ja illanvietoissa, vakavissa keskusteluissa ja satunnaisissa pöytäpuheissa. Jos saisin euron jokaisesta kerrasta, jolloin olen kysymyksen kuullut, voisın lähteä niillä rahoilla pitkälle ulkomaanmatkalle. Kysymykseen ei näytä olevan vakiintunutta ratkaisua. Se puhuttaa. (Kiilakoski 2015, 15).

Näin kirjoittaa Tomi Kiilakoski *Miksi nuorisotyötä tehdään* -teoksen johdannossa. 2020-luvun alussa ainakin yksi asia on säilynyt entisellään; kysymys puhuttaa yhä.

Mainitussa teoksessa kuvataan Kokkolassa laadittua nuorisotyön opetussuunnitelmaa; sekä lopputuotosta että siihen johtanutta prosessia. Kuten kirjoittajat – Tomi Kiilakoski, Viljami Kinnunen ja Ronnie Djupsund – toteavat, teos ei ole lopullinen vastaus otsikkonsa kysymykseen. Olennaista on, että ”vastaamme jollakin tavalla ja kerromme, miten vastaukseen päädymme. Toivomme, että lukijat kokevat vastauksemme ajattelemisen väärtiksi, olivatpa he samaa mieltä tai eivät” (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 12).

Viisi vuotta teoksen ilmestymisen jälkeen on helppoa havaita, että kysymyksen esittäminen ja vastausten tarjoaminen ovat osoittautuneet varsin merkittäviksi tapahtumiksi nuorisoalalla. Kokkolassa vuosina 2011–2014 toteutettu toimintatutkimus loi paitsi paikallisen opetussuunnitelman, myös yhden mallin sille, miten nuorisotyötä kasvatuksellisenä prosessina voidaan kuvata. Myöhemmin vastauksia on haettu laajalti ympäri Suomea niin Helsingissä kuin Lapin kunnissakin, alueelliset erityispiirteet huomioiden. Helsingin nuorisotyön opetussuunnitelma ja LappiNYT-hankkeissa konkretisoituu se, että yhtä ainoaa oikeaa nuorisotyön opetussuunnitelmaa tai perussuunnitelmaa, saati nii-

hin johtavaa prosessia, ei ole, vaan ratkaisuihin vaikuttavat aina paikalliset puitteet ja tarpeet (ks. esim. Mård 19.8.2020; Perho 19.8.2020; Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015). Tavoite on kuitenkin yhteinen ja jaettu: yksinkertaisimmillaan se on nuorisotyön sanoittaminen. Se tarjoaa vastauksia edellä asetettuihin kysymyksiin siitä, mitä nuorisotyössä tehdään ja miksi. Kuten tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko omassa puheenvuorossaan Aluehallintoviraston nuorisotoimen järjestämässä Nuorisotyön kuumat perunat -seminaarissa totesi, perimmäisenä pyrkimyksenä voidaan nähdä nuorisotyön arvon kirkastaminen (Saarikko 19.8.2020).

Sanoittamisen merkityksen korostuminen toteutetuissa ryhmähaastatteluissa on looginen, kun sitä tarkastellaan tässä kontekstissa. Vahva viesti on, että nuorisotyötä on kyettävä sanoittamaan siten, että sen merkitys avautuu myös nuorisotyön ulkopuolisille.

Kokkolan prosessia kuvatessaan Kiilakoski, Kinnunen ja Djupsund totesivat, että tekemiseen keskittyneen toimialan ei ole aina helppoa kuvata luonnettaan ja toimintatapojaan; siltä puuttuu siihen tarvittavia käsitteitä ja teoreettisia jäsennyksiä (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 19). Tästä seurauksena on ollut tietyllä tapaa ”*nuorisotalan sumeus*”: määrittelemättömyys ja epämääräisyys (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 19–25). Tässä kohden on todettavissa muutoksen järeys – vuosien varrella tuon mainitun sumeuden hälventäminen on kasvanut keskeiseksi tavoitteeksi nuorisotalalla. Tavoite ei ole jäänyt ainoastaan julkilausumaksi seminaaripuheissa, vaan se jäsenyy osaksi nuorisotyötä tekevien arkea (ks. Mård 19.8.2020).

Kentän ilmaisema tuki ei ole itsestäänselvyys. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa ajatus nuorisotyön opetussuunnitelmasta on aikoinaan herättänyt myös epäluuloa ja vastustusta. Jon Ordin mukaan epäluulon taustalla vaikutti kuitenkin ennen kaikkea juuri omistajuuden ja osallisuuden puute suhteessa prosessiin – ei niinkään se, että nuorisotyön opetussuunnitelmassa olisi jotakin nuorisotyölle sinänsä epäluontevaa ja vierasta. Ord osoittaa havainnollisesti, että katse tulee suunnata ennen kaikkea siihen, millaisesta opetussuunnitelmasta on kyse – mikä palvelee juuri nuorisotalan tarpeita ja on alan kontekstissa tarkoituksenmukaista (Ord 2016, 10–47). Suomessa sanoittamiseen ja nuorisotyön opetussuunnitelman rakentamiseen liittyvä prosessi on ollut varsin toisenlainen, ja juuri kentän ilmaiseman tuen voidaan nähdä kertovan sanoittamiseen liittyvän prosessin ja sen osallistavuuden onnistumisesta.

Suomessa nuorisotyön opetussuunnitelmien suosio on yksi osoitus sanoittamisen merkityksen kasvusta. Se on keskeisimpiä pyrkimyksiä tehdä näkyväksi nuorisotyön toimintaa. Nuorisotyön opetussuunnitelmien työstäminen eri puolilla maata kertoo omaa kieltään siitä, miten merkittävä tarve sanoittamiselle on ollut olemassa. Vaikka edellä olen nostanut esiin sanoittamisen ja arvioinnin merkityksen kasvamisen taustalla vaikuttavia rahoitukseen liittyviä, paikoin raadollisestikin ilmaistuja motiiveja, sanoittamisen merkitys ei pelkisty resurssikysymykseksi. Kyse on myös nuorisotyön työyhteisöjen kyvystä kehittää yhteistä kieltä keskustellakseen toiminnasta ja jakaa omaa osaamistaan. Tämä palvelee niin nuorisotyötä tekeviä tahoja kuin moniammatillisen yhteistyön kehittämistä (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 25). Mutkaton yhteistyö palvelee nuorten etua. Parhaimmillaan nuorisotyön opetussuunnitelma suojelee nuorisotyötä ja tukee sen arvokkaiden ominaispiirteiden säilyttämistä ja julkituomista (Ord 2016, 2).

4.4 Arvioiminen

Jos nuorisotyön sanoittamisen pyrkimykset vastaavat kysymyksiin siitä, mitä nuorisotyö on ja miksi sitä tehdään, arviointi edustaa seuraavaa askelta – sen tavoitteena on vastata siihen, millä tavoin nuorisotyö asettamissaan tavoitteissa onnistuu. Arvioinnissa tarkastellaan tavoitteiden toteutumista, vaikutuksia ja vaikuttavuutta (ks. Gretschel 2016, 16–19). Nuorisotyön vaikuttavuuden arvioimista on alan monimuotoisuus ja -tavoitteisuus huomioiden pidetty perinteisesti haasteellisena, mutta viime vuosina on työskennelty myös vaikuttavuuden arviointiin liittyvien epäluulojen purkamiseksi (esim. Puuronen 2016, 20).

Selkeyden vuoksi on paikallaan painottaa, että nuorisotyön sanoittaminen ja arvioiminen ovat sinänsä toisistaan erillisiä prosesseja. Vaikka arkisessa kielenkäytössä ja myös tässä luvussa kuvatussa kehityskulussa sanoittaminen ja arvioiminen nivoutuvat monin tavoin yhteen, ne on tarpeen vaatiessa hyvä pystyä erottamaan toisistaan.

Edellä totesin, että erilaisiin arvioimisen tapoihin tukeutuminen on sidoksissa käsityksemme siitä, mihin nuorisotyössä tulisi kiinnittää huomiota. Kuten Kiilakoski, Kinnunen ja Djupsund esittävät, *”toiminnan kuvaaminen ei ole vain mekaaninen toimenpide. Siinä myös luodaan uutta. Toiminnasta keskustelu on itsessään pohtimista, jakamista ja uusien oivallusten syntyä”*. (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 27). Tämä pitää paikkansa paitsi toiminnan kuvaamisen, myös arvioinnin kohdalla. Sue Cooper ja Anu Gretschel ovat todenneet, että arvioimisen tavat eivät koskaan ole neutraaleja vaan muovaavat ajatuksiamme siitä, mikä arvioitavassa asiassa on olennaista ja merkityksellistä (Cooper & Gretschel 2018, 609–610). Esimerkiksi: jos argumentit keskittyvät ohjaamaan huomion ainoastaan kustannustehokkaisiin toimintoihin, millaiseksi se muovaa käsityksemme nuorisotyöstä ja sen tehtävistä? Jättääkö se huomiotta jotakin sellaista, mikä nuorisotyön kentällä tahdotaan säilyttää? Kysymysten äärelle on hyvä pysähtyä hetkeksi, jotta nuorisotyön arvioimisen prosessi todella tukee nuorisotyön toteuttamista ja nykyistä laajempaa ymmärrystä sen luonteesta ja toimintatavoista.

Nuorisotyön vaikutusten arvioiminen on vaikeaa; *”rinnalla kulkemisen merkitystä yksittäisen nuoren kokemusten ja kasvun kannalta on hankala ennakoita”* (Malm 2018). Juuri nuorisotyölle ominainen lähestymistapa, kasvatukselliseen prosessiin kiinnittyminen sekä nuoren tarpeista ja vuorovaikutuksesta käsin syntyvä toiminta ennalta määrättyjen ja määritettyjen tulosten sijasta tekee arvioimisesta – paitsi mielenkiintoista ja hedelmällistä – myös paikoitellen hankalaa (ks. esim. Ord 2016; Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015). Raiteilla tehtävää nuorisotyötä tarkastelevassa tutkimuksessa olennaiseksi kysymykseksi muodostui, mitä tuloksia tulisi keskittyä mittaamaan ja millaisella aikavälillä tämän tulisi tapahtua (Malm 2018). Tässä kohden on hyvä muistaa sekin, että lyhytaikaisia vaikutuksia ei tule sekoittaa vaikuttavuuteen (Gretschel 2016, 17; Salasuo 2011, 19; ks. lisää vaikutuksista ja vaikuttavuudesta Vauhkonen & Hoikkala 2020, 99–100). Vaikutukset viittaavat välittömiin impulsseihin, kun taas vaikuttavuus viittaa *”pitkäkestoisiin, pysyviin ja myös laaja-alaisiin vaikutuksiin, jotka säteilevät laajemmin koko yhteisöön”* (Gretschel 2016, 17). Vaikuttavuutta ja pitkän aikavälin muutoksia voidaan tutkia vasta jälkikäteen, ja tällöinkin on haasteena tietää, mikä muutoksen on todellisuudessa aiheuttanut (Salasuo 2011, 19; Malm 2018, 92).

Taloudellisiin vaikutuksiin keskittyminen tarjoaa yhden, nykyisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa verrattain suosituksen näkökulman tarkastella toiminnan vaikutuksia (esim. Malm 2018, 90–100; IceHearts 2017; Vauhkonen & Hoikkala 2020; Indecon 2012; YouthLink Scotland 2016; Karhunen 2019). Ei siis ole yllättävää, että myös tässä tutkimuksessa ajatus kustannussäästöistä nousi esiin ja herätti innostusta haastateltavien keskuudessa. Sen nähtiin kiteyttävän nuorisotyön merkityksen tavalla, joka on selkeä ja eräällä tapaa vastaansanomaton, todistettavissa oleva.

Jonkinasteinen riski piilee silti siinä, että pelkkiin kustannussäästöihin keskittyvä retoriikka voi joissakin tilanteissa jopa heikentää nuorisotyön asemaa, jos se jättää katveeseen sellaiset toiminnan aiheuttamat hyödyt, joille ei ole osoitettavissa suoraa rahallista arvoa (ks. esim. Ord 2016, 138–139; Harrikari 2008, 29–30; Malm 2020). Lienee perusteltua otaksua, että myös suomalaisella nuorisotyön kentällä pidetään arvokkaina monia asioita, joille ei ole osoitettavissa rahallista arvoa.

Toisekseen, taloudellisten säästöjen näkökulma pohjautuu useimmissa näkökulmissa mahdollisten ongelmien ehkäisemisen varaan, mikä ohjaa ajattelemaan nuoria riskilähtöisesti: joko potentiaalisina riskin aiheuttajina tai niiden kohteina, pahantekijöinä tai uhreina. Nuorisotyön näkökannalta tämä kuva nuoresta ja nuoruudesta voi olla hyvinkin ongelmallinen, jos se ohjaa muuttamaan myönteistä ja mahdollisuuksia korostavaa nuorisokäsitystä riski- ja ongelmapitoiseen suuntaan. Nuorisotyön käsitys nuorista ei perustu nuorten ongelmiin tai tulkintoihin nuorten ongelmallisuudesta, ja tätä piirrettä on syytä vaalia myös nuorisotyön arvioinnissa.

Käytännöllisiä hankaluuksia voi tuottaa se, ettei toiminnasta voida laatia kustannushyötyanalyysia ilman vaikuttavuusarviointia, joka mittaa syy–seuraussuhteita toimenpiteen ja tulemien väliltä (Karhunen 2019, 137). Edellytyksiä kahden muuttujan välisen yhteyden hyväksymiselle kausaalisuhteeksi, eli syy–seuraussuhteeksi, ovat muuttujien välinen yhteisvaihtelu; ajallinen järjestys (syy on oltava ennen seurausta); se, ettei seuraus aiheudu mistään kolmannesta, ulkopuolisesta tekijästä, joka on syy molemmille tarkasteltaville muuttujille; sekä teorian tuki (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 99).

Tämä ei tietystikään tarkoita, ettei taloudellisten vaikutusten arviointia voisi tai pitäisi tehdä. Vuonna 2020 ilmestynyt Teemu Vauhkonen ja Tommi Hoikkalan tutkimus *Syrjäytymisen lasku: Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta* tarjoaa hyvän esimerkin tavasta, jolla erilaisten rekisteriaineistojen avulla taklataan kuvattuja haasteita ja pyritään tekemään kustannussäästöt näkyviksi. Tällaisilla lähestymistavoilla voidaan toteuttaa joidenkin haastateltavien peräänkuuluttamia kustannussäästölaskelmia ja tehdä näkyväksi, ”*et paljon me säästetään yhteiskunnalta*”.

Taloudellisen näkökulman lisäksi haastatteluissa nostettiin esiin laadulliset arvioinnit, joissa nuoret itse arvioivat toimintaa. Myös aikaisemmassa tutkimuksessa on katsottu vahvuudeksi, että arviointiin sisällytetään nuorten näkökulma ja heidän tuottamansa tieto (esim. Cooper & Gretschesel 2018; Siurala ym. 2019). Tämä tukee myös nuorten osallisuutta ja toteuttaa näin ollen myös nuorisotyön perustavanlaatuisia arvoja.

Arvioimisen tapoja on lukuisia erilaisia, ja ne soveltuvat erilaisiin tilanteisiin ja tarkoituksiin (Puuronen 2016, 22–23). Erilaiset arvioimisen tavat valottavat nuorisotyötä siis hieman eri tavoin, eri kulmista. Valtakunnallisesta näkökulmasta on silti todettava, että arvioinnin olisi tarpeen olla paitsi nuorisoalan moninaisuuden huomioivaa, myös jossakin suhteessa yhteismitallista; ei liene mielekäästä, että kaikki nuorisoalan toimijat soveltavat erilaista arviointia omaan toimintaansa luoden päällekkäisiä tai jopa kilpailevia malleja.

Vuosina 2018–2020 toteutetussa, Satakunnan ja Varsinais-Suomen kuntien nuorisopalvelujen yhteistyönä koordinoimassa hankkeessa suomalaisen nuorisotyön kentällä on testattu avoimelle nuorisotyölle kehitettyä monitahoarvioinnille pohjautuvaa arviointivälinettä, jota on ollut mukana pilotoimassa kuntia, seurakuntia ja järjestöjä. Arviointivälineen toimivuutta on testattu arvioimalla sen avulla Lounais-Suomen alueella tuotettuja nuorisotyön lähipalveluja sekä kahta valtakunnallista verkkopalvelua. Koordinoitahoina ovat toimineet Loimaan (-2018), Turun (2019-) ja Rauman kaupungit. Hankkeen arviointidatan keräämisessä on hyödynnetty soveltuvin osin Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunan sähköisen dokumentoinnin työkalua. Hankkeessa on tehty yhteistyötä myös Etelä-Karjalan AVI-rahoitteisen, Lappeenrannan kaupungin koordinoiman nuorisotyön arvioinnin kehittämishankkeen kanssa. Tutkimuspuolen yhteistyötahona hankkeessa on toiminut Nuorisotutkimusverkosto. Avoimen nuorisotyön arviointiväline osallistaa nuoret arvioimaan heille suunnattuja palveluita keskustelupäivän avulla (Gretschel 6.5.2020; Gretschel 2016, 216–218).

Kyseinen avoimen nuorisotyön arviointiväline tuottaa erilaisia tunnuslukuja, joiksi luetaan palvelujen käyttöaste, palvelujen tarpeisiin vastaavuus, tyytyväisyys palveluun, arvio vaikutuksista, yhdenvertaisuus sekä toiminnallinen tehokkuus. Yhdenvertaisuusnäkökulma huomioidaan myös jokaisessa mainitussa osa-alueessa. Tämä katsantokanta laventaa jo huomattavasti haastateltavien edellä kuvaamaa lähestymistapaa, joka keskittyy laskemaan ”*paljonko väkeä on liikenteessä ja montako tuntia paikat on auki?*”. Yhdenvertaisuuden kartoittaminen on erottamaton osa tarjottavan palvelun laatua, ja tiedon tuottaminen siitä ensisijaisen olennaista. Toinen olennainen asia on, että palveluja arvioivat niin niitä käyttävät kuin niiden ulkopuolelle jääneet tai jättäytyneet nuoret.

Kuten nuorisotyön sanoittamisessa, myös sen arvioimisessa on ensiarvoisen tärkeää, että nuorisotyötä ei yritetä ”mitata nuorisotyötä ylhäältä alas asetetuilla välineillä, joiden käyttö perustuu työn näkemiseen pääosin vain käyttäytymisen muovaajana, negatiivisten haittojen poistajana tai aktiviteettien tarjoajana”, kuten Anu Gretschel kirjoittaa Isossa-Britanniassa nuorisotyön toimijoiden kokoneen (Gretschel 2016, 109). Isossa-Britanniassa vastaukseksi tähän kehitettiin tarinallistamiseen perustuvia arvioinnin muotoja, joissa nuoret ja nuorisotyöntekijät yhdessä tuottivat kuvauksia nuorisotyön kasvatuksellisesta prosessista (Gretschel 2016, 109; Gretschel & Cooper 2018; ks. myös In Defence of Youth Work).

Tarinallisen arvioinnin suomalaisen sovelluksen vahvuutena on pidetty muun muassa sitä, että se tuottaa kvantitatiivisen tilasto- ja kyselypohjaisen aineiston rinnalle ja tueksi kvalitatiivista aineistoa, jossa kuuluu nuoren oma ääni. Parhaimmillaan tarinallinen arviointi voi tuottaa tietoa nuorisotyön käynnistämistä prosesseista ja siitä, millaiset tahtumaketjut ovat tuottaneet niin hyviä kuin huonoja kokemuksia nuorille nuorisotyön piirissä (Siurala ym. 2019, 10).

Kriittisesti voi tietysti myös kysyä, millaisesta asetelmasta käsin arviointia tehdään – jos huomio ja resurssit menevät oman toiminnan perustelemiseen ja sitä myöten oikeuttamiseen, olisiko mielekkäämpää ohjata näitä esimerkiksi kyseisen palvelun ajan tasalla pitämiseen? (ks. esim. Gretschel 6.5.2020). Kysymys on oikeutettu. Tilanne, jossa arviointia toteutetaan oman olemassaolon perustelemiseksi, asettaa nuorisotyön kohtuuttomaan tilanteeseen ja johtaa jatkuvaan todistelemiseen. Tätä ei voida perustellusti pitää kovin hedelmällisenä lähtökohtana nuorisotyön arvioinnille.

Anne Puuronen on todennut, että ”*viime kädessä hyvin tehty vaikuttavuusarviointi palautuu nuoren ja nuorten kanssa toteutettavan työn laadun parantamiseen*” (Puuronen 2016, 195). Puuronen onnistuu kiteyttämään olennaisen: kun arviointi toteutetaan hyvin, se tukee nuorisotyön toimijoita, lisää nuorisotyön läpinäkyvyyttä ja auttaa tekemään entistä parempaa nuorisotyötä. On tiedettävä, millaiset asiat koetaan hyvinä ja toimivina, ja mikä ei kenties palvelekaan suunniteltua tarkoitusta. Osallistavat prosessit vahvistavat nuorisotyön moniäänistä tietopohjaa ja auttavat kehittämään nuoria palvelevia toimintatapoja entistäkin paremmin (Gretschel 2016; ks. myös Siurala ym. 2019).

4.5 Millaista osaamista nuorisotyön sanoittaminen ja arvioiminen vaativat?

Olen edellä peilannut haastatteluissa esiin noussutta teemaa nuorisotyön merkityksen osoittamisesta yleisempään nuorisotyön ympärillä käytyyn keskusteluun, viime vuosien sanoittamispyrkimyksiin sekä erilaisiin arviointia koskeviin tutkimuksiin. Kaikki nämä osoittavat yhteen suuntaan: sanoittamisen ja arvioinnin merkitys nuorisotyössä kasvaa. Tulevaisuudentutkimuksellisesti ajatellen nuorisotyössä on nyt paikka pohtia sitä, miten kehityskulku toteutuu. Millä tavoin nuorisotyö toimii yhteiskunnassa, jossa sanoittaminen ja arvioiminen ovat entistäkin tärkeämpiä?

Nuorisotyön toimintaan liittyy vahvasti edellä esittämäni kysymys, millaista osaamista nuorisotyön sanoittaminen ja arvioiminen vaativat. On tullut aika tarjota jonkinlaisia vastauksia. Kuten aina tutkimuksessa tapaa olla, tässäkin tapauksessa tarjotut tulkinnot eivät ole ainoita mahdollisia, saati tyhjentyviä tai lopullisia. Ne ovat kuitenkin yksi pyrkimys jäsentää ja hahmotella suuntaviivoja sille, millä tavoin nuorisotyössä voidaan vastata haastateltavien esiin nostamiin tarpeisiin ja luoda nuorisotyölle tulevaisuuden tavoitteita.

Väitän, että nuorisotyön sanoittaminen ja arvioiminen vaativat ensinnäkin mainitun kehityskulun tiedostamista ja kenties myös realistista ymmärrystä sanoittamisen ja arvioinnin vaikutuksesta resurssien jaossa. Nuorisotyöstä ja sen merkityksestä on osattava kertoa. Tämä pitää paikkansa jo tälläkin hetkellä, mutta tämän tutkimuksen tulokset viittaavat kehityskulun vahvistumiseen entisestään.

Toisekseen, se vaatii ymmärrystä erilaisten arvioimisen tapojen olemassaolosta (esim. keskustelupäivämenetelmä, avoimen nuorisotyön arviointiväline, kustannushyötyanalyysi) sekä niiden edellytyksistä, vahvuuksista ja rajoitteista. Tieto näistä auttaa arvioimaan sitä, mihin tarkoitukseen ja tilanteeseen mikäkin näistä parhaiten soveltuu, ja millaisia asioita ne korostavat nuorisotyössä. Anu Gretschel, Pirjo Junttila-Vitikka ja Anne Puuronen ovat korostaneet, että niin tiedon lisääminen arvioinnin tarkoituksesta kuin arvioinnin osaamisen kehittäminen ovat tärkeitä taitoja nuorisosalalla (Gretschel, Junttila-Vitikka & Puuronen 2016, 195). Jokainen nuorisotyötä tekevä ei toki voi valita, millä kriteereillä tahtoo nuorisotyötä arvioitavan, eikä se palvelisi arvioinnin tarkoitusta tai selkeyttämispyrkimyksiä. Nuorisotyötä tekevien näkökulma nuorisotyön arvioimiseen ja kyky arvioida omaa työtä ovat kuitenkin olennaisia asioita tulevaisuuden kannalta. On hiukan huolestuttava ajatus, että nuorisotyötä arvioidaisiin irrallaan nuorisotyötä tekevien näkemyksistä ja kokemuksista. Tästä syystä jokaisen nuorisotyötä tekevän on hyvä olla vähintäänkin tietoinen niistä tavoista, joilla nuorisotyötä voidaan arvioida ja millaisia asioita ne nostavat nuorisotyöstä esille.

Kolmanneksi: erilaisilla sanoittamisen ja arvioimisen tavoilla on seurauksensa sille, mikä nuorisotyössä nähdään olennaisena ja arvokkaana. Sanoittaminen ja arviointi eivät ole neutraaleja prosesseja, jotka syntyvät ja kuolevat ilman muuta tehtävää kuin tapahtuneiden tosiasioiden kuvaaminen. Ne jättävät jälkensä ja tekevät toisista tosiasioista tärkeitä ja olennaisia, toisista vähemmän. Sanoittamista ja arviointia koskeviin taitoihin kuuluukin kysyä, mitkä ovat nuorisotyön tärkeitä tekijöitä – niitä tavoitteita, joiden toteutumisessa nuorisotyön onnistumista voidaan arvioida.

Edellisessä luvussa kuvailemani monikenttäisyys ja moniammatillisen yhteistyön hedelmällisyys edellyttävät, että nuorisotyön identiteetin omaleimaisuutta pidetään arvossa; sitä, että se tiedostetaan nuorisotyön sisällä sekä yhteistyökumppaneiden keskuudessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Tästäkin syystä on yhä tärkeämpää, että nuorisotyössä osataan sanoittaa ja arvioida nuorisotyötä tavalla, joka palvelee näitä tarkoituksia, erityisesti nuoria ja nuorisotyötä.

Kuten edellä on pyritty tähdentämään, sanoittaminen ja arvioiminen eivät ainoastaan kuvaa asioita vaan myös luovat niitä. 2030-luvun nuorisotyö on näin ollen myös siihen kohdistuvan sanoittamisen ja arvioinnin tulosta. Sanoittamisen ja arvioimisen esiin nostamien piirteiden voi perustellusti odottaa vahvistuvan ja korostuvan, vastaavasti niissä huomiotta jäävien puolien jäävän tulevaisuudessa yhä vahvemmin taka-alalle.

5 Toimikenttänä tulevaisuus

5.1 Kiihtyvän tahdin ja äkkipysähdysten aika?

Miltä tulevaisuus toimintakenttänä näyttää?

Tekisi mieli todeta, että elämme alati monimutkaistuvassa maailmassa. Usein näin tulevaisuutta käsiteltäessä tavataankin tehdä. Ongelma on, että monimutkaistuminen sinänsä kertoo kovin vähän. Täsmällisimmin toteamus onnistuu ilmaisemaan hämmennyksen, jota tunemme uuden edessä. Tulevaisuus on jotakin, jota emme vielä tunne. On siis selvää, että meidän näkökulmastamme käsin se on kovin monimutkainen verrattuna tuttuun ja tunnettuun, jonka usein olemme valmiimpia nimeämään – jos ei nyt yksinkertaiseksi, niin ainakin tulevaisuutta yksinkertaisemmaksi.

Yksi lähestymistapa tarkastella tulevaisuutta on kääntää katse siihen, mitä on jo sanottu. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran esiin nostamia asioita ovat ekologisen jälleenrakennuksen kiireellisyys, väestön ikääntyminen ja monimuotoistuminen, verkostomaisen vallan todennäköinen vahvistuminen, teknologian kietoutuminen yhä tiiviimmin elämän eri osa-alueisiin, sekä talousjärjestelmän uuden suunnan hakeminen (Sitra 2020a; ks. myös Sitra 2020b). Megatrendien lisäksi on kiinnitetty huomiota niin sanottuihin metatrendeihin, jotka ovat ”*kaikkia megatrendejä läpileikkaavat, vielä hahmottumassa olevat muutosvoimat, jotka antavat oman kiteytyksensä vuorovaikutukselle ja jännitteille*” (Sitra 2020a, 6). Metatrendeiksi Sitra esittää yhteiskuntien siirtymistä postnormaaliin aikaan, tunteiden merkityksen korostumista, sekä jännitteitä kytkeytyneisyyden ja eriytyneisyyden välillä (Sitra 2020a, 52–53). Postnormaalin käsite viittaa aikaan, jossa ”normaalin” käsite liudentuu ja käy mahdottomaksi; ristiriitaisuuksien, epäjatkuvuuksien ja kaoottisuuden lisääntyminen (Sardar 2010). Suurten aatteiden ja tarinoiden sijasta tarjolla on sirpaleinen todellisuus, jossa ei vallitse yhteisymmärrystä välttämättä edes faktoista ja tosiseikoista. Tämä voi herättää myös kaipuuta tuttuun, turvalliseen ja selkeään – siis siihen, mikä silmissämme on yksinkertaisempaa.

Tämä ei kuitenkaan ole uusi uutinen. Monet sirpaleisuuteen ja kaoottisuuteen nojautuvat puheenvuorot kalskahtavat huomiota herättävän tutuilta, kun palautetaan mieleen postmodernia yhteiskuntaa koskevia luonnehdintoja. Postmodernilla puolestaan kuvataan usein yhteiskunnallista tilannetta, joka on kehittynyt 1900-luvun aikana ja erityisesti 1900-luvun jälkipuoliskolla sotien jälkeen (esim. Bauman 1996, 27–42, 191). Suuret aatteet ja tarinat kehitysoptimismeineen liitetään moderniin aikaan; postmodernin, jälkimodernin tai myöhäismodernin ajan leimallinen piirre on tilanne, jossa ”*tarjolla on*

lukemattomia erilaisia vaihtoehtoja ja tilaisuus valita vapaasti” (Bauman 1996, 39). Yhden tarinan ja siihen pohjautuvan yhden normin sijasta on siis tarjolla lukuisia.

On hyvä huomata, että Ziauddin Sardarkin puhui postnormaalista ajan leimallisena piirteenä jo kymmenen vuotta sitten (Sardar 2010). Postnormaalien ohella koronaviruksen aiheuttaman pandemian aiheuttamassa maailmantilanteessa on puhuttu julkisuudessa paljon uudesta normaalista (esim. Yle 2020). Kuten Saara Särmä kolumnissaan *Kenen uusi ja kenen normaali?* huomauttaa, normaaliksi nimeäminen paitsi kuvaa asioita, myös tuottaa käsityksiä tavallisesta ja oletusarvoisesta elämästä. Moninaiset todellisuudet ovat kuitenkin täällä jo nyt. Normaalien käsite ja siihen liittyvät normit ovat aina muovautuneet ja muuttuneet, ja niihin liittyy normaalin ja epänormaalien jatkuva rajanveto. Normaali voi viitata yhtä lailla oletusarvoiseksi tai ihanteelliseksi määritettyyn tai yleisimpänä vaihtoehtona pidettyyn (Yesilova 2000, 21; Ewald 1990; Malm 2017, 4–5). Sekään, että normit vaihtelevat erilaisten yhteisöjen piirissä, ei ole 2020-luvun aikaansaama ilmiö, saati sitten jotakin, joka nähtäisiin vasta tuonnempana tulevaisuudessa. Nuortenkin elämässä näkyvät kollektiivisuuden ja yhtenäiskulttuurin repeileminen, individualismi ja valintojen merkityksen korostuminen (ks. esim. Salasuo 2007, 47–49) ovat kenties vahvistaneet tätä, mutta eivät luoneet ilmiötä tyhjästä.

Onko mikään siis muuttunut?

On tietysti. Vaikka ylikuumenemisenkin metaforaa on hyödynnetty jo pitkään niin yksilösubjektin kuin elämäntyylin kohdalla (Salasuo 2007, 48, 79; Eriksen 2016), se kuvaa edelleen osuvasti monia kehityskulkuja. On kiistatonta, että elämme maailmassa, jossa on *valtavasti* asioita. Hillitön kasvu leimaa lähes kaikkia elämän osa-alueita: Thomas Hylland Eriksen on nostanut esimerkiksi valokuvat, joita vuonna 2013 otettiin 660 miljardia. Vuonna 2020 niitä otettiin arvioiden mukaan jo 1 400 000 000 000. (HS 26.4.2020; Eriksen 2016). Eriksenin kuvailema kasvu koskee liki kaikkea inhimillistä toimintaa.

Myös tähän tutkimukseen haastatellut tekevät nykytodellisuudesta lukuisia havaintoja, jotka viittaavat jonkinlaiseen yhä jatkuvaan tahdin kiihtymiseen, yhtäaikaisiin murrokseen ja muutosten nopeutumiseen.

*Aika monta kohtaa niin kuin leimaa tää muutos jollain tavalla, että mikä on demokratian tila, mihin se muuttuu ja ilmastonmuutosta tulossa ja keskusteluilmapiiriä ja muuta, niin se on varmaan totta, että tänä päivänä on useampia, huomattavasti useampi asia muutoksessa ja murroksessa kuin vaikka 20 vuotta sitten. Ja muutosvauhti on hirveen nopee. Ihan jo teinien trendimusa, niin se saattaa vuoden sisällä heittää, heittää häränpyllyä ja sitten kun vastaavasti nuoruus on pitkittynyt, kaikkien fiksujen ihmisten sanomana tää sama, et se niinku oikeesti menee sieltä, se on varhais-
tunut se teini-*ikä* alkaminen ja sitten ikään kuin se aikuiseksi tuleminen, mitä se sitten ikinä onkaan, on pitkittynyt. Et se nuoruus on pitempi hässäkkä. Niin oon jotenkin ehkä törmännyt siihen, että kun useat asiat muuttuu, niin nuoren on vaikea löytää sitä nuoren paikkaa. Sanotaanko, että vielä 20 vuotta sitten toimi tämmönen perinteinen teini-ikä et oli joku yhteiskunta, jota vastaan sä pystyit kapinoimaan, ja koska nuori on muutoksessa tai nuori aikuinen muuttuu kehityksessään, kasvaa eteenpäin, niin sit on ympärillä ollut niitä pysyviä elementtejä mitä vastaan se nuori on voinut muuttua.*

Niin tänä päivänä ei oikeestaan oo niitä pysyviä rakenteita niin paljoa tai sitten ne rakenteet ovat muutoksessa tai pysyviä ideologioita niin paljon, mitä vastaan vois kapinoida ja se ehkä näkyy siin nuorissa. Joillain niin et täytyy ottaa vielä kärkevämmin kantaa johonkin vastaan, jotta pystytään menee sen normin yli ja joillain sitten ehkä nimenomaan siinä, että ollaan entistä enemmän hukassa, että mikä on paikka, kun ei ole mitään pysyvää tässä ympärillä, jotta voisi itse muuttua.

Nuoren kasvuprosessikin nähdään tahdin tihentymisen myötä toisenlaisena kuin ennen. Edellä lainattu nuorisotyöntekijä pohtii, millä tavoin monien asioiden yhtäaikainen muutos ja muutosvauhdin nopeus vaikuttavat esimerkiksi nuorten suhtautumisessa normeihin.

Vasta koronaviruksen aiheuttama pandemiatilanne on johtanut tihentyvän tahdin äkkipysähdykseen monilla aloilla (HS 26.4.2020). Äkkiä saatavilla olevien vaihtoehtojen määrä on vähentynyt ja valinnanvapaus kaventunut. Konkreettinen esimerkki on vapaa-ajanvietto. Erilaisten rajoitusten myötä valittavissa olevat vaihtoehtojen määrä on kaventunut. Harrastus- ja liikuntapaikkojen, nuorisotilojen, elokuvateatterien ja muiden vapaa-ajan näyttämöiden sulkeuduttua keväällä 2020 kotona asuvista nuorista 40 prosenttia vietti aikaisempaa enemmän aikaa vanhempiensa kanssa (Lahtinen & Salasuo 2020).

On silti hyvä huomata, että kaikki ei kuitenkaan nuortenkaan elämässä hiljentynyt. Haastattelut, joissa kokemuksia tahdin kiihtymisestä tehtiin, toteutettiin syksyllä 2020, eivätkä ne todista sen puolesta, että nuorisotyötä tekevät yhtyisivät näkemykseen hiljentymisestä ja äkkipysähdyksestä.

Maarajojen sulkeutuessa, erilaisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksien vähetessä ja opetuksen siirtyessä etäjärjestelyihin epätietoisuus tulevista kuukausista lisääntyi, mutta informaatiotulva, koulutusvalinnat ja sosiaalisen median kanavat eivät pysähtyneet. Valtuutiset ja salaliittoteoriat levisivät valtavalla nopeudella (esim. UNESCO 21.4.2020). Pelastakaa Lapset -järjestön selvityksen mukaan 75 prosenttia lapsista ja nuorista koki opinnoissa pärjäämisensä vaikeutuneen tai heikentyneen etäopiskelun vuoksi. Huomionarvoista on, että kielteiset vaikutukset mielialaan kohdentuivat erityisesti matalatuloisten perheiden lapsiin (Haikkola & Kauppinen 2020; Pelastakaa Lapset 2020). Vaikutukset lapsiin ja nuoriin näyttävätkin olevan epätasaisia (Allianssi 2020; Haikkola & Kauppinen 2020), ja reilu kolmannes koki harrastusten keskeytymisen koronan myötä lähinnä harmillisena (Lahtinen & Salasuo 2020).

Kaventuvien vaihtoehtojen ohella korona-ajassa katse on kääntynyt yksilön sijasta kohti yhteisöä. Rajoitustoimenpiteistä, riskiryhmistä ja rokotteista käytyjen keskustelujen voidaan tulkita nostaneen esiin kollektiivisuuden ja yhteisön osoittaman vastuun teemoja. Tätä aihepiiriä olisi tärkeä tarkastella myös tutkimuksellisesti.

Tämän raportin ilmestyessä on vielä monin tavoin avoin kysymys, millaisia jälkiä koronapandemia-aika jättää yhteiskuntaan ja elintapoihin sekä kuinka pysyviksi jäljet jäävät. Kuten Sitra toteaa tarkastellessaan koronan vaikutuksia megatrendeihin, ”*kriisi on luonut epävarmuuden ja epäjatkuvuuden tilan, jossa tulevaisuuden kehityssuunnat ovat tavallista enemmän auki*” (Sitra 2020b, 3).

Tosiasia on, ettemme vielä tiedä, millaiselta maailma näyttää vuonna 2030. Emme tiedä edes sitä, miltä se näyttää vuoden kuluttua. Jos olisimme tienneet 2020-luvun alkaessa muutaman kuukauden sisällä seuraavat tapahtumat, enemmistö olisi pitänyt niitä todennäköisesti varsin mielikuvituksellisina – huolimatta siitä, ettei pandemia epidemiologeille ollut varsinaisesti yllätys.

Kuten tulevaisuutta koskevien skenaarioiden suhteen aina, maailma voi muuttua nopeastikin, eikä kaikki tulevaisuuteen vaikuttava ole tässä hetkessä vielä näkyvillä. Epätodennäköisin vaihtoehto on, että maailma säilyy muuttumattomana. Toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelemisen edellyttää uskallusta käyttää mielikuvitusta ja hyväksyä, että tulevaisuutta ei ole vielä olemassa havaintoina eikä muistoina, joten se on olemassa ainoastaan mielen luomuksina. ”*On mahdollista, että tulevaisuustietona esitetty uskomus on osoittautuva todeksi, mutta on myös mahdollista, että se ei osoittaudu todeksi vaan että se jää objektiivisen tiedon ulkopuolelle, kontrafaktuaaliseksi*” (Kamppinen & Malaska 2002, 100). Mahdolliset tulevaisuudet ovat läsnä jo tässä hetkessä, joten seuraavaksi suuntaan katseen sellaisiin kehityskuluihin, jotka ovat nuorisotyön tulevaisuutta muotoiltaessa tärkeä huomioida.

5.2 Nuorisotyön tulevaisuudelle keskeisiä kehityskulkuja

Nuorisotyön on syytä havainnoida ja kuulostella tarkalla korvalla ajassa vaikuttavia ilmiöitä ja olla kiinnostunut siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Nuorisotyön on kyettävä elämään ajassa ollakseen nuorille relevantti toimija. Jos nuorisotyön käytännöt ja toimintatavat edustavat nuorten silmissä eilispäivää, ei kestä todennäköisesti kauaa, että nuorten on hankala nähdä nuorisotyötä osaksi mielekästä vapaa-aikaa.

Nuorisotyön toimijoiden haastatteluissa nousee esiin monenlaisia yhteiskunnallisia kehityskulkuja, jotka ovat nuorisotyössä tärkeitä jo nyt ja joiden merkityksen voidaan perustellusti otaksua enemmän vahvistuvan kuin heikentyvän tulevaisuudessa. Monin tavoin kehityskulut risteävät toisiaan ja liittyvät toisiinsa. Olen jakanut nämä kehityskulut viiteen keskeiseen teemaan. Ne eivät edusta tyhjentävää luetteloa kaikista nuorisotyön kannalta keskeisistä tulevaisuuden trendeistä, eivät edes kaikkia haastatteluissa esiin nousseita. Niiden tarkoitus onkin ennen kaikkea suunnata huomio siihen, että ne eivät ole irrallisia asioita, jotka vaikuttavat puheissa ja tulevaisuusskenaarioissa, mutta joilla ei ole todellisia seurauksia työn toteuttamiselle, sisällöille ja toimintatavoille. Globaalit muutokset konkretisoituvat nuorisotyön arjessa ja nuorisotyön on ratkaistava, millä tavoin se määrittelee omaa rooliaan ja toimintaansa suhteessa yhteiskunnallisiin kehityskuluihin.

Ensimmäiseksi käsittelen näistä kehityskuluista teknologian kehitystä, joka näkyy nuorisotyössä erityisesti digitalisaation myötä. Toiseksi käsittelen ilmastonmuutosta ja kolmantena nuoruuden paineistumista, joka kytkeytyy osittain edellä kuvattuun tihtyvään tahtiin ja johon myös digitalisaation voidaan tulkita vaikuttavan. Paineistuminen näkyy toisinaan myös mielenterveyden haasteina. Neljänneksi tarkastelussa on näkemysten moninaistuminen ja siihen liittyvät polarisaatiot, joista on erotettavissa yhtymäkohtia hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Lopuksi suuntaan katseeni kaupungistumi-

seen ja alueellisiin eroihin. Nuorisotyössä näiden keskeinen ilmentymä on nuorten määrän vähentyminen erityisesti harvaan asutulla seudulla.

Teknologian kehitys

Teknologian kehitys on keskeinen osa tällä hetkellä vallitsevia tulevaisuudennäkymiä. Tässä raportissa keskityn digitalisaatioon. Laajan kattokäsitteen alle linkittyy lukuisia nuorisotyön toimialalla vaikuttavia ilmiöitä, joihin lukeutuvat muun muassa informaation määrän räjähdysmäinen lisääntyminen ja reaaliaikaistuminen, tubettajien vaikutus, grooming eli nettihoukuttelu, Tor-verkko, nuorisotyöntekijöiden työskentelytavat ja -ympäristöt sekä uudet nuorisokulttuurit.

Yksittäisten asioiden luettelemisen ohella on kuitenkin hyvä ymmärtää, että kattavaan luettelo ei tee täysin oikeutta digitalisaation merkitykselle. Nuorisotyön näkökulmasta kyse ei ole ainoastaan kimpusta erilaisia asioita vaan laajemmasta, eri rintamalla vaikuttavasta kokonaisvaltaisesta muutoksesta. Kuten Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verke korostaa, nuorisotyön digitalisaatio ei ole ensisijaisesti välineellinen vaan kulttuurinen muutos (Verke 2019, 23). Tämä tarkoittaa sitä, että nuorisotyö ei digitalisaation myötä muuta ainoastaan välineitä, vaan digitalisaatio muuttaa syvällisesti sen toimintaympäristöä ja ajattelutapoja sekä nostaa täysin uusia aiheita nuorisotyön piiriin. Älypuhelinien aikaansaamat vuorovaikutuksen ja sosiaalisten suhteiden muutokset kuvaavat osuvasti muutosta. Vielä 1990- ja 2000-luvun taitteessa Internet oli ikään kuin paikka, jonne ihminen saattoi mennä ja sitten tulla pois. Toisinaan tuo meneminen edellytti monilta jopa fyysistä siirtymistä esimerkiksi kirjastoon, jos laajakaistayhteyttä ei kotitaloudesta vielä löytynyt. Ajatus on nykyperspektiivistä absurdi: 16-24-vuotiaista 98 prosenttia käyttää nettiä useita kertoja päivässä, ja sama prosenttiosuus käyttää nettiä matkapuhelimella (Tilastokeskus 10.11.2020; Tilastokeskus 10.11.2020). Puhelinta ja muita digitaalisia laitteita hyödynnetään niin sosiaaliseen vuorovaikutukseen, tiedonhankintaan kuin viihdyttämiseen; ne muovaavat identiteettiä ja vaikuttavat myös siihen, millä tavalla asetumme fyysisiin ympäristöihin ja millaiseksi suhteemme niihin rakentuu (Sumiala, Suurpää & Honkatukia 2019, 8–11).

Digitalisaatio kytkeytyy ajalliseen tahdin tihentymiseen ja vahvistaa sitä. Se merkitsee reaaliaikaisuutta, viiveiden vähentymistä, ajan ja paikan merkityksen liudentumista. Kuten eräs haastateltavista ilmaisi, olemme jo siirtyneet elämään maailmassa, jossa on ”*jatkuvasti kaikki saatavilla, kaikki tulee sinua kohti ja sinun pitäisi myös olla jatkuvasti itsestäsi antamassa jollekin jotakin, jos joku koittaa sinuun olla yhteydessä*”.

Muutos ei ole yksiselitteinen; se voidaan kokea niin positiivisena kuin negatiivisena, ja monilla kokemuksilla on molemmista. Kuten haastateltavat nostavat esiin, digitalisaation mahdolliseksi tekemä etäisyyksien hämärtyminen muun muassa mahdollistaa nuorelle tärkeiden vertaisryhmien etsimisen omaa välitöntä elinpiiriä laajemmin. Saatavilla oleva vertaistuki ja tieto voivat tukea nuoren kasvuprosessia.

No ihan nyt ensimmäinen ajatus, mikä tuli mieleen, joka ei oo vielä varmaan ihan selkeä, mutta sanon sen kuitenkin, että toi eriarvoistumisen lisääntyminen, nuorten välisten erojen kasvaminen, niin toisaalta joo, ymmärrän, ja varmaan näin onkin,

mutta sitten toisaalta taas... Tuntuu, että nuoret tai eritoten nuoret aikuiset on hyvin hyväksyväisiä ja semmosia niin kun eri tota yhteiskuntaluokista tuleville ja niinku seksuaaliset suuntautumiset ja kaikki nää, mitkä ehkä on ollut semmosia, jotka on erottanut ihmisiä selkeästi eri ryhmiin ennen, niin tota... tuntuu [--], että ne on lähentyneet ne ryhmät. Ja niinku justiinsa se, et esimerkiks monikulttuurisuus ja kaikki että, et se on ihan niinku arkipäivää [--]. Et jotenkin jännä, että miksi, miten se eri-arvoisuus sitten lisääntyy. Tai niinku tää et erot kasvaa. No ehkä ne taloudelliset erot voi sitten olla se osasy... mut mut jotenkin... ja sitten kun on YouTube ja on Internet, josta lapset ja nuoret näkee paljon niin sanottuja vaihtoehtoja, et miten sä voit elää elämääs, et se ei oo enää vierasta ja sellaista... tai siis alkuunsaahan se on vierasta, mut sit kun siihen tottuu et ai totakin voi harrastaa [--]. Jotenkin tuntuu kummalliselta, että kun on niin paljon saatavilla sitä tietoa ja esimerkkejä.

Edellä siteerattu puheenvuoro nostaa esiin digitalisaation positiivisen vaikutuksen ja mahdollisuus vähentää eriarvoisuutta tekemällä näkyviksi aikaisempaa moninaisempia roolimalleja ja elämäntyylyjä. Saatavilla olevat yhteisöt ja kulttuuriset vaikutteet eivät rajaudu lähitienoisiin, vaan digitaalisesti ja globaalisti vaikuttavista nuorisokulttuureista poimitaan merkityksellisiä asioita omaan elämään, paikallisesti soveltaen (Salasuo 2008, 210–213).

Toisaalta reaaliaikaisuuden ja ajan ja paikan merkityksen vähentymisen tuottama loputon ärsykevirta vaatii kyltymättömästi huomiota – oli kyseessä sitten viesti sukulaiselta, kaveripyyntö toiselta puolelta maailmaa, uutisseuranta, livelähetys tai kalenterimuistutus. Onkin esitetty, että tulevaisuuden tietomaisemassa tylsistymisestä tulee merkittävä taito, joka sallii aivojen levähtää (Verke 2019, 13). Lisäksi sama ilmiö, joka tarjoaa pääsyn monipuolisesti tiedon lähteille ja vertaisryhmien pariin sekä mahdollistaa globaalin muokkaamisen luovasti paikallisiin tarpeisiin, voi johtaa myös altistumiseen huomattavasti negatiivisemmille sisällöille. Paikkansapitävää tietoa voi olla vaikeata erottaa vaeuutisista ja huhuista, ja tulevaisuudessa teknologian kehittyessä tämä saattaa olla yhä vaikeampaa; huijauksista tulee nykyistä taidokkaampia ja aidomman oloisia (Verke 2019, 62, 144; Guardian 12.11.2008). On esitetty, että informaatiotulva ja jatkuva kilpailu huomiosta heikentävät keskittymiskykyä (Sitra 2020a, 23). Syrjivät mielipiteet ja vihapuhe tulevat aikaisempaa helpommin iholle.

Jotenkin samaan aikaan se tiedon määrä mitä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta on saatavilla, niin on niinku... mä oon vaikka kolkyt, niin siitä kun mä oon ollut teini, niin ihan niinku todella eksponentiaalisesti kasvanut tässä aika lyhyen ajan sisällä. Mut sit samaan aikaan on kans kasvanut se julkinen keskustelu ylipäättään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksista ja sit se, että koska se keskustelu on niin vahvasti somessa niin ihmiset myös altistuu sille tosi paljon enemmän. Ja se esimerkiksi on näkynyt niinku vähemmistöstressin niinku lisääntymisenä. Ja mä ajattelen et varmaan niinku ihan sama koskee myös monia muita vähemmistöjä, joiden asioita puidaan niinku tosi räikeästikin enemmistöjen toimesta, et niinku selkeesti... En tiedä, onko keskustelukulttuuri kärjistynyt, en välttämättä halua tehdä sellaista yleistystä, mutta se et miten sille keskustelulle altistutaan, niin se on varmasti muuttunut tässä.

*Mä näkisin että se digitalisaatio tai tällanen niin kuin tiedon saaminen, kun se kaikki on käynyt niin helpoksi just ja se että nuoret elää koko ajan siinä siinä digiajassa ja siinä, että... no, se on toinen kysymys että pysykö nuorisotyö siinä mitenkä hyvin kärryillä, ja mitenkä me voidaan siinä olla sitten nuorten tukena, mut kyllä mä niinku ainaki ite mietin, että tietynlainen, tietynlainen niin kuin joku verkkokäyttäytyminen ja **minkälaisia malleja nuoret saa netistä ja somen kautta ja minkälaisia vertaisryhmiä sieltä löydetään niin hyvässä kuin pahassa**, niin tota ne on kyllä isoja kysymyksiä, että... Toi oli tosi hyvää ja tärkeä näkökulmat et miten me voidaan siinä niinku mediakasvattajina ja toisaalta tällaisen groomingin ja kaiken tällaisen ennaltaehkäisemisessä olla mukana, että... Ei ihan helppo.*

Mietin sitä, että että tota varmaan niinku se, se mikä niinku leimaa ja on jo jonkun aikaa ollu niinku ilmassa, niin nuorilla niinku meillä kaiken ikäisillä on niinku ihan rajaton määrä pääsyä erilaiseen tietoon, et se informaatiohäky missä eletään. [--] Mietin, että onko siinä myöskin se että meidän pitäis niinku tiedostaa vahvasti se, et miten meidän yksi tehtävä on myöskin toimii niinku suodattimena niille nuorille, et kun ne on kaiken tiedon äärellä, niin se tieto varmaan välillä lisää tuskaakin ihan pirusti. Niin, niin, miten sitten niinku semmoisessa tilanteessa osataan pehmentää niitä tilanteita ja niin kun ehkä kun sitä tietoa on suhteessa valtavasti verrattuna heidän elämäkokemukseen, niin jotenkin pehmentää sitä tulokulmaa, et onko se semmonen asia, mikä nuorisotyössä on jatkossa aika tärkeä.

Ehkä tuohon vielä laajemmin toi, että toi nuorten valveutumisen asioista tavallaan, et sä et voi niinku tavallaan... et kun kaikki tieto pystytään koko ajan jotenkin reaaliajassa myös tarkistamaan, niin se on tavallaan muuttanut myös sitä, että no, katsotaan sitten heti, ja tutkitaan sitä, missä se oikee tieto on. Ehkä työntekijänä se rooli on muuttunut siihen, että no, että arvioidaaks kriittisesti tota lähdeä tai ei, että se on ehkä yks semmoinen.

Vihapuheelle altistuminen, lähdekritiikki ja nykyisessä tietomaisemassa eläminen nostavat esiin tarpeita, joihin nuorisotyössä on kyettävä vastaamaan.

Vuonna 2019 nuorten tieto- ja neuvontatyötä käsittelevässä tutkimuksessa totesin, että ”vaikka oman aikamme mieltäminen historialliseksi vedenjakajaksi sisältää kliseisiin sortumisen ja liioittelemisen vaaran, ei voida kieltää, että tietomaisemamme on monin tavoin murroksessa. Vaikka älylaitteiden määrä arjessamme on lisääntynyt räjähdysmäisesti ja tieto on ainakin periaatteessa muutaman näpötyksen päässä, se ei ole tehnyt suhdettamme tietoon yhtään sen yksinkertaisemmaksi kuin ennen. Toisinaan asia näyttää olevan päinvastoin: muuttuva tietomaisema tekee suhteemme tietoon yhä haastavammaksi” (Malm 2019, 4). Tuolloin päädyin esittämään, että nuorten tieto- ja neuvontatyölle tietomaiseman muutos merkitsee myös eräänlaista aseman muutosta. Siinä missä nuorten tieto- ja neuvontatyö aikaisemmin saattoi toimia eräänlaisena tiedon portinvartijana ja saatella nuoria tiedon lähteiden äärelle, nykyisin pääsy tietoon on jatkuvaa ja rajoittamatonta. Näin ollen nuorisotyön tehtäviksi tuleekin tiedon äärellä yhdessä oleminen, lähdekritiikin tukeminen ja olennaisen poimiminen informaatiovirrasta.

Kuten edellä esitetyistä puheenvuoroista käy ilmi, tehtäväksi voidaan omaksua muun muassa tiedon kontekstiin asettaminen ja suhteuttaminen, tiedonhakutaitojen vahvistaminen ja sen kriittinen arvioiminen. Lisäksi nuorisotyö voi aktiivisesti toimia nettikiusaamisen ja vihapuheen kaltaisia ilmiöitä vastaan rakentamalla turvallisia ja toimivia virtuaalisia tiloja (ks. luku kolme, s. 51). Nämä ovat kaikki asioita, jotka tukevat edellytyksiä toimia mielekkäästi digitalisoituvassa tietomaisemassa, rajoittaa ärsyketulvan negatiivisia vaikutuksia ja rohkaista hyödyntämään luovasti niitä positiivisia mahdollisuuksia, joita digitalisaatio tarjoaa.

Ilmastonmuutos

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra nostaa 2020-luvun keskeisimpien kehityskulkujen joukkoon ekologisen jälleenrakennuksen kiireellisuuden (Sitra 2020a). Ilmastonmuutos on osa ekologista kestävyyskriisiä, johon lukeutuvat myös kuudes joukkosukupuu, resurssien ylikulutus ja vaihteleva saatavuus sekä jäteongelma. Kaikki nämä muuttavat merkittäväällä tavalla toimintaympäristöämme (Sitra 2020a, 13–17). Tämä koskee myös nuorisotyötä. Se, millaista nuorisotyötä 2030-luvulla tehdään, on yhtä tiiviisti sidoksissa ilmastonmuutokseen ja siihen liittyvien toimien onnistumiseen kuin edellä kuvailtuun digitalisaatioonkin. Fyysinen ympäristö, jossa toimitaan, muuttuu. Tämä näkyy muun muassa sään ääri-ilmiöiden lisääntymisenä: lisääntyvinä tulvina, helteaaltoina ja myrskyinä (Ilmatieteen laitos). Ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti Suomessakaan vaan kohdentuvat ihmisiin eri tavoin – vaikutusten ankaruus riippuu myös ihmisten haavoittuvuudesta (Kazmierczak & Kankaanpää 2016; ks. myös Bardy & Parrukoski 2010). Se, millaiseksi tulevaisuuden olosuhteet muodostuvat, riippuu lähivuosina toteutettavista ilmastotoimista. Näin ollen myös nuorisotyön toimintaympäristö 2030-luvulla sisältää monenlaisia toistaiseksi tuntemattomia tekijöitä, jotka liittyvät ympäristöön ja jotka viime kädessä konkretisoituvat nuorisotyön arjessa.

Ympäristön ohella ilmanmuutos näkyy mielialoissa ja tulevaisuuteen kohdistuvissa huolissa.

*Ja sitten tietysti yksi mikä tietysti on meillä pohdinnan alla tällainen on myöskin ihan tämmönen ilmastonmuutokset. Miten nää vaikuttaa. Et esimerkiksi täällä etelässä meiltä tavallaan niinku vuodenajat, meillä ei enää semmosta normaalitalviaikaa oo, ajatellen ihan tämmöstä perusliikuntaa, joka tämmöiseen niinku hyvinvointiin liittyvä juttu, niin myöskin tää on herättänyt keskustelua muun muassa **meillä nuorisovaltuustossa ollaan käyty melkein joka ikisessä kokouksessa jonkinlaista keskustelua** tältä osin ja katotaan mitä tää niinkuin tuo sitten eteenpäin ja on herättänyt paljon kysymyksiä.*

Meillä kyllä nuorilla noi niinku ilmastokysymykset ja tommonen ympäristöahdistus, niin selkeästi on kans semmonen tän hetken tota näkyvillä oleva ilmiö, että tota se, se nousee kyllä useammas kohtaa nuorten kanssa esille.

Meillä ei ehkä nää ilmastokysymykset oo niin voimakkaasti noussut täällä maalla [--]... tai ainakaan meidän paikkakunnalla, en muista nyt äkkisiltään, että oisin kovinkaan montaa ilmastoaiheista keskustelua käynyt.

Monet haastateltavista jakavat kokemuksen, että ilmastonmuutos nousee toistuvasti esiin keskusteluissa nuorten kanssa. Tämä ei kuitenkaan ole kaikkien kokemus. Haastateltavat työskentelevät keskenään varsin erilaisissa tehtävissä, jolloin myös nuorten kanssa käsiteltävät asiat saavat ymmärrettävästi erilaisia painopisteitä. Ei siis ole suoranainen yllätys, että kaikki eivät nosta ilmastonmuutosta keskeiseksi työhönsä vaikuttavia kehityskulkuja hahmotellessaan. Siinäkin tapauksessa, että toimenkuva olisi samantyyppinen, nuorten ryhmät, joiden parissa työskennellään, eivät välttämättä sitä ole. Myös nuorten parissa koettu huoli ja suhtautuminen ilmastonmuutokseen vaihtelevat.

Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan 67 prosenttia nuorista ilmoittaa kokevansa erittäin tai melko paljon epävarmuutta tai turvattomuutta ilmastonmuutoksen takia (Myllyniemi & Kiilakoski 2019, 75). Vaikka nuoret ovat tutkitusti suhteellisen valmiita yhteiskunnalliseen muutokseen, jossa ympäristö asetetaan talouskasvun edelle, myös nuorista löytyy ilmastonmuutosta kohtaan välinpitämättömästi suhtautuvia (Piispa & Pihkala 2020; Myllyniemi 2017; ks. myös Piispa ja Myllyniemi 2019). Kuten Mikko Piispa ja Panu Pihkala toteavat, ilmastonmuutos koskettaa kaiken ikäisiä ihmisiä, eikä ilmastonmuutoksen herättämät ahdistuksen tunteetkaan rajoitu nuoriin; on siis kiistanalaista, voidaanko ilmastonmuutoksen myötä aktivoitumista pitää sukupolvikokemuksena. Toisaalta, *”ilmastokysymykseen liittyy joka tapauksessa erilaisia sukupolviulottuvuuksia. Keskeistä on pitää mielessä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden ulottuvuus: nuorilla ja tulevilla polvilla on oikeus turvalliseen ja elinkelpoiseen planeettaan”* (Piispa & Pihkala 2020, 5).

Kyselyyn vastanneiden enemmistö ilmaisee tukensa väittämälle, jonka mukaan nuorisotyössä on huomioitava paremmin ekologinen kestävä kehitys työn suunnittelussa ja toteutuksessa (ks. kuviot 9 ja 10, s. 35-36). Vaikka kestävään kehitykseen panostaminen yhdessä nuorten kanssa ei ole asia, josta nuorisotyötä uskotaan arvostettavan vuonna 2030, tulokset viittaavat siihen, ettei nykytilannetta koeta täysin tyydyttäväksi – jopa 75 prosenttia vastaajista on vähintään osittain samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan nuorisotyön keskeinen tulevaisuuden haaste on huomioida nykyistä paremmin ekologinen kestävä kehitys työn suunnittelussa ja toteutuksessa. Tätä voidaan lukea varsin vahvana kannanottona. Vaikka nuorten kanssa yhdessä toimimisesta kestävä kehityksen edistämiseksi ei uskota syystä tai toisesta seuraavan nuorisotyön arvostusta, kestävä kehityksen huomioimista pidetään merkittävänä nuorisotyön tulevaisuuden kannalta. Tämän tutkimuksen ulottumattomiin jää tieto, miksi ilmastonmuutokseen ja kestävään kehitykseen liittyvät panostukset yhdessä nuorten kanssa koetaan nuorisotyön arvostuksen kannalta melko merkityksettömiksi. Onko siis niin, että kestävä kehityksen huomioiminen on tärkeää, vaikka siihen ei kohdistuisi yhteiskunnallista arvostusta, vai epäilevätkö vastaajat nuorisotyön kykyä vastata merkittäväksi arvioimaansa tulevaisuudenhaasteeseen onnistuneesti ja näin ollen saada onnistumisestaan myös arvostusta?

Tulokset eivät kerro myöskään sitä, millaisia keinoja vastaajilla on mielessään suunnittelun ja toteutuksen suhteen. Piispa ja Pihkala kiinnittävät huomiota siihen, että ilmastoasioissa aktiiviset nuoret ovat ottaneet käsiinsä sellaista valtaa, jota heille ei ole annettu (Piispa & Pihkala 2020, 5). Voisikin ajatella, että nuorisotyölle luonteva rooli olisi nuorten rinnalla kulkeminen – myös kestävä kehityksen suhteen.

Nuorisotyön näkökulmasta sukupolviulottuvuuden huomioimista voidaan pitää erityisen merkityksellisenä. Tulokset virittävät pohtimaan, millaiset ovat nuorisotyön valmiudet vastata tähän tulevaisuudenhaasteeseen ovat. Millaiset ovat nuorisotyön mahdollisuudet seistä nuorten rinnalla, miten nuorisotyössä käsitellään ilmastonmuutosta, millainen merkitys ilmastonmuutoksella on nuorisotyölle? Ilmastonmuutos vaikuttaa kokonaisvaltaisesti niin nuorisotyön omaan toimintakenttään kuin nuoriinkin, eikä nuorisotyön tulevaisuutta ole mahdollista kuvitella tätä huomioimatta.

Nuoruuden paineistuminen

H1: Varsinkin nuorten niinku siihen arkipäiväelämään on tullut niin paljon, siis todella paljon muutosta, et se niinku... Nuorilla siinä vaiheessa, kun peruskoulu päättyy, niin on pitänyt jo suunnilleen tietää et mikä se siun tulevaisuuden ammatti on. Ja se on miusta jotenkin, kun itse kuitenkin on kanssa opiskellut suhteellisen... Ei tästä nyt oo kauaa aikaa, mut silti, niinku jotenkin peilaa sitä siihen omaan nuoruuteeni, niin ei nyt niinku ollut niin paljon paineita, mutta nykyisin tuntuu, että siun pitää jo ennen kuin sie meet mihinkään lukioon tai amikseen, niin tietää et mikä, haluat sie vaikka yliopistoon tai ammattikorkeeseen, onks sulla niinku niin korkeat tavoitteet ja sitten kun kiinnostas kaikki, mut siun pitäisi valita yksi. Et ainakin mitä huomaa, niin tuolta opiskelumaailmasta, näin varsinkin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta, kun panokset on muuttunut ja on tullut paljon enemmän vaatimuksia, et saa olla vaan... On tietty määrä ensikertalaisia hakijoita ja tälleen, niin se aiheuttaa paljon... huomaa niinkun et se aiheuttaa jo siellä nuoremmissa 15-kesäisissäkin jo niinku tämmöstä stressiä ja käydään miettii, et mikäs se ois, ja sen niin kun huomaa et se nuorten maailma on koventunut. Se on paljon kovempi kyl, niinku siun pitää kilpailla tosi monesta asiasta tosi monen ihmisen kanssa ja jotenkin välillä tuntuu et näitäkin, kun näitä meidän nuoria tässä niinku miettii niin tekis mieli vaan sanoo, että hei, nyt unohda kokonaan toi niinku, unohda, että missä siun pitää ens keväänä olla, oot sie hakenut johonkin kouluun tai meet sie inttiin tai tämmösi, niin unohda ne, yritä elää nyt tässä hetkessä. [--] Mie oon kyllä huolissaan tästä tilanteesta.

H2: Mä voisin jatkaa tuosta. Olen samaa mieltä. Olisi vaikeaa olla nykypäivänä nuori, verrattuna siihen omaan nuoruuttaan silloin joskus 1700-luvulla, mutta kyllä mäkin tässä oman alan kehityksessä oon nähnyt semmosia asioita, ihan vastaavia kuin mitä hän tuossa sano, että yhä enenevässä määrin on meidän asiakkaille tullu mielenterveyspuolen haasteita ja sitä kautta yhteistyö sitten heidän verkostojen kanssa lisääntynyt [--]. Useammalla nuorella ei ole voimavaroja työskennellä koko arkiviikkoa.

Tuntuu vähän siltä, että joskus ennen se oli yksinkertaisempaa tää elämä. Niin sitten nää paineet, mitkä näistä syntyy myös niille nuorille, niin kyllä se on aika huolestuttavaa, että kuinka he pärjää tässä tässä hommassa mukana. Et kyllä tää... Ei tää oo ihan helppoa.

Nuoruuden paineistuminen nousee vahvasti esiin, kun tarkastellaan haastateltavien kuvauksia nuoruudesta. Koulutuspoliittisten rakenteiden pyrkimys varhaistaa koulutus- ja uravalintojen tekemistä sekä stressi ja kilpailu koettiin selkeästi tekijöiksi, jotka heijastuvat nuorten elämään ja hyvinvointiin monin tavoin.

Paineistumisen liittäminen jatkuvaan valintojen tekemiseen herättää mielle yhtymiä ”ylikuumentumiseen” ja ”yksilöllisen pakkovalinnan sukupolvesta” käytyyn keskusteluun (Hoikkala, Salasuo & Suurpää 2006, 8–9; Salasuo 2007, 48, 79; Lähteenmaa 2006, 108–113). Salasuon (2007, 47–48) mukaan ”joillekin vapaudet tarjoavat äärettömän vapauden tunteen ja nautinnon mahdollisuuden. Toisille valinnat saattavat aueta pakkoina; huonoista vaihtoehtoista pitää valita vähiten huono. [--] Ihmiset saattavat lamaantua valintojen edessä, jolloin vastassa on psykologisesti rasittava taakka. Identiteettityö ei ole helppoa olemista, vaan aktiivista ja raskasta työtä”. Runsaus, valinnanvapaus ja päätäntävalta mielletään lähtökohtaisesti myönteisiksi asioiksi, mutta niiden kääntöpuolensa ovat niin uuvuttavuus ja paineiden kasautuminen kuin sisäänrakennetut pakot näennäisen vapaissa valintatilanteissa (Herranen & Harinen 2007, 88–98).

Uuvuttavuus ei ainakaan hellitä vihjauksilla siitä, että oikein tehdyt valinnat ovat oikotie onneen, kun taas epäonnesta on syyttäminen omia valintoja. Jaana Lähteenmaa (2006, 110–112) onkin kysynyt, ”olisiko niin, että yksilöllisyyseetoksen, pakkovalinnan ja ansiokansioiden ympärille punoutunut diskurssi on ikään kuin luvannut ja vihjannut 1980-luvulla syntyneille, koko koulu-uran ajan, että jos valitsette pitkin matkaa oikein ja viisaasti ja yritätte kovasti, teistä tulee työmarkkinoille jotakin ainutlaatuaista ja korvaamatonta? [--] Kohtuullisiin ammatteihin kohtuuttomilla ponnistuksilla ja epärealistisilla fantasioilla, evästettynä ajatuksella, että jos et toteuta itseäsi luovasti työssäsi, et ole mitään, ja jos likaat kätesi suorittavassa työssä, häpeä. Ehkä tosiaan on vaikeampaa olla 1980-luvulla syntynyt kuin 1960-luvulla?”

Haastateltavien peilattaessa omaa nuoruuttaan 2020-luvulla nuoruuttaan eläviin käy ilmi, että paineistumisen nähdään syventyneen ja jyrkentyneen. Samaan aikaan nuorten taloudellinen tilanne suhteessa edellisiin sukupolviin on heikentynyt ja pääsyn työelämään koetaan vaikeutuneen (Siltala 2020, 115). Lähteenmaata mukailien: ehkä on vaikeampaa olla nuori 2020-luvulla kuin 1980- tai 1990-luvulla (Lähteenmaa 2006, 112).

On silti syytä pitää mielessä, että historiallisesta perspektiivistä käsin kysymys muotoutuu varsin toisenlaiseksi: nuoruuden historia ei suinkaan ole nuoruuden huonontumisen historiaa. Lasten oikeuksien sopimuskin astui voimaan vasta vuonna 1990. Historiallisesti ajatus nuoruudesta erillisenä elämänvaiheena on ylipäänsä kohtalaisen uusi, eivätkä aikuisiksi kasvamisen polut ole ennenkään tarjonneet kaikille ennakoitavia ja turvattuja siirtymiä. Sodanjälkeinen aika merkitsi Suomessa paitsi hyvinvointivaltion rakentamisen, myös rakennemuutoksen aikaa (Vehkalahti 2017, 2–3). Kaisa Vehkalahden tavoin voidaan kysyä, eivätkö todelliset epävarmuuden ajat ole vain parin sukupolven takana. Nuoruus oli epävarmaa ennen, ja se on epävarmaa nyt – onko mikään tästä kaikesta siis uutta auringon alla?

Siinä mielessä kysymykseen voi vastata myöntävästi, että epävarmuuden saamat muodot ja historiallinen konteksti muuttuvat. Vehkalahti huomauttaa, että esimerkiksi koulutuksen merkitys yhteiskunnassa on muuttunut. Vaikka siirtymät nuoruudesta aikuisuuteen eivät ole aikaisemminkaan olleet ennakoitavia tai turvallisia kaikille, ajassa vaikuttaa olevan viitteitä uudentalaisesta epävarmuudesta – nuorilta vaaditaan työmarkkinoilla pärjätäkseen yhä parempaa koulutusta, mutta samalla usko koulutukseen työnsaannin taakajana vähenee (Vehkalahti 2017, 2–3; Myllyniemi 2017, 58–59, 67). Valintoja sekä niiden reflektointia ja pohtimista vaaditaan nuorilta yhä varhaisemmin.

Ainakin näennäisesti saatavilla olevien vaihtoehtojen määrä on lisääntynyt, vaikka niiden todellinen saavutettavuus voi olla silkkaa fantasiaa.

Onko tulevaisuus sittenkään nuorten kannalta parempi vaihtoehto kuin 1980-luvun Suomi, kuten tämän raportin otsikossa toivotaan? Onko 1980-luvulla syntynyttä pakkovalinnan sukupolvea seurannut loppuun palamisen sukupolvi, *burn out generation*, kuten mediassa on ehditty jo uumoilla? (ks. myös Haikkola & Myllyniemi 2020, 11–12)?

Anne Helen Petersen kuvaili paljon huomiota saaneessa artikkelissaan milleniaalien kokemuksiä työelämän uuvuttavuudesta yhdysvaltalaisessa kontekstissa ja esitti, että uupumuksesta ja loppuun palamisesta olisi muodostumassa jopa määrittelevä sukupolvi-kokemus (Petersen 2019). Suomalaisessa kontekstissa uupumusta on tarkastellut muun muassa some-vaikuttajana ja bloggarina tunnetuksi tullut Eeva Kolu, joka kiinnittää huomiota paitsi työelämäään, myös laajemmin vaikuttavaan suorituskeskeisyyteen, sosiaaliseen mediaan ja itsensä kehittämisen vaateisiin (Kolu 2020).

Kolun ja Petersenin populaarit analyysit kuvailevat Z-sukupolven edeltäjien, milleniaalien eli nuorten aikuisten kokemuksia. Kumpikin kuitenkin toteaa, että uupumusta tuottavat tekijät vaikuttavat siirtyvän yhä varhaisemmin nuorten maailmaan. Tähän kiinnitti huomiota julkisuudessa myös Suomen pääministeri Sanna Marin Apu-lehden haastattelussa todetessaan, että nuorilta tunnutaan vaativan ”*liikaa ja liian aikaisin*” (Apu 4.11.2020). Myös lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen piti kouluterveyskyselyn tuloksia nuorten mielenterveydestä huolestuttavina ja nosti Ylen haastattelussa esiin suorituskeskeisyyden (Yle 17.9.2019).

Nuoruuden paineistuminen ei kohtele kaikkia nuoria samalla tavalla, vaan nuorten stressinsietokyky, valmiudet tehdä valintoja ja mahdollisuudet luovia uudenlaisen epävarmuuden ympäristössä vaihtelevat. Nuoruuden paineistuessa myös hyvinvoinnin katsotaan jakautuvan epätasaisesti nuorten keskuudessa (ks. lisää polarisaatiosta).

Vaikka uupumuksen julistaminen sukupolvikokemukseksi olisikin ennenaikaista, julkisuudessa esitetyt uumoilut nuoruuden paineistumisesta vaikuttavat aineiston perusteella vastaavan haastateltujen nuorisotyöntekijöiden kokemusta nuorten arjesta, tahdin kiihtymisestä ja sen tuottamasta ahdistuneisuudesta. Lisäksi jotkut haastateltavista ilmaisivat huolensa yksinäisyyden lisääntymisestä. Myös tutkimuksessa on havaittu, että lasten ja nuorten yksinäisyys vaikuttaisi hieman yleistyneen, vaikka vielä vuonna 2016 yksinäisyys väestötasolla vaikutti pikemminkin vähentyneen kuin lisääntyneen 2010-luvulla (Saari 2016, 39–43; Lyyra ym. 2019). Yläkoulun oppilaista yksinäisiä on lähes viidesosa (Lyyra ym. 2019). Koronaviruksen aiheuttaneen pandemiatilanteen on katsottu kärjistäneen tilannetta: yksinäisyydestä ovat aikaisempaa enemmän kärsineet erityisesti toisen asteen opiskelijat, yksin asuvat, työttömät sekä lapset ja nuoret, joiden perheen taloudellinen toimeentulo on heikko (Haikkola & Kauppinen 2020).

Nuoruuden paineistuminen jonkinlaisena alati voimistuvana kierteenä ei ole väistämätön eikä itsestään selvä kehityssuunta, kuten historiallisen perspektiivin mielessä pitäminen osoittaa. Signaaleja uudenlaisesta epävarmuudesta on silti havaittavissa. Selkeiden johtopäätöksiä tekeminen kehityskulusta edellyttäisikin ilmiön perusteellista tutkimuksellista lisätarkastelua, historiallinen konteksti huomioiden. Vaikka tässäkin tutkimuk-

sessä haastateltavien puheenvuorot antavat viitteitä paineistumisen vahvistumisesta, on liian aikaista julistaa loppuun palamista sukupolven avainkokemukseksi. Toivoa sopii, että 2030-luvun nuorisotyössä ja -tutkimuksessa ei pohdita jälleen uutta termiä määrittämään entistäkin syvemmin stressaantunutta sukupolvea, vaan tuo tulevaisuus todella olisi haastateltavien toiveiden mukainen ”*parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi, jossa kaikki olivat samaa mieltä*”.

Nuoruuden paineistumisen esiintuominen on olennaista, sillä nuorisotyössä on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaisia piirteitä nuoruuteen itsessään elämänvaiheena ajassa liittyy. Nuorisotyö toimii nyt ja tulevaisuudessa suhteessa nuoruuteen ja siihen, millainen elämänvaihe se on. Nuorisolain mukaisesti nuorisotyön tavoitteisiin lukeutuu yhteiskunnallisiin rakenteisiin vaikuttaminen nuorten edunvalvonnan ja nuorisopolitiikan kautta. Kenties käsillä olevat havainnot paineistumisesta ovatkin mahdollisuus avata pohdintaa siitä, millä tavoin nuorisotyö voi paitsi auttaa nuoria elämään epävarmuuden ajassa, myös rakentaa nuorille ja nuoruudelle suotuisaa yhteiskuntaa.

Polarisaatio

Polarisaatio lukeutuu teemoihin, jotka ovat viime vuosina olleet toistuvasti esillä julkisessa keskustelussa. On keskusteltu yhteiskunnallisten erojen kasvusta, hyvinvoinnin epätasaisesta jakautumisesta, mielipiteisiin perustuvan ryhmäajattelun vahvistumisesta ja keskustelukulttuurin tilasta.

Maailmalta yksi viimeisimmistä esimerkeistä polarisaatiosta käydystä keskustelusta tulee Yhdysvaltojen presidentinvaaleista, joissa vaalituloksen katsottiin vahvistavan jo ennalta tiedettyä: Yhdysvallat on monin tavoin jakautunut maa, jossa suurkaupunkien ja syrjäseutujen mielenmaisemat ovat yhä etäämpänä toisistaan (mm. *The Economist* 10.11.2020; *NewStatesMan* 13.11.2020). Yhdysvalloissa tammikuussa 2021 nähty harvinaislaatuinen poliittinen näytös kongressitalon valtaamisesta olisi tuskin ollut mahdollinen ilman vuosia syventynyttä polarisaatiota. Vaikka Suomessa yhteiskunnallinen tilanne on hyvin toisenlainen, myös Suomessa on viime vuosina keskusteltu polarisaatiosta, vastakkainasetteluista ja niihin liittyvästä keskustelukulttuurista.

Yksi polarisoitumiseen liittyvä ulottuvuus on keskustelukulttuuri; keskustelemisestä onkin keskusteltu julkisuudessa viime vuosina varsin vilkkaasti. Marraskuussa 2020 Yleisradio uutisoi, että yli puolet suomalaisista (60 %) kokee keskustelukulttuurin muuttuneen aikaisempaa huonommaksi, ja käynnisti yhdessä Erätauko-säätiön kanssa *Hyvin sanottu – Bra sagt* -hankkeen keskustelukulttuurin parantamiseksi (Yle 16.11.2020; HS 16.11.2020).

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra uumoilee polarisaatiota ja jyrkkien asenteiden vahvistumista seuraukseksi ihmisten kaipuusta pysyvyyteen ja yksinkertaisuuteen monimutkaiseksi koetussa maailmassa (Sitra 2020a, 10). Erilaisten jaotteluiden varaan rakentuvat ryhmäasetelmat tuovat lohtua ja selkeyttä, ainakin kuvitelmien tasolla. Vastakkainasetteluiden taustalta löytyy myös koettu eriarvoisuus (Sitra 2020a, 25).

Miriam Attias ja Bart Brandsma ovat todenneet, että polarisaatio on ajatusrakenne, joka on itsessään neutraali. Se ei ole hyvä tai paha asia; se vain on. Ihmiset hakeutuvat usein erilaisiin ryhmiin ja kaikki monimuotoiset yhteiskunnat ovat jossakin määrin polarisoituneita. Ongelmalliseksi polarisaatio muuttuu tilanteissa, joissa ryhmäajattelu alkaa dominoida ja lukkiutua aloilleen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi yhden identiteetin perusteella lokeroimista ja ryhmän jäsenien olettamista toistensa kaltaisiksi. Tilanteessa, jossa erilaiset vastakkainasettelut uhkaavat yhdenvertaisuutta ja vakautta yhteiskunnassa, polarisaatiosta on tullut ongelma (Attias & Brandma 2020, 18–26). Vastakkainasettelun ollessa syvää myös keskustelussa tarjoutuva tila kaventuu, mikä voi johtaa vaatimuksiin puolen valitsemisesta, kannan lukitsemisesta ja johonkin tiettyyn ryhmään identifioitumisesta tämän myötä.

Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että nämä keskustelut näkyvät myös nuorisotyön arjessa. Vaikka kaikki haastateltavat eivät varauksetta allekirjoittaneet väitettä keskustelukulttuurin kärjistymisestä, useimmat katsoivat havainneensa jonkinlaista ”pilkkoutumista”. Eräissä ryhmähaastattelussa tämä herätti keskustelua, jossa ensimmäinen haastateltavista totesi, että nuoret eivät uskaltaneet herkästi ilmaista mielipidettään nykyisessä ilmapiirissä leimautumisen pelossa. Toinen taas kuvaili kokemustaan vastakkaiseksi ja kertoi nuorten toisinaan hakevan konflikteja ja ilmaisevan vastakkaisia mielipiteitä kovinkin kärjekkäästi, ”näitä mielipiteitä tuodaan esille ja havaitaan sitten, jos niistä tosiaan tulee semmoista konfliktia, niin sitten se ruokkii vielä enemmän”. Vastakkaisista tulkinnoista huolimatta molemmat haastateltavat tuntuivat jakavan käsityksen, että jonkinlaista kärjistyneisyyttä on havaittavissa. Osa myös liitti polarisaatioon sosiaalisen median vaikutuksen, mikä jälleen korostaa erilaisten teemojen risteävän monin tavoin.

Eräs vastaaja katsoo, että nykyisessä ilmapiirissä on ”entistä suurempi tarve luoda puitteet kiihottomalle keskustelulle ja pohdinnalle esimerkiksi nuorisotiloilla ja koulussa”. Kyselyn vastaajista moni toivoi yhteisöllisyyden lisäämistä.

Kaikki haastateltavat eivät näe nykyisin vallitsevaa tilannetta ja keskustelukulttuuria yksioikoisen negatiivisessa valossa, vaan niiden nähdään olevan reaktio näkemysten moninaistumiseen, eräänlaiseen konsensushenkisen monoliitin murtumiseen, jolla nähdään olevan myös positiivisia seurauksia. Näin eräs haastateltavista kuvaa asiaa.

Mä voin jatkaa tästä ajatuksesta vielä sen, että meidän sukupolvi on tottunut myös semmoiseen yhteen totuuteen ja siihen et on se yksi hyvä käytösmalli. Ja mä kyllä vähän haastan sitä ajatusta, että tässä, tässä me ei voida enää haikailla sellaisen menneen maailman perään, että on se yksi totuus vai että sieltä mediaa, vaikka kuinka lukisi, löytyisi se yksi, mikä on oikein, ja pitäisi olla mediakriittinen. Vaan ehkä meidän yhteiskunta on edelleen siinä Kekkonen ajassa ja haikailee, että ois yksi yhteinen vihollinen ja että meidän täytyy olla yksi yhteinen kansakunta, joka on kaikki täysin samaa mieltä kaikista asioista. Ja siihen nään, että meidän yhteiskunta ei oikeasti oo tottunut keskustelemaan, tottunut elämään erilaisten mielipiteiden, erilaisten näkemysten, erilaisten uskontojen kanssa. Me ollaan siinä tilanteessa oltu nyt ehkä niinku 15 vuotta, että täällä on jotain muitakin kuin kantasuomalaisia täällä Suomessa. Ja nuoret sukupolvet on kyllä siihen... ehkä on jotain sellaista, missä meidän pitäisi tulla sinne vastaan, et ne yhdistävät tekijät ja yhteisöllisyys, ne ei

ehkä enää muodostukaan koti, uskonto ja isänmaa -periaatteella vaan, että se yhteys pitäisi löytää siinä ihmisyydessä jostain muusta kuin näistä meidän ajatusmalleista, jostain ehkä niin kuin syvemmältä, jotta pystyttäisiin elämään moniarvoisessa ja moninaisesta yhteiskunnassa, mikä on ehkä toivottavasti parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi, jossa kaikki oli samaa mieltä.

Haastateltavan kiteyttämä näkemys on kiinnostava siitä näkökulmasta, että se tarjoaa sisältöä yhteisöllisyydelle, jota huomattavan moni kyselyn vastaajista peräänkuuluttaa. Haastateltava toivoo yhteisyyttä, joka perustuu muihin tekijöihin kuin ”näihin meidän ajatusmalleihin”, eli eriäviin näkemyksiin. Yhteisöllisyys näin määriteltyinä ei perustu samanmielisyyteen eikä sisällä vaatimusta yhtenäiskulttuurista, vaan omalla tavallaan purkaa yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden vastakkainasettelua (vrt. Sitra 2020a, 26). Puheenvuoro tekee näkyväksi sen positiivisen ja hyvän, mitä yhtenäiskulttuurin murtumisessa voidaan nähdä – samanmielisyyden paineen sijasta tavoiteltavana asiantilana näyttyy aidosti moniarvoinen ja moninainen yhteiskunta, joka on ”toivottavasti parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi, jossa kaikki oli samaa mieltä”.

Keskustelukulttuuri on polarisoitumisen yksi ulottuvuus, mutta ei suinkaan ainoa. Ihmiset eivät jakaudu ainoastaan mielipiteisiin ja elämänkatsomuksiin perustuviin ryhmiin, vaan myös hyvinvointi ja huono-osaisuus tapaavat kasautua. Tällä on polarisoivia vaikutuksia myös yhteiskunnallisesti. Eriarvoisuus ja hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen ovat vakava ilmiö, joka tunnistetaan myös nuorisotyössä.

Ne, joilla menee hyvin, niin niillä menee hyvin, ja suurimmalla osalla menee hyvin tai ihan hyvin, mut sitten ne, jotka putoo, niin ne putoo kyllä ja aika kovaa.

Meillä on erittäin hyvinvoivia nuoria ja sitten on erittäin huonosti voivia nuoria.

Vaikka digitalisaation mahdollisuuksia eriarvoisuutta tasoittavana tekijänä pohdittiin, moni ilmaisi olevansa huolissaan taloudellisesta ja sosiaalisesta eriarvoisuudesta nuorten maailmassa. Tässä on havaittavissa yhtymäkohtia nuoruuden paineistumiseen, mikä herättää kysymyksiä: onko siis niin, että nuoruuden paineistuessa toiset oireilevat stressillä ja uupumuksella, toiset jäävät kokonaan ulkopuolelle?

Myös nuorisorikollisuuden kehityksessä on havaittu viitteitä polarisaatiosta: väestötasolla nuorten tekemä rikollisuus on vähentynyt, mutta se kasaantuu voimakkaasti pienelle osalle nuorista ja ajaa näitä nuoria yhä syvemmälle marginaaliin huono-osaisuutta vahvistaen (Haikkola & Hästbacka 2019, 149–155).

Nuorisotyössä tämä näkyy nuorten tilanteiden ja tarpeiden moninaisuutena. Nuoret voivat olla hyvin eriarvoisessa asemassa toisiinsa nähden ja heillä on erilaisia valmiuksia ja resursseja, mikä korostaa vuorovaikutus- ja kohtaamisosaamisen herkkyyttä.

Alueelliset erot

Hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen voi heijastua myös alueellisesti. Alueelliset erot ovat keskeinen teema nuorisotyön tulevaisuudessa. Kaupungistuminen on kiistatta megatrendi, joka vaikuttaa merkittävästi nuorisotyöhön. Kuten tämänkin tutkimuksen tuloksista on havaittavissa, paikalliset olosuhteet vaikuttavat siihen, millaista nuorisotyötä tehdään (Salasuo 2008).

Koronapandemian seurauksena on pohdittu, onko kaupungistumista välttämättä perusteltua pitää yhtenä tulevaisuutta määrittävistä megatrendeistä. Signaaleja muuttoliikkeen muutoksesta on havaittu niin Suomessa kuin maailmalla (Sitra 2020b, 39; mm. The Guardian 26.9.2020). Myös kyselyn vastaajakunta pohti, saattaisivatko ihmiset koronakriisin jälkimainingeissa ”*ajatella pienempiä paikkakuntia suuremmalla lämmöllä*”. Monipaikkaisuus saattaa etätöiden lisääntymisen myötä vahvistua, mutta kaupungistamisen julistaminen kuolleeksi megatrendiksi on vielä kovin ennenaikaista (Sitra 2020b, 39). Muuttoliike on perusluonteeltaan keskittävää, joten todennäköistä on, että alueellisten erojen merkitys kasvaa tulevaisuudessa (Sitra 2020c, 5, 60).

Kaupungistumisen vaikutukset yhdistyvät alueellisessa tarkastelussa myös toiseen makrotason megatrendiin: väestörakenteen muutokseen. Suomessa, kuten muissakin läntisissä yhteiskunnissa, väestörakenteen muutoksen ennakoidaan näkyvän väestön vanhentumisena ja nuorten määrän vähentymisenä. Nuorten määrän vähentyminen on nuorisotyölle keskeinen kehityskulku (Nieminen 2015, 28–30). Sitran arvion mukaan 2030-luvulle tultaessa peruskoululaisten määrät ovat vähentyneet noin viidenneksellä vuosien 2015–2018 keskiarvoon verrattuna ja Suomessa on yhä enemmän harvaanasuttuja ja vähälapsisia kuntia ja alueita (Sitra 2020c, 5, 65). Pienillä paikkakunnilla ilmiö näkyy jo nyt.

No nyt heti ensimmäisenä tulee mieleen et pienistä kunnista nuoret vähenee koko ajan. Väki vähenee, mutta pidot ei välttämättä parane. Pikemminkin sitten se näkyy siinä, että tarvitaanko niitä palveluita enää tai onko niitä enää pienissä kunnissa kohta tarjolla ja mitä pystytään yhdistämään ja näin, että mä luulen, että tää tulee vielä eriarvoistamaan sitten tää nuorten määrän väheneminen ja siirtyminen näihin isoihin kaupunkiin, niin se tulee näkymään palveluiden heikkenemisenä. Valitetavasti. Ja se sitten lisää sitä eriarvoisuutta, ellei sitten me pystytä tekemään jotain niinkun ratkaisuja verkon kautta tai jotenkin kuntarajat ylittävästi.

Kyllähän se parantaa sitä yhteistyötä koulumaailman kanssa ja nuorisotyön kanssa, kun laitetaan meidän työt yhteen, niin monesti saadaan vähän parempaa jälkeä. Tulevaisuudessa se ei oo kauheen järkevää toimia pelkästään yksin. Kaikkien resurssit tulee pienemään, tilat tulee pienemään, ehkä jopa työntekijät tulee vähenemään. Suomessa tulee olemaan enemmän vanhuksia kuin lapsia, se tarkoittaa konkreettisesti sitä, että silloin vähennetään opettajista ja silloin tullaan vähentämään nuorisotyöntekijöistä ja varhaiskasvatuksesta, koska niitä ihmisiä ei tarvita. Resurssit vähenee. On paljon järkevämpää tehdä asioita yhdessä, et kyl se semmosta, semmosen muutoksen tekee nuorisotyölle.

Haastateltavien arvioiden mukaan kaupungistuminen näkyy nuorisotyössä erityisesti harvaan asuttujen seutujen ja pienten paikkakuntien heikkenevinä resursseina, joihin haetaan ratkaisuja moniammatillisen yhteistyön tiivistämisestä ja palveluiden yhdistämisestä. Tämä liittyy myös luvussa neljä kuvailtuihin nuorisotyön tulevaisuuden tiloihin.

Alueelliset erot ovat olennaisia nuorisotyön tulevaisuutta määrittäviä tekijöitä; ei ole yhtä ainoaa nuorisotyön tulevaisuutta, ei edes yhtä suomalaisen nuorisotyön tulevaisuutta, vaan tulevaisuus avautuu erilaisena erilaisille alueille. Nuorisotyön mahdolliset maailmat vaihtelevat alueellisesti. Nuorisotyön perustana toimivat arvot ja periaatteet ovat samoja, ja nuorisotyöltä peruspalveluna voi edellyttää jonkinlaista yhteismitallisuutta jo nuorten yhdenvertaisuuden nimissäkin. Käytännössä tämä jää usein kuitenkin kauaksi totuudesta: syrjäseudulla asuvien nuorten mahdollisuus osallistua nuorisopalveluiden toimintaan ja viettää aikaa nuorisotilalla riippuvat asuinpaikan etäisyydestä lähimpään taajamaan, taajamassa olevista palveluista, vanhempien mahdollisuudesta ja halusta kyyditä lapsiaan sekä kunnan tarjoamista osallistumista tukevista palveluista, kuten säännöllisesti tarjottavista kotiinkuljetuksista (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila 2016, 55). Toisaalta, kuten olen edellä todennut, juuri pienillä paikkakunnilla nuorisotilan merkitys tulevaisuudessa arvioidaan suuremmaksi kuin kaupungeissa. Maaseutumaisessa ympäristössä nuorisotilojen käyttöaste on myös maakuntakeskuksia korkeampi, ja syyksi tälle on esitetty tarjolla olevien harrastusten ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien rajallisuutta (Eriksson 2015, 12).

Havainto nuorisotilan saamista merkityksistä erilaisilla alueilla ilmentää sitä, että nuorisotyö saa erilaisia painopisteitä erilaisissa ympäristöissä. Nuorisotyön todellisuudet ja avautuvat toimintamahdollisuudet ovat erilaisia ja riippuvat siitä, millaisessa ympäristössä nuorisotyö toimii. Eroja on myös alueella asuvien ja toimintaan osallistuvien nuorten tarpeissa (esim. Salasuo 2008). Tämä ei tietystikään oikeuta puutteita nuorten yhdenvertaisessa pääsyssä nuorisotyön palveluiden piiriin.

Se, onko etäyhteyksistä parantamaan palvelujen tarjontaa, jakaa hieman haastateltavien näkemyksiä. Toiset näkevät etäyhteydet hyvinä keinoja tavoittaa aikaisempaa laajempi joukko nuoria etäisyyksistä huolimatta. Toisaalta esiin nousee kysymyksiä liittyen siihen, millä tavoin rajalliset resurssit riittävät aikaisempaa laajempaan etäyhteyksien hyödyntämiseen esimerkiksi nuorten kanssa pelattaessa.

Se että mulle ois luontevaa tai muuta hypätä sinne pelimaailmaan, niin se vaatisi aivan valtavasti aikaa. Mitä täällä ei niinkuin yksinkertaisesti resurssia oo. Ja me on kolme vuotta yritetty saada tänne jo niinku kolmatta työntekijää tähän, koska meillä tää sektori vaan laajenee ja laajenee, mutta päättäjät ei anna rahaa. Että tässä tässä on niinku... että tuleeko tämä digitaalisuus sitten eriarvoistamaan nuoria et isommilla paikkakunnilla on varaa palkata näitä esimerkiksi pelaamiseen hallitsevia työntekijöitä, kun taas sitten pienillä paikkakunnilla, niin joutuu toimimaan jo muutenkin moniosajana ja ymmärtämään kaiken mahdollisen liikuntapaikoista museoon ja nuorisotyöhön, niin sitten... et kun kaikkea ei kuitenkaan voi hallita. Perustaidot kuitenkin yrittää pitää tässä ja kouluttautumistahan tää vaatii. Ja oon yrittänyt näihin koulutuksiin myös sitten sitä mukaa osallistua, kun se mahdollista.

Osaaminen vaatii koulutusta ja toteuttaminen vaatii resursseja, joita kunnissa on jo ennestään vaihtelevasti tarjolla. Jos nuorten määrä on kunnassa kovin vähäinen, se voi korostaa resurssimerkityksen kysymystä entisestään. Väestön ikääntyminen ei myöskään kohtele kaikkia kuntia samoin tavoin.

Et me ollaan tällöinen viidentoistatuhannen asukkaan kunta, tossa [kaupungin nimi] kyljessä ja meillä on semmonen positiivinen ongelma, että meillä on tuo ikäkauma tosi vääristynyt täällä, että meillä on nuoria ihan todella paljon.

Vaikka nuorten määrä Suomessa vähentyy, alueelliset erot ovat suuria. Syntyvyyden las-
kiessa kaupungistumisen ja eriytyneen väestönkehityksen vaikutus jopa korostuu (Sitra 2020c, 60). Nuorisotyön tulevaisuuden kannalta on olennaista huomioida alueelliset erot jo tulevaisuuden nuorisotyötä suunniteltaessa. Tällöin painopisteen on hyvä olla nuorten yhdenvertaisuudessa. Kiinnostavia avauksia alueellisten erojen suhteen voi löytää liik-
kuvan nuorisotyön puolelta.

Haastatteluissa on paikoitellen havaittavissa viitteitä vastakkainasetteluun, jossa pienten paikkakuntien ja suurten kaupunkien eroja käsitellään arvottavasti ja toisten paikkakuntien toteuttama nuorisotyö nähdään vähemmän kasvatuksellisena, vähemmän onnistuneena. Tällaisten erontekojen rakentaminen nuorisotyön sisälle näyttäytyy epätoivottavana kehityssuuntana. Vaikka nuorisotyön tulevaisuuksia on monenlaisia ja nuorisotyö kohtaa tulevaisuuden megatrendit erilaisina erilaisilla toimintakentillä, sen yhtenäisyydellä on merkitystä. Moninainen ja silti yhtenäinen nuorisotyön kenttä voi tarjota yhteisön, jossa ammattilaiset voivat oppia toinen toisiltaan, tehdä yhteistyötä ja pyrkiä tukemaan toisiaan silloinkin, kun alueelliset erot haastavat nuorisotyötä eri tavoin.

5.3 Nuorisotyö tulevaisuustyönä

Edellä olen esitellyt viisi kehityskulkua, jotka ovat keskeisiä nuorisotyön tulevaisuuden ja sen toimintakentän kannalta. Kehityskulkuja kuvatessani olen pyrkinyt korostamaan, että nuorisotyö ei ainoastaan sukkuloi reagoiden muuttuvaan maailmaan ja megatrendien melskeeseen. Jarmo Kokkosta ja Sirpa Syrjää lainaten: nuorisotyö on tulevaisuustyötä (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017, 72–73).

Nuorisotyö toimii nuorten kanssakulkijana sekä arvostaa nuoria ja nuoruutta itsessään arvokkaana elämänvaiheena. Nuorisotyön eetoksen peruskiviin kuuluu nuorten aktiivisen kansalaisuuden lujittaminen. Historiallisesti nuorisotyön lähtökohtana on ajatus siitä, että nuori on ”yhteisönsä kykenevä, osallistuva ja aktiivinen jäsen” (Nieminen 2007, 35). Kuten tässäkin raportissa olen pyrkinyt tuomaan esiin, yhteisöön kuulumisen on keskeistä nuorten osallisuuden näkökulmasta. Tomi Kiilakoski, Anu Grestchel ja Elina Nivala määrittelevät osallisuuden vallan jakamiseksi, todellisen vastuun kantamiseksi ja saamiseksi ”oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä” (Kiilakoski, Grestchel & Nivala 2012, 15). Ei ole kyse ainoastaan aikuisten hyvästä tahdosta vaan siitä, että nuorilla on oikeus muuttaa yhteisöä, johon he kuuluvat – ”maailma on myös syvätasolla erinäköinen ja eri tavoin toimiva, kun lapset ja nuoret ovat toimijoina mukana” (Kiilakoski, Grestchel & Nivala 2012, 16).

Luonnehdinnan merkitystä on vaikeaa ylikorostaa. Siinä kiteytyy kauniisti se, millainen merkitys nuorisotyöllä voi olla paitsi yksittäisten nuorten elämässä, myös yhteiskunnallisena toimijana. Koko historiansa ajan nuorisotyö on tasapainoillut erilaisten funktioiden välillä pyrkien yhtäältä liittämään nuoret vallitsevan yhteiskunnan jäseniksi, toisaalta osallisuutta ja omaehtoisuutta korostaen (Soanjärvi 2011, 73; Nieminen 2007). Nuorisotyön sosialisaatiolla on näin ollen kaksi ulottuvuutta. Se pyrkii välittämään hyvinä pitämiään arvoja ja normeja eteenpäin, eli säilyttämään vanhaa. Samalla nuorisotyö tarjoaa välineitä haastaa, kyseenalaistaa ja uudelleen muovata, eli luoda uutta. (esim. Nieminen 2007, 23–24).

Osallisuudessa korostuu nuorisotyön uutta luova voima, muutoksen potentiaali. Nuorten osallisuutta vahvistava ja nuoruutta arvostava toimija luo ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa nuoret näkyvät ja kuuluvat sekä tarjoaa nuorille mahdollisuuksia ja tilaa aikuisyhteiskuntaan.

Tulevaisuuden kohdalla on hyvä paitsi tiedostaa toimintakentän vaikutus nuorisotyöhön ja sen mukanaan tuomat vaatimukset, myös pysähtyä nuorten osallisuuden äärelle. Kuten eräs tutkimuksen vastaajista huomautti, nuoret kohtaavat tulevaisuuden joka tapauksessa ja ”*nuorisotyön tulisi olla läsnä nuorten elämässä, mitä se ikinä kohtaakin*”. Nuorisotyön suunnatessa katseensa tulevaisuuteen lieneekin paikallaan kysyä, millä tavoin nuoret suhtautuvat tulevaisuuden kehityskulkuihin. Millä tavoin nuorisotyö voisi seistä heidän rinnallaan ja tukea heidän toimintaansa toivotun tulevaisuuden saavuttamiseksi? Millaisia ratkaisuja nuorisotyössä tehdään suhteessa yhteiskunnallisiin kehityskulkuihin ja tavoissa vastata niihin? Millaista tulevaisuutta nuoret ja nuorisotyö tahtovat yhdessä rakentaa?

6 Lopuksi:

Kymmenen havaintoa huomista

Alussa totesin, että tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miltä nuorisotyön tulevaisuus mahdollisesti näyttää, millaiset kehityskulut ovat todennäköisesti voimistuvia ja millaista osaamista ja uudelleen suuntaamista tulevaisuus nuorisotyöltä vaatii. Siispä: millaista on nuorisotyö 2030-luvulla?

Tämän tutkimuksen tulosten pohjalta vaikuttaa siltä, että 2030-luvun nuorisotyö on 1) *entistäkin monikenttäisempää* ja sille on keskeistä niin 2) *vahvistuva moniammatillinen yhteistyö* kuin 3) *nuorisotyön omaleimaisen identiteetin säilyttäminen* sellaisissa puitteissa ja tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyön arvoja mukaillen. Nuorisotyössä kasvavat 4) *sanoittamisen ja arvioinnin merkitys*; ne ovat tärkeitä nuorisotyön resurssien takaamiseksi, mutta myös siksi, että ne hälventävät sumeutta ja auttavat myös nuorisotyötä oman ammatillisen identiteettinsä ja arvojensa hahmottamisessa ja ulkopuolisille kuvaamisessa. Lisäksi tämä voi auttaa nuorisotyön ammattinimikkeistön selkeyttämisessä ja näin ollen auttaa hahmottamaan ammattiryhmän kokoluokkaa sekä sivu- ja päätoimisten tehtävien osuuksia. Esitän, että tulevaisuudessa määritelmien selkeyttäminen on tältäkin kannalta kaikkien nuorisoalalla toimivien ja siitä kiinnostuneiden etu.

Nuorisotyön tulevaisuuden kannalta keskeisiä ovat myös sellaiset kehityskulut, jotka nousevat nuorisotyön ulkopuolelta. Näihin lukeutuvat ainakin 5) *teknologian kehitys*, 6) *ilmastonmuutos*, 7) *nuoruuden paineistuminen*, 8) *polarisaatio* ja 9) *alueelliset erot*. On tärkeää alleviivata, että näidenkään kohdalla nuorisotyö ei ainoastaan kohtaa tulevaisuutta, vaan omalla toiminnallaan myös luo ja rakentaa sitä. Globaalit muutokset konkretisoituvat nuorisotyön arjessa ja nuorisotyön on ratkaistava, millä tavoin se määrittelee omaa rooliaan ja toimintaansa suhteessa näihin yhteiskunnallisiin kehityskulkuihin. Näin tehdessään nuorisotyöllä on mahdollisuus valita monenlaisia lähestymistapoja; tulevaisuus ei ainoastaan tapahdu vaan sitä rakennetaan teoilla.

Viimeinen tulevaisuuden nuorisotyötä koskeva havainto koskee nuorisotyössä piilevää muutosvoimaa, jonka ytimessä on nuorten osallisuus. Väitän, että 10) *nuorten osallisuus* on nuorisotyössä teema, joka on tulevaisuudessa vähintään yhtään tärkeä kuin tänään.

Vaikka jotkin tulevaisuuteen vaikuttavista kehityskuluista tekevät mahdolliseksi johdannossa mainitsemani dystooppisten kauhukuvien maalailamisen, se ei ole ainoa, vääjäämättömästi etenevä suunta. Kuten edellä totean, elämme parhaillaan maailmantilanteessa, jossa tulevaisuus on tavallista avoimempi ja sisältää monenlaisia mahdollisuuksia. Nuorisotyölle tällaisia tarjoavat muun muassa monikenttäinen nuorisotyö ja moniammatillinen yhteistyö. Kuten edellä olen esittänyt, moniammatillisen yhteistyön sujuvuus

palvelee usein erityisesti nuorten etua. Sujuva yhteistyö edellyttää rakenteiden luomista ja tilan raivaamista eri ammattikuntien väliselle keskustelulle, erojen ja yhdistävien tekijöiden tunnistamiselle sekä hedelmällisten yhteistyön paikkojen havaitsemiselle. Kuten koulun kohdalla olen todennut, ongelmallista on, jos eri ammattiryhmät eivät ehdi kohtaamaan toisiaan eivätkä välttämättä edes tiedä toistensa työn sisällöistä. Tällöin mahdollisuudet yhteistyön toimivuudelle ovat ohuita, ja huonoimmillaan rakenteiden puute näkyy keskinäisinä epäluuloina tai tehdyn työn päällekkäisyyksinä.

Yhteisten rakenteiden ohella tulevaisuuden monikenttäiselle nuorisotyölle tärkeää on nuorisotyön eetokselle pohjautuvan omaleimaisen identiteettinsä tiedostaminen ja arvossa pitäminen. Kuten edellä olen tuonut esiin, vahvistuvan moniammatillisuuden käänköpuolena on pidetty riskiä, että *”moniammatillisuuspuheet tosissaan ottava ammattikunta kadottaa itsensä hyvántahtoisuudessaan”* (Nieminen 2007, 27). Mirja Määttä ja Pia Tasanko korostavat, että *”yhteistyön mahdollisuus perustuu keskinäisten erojen ja työtehtävien tunnistamiseen samansuuntaisten tavoitteiden osina”* (Määttä & Tasanko 2012, 34). Tässä *”sumeuden hälventämisessä”* (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 19–25) auttavat nuorisotyön sanoittaminen ja arviointi, joiden merkitys niin ikään kasvaa. Tämä kehityskulku liittyy nuorisotyön resurssien takaamiseen, mutta sen merkitys ei rajoitu siihen. Yhtä lailla olennaista on, että nuorisotyö kykenee aikaisempaa selvemmin kuvaamaan omaa toimintaansa ja sen perustana toimivia arvoja ja lähtökoh-
tia nuorille, yhteistyökumppaneille, yhteiskunnalle – ja itselleen. Melko todennäköiseltä vaikuttaa, että tulevaisuuden nuorisotyön osaamiseen kuuluu erottamattomana sanoittaminen, arvioiminen ja erilaisten arviointitapojen merkityksen hahmottaminen. 2030-luvun nuorisotyö tulee heijastelemaan sitä, millä tavoin sitä on edeltävän vuosikymmenen ajan sanoitettu ja arvioitu.

Teknologian kehityskulku tarkoittaa nuorisotyön kannalta, että *”nuoret elää koko ajan siinä digiajassa ja siinä, että... no, se on toinen kysymys, että pysytkö nuorisotyö siinä mitenkä hyvin kärryillä, ja mitenkä me voidaan siinä olla sitten nuorten tukena [--] Ei ihan helppo”*. Kuten haastateltava toteaa, tehtävä ei ole helppo. Teknologian kehitys tekee mahdolliseksi valtavasti positiivisia ja negatiivisia asioita, eikä sitä voida pitää yksiselitteisesti hyvänä tai huonona asiana. Se on kokonaisvaltaisesti ihmiselämään vaikuttava asia, ja parhaimmillaan nuorisotyö elää digitalisaatiota yhdessä nuorten kanssa. Jatkovasti saatavilla on käytännössä kaikki maailman tieto ja erilaisia sosiaalisuuden muotoja, joita emme olisi voinut muutama vuosikymmenen taaksepäin kuvitella. Se mahdollistaa hienoja asioita, joista yksittäinen esimerkki on vertaisryhmien etsimisen nykyistä laajemmalla alueella. Käänköpuolena on, että ärsykevirta on loppumaton. Se ei pääty koskaan. Tulevaisuudessa tylsistyminen on taito, jota tulee vaalia (Verke 2019). Nuorisotyöllä on jo entuudestaan osaamista luoda toimintaa, joka ei perustu ennalta määrättyihin tavoitteisiin ja suorittamiseen. Tällä osaamisella on tulevaisuudessa valta-
vasti arvoa. Tylsistyminen, ärsykevinnan rajoittaminen ja sieltä poistuminen; vähäeleinen arkinen ilo, kuten hengailu ja mihinkään tähtäämätön oleminen ovat sellaisia asioita, joiden tärkeys tulee tulevaisuudessa korostumaan.

Ilmastonmuutos ei ole sukupolvikysymys, mutta sukupolviulottuvuutensa sillä kyllä on. Kestävän kehityksen nykyistä paremmin huomioiminen arvioidaankin nuorisotyön keskeiseksi tulevaisuudenhaasteeksi. On paikallaan kysyä, millä tavoin tähän tulevaisuudenhaasteeseen vastataan. Millaiset ovat nuorisotyön mahdollisuudet seistä nuorten

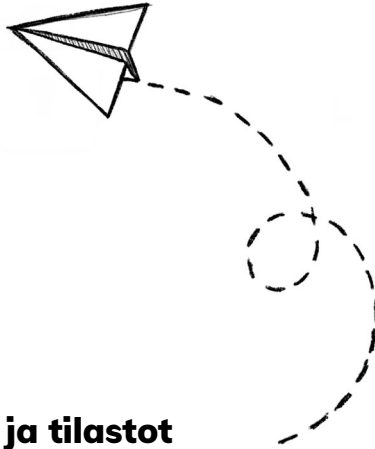
rinnalla ja tukea nuorten osallisuutta, miten nuorisotyössä ilmastonmuutosta ja kestäväää kehitystä käsitellään, millainen merkitys näillä nuorisotyölle on? Ilmastonmuutos vaikuttaa kokonaisvaltaisesti niin nuorisotyön omaan toimintakenttään kuin nuoriinkin, ja se tekee asian huomioimisesta nuorisotyössä tärkeää niin nyt kuin tulevaisuudessakin – suunnittelussa, toteutuksessa ja nuorten kanssa toimittaessa.

Nuoruuden paineistuminen viittaa kehityskulkuun, jossa yhdistyvät koulutus- ja uravalintojen varhaisuus, tehtävien valintojen jatkuvuus ja suuri määrä, täyteen pakattu arki, kilpailullisuus ja edellä mainittu jatkuva ärsykevirta. Nämä ruokkivat vertailua, stressiä ja uupumusta. Nuorten valmiudet toimia paineistumisen keskellä vaihtelevat; osa jää ulkopuolelle. Ilmiö kaipaa lisää tutkimuksellista tarkastelua, mutta ainakin tämän tutkimuksen tulosten perusteella nuorisotyöntekijöiden tulkinnat nuorten arjesta ja tihentyneestä tahdistista vastaavat julkisessa keskustelussa esiteltyjä uumoiluja paineistumisesta. Nuorisotyölle nuoruuden paineistuminen ja sen mahdollinen voimistuminen merkitsevät, että suorittamaton ja itseisarvoinen oleminen ovat tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpiä. Se, että nuorisotyössä ei tavoitella ennalta määrättyjä tuloksia vaan kyetään pysähtymään prosessin äärelle, kuuntelemaan nuorta ja hänen tarpeitaan, on merkityksellinen osa tulevaisuuden nuorisotyötä.

Polarisaatio ja hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen ovat ilmiöitä, jotka nousevat esiin niin nuorisotyöntekijöiden arjessa kuin makrotason megatrendeinäkin. Nuorisotyön kannalta keskeistä on nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten keskinäisen yhteistyön sujuvuus. Onnistuessaan moniammatillinen yhteistyö voi tukea kaikkien nuorten kanssa tehtävää työtä. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan nähdä opettajien, nuorisotyöntekijöiden ja muun oppilashuoltohenkilöstön yhteistyö koulun yhteisöllisyyden parantamiseksi, ryhmädynamiikkaan liittyvään osaamiseen pohjautuen. Myös kohdennetun työn ollessa tarpeen on erittäin olennaista, että nuorisotyön ja muiden nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten keskinäiset suhteet ovat toimivat ja nuoren tarpeet säilyvät keskiössä. Hyvinvoinnin epätasaisen jakautumisen lisäksi yhteiskunnallisen polarisaation koetaan vaikuttaneen myös keskustelukulttuurin ohentumiseen, ja tätä pyritään usein purkamaan dialogia lisäämällä. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että ”*dialogi väärrien tahojen kanssa väärällä hetkellä vääristä aiheista voi voimistaa polarisaatiota ja eskaloida konfliktia*” (Attias & Brandsma 2020, 104–105). Dialogi voi olla ammattilaisen toteuttamana hyvää ennaltaehkäisyä, mutta polarisaatiota purkavassa prosessissa ensi alkuun tärkeintä on vahvistaa osallistujien itsereflektiota, ei istuttaa osapuolia saman pöydän ääreen. Tärkeää on kyetä aitoon kuunteluun (Attias & Brandsma 2020, 104–127). Tätä voidaan soveltaa myös nuorisotyössä.

Tulevaisuuden nuorisotyö ei ole monikenttäistä ainoastaan siksi, että se työskentelytilat ovat moninaiset – se on monikenttäinen myös alueellisesti. Todennäköistä on, että alueellinen eriytyminen ja nuorten määrän vähentyminen erityisesti harvaan asutuilla seuduilla näkyvät tulevaisuuden nuorisotyössä. Tämä voi nostaa pintaan erilaisia, paikakasidonnaisia kysymyksiä, joihin tehtävät ratkaisut ovat alueellisia. Jo nyt vaikuttaa siltä, että pienillä paikkakunnilla nuorisotalo edustaa keskeisempää toimijaa nuorten vapaa-ajalla ja nuorisotyössä kuin suurissa kaupungeissa. Näiden erojen näkyväksi tekeminen on tärkeää, koska olisi harhaanjohtavaa puhua yhdestä ainoasta tulevaisuuden nuorisotyöstä.

Tulevaisuudesta ja nuorisotyöstä puhuttaessa on välttämätöntä nostaa keskeiselle sijalle nuorten osallisuus. Kuten edellä olen esittänyt, nuorisotyö ei ainoastaan reagoi muuttuvaan maailmaan, vaan se toiminnallaan rakentaa sitä – parhaassa tapauksessa tietoisesti. Edellä esitetyt havainnot eivät ole tarkoitettu deterministisiksi ennusteiksi nuorisotyön tulevaisuuden kohtalosta vaan eräänlaisiksi suuntaviivoiksi ja mahdollisiksi maailmoiksi, joiden juuret ovat tämän päivän nuorisotyössä ja yhteiskunnassa. Tulevaisuutta tehtäessä keskeisessä asemassa on nuorten osallisuuden huomioiminen, koska osallisuudessa korostuu nuorisotyön uutta luova voima, muutoksen potentiaali. Nuorisotyön tehtäviin kuuluu mahdollistaminen, nuorten rinnalla seisominen. Nuorten osallisuus ei tarkoita ainoastaan osallistumista säädelyissä puitteissa jollakin tapaa staattisessa yhteiskunnassa; osallisuuden kantavana voimana on todellinen vallan jakaminen, jonka seurauksena yhteiskunta voi olla toisenlainen (Kiilakoski, Gretsche & Nivala 2012, 15–16). Tästä näkökulmasta tarkasteluna on hiukan yllättävääkin, että yhteiskunnallisiin rakenteisiin vaikuttaminen koettiin kyselyssä kaikista vähiten merkitykselliseksi nuorisolain asettamaksi tavoitteeksi. Tulevaisuutta ajatellen olisikin toivottavaa, että yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttaminen ei nuorisolain tavoitteena jäisi aivan muiden yhtä lailla arvokkaiden tavoitteiden varjoon. Nuorten osallisuutta vahvistava ja nuoruutta arvostava toimija luo ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa nuoret näkyvät ja kuuluvat sekä tarjoaa nuorille mahdollisuuksia ja tilaa aikuisyhteiskuntaan. Tällaisen tulevaisuuden voi todella ajatella olevan menneisyyttä parempi vaihtoehto.

Kirjallisuus, raportit ja tilastot

Allianssi (2016) Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän elinoloistaan sekä nuorisotyöstä 2016. <https://www.alli.fi/sites/default/files/2018-05/ns16-netti.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Allianssi (2017) Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017. https://www.alli.fi/sites/default/files/2018-05/knt17_netti_korjattu.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Allianssi & Kuntaliitto (2018) Kunnallisen nuorisotyön työmuodot. <https://nuorisotyosta.fi/kunnallisen-nuorisotyon-tyomuodot/>. Viitattu tammikuussa 2021.

Armila, Päivi (2016) Hylkysyrjäläisnuorten arjen rytmit ja piirit. Teoksessa Armila, Päivi, Halonen, Terhi & Käyhkö, Mari (toim.) Reunamerkintöjä Hylkysyrjästä Nuorten elämänraameja ja tulevaisuudenkuvia harvaanasutulla maaseudulla. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/reunamerkintoja_hylkysyrjasta.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Attias, Miriam & Brandsma, Bart (2020) Polarisaatio ja konfliktit – eli kuinka me ja ne -ajattelu vaikuttaa keskinäisissä konflikteissamme. Teoksessa Attias, Miriam & Kangasoja, Jonna (toim.) Me ja ne. Välineitä vastakkainasettelujen aikaan. Helsinki: Into Kustannus.

Bardy, Marjatta & Parrukoski, Sanna (2010) Hyvinvointi ilmastonmuutoksen oloissa? Helsinki: Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitos. <https://thl.fi/documents/890257/900280/Muut%202010%20279.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Bauman, Zygmunt (1996) Postmodernin lumo. Tampere: Vastapaino.

Bell, Wendell (2003) Foundations of Futures Studies. Volume 1: History, Purposes, and Knowledge. Lontoo & New York: Taylor & Francis.

Cooper, Susan & Gretschel, Anu (2018) Evaluating Youth Work in its Contexts. Teoksessa Alldred, Pam, Cullen, Fin, Edwards, Kathy & Fusco, Dana (toim.) The SAGE Handbook of Youth Work Practice. SAGE Publications.

Eriksson, Susan & Tuuva-Hongisto, Sari (2019) Nuorisotyön digitalisaatio 2030. ”Meidän tulisi osata tarjota nuorille työkaluja maailmaan, jota me emme vielä itse tunne.” Xamk Tutkii 11, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261063/URNISBN9789523441927.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu tammikuussa 2021.

Eriksson, Susan (2015) Julkisen sektorin palvelut ja viranomaispalvelut. Teoksessa ”On hyvä, että täällä edes jotain on”. Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista. Itä-Suomen nuorisopuntari 2015. https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/11/Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Eriksen, Thomas Hylland (2016) Overheating. An Anthropology of Accelerated Change. London: Pluto Press.

Ewald, François (1990) Norms, Discipline, and the Law. Representations, No. 30, Special Issue: Law and the Order of Culture, 138-161.

Franck, Karen & Stevens, Quentin (2007) Tying Down Loose Space. Teoksessa Karen Franck & Quentin Stevens (toim.) Loose space. Possibility and diversity in urban life. Lontoo: Routledge, 1–33.

Gretschel, Anu (2010) Nuorisotalo mahdollistavana lähiympäristönä: nuorten näkökulma. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskus. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotalo.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Gretschel, Anu (2016) Arviointi- ja kehittämistehtävänä nuorisotyön tunnusluvullistaminen. Tunnusluvuista ja mittaamisesta nuorisotoimialan hallinnon ja johtamisen nykyarjessa. Teoksessa Gretschel, Anu, Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne: Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suuntaviivoja_nuorisotoimialan_maarittelyyn_ja_arviointiin.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Gretschel, Anu (2017) Nuorisotyön tarpeellisuutta kuntapäätäjille perustelemassa: ehdotus arvioinnin menetelmäpaketiksi. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 42 & Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 295–304.

Haanpää, Leena & Salasuo, Mikko (2019) Alkusanat: Harrastustakuuselvytys Nuorisotutkimusverkoston osaamiskeskuksen tehtävänä. Teoksessa Haanpää, Leena: Harrastustakuu. Yhdenvertaisuuden asialla. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Näkökulma. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66>. Viitattu tammikuussa 2021.

Hakoluoto, T. & Jukkala, T. & Lämsä, T. (2014) Nuorisotyötä koulussa. Yhteisöllistä kasvatuskumppanuutta. Katsauksia ja aineistoja 28. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Harrikari, Timo (2008) Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/riskillamerkityt.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (2017) Johdanto. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Hoikkala, Tommi, Salasuo, Mikko & Suurpää, Leena (2006) Johdanto. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Salasuo, Mikko (toim.) Prekaariruoska? Portfoliopolvi, perustulo ja kansalaistoiminta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/prekaariruoska.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Ilmatieteenlaitos (ei tiedossa) Ilmastonmuutoskysymyksiä. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/ilmastonmuutoskysymyksiä>. Viitattu tammikuussa 2021.

Indecon – International Economic Consultants (2012) Assessment of the economic value of youth work. National Youth Council of Ireland. http://www.youth.ie/sites/youth.ie/files/Economic_Benefit_Youthwork_2012.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Juntunen, Iina & Ylimys, Susanna (toim., 2017) Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön. Helsinki: Aseman Lapset ry.

Junttila, Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne (2016) Kohti inklusiivista nuorisotyötä: Nuorisotoimialan jäsentämiseen ja määrittelyyn liittyviä suosituksia. Teoksessa Gretschel, Anu, Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne: Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Kaarakainen, Suvi-Sadetta & Kaarakainen, Meri-Tuulia (2018) Tulevaisuuden toivot – digitaalisten medioiden käyttö nuorten osallisuuden ja osaamisen lähteenä. Media & Viestintä 41(2018): 4, 235-254.

Kamppinen, Matti & Malaska, Pentti (2002). Mahdolliset maailmat ja niistä tietäminen. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kamppinen, Matti, Malaska, Pentti & Kuusio, Osmo (2002) Tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteet. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kamppinen, Matti (2002) Johdanto. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Karhunen, Hannu (2019) Kuvailevia havaintoja Oulusta ja suuntaviivoja vaikuttavuus- ja kustannushyötyanalyysiin. Teoksessa Haikkola, Lotta, Hästbacka, Noora & Pekkarinen Elina (toim.) Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. Helsinki: Valtioneuvoston Kanslia. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Viitattu tammikuussa 2021.

Kazmierczak, Aleksandra & Kankaanpää, Susanna (2016) Ilmastonmuutoslähtöinen sosiaalinen haavoittuvuus pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Helsingin Seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä. https://www.hsy.fi/globalassets/ilmanlaatu-ja-ilmasto/tiedostot/hsy-ilmastolahtoinen-sosiaalinen-haavoittuvuus_2016.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami (2017) Talolta kadulle. Yhteisöllinen nuorisotyö työmuotona. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Kiilakoski, Tomi (2011) Talotyön ja alueellisen nuorisotyön kehittäminen. Teoksessa Honkasalo, Veronika, Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti: Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Gretscher, Anu & Laine, Sofia & Merikivi, Jani (2011) Nuorten tilat. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 57–91.

Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (2012) Seutukaupunki elinympäristönä. Nuorten kokemuksiä aikuisille rakennetussa kaupunkitilassa. Teoksessa Ari Hynynen (toim.) Takaisin kartalle. Suomalainen seutukaupunki. Helsinki: Kuntaliitto, 85–101.

Kiilakoski, Tomi (2014) Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie (2015) Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106142/978-952-456-203-4.pdf?sequence=1>. Viitattu tammikuussa 2021.

Kiilakoski, Tomi, Gretschel, Anu & Nivala, Elina (2012) Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi: Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Kokkonen, Jarmo, Porkka, Jouko, Tervo-Niemelä, Kati & Valtonen, Minna (2020) Kirkon kasvatus muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Porkka, Jouko & Valtonen, Minna (toim.) Innostava ja kohtaava kasvatus. Kirkon kasvatuksen barometri 2020. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 65. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4121/viewmode=previewview>. Viitattu tammikuussa 2021.

Kokkonen, Jarmo & Syrjä, Sirpa (2017) Nuorisotyöhön panostaminen on tulevaisuustyötä. Teoksessa Allianssi: Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017. https://www.alli.fi/sites/default/files/2018-05/knt17_netiti_korjattu.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Kolu, Eeva (2020) Korkeintaan vähän väsynyt. Eli kuinka olla tarpeeksi maailmassa, jossa mikään ei riitä. Helsinki: Gummerus Kustannus.

Kolehmainen, Marjo & Lahtinen, Pauliina (2014) Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/05/Nuorisotyota-koulussa-web.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Kuntatyönantajat 2019. Palkkatilastot. Viitattu 9.9.2020

Kuntaliitto (2019) Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2019. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa (2009) Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuorten olemisen tilana. Alue ja ympäristö, (38) 1, Alue- ja ympäristötutkimuksen seura, 51–58.

Kuusi, Osmo & Kamppinen, Matti (2002) Tulevaisuuden tekeminen. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kylmäkoski, Merja & Nieminen, Juha (2018): Yhteistyöverkosto toimii nuorisotyön pirstoutumista vastaan. <https://www.humak.fi/blogit/yhteistyoverkosto-toimii-nuorisotyon-pirstoutumista-vastaan>. Viitattu tammikuussa 2021.

Kylmäkoski, Merja (2006) Näkökulmia nuorten tilankäyttöön. Teoksessa Kylmäkoski, Merja, Lind, Kimmo, Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.) Nuorten tilat. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kylmäkoski, Merja (2007) Kerhotoiloista toimintakeskuksiin. Nuorisohallinnon muistoja ja mietteitä Jyväskylän seudun nuorisotilatoiminnasta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisokerhotila.pdf>. Viitattu helmikuussa 2021.

Lahtinen, Jenni & Salasuo, Mikko (2020) ”Harrastusten keskeytyminen harmitti.” Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana: vapaa-aika ja harrastaminen. Näkökulma. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma64>. Viitattu tammikuussa 2021.

Lampela, Pauliina & Leppävuori, Mikko & Puomilahti, Ilkka (2016) Johdanto. Kohtaamisia nuorten kokoontumispaikoilla. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 7–13.

Liikanen, Veli & Rannikko, Anni (2016) Kampppailua yhteismaista. Nuorten ääni kaupunkitilan valtageometrioissa. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 37–45.

Lyyra, Nelli, Junttila, Niina, Tynjälä, Jorma & Välimaa, Raili (2019) Nuorten yksinäisyys on yhteydessä lisääntyneeseen oireiluun ja lääkkeiden käyttöön. Lääkärelehti 9.8.2019. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/nuorten-yksinaisyys-on-yhteydessä-lisaantyneeseen-oireiluun-ja-laakkeiden-kayttoon/>. Viitattu tammikuussa 2021.

Lähteenmaa, Jaana (2006) Ansiokansioita, ”paskaduuneja” ja sukupolvimaisemia – (te) 80-luvulla ja (me) 60-luvulla syntyneet. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Salasuo, Mikko (toim.) Prekaariruoska? Portfoliopolvi, perustulo ja kansalaistoiminta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/prekaariruoska.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Malm, Karla (2018) ”Kadulla me ollaan niiden nuorten paikoilla”. Raidenuorisotyö julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Vantaan kaupunki/Nuorisopalvelut. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/raidenuorisotyö.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Malm, Karla (2019) Tietotulvan hallinnan ammattilaiset. Nuorten tieto- ja neuvontatyö 2020-luvulla. Oulu: Osaamiskeskus Koordinaatti. https://www.koordinaatti.fi/sites/default/files/2020-01/Tietotulvan%20hallinnan%20ammattilaiset_raportti_nettiin.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Malm, Karla (2020) ”Meillähän on sama tavoite” – Tarkastelussa Nuorisotyö raiteilla -hankkeen moniammatillinen yhteistyö. Sisäinen raportti. Vantaan kaupungin nuorisopalvelut.

Malm, Karla (2017) Normaalin muuttuvat rajat. Seksuaalikasvatus peruskoulun oppikirjoissa vuonna 1972–2013. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/193576/Malm_Poliittinen_historia.pdf?sequence=2&i-Allowed=y. Viitattu tammikuussa 2021.

Malone, Karen (2002) Street life. Youth, culture and competing uses of public space. *Environment & Urbanization*, 14 (2), 157–168.

Matthews, Hugh & Taylor, Mark & Percy-Smith, Barry & Limb, Melanie (2000) The Unacceptable Flaneur. The shopping mall as a teenage hangout. *Childhood: A Global Journal of Child Research*, (7) 3, 279–294.

Matkoski, Mikko (2020) Leirityön tulevaisuus on kirkon omissa käsissä. Teoksessa Porkka, Jouko & Valtonen, Minna (toim.) *Innostava ja kohtaava kasvatus. Kirkon kasvatuksen barometri 2020*. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 65. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4121/viewmode=previewview>. Viitattu tammikuussa 2021.

Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2019). Tilasto-osio. Teoksessa Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (toim.): *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Valtion nuorisoneuvosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Myllyniemi, Sami (2017) Tilasto-osio. Teoksessa Myllyniemi, Sami (toim.) *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Valtion nuorisoneuvosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Myllyniemi, Sami & Haikkola, Lotta (2020) Tilasto-osio. Teoksessa Haikkola, Lotta & Myllyniemi, Sami (toim.) *Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Nieminen, Juha (2007) Vastavoiman hahmo. Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 76*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 21–43.

Nieminen, Juha (2015) Nuorisotyö 2025. Teoksessa *Selvitys ja kehittämis ehdotukset ulkopuolisten nuorten osallisuuden vahvistamiseksi*. Tampere: Silta-Valmennusyhdistys ry. <http://docplayer.fi/4089-Selvitys-ja-kehittamis-ehdotukset-ulkopuolisten-nuorten-osallisuuden-vahvistamiseksi.html>. Viitattu helmikuussa 2021.

Niiniluoto, Ilkka (2002) Alkusanat. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. *Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nuori kirkko ry & Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasiat-yksikkö (2019) *Digitaalinen nuorisotyö kirkossa*. https://www.nuorikirkko.fi/wp-content/uploads/Digitaalinen-nuorisoty%C3%88-kirkossa-2019_valmis_MUOK.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Ord, Jon (2016) Youth Work Process, Product and Practice. Creating an authentic curriculum in work with young people. 2. painos. London: Routledge.

Pelastakaa Lapset (2020) Lapsen ääni 2020: Lasten näkemyksiä koronakeväästä. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2020/10/21163820/Lapsen-Aani-2020_raportti1_F11.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Piispa, Mikko & Pihkala, Panu (2020) Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys? Tieteessä Tapahtuu 38 (4). <https://journal.fi/tt/article/view/98117/56049>. Viitattu tammikuussa 2021.

Piispa, Mikko & Myllyniemi, Sami (2019) Nuoret ja ilmastonmuutos. Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrien valossa. Yhteiskuntapolitiikka 84 (1), 61–69. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137610/YP1901_Piispa%26Myllyniemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Viitattu tammikuussa 2021.

Pohjola, Anneli (2009) Nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnoilla. Teoksessa Raitakari, Suvi & Virokannas, Elina (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Puukko, Kati, Hietajärvi, Lauri, Maksniemi, Eerika, Alho, Kimmo & Salmela-Aro, Katariina (2020) Social Media Use and Depressive Symptoms—A Longitudinal Study from Early to Late Adolescence. International Journal of Environmental Research and Public Health.

Przybylski, A. K., & Weinstein, N. (2017). A large-scale test of the Goldilocks hypothesis: Quantifying the relations between digital-screen use and the mental well-being of adolescents. Psychological Science, 28, 204–215.

Pyry, Noora (2015) Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Puuronen, Anne (2016) Vaikuttavuusarvioinnin kestävyuden varmistaminen nuorisotyössä. Teoksessa Gretschel, Anu, Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne: Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suuntaviivoja_nuorisotoimialan_maarittelyyn_ja_arviointiin.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Puuronen, Anne (2016) Vaikuttavuuden arvioinnin kohteiksi vuorovaikutustyö ja sen muuttuvat ympäristöt. Teoksessa Gretschel, Anu, Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne: Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suuntaviivoja_nuorisotoimialan_maarittelyyn_ja_arviointiin.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Saari, Juho (2016) Yksinäisyystutkimuksen perusteet. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Salasuo, Mikko (2008) Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maantiede. Esimerkkejä elinympäristön nuorisotyölle asettamista ehdoista. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 77. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Opetushallitus & Humanistinen ammattikorkeakoulu, 209–223.

Salasuo, Mikko (2007) Atomisoitunut sukupolvi. Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maisema ja nuorisotyön haasteita 2000-luvun alussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, Research Series 6/2006.

Salasuo, Mikko (2011) Vaikuttamisen keinot. Teoksessa Markku Soikkeli & Mikko Salasuo & Anne Puuronen & Matti Piispa: Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalituksesta saa selvää. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 116. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 11–21.

Sardar, Ziauddin (2009) Welcome to postnormal times. Futures: The journal of policy, planning and futures studies.

Siltala, Juha (2020) Nuoret henkilökohtaisen toivon ja yleisen näköalattomuuden ristivedossa. Teoksessa Haikkola, Lotta & Myllyniemi, Sami (toim.) Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Sitra (2020a): Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>. Viitattu 21.1.2021.

Sitra (2020b) Megatrendit koronan valossa. Sitran selvityksiä 171. <https://media.sitra.fi/2020/10/02085411/megatrendit-koronan-valossa.pdf>. Viitattu 21.1.2021.

Sitra (2020c) Mille väestölle? Sitran selvityksiä 167. <https://media.sitra.fi/2020/06/09113032/mille-vaestolle.pdf>. Viitattu 21.1.2021.

Siurala, Lasse, Sinisalo-Juha, Eeva, Heikkilä, Kristina, Mikkonen, Hanna, Sundberg, Lauri & Vahteri, Netta (2019) Nuorten kertomuksia nuorisotyön merkityksellisyydestä. Tarinallisen arvioinnin opaskirja. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2019/03/Nuorten-kertomuksia-nuorisotyon-merkityksellisyydesta-Siurala-Sinisalo-Juha-Heikkila-Mikkonen-Sundberg-ja-Vahteri-2019.pdf>. Viitattu helmikuussa 2021.

Siutila, Miia (2020) Non-toxic. Pelikasvatusta kotona ja nuorisotyössä. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisopalvelut. <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/NonToxic251120.pdf>. Viitattu helmikuussa 2021.

Seurakuntien henkilöstötilastot (2020). kirkontilastot.fi. Viitattu marraskuussa 2020.

Soanjärvi, Katariina (2011) Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön viljiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Sumiala, Johanna, Suurpää, Leena & Honkatukia, Päivi (2019) Introduction. Welcome on a Digital Journey through Helsinki and Saint Petersburg! Teoksessa Sumiala, Johanna & Niitamo, Annaliina (toim.) Youth in the Media City. Belonging and Control on the Move. 10-15.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö. Taulukko 11. http://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tau_011_fi.html. Viitattu tammikuussa 2021.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö. Taulukko 12. http://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tau_012_fi.html. Viitattu tammikuussa 2021.

Tani, Sirpa & Pyyry, Noora (2017) Nuorten hengailu julkisessa kaupunkitilassa. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön. Helsinki: Aseman Lapset ry, 32–43.

Tiitinen, Anna & Turunen, Vappu (2017) Nuorisotyötä kirjastossa. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto.

Tuuva-Hongisto, Sari, Pöysä, Ville & Armila, Päivi (2016) Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset? Kunnallisan kehittämissäätö. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/10/Syrj%C3%A4kylien-nuoret-unohdetut-kuntalaiset.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Tuominen, Suvi (2021) Miltä nuorisotyön digitalisaatio näytti nuorisotyön eurooppalaisessa suurtaapahtumassa? Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verke. Blogikirjoitus. <https://www.verke.org/blog/milta-nuorisotyon-digitalisaatio-naytti-nuorisotyon-eurooppalaisessa-suurtaapahtumassa/>. Viitattu tammikuussa 2021.

Twenge, Jean (2019) More Time on Technology, Less Happiness? Associations Between Digital-Media Use and Psychological Well-Being. *Current Directions in Psychological Science* 2019, Vol. 28(4) 372–379.

Twenge, J. M. (2017). iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy — and completely unprepared for adulthood. New York, NY: Atria Books.

Ukkola, Sari (2012) Virtuaalinen vuorovaikutus nuorisotyössä. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. <https://core.ac.uk/download/pdf/30083678.pdf>. Viitattu tammikuussa 2021.

Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi (2020) Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Vehkalahti, Kaisa (2017) Uuden epävarmuuden ajan sukupolvi. *Kasvatus & Aika* 11 (2) 2017, 2–4. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68712/30140>. Viitattu tammikuussa 2021.

Verke (2019) Mitä nuorisotyön tulisi tietää? Havaintoja teknologisoituvasta maailmasta. https://www.verke.org/uploads/2021/01/07d257a7-mita-nuorisotyon-tulisi-tietaa-havaintoja-teknologisoituvasta-maailmasta-2019_verke.pdf. Viitattu tammikuussa 2021.

Yesilova, Katja (2000) Sukupuoli-seksi. Sukupuoli, seksuaalikasvatus ja valistusoppaat Suomessa vuosina 1989-1999. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Helsinki

YouthLink Scotland (2016) Report. Social and economic value of youth work in Scotland: initial assessment.

Esitykset ja puheenvuorot

Gretschel, Anu (2020) Mitä laatu ja arviointi ovat avoimessa nuorisotyössä ja miten ne liittyvät nuoriin, työyhteisöön ja päättäjiin? & Nuorisotyön erityisluonne arviointikohteenä. Puheenvuorot 1 & 2. Nuorisotyön kuumat perunat 6.5.2020. <https://dreambroker.com/channel/1xou3dy3#/menu>. Viitattu tammikuussa 2021.

Mård, Linda (2020) Päivän avaus. Nuorisotyön kuumat perunat 19.8.2020.

Perho, Sini (2020) Kohti Helsingin nuorisotyön opetussuunnitelmaa. Nuorisotyön kuumat perunat 19.8.2020.

Saarikko, Annika (2020) Ministerin puheenvuoro. Nuorisotyön kuumat perunat 19.8.2020.

Thimmel, Andreas (2020) Non-formal youth education in future. Key note -esitys. Nuorisotutkimuspäivät 5.11.2020.

Tiedotteet ja media-artikkelit

Allianssi (2020) Nuoret kokevat ahdistusta ja saavat voimaa sosiaalisista kontakteista koronatilanteessa. Tiedote, 8.4.2020. <https://www.alli.fi/uutiset/nuoret-kokevat-ahdistusta-ja-saavat-voimaa-sosiaalisista-kontakteista-koronatilanteessa-0>. Viitattu tammikuussa 2021.

Allianssi (2020) Koronavirus on siirtänyt nuorisotyön pääosin verkkoon - nuorisotyön tarve korostunut poikkeustilan aikana. <https://www.alli.fi/uutiset/koronavirus-siirta-nyt-nuorisotyon-paaosin-verkkoon-nuorisotyon-tarve-korostunut>. Viitattu tammikuussa 2021.

Allianssi (2018) Nuorisotyö tuo kouluihin lisää yhteisöllisyyttä. Allianssi 5.12.2018. <https://www.alli.fi/uutiset/nuorisotyö-tuo-kouluihin-lisaa-yhteisollisyytta>

America's urban-rural partisan gap is widening. The Economist 10.11.2020. <https://www.economist.com/graphic-detail/2020/11/10/americas-urban-rural-partisan-gap-is-widening>. Viitattu tammikuussa 2021.

Hyppiö, Anni (2019) Kauheiden kuvitelmien maailma – kauhistuttavat dystopiat viihdyttävät, mutta ne myös varoittavat siitä, mitä meillä voi olla edessä. Oulun Ylioppilaslehti 26.2.2019.

Icehearts (2017) Uusi kustannusvaikuttavuuslaskelma julkaistu: yhden Iceheartsjoukkueen säästöt yhteiskunnalle 2,8 miljoonaa. Tiedote, 21.9.2017.

In Defence of Youth Work. <https://indefenceofyouthwork.com/the-in-defence-of-youth-work-letter-2/>. Viitattu tammikuussa 2021.

Karjalainen, Jonna (2020). Roope Konttila, 19, ei juuri puhu, mutta Discordissa hän avautuu – vasta korona opetti löytämään opiskelijat, jotka haluavat jutella. Yle 7.12.2020.

Marsh, Sarah (2020) Escape to the country: how Covid is driving an exodus from Britain's cities. The Guardian 26.9.2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/sep/26/escape-country-covid-exodus-britain-cities-pandemic-urban-green-space>. Viitattu tammikuussa 2021.

Petersen, Anne Helen (2019) How Millennials Became the Burnout Generation. BuzzFeed. <https://www.buzzfeednews.com/article/annehelenpetersen/millennials-burnout-generation-debt-work>. Viitattu tammikuussa 2021.

Riihinen, Eleonoora (2019) Tutkijoiden mukaan kyllästymme pian murhilla, dystopioilla ja katastrofeilla mässäilyyn, mutta millaisia ohjelmia sen jälkeen katsomme? Helsingin Sanomat 2.7.2019.

Sauvala, Milka (2020) Sannan Marinin erikoishaastattelu. Apu 25.11.2020. <https://www.apu.fi/artikkelit/paaministeri-sanna-marin-avun-erikoishaastattelu>. Viitattu tammikuussa 2021.

Schwartz, Oscar (2018) You thought fake news was bad? Deep fakes are where truth goes to die. The Guardian 12.11.2018. <https://www.theguardian.com/technology/2018/nov/12/deep-fakes-fake-news-truth>. Viitattu tammikuussa 2021.

Somppi, Susanna (2019) Oman elämän paineita paetaan nyt maailmanlopun meininkiin – dystopiat tarjoavat todellisuuttakin synkempää maailmaa. Kirkko&Kaupunki 16.7.2019.

Sundqvist, Janne (2020) Tuntuuko hankalalta, kun joku on eri mieltä? Yle ryhtyy parantamaan suomalaista keskustelukulttuuria. Yle 16.11.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11647781>. Viitattu tammikuussa 2021.

Särmä, Saara (2020) Kenen uusi ja kenen normaali? Yle 20.5.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11346236>. Viitattu tammikuussa 2021.

Timonen, Vilma (2020) Elimme hillittömän kasvun aikaa, kunnes koronavirus pysäytti meidät. Helsingin Sanomat 26.4.2020. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006487172.html>. Viitattu tammikuussa 2021.

Tamkin, Emily (2020) The city shift: how the urban-rural divide deepened in the US election. NewStatesMan 13.11.2020. <https://www.newstatesman.com/2020/11/city-shift-how-urban-rural-divide-deepened-us-election>. Viitattu tammikuussa 2021.

Terävä, Hanna (2019) Lapsiasiavaltuutettu on huolissaan kouluterveyskyselyn mielen-terveystuloksista – ”Tässä on käsillä aikapommi”. Yle 17.9.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10975577>. Viitattu tammikuussa 2021.

UNESCO (2020) European social media campaign to address disinformation on Covid-19 & #ThinkBeforeSharing. Tiedote, 21.4.2020. <https://en.unesco.org/news/european-social-media-campaign-address-disinformation-covid-19-thinkbeforesharing>. Viitattu tammikuussa 2021.

Sähköpostitiedonannot

Lönnroth, Denice (2020) Henkilökohtainen sähköpostitiedonanto, sähköposti kirjoittajalle 12.11.2020.

Piirainen, Petteri (2020). Henkilökohtainen sähköpostitiedonanto, sähköpostit kirjoittajalle 7.9.2020 ja 15.9.2020.

Pietilä, Mika (2020) Henkilökohtainen sähköpostitiedonanto, sähköposti kirjoittajalle 3.9.2020.

Valtakunnalliset asiakirjat ja ohjelmat

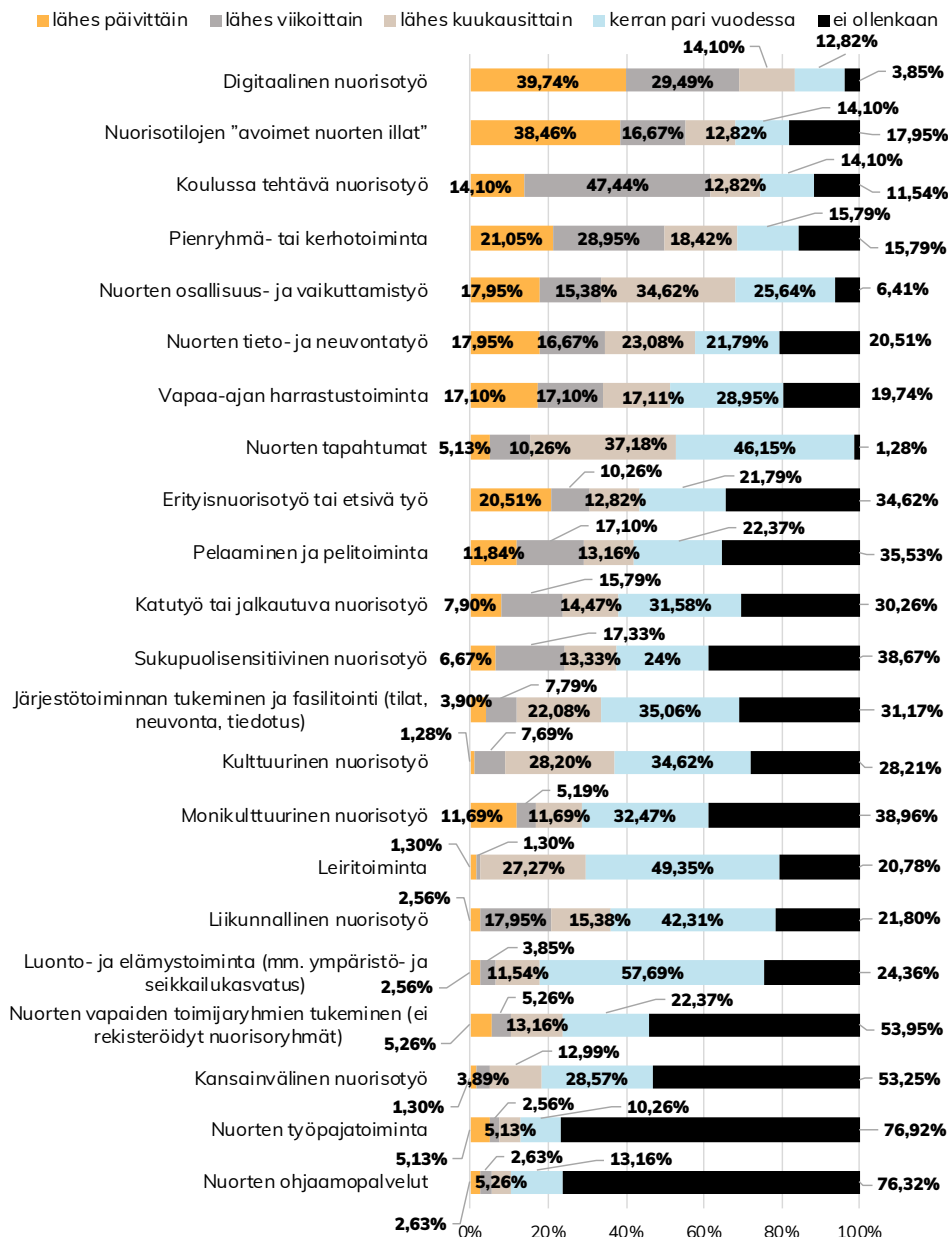
Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020) Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023: Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu tammikuussa 2021.

Opetushallitus (2014) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu tammikuussa 2021.

Liite 1

Koulutustaustaa koskevat kuvat

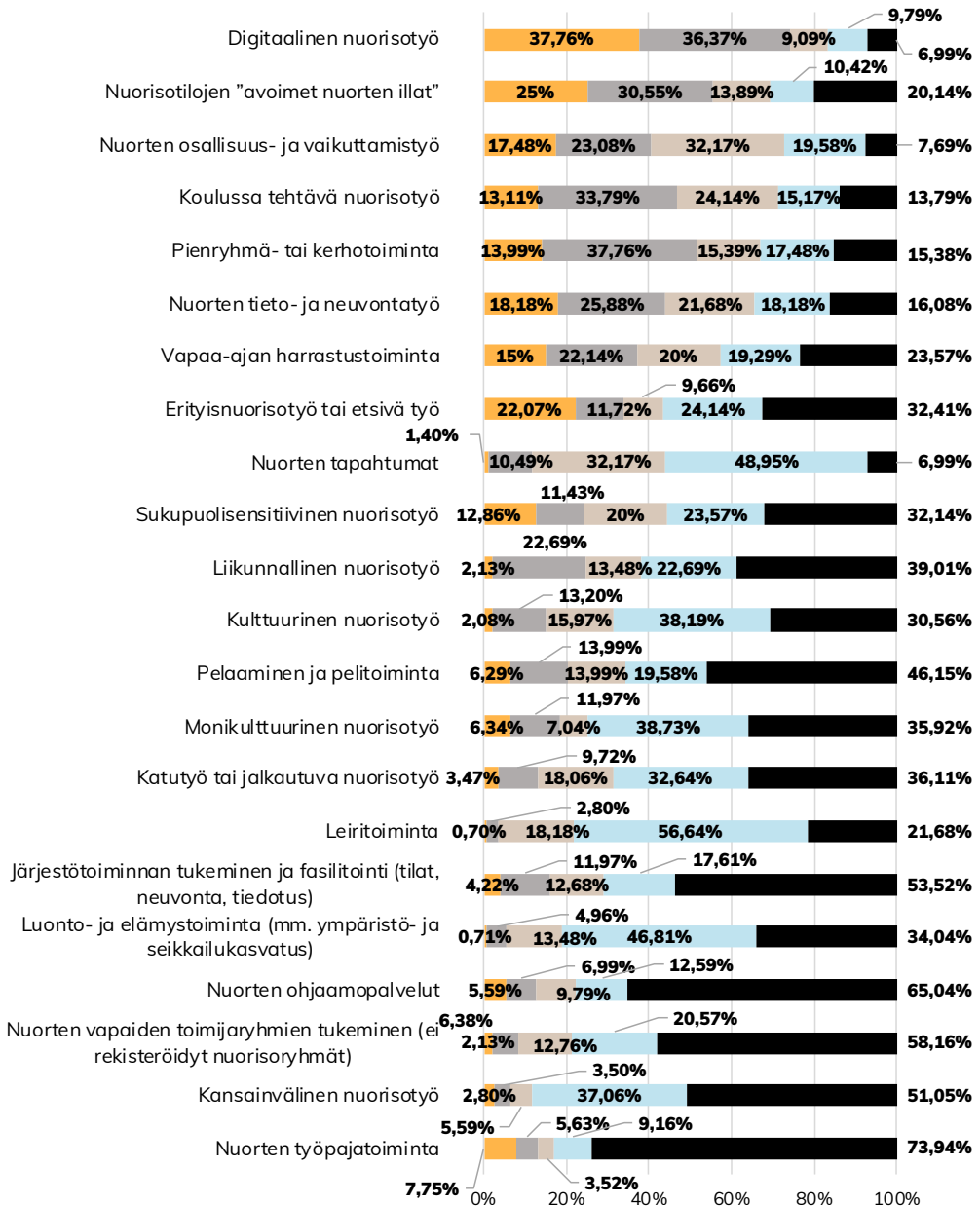
Mitkä nuorisotyön osa-alueet ja työmuodot kuvaavat työtäsi v. 2019?

Kuvio 18. Nuorisotyön osa-alueet peruskoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työssä

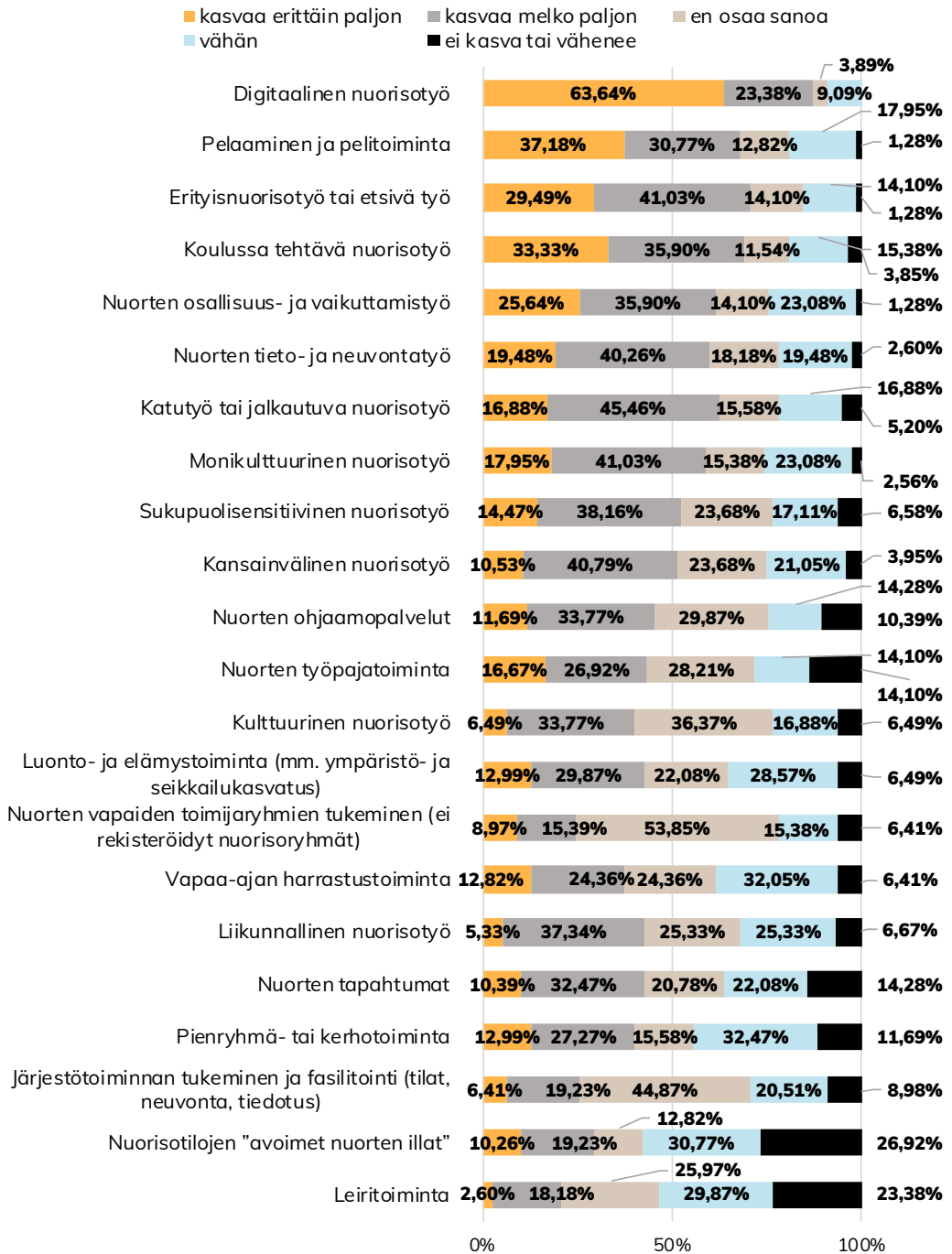
Mitkä nuorisotyön osa-alueet ja työmuodot kuvaavat työtäsi v. 2019?

■ lähes päivittäin ■ lähes viikoittain ■ lähes kuukausittain ■ kerran pari vuodessa ■ ei ollenkaan

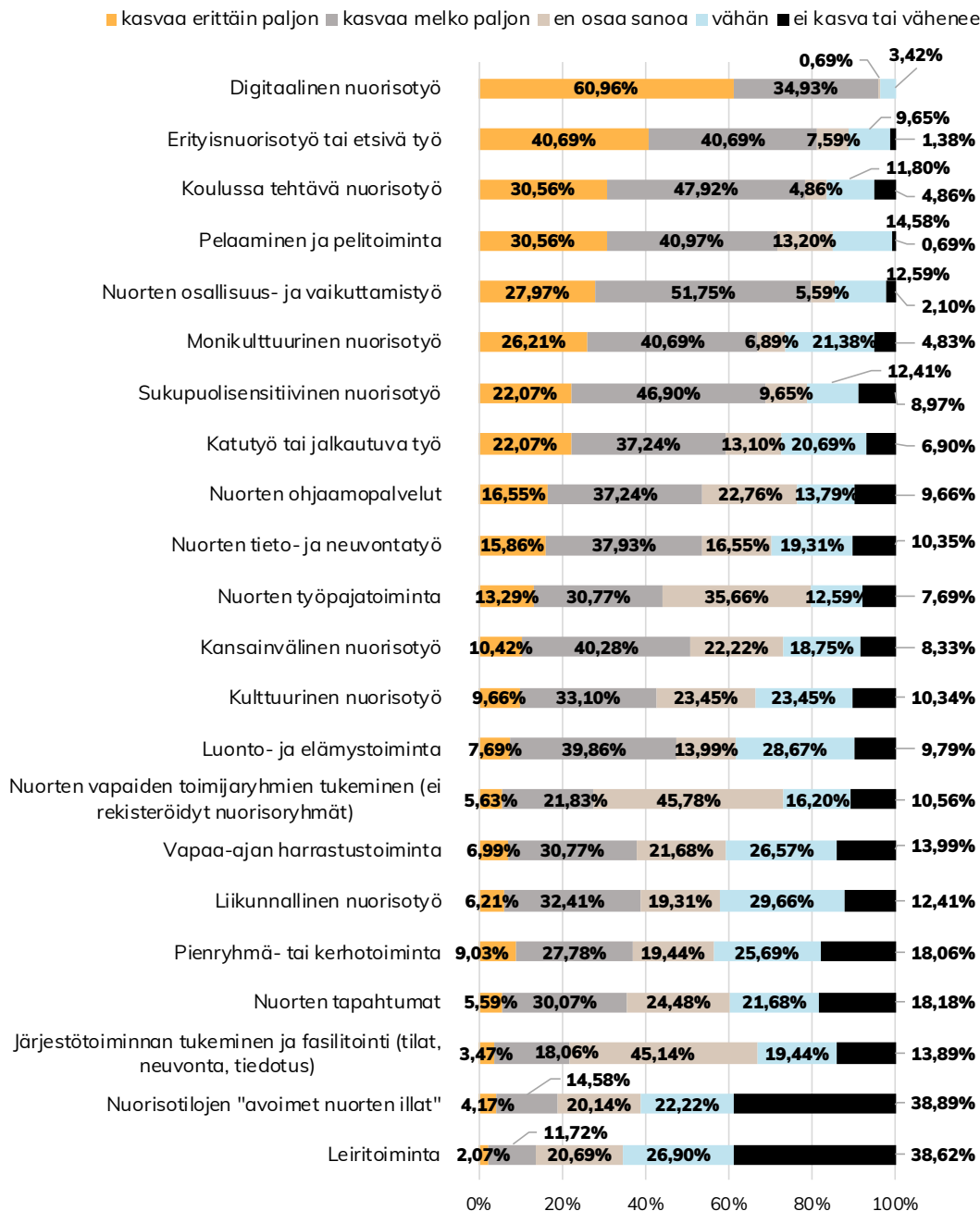
Kuvio 19. Nuorisotyön osa-alueet korkeakoulututkinnon suorittaneiden työssä

Kuinka paljon eri osa-alueiden tai työmuotojen merkitys tulee mielestäsi kasvamaannuorisotyössä vuoteen 2030 mennessä?

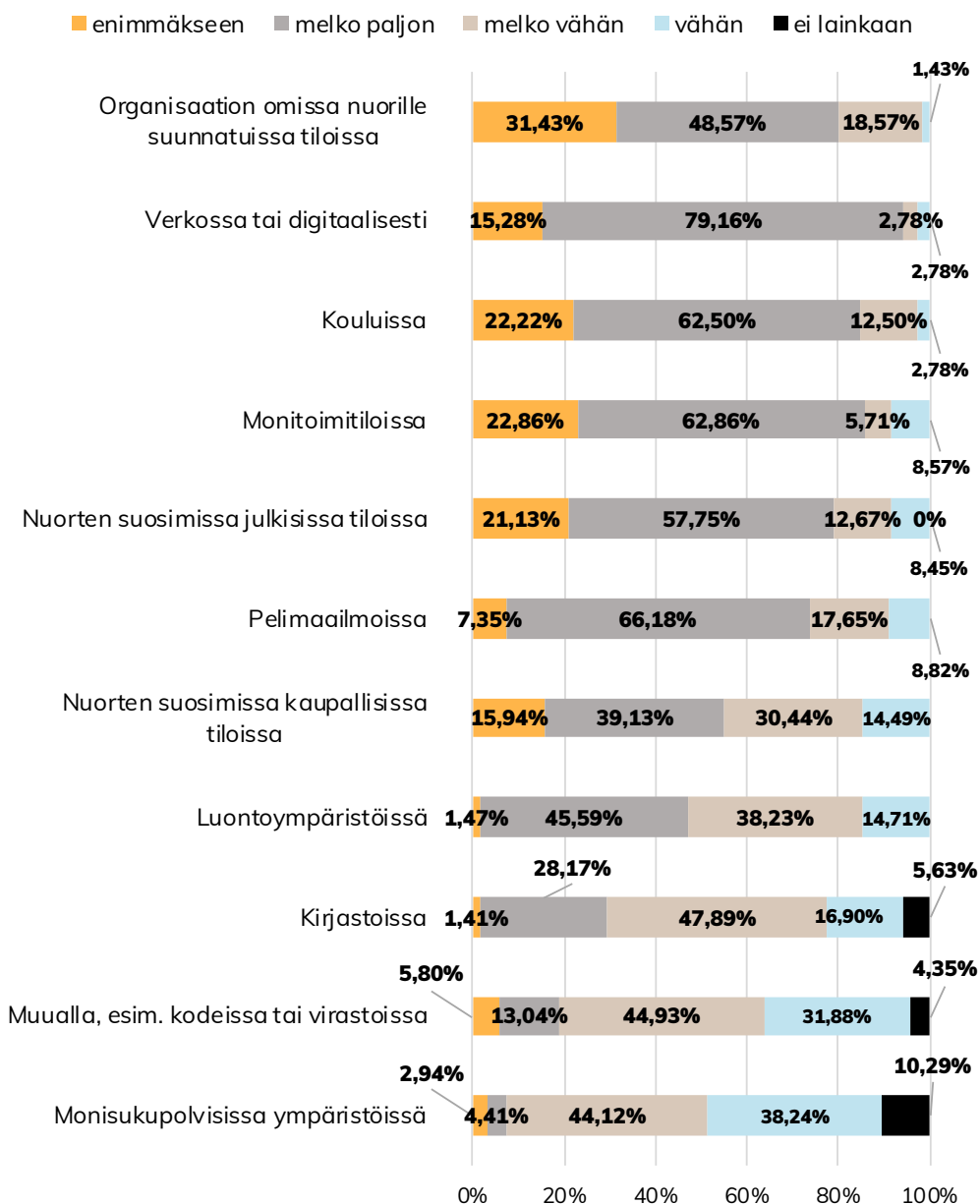
Kuvio 20. Peruskoulun, toisen asteen ja opistotason ammatillisen tutkinnon suorittaneiden arviot nuorisotyön eri osa-alueiden kasvusta

Kuinka paljon eri osa-alueiden tai työmuotojen merkitys tulee mielestäsi kasvamaan nuorisotyössä vuoteen 2030 mennessä?

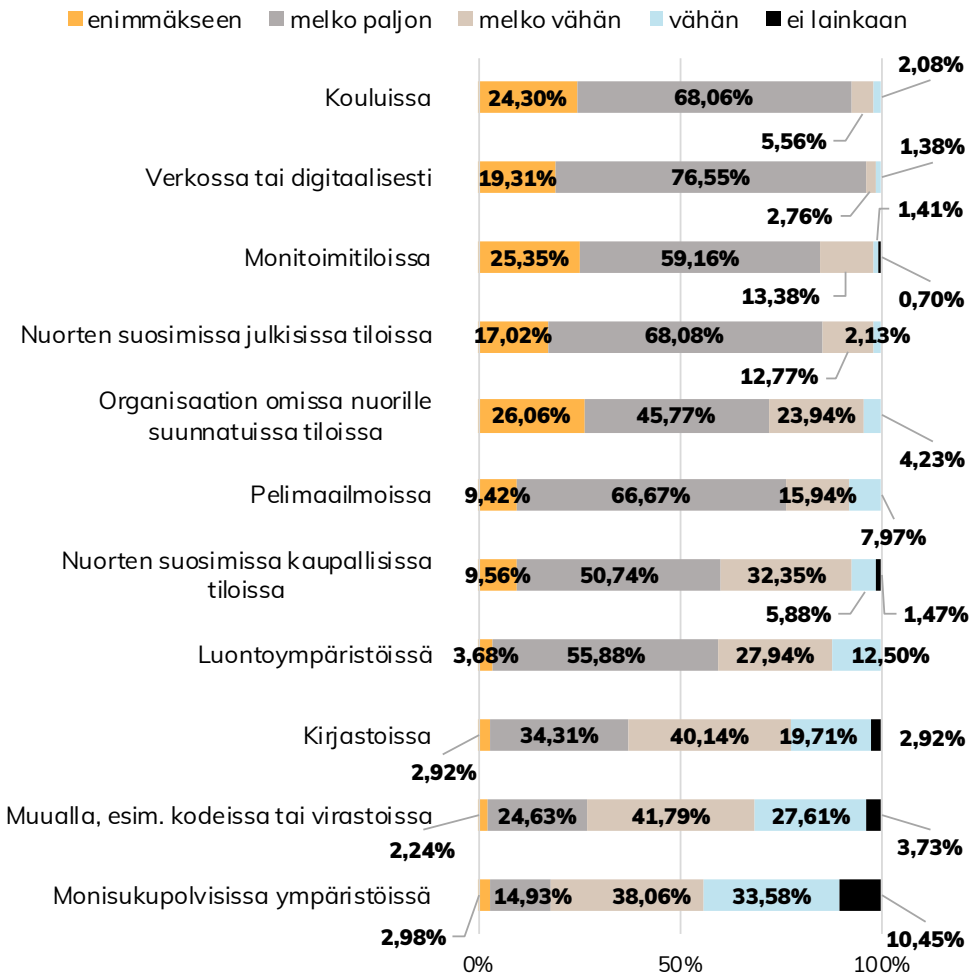
Kuvio 21. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden arviot nuorisotyön eri osa-alueiden kasvusta

Tulevaisuudessa v. 2030 nuorisotyötä tehdään...

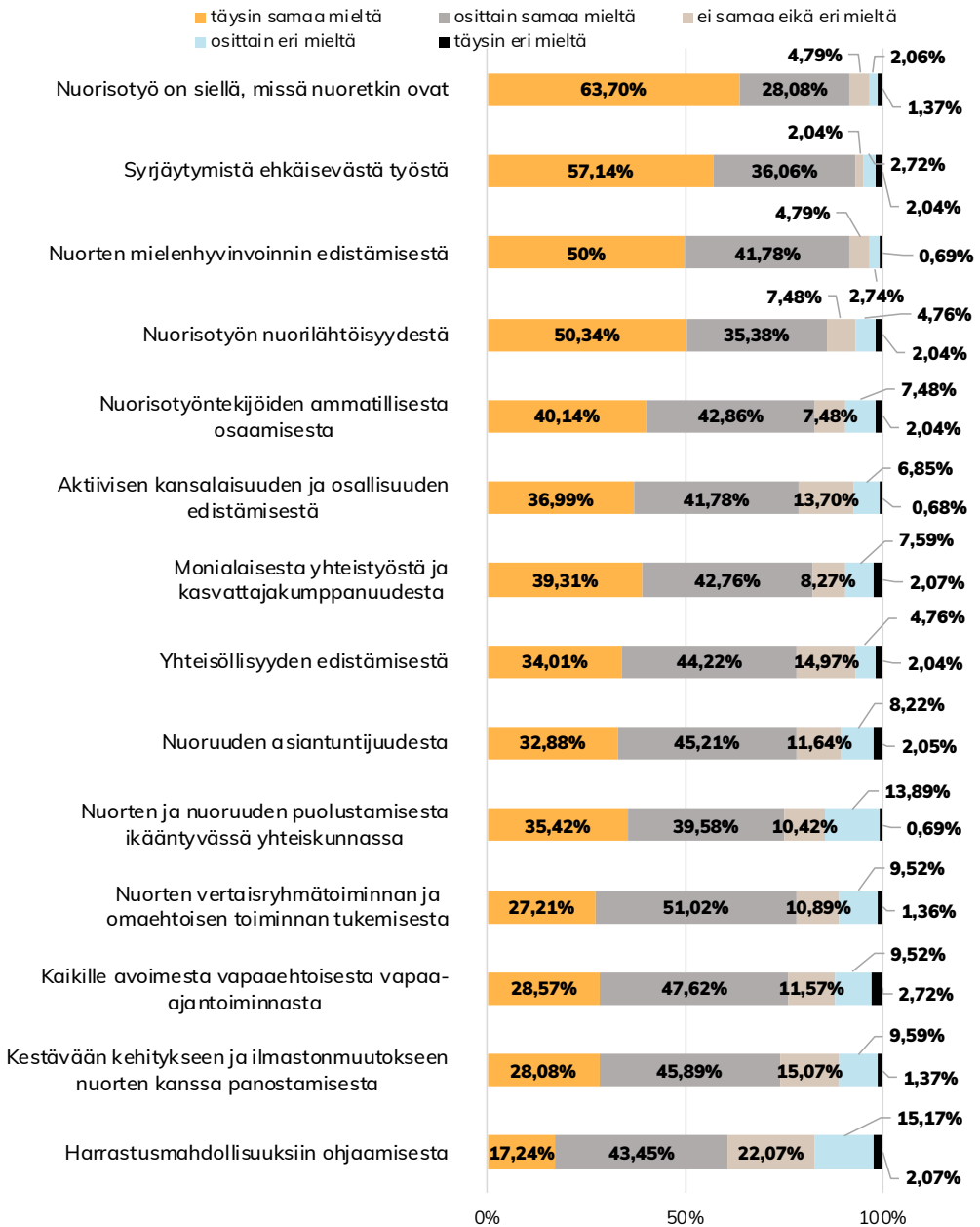
Kuvio 22. Peruskoulun tai kansakoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen koulutuksen suorittaneiden näkemykset tulevaisuuden nuorisotyön toimintaympäristöistä

Tulevaisuudessa v. 2030 nuorisotyötä tehdään...

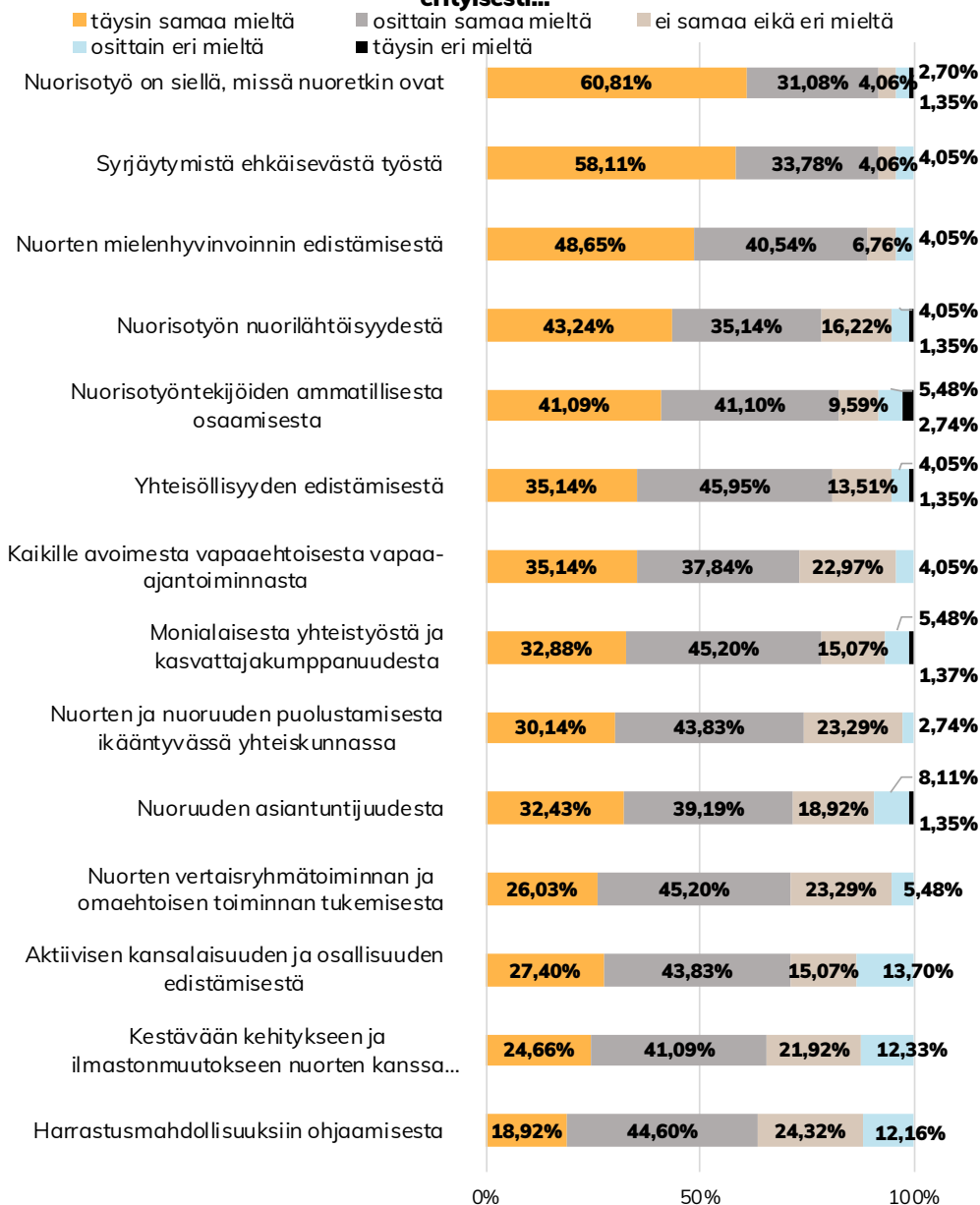
Kuvio 23. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden näkemykset tulevaisuuden nuorisotyön toimintaympäristöistä

Nuorisotyötä tullaan tulevaisuudessa v. 2030 arvostamaan erityisesti...

Kuvio 24. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastaajien näkemykset nuorisotyön arvostuksesta vuonna 2030

Nuorisotyötä tullaan tulevaisuudessa v. 2030 arvostamaan erityisesti...

Kuvio 25. Peruskoulun, toisen asteen tai opistotason ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vastaajien näkemykset nuorisotyön arvostuksesta vuonna 2030

Liite 2

Kyselylomake

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt

Tervetuloa nuorisotyön tulevaisuutta askaroivien kysymysten pariin!

Kyselyllä selvitetään kuntien, seurakuntien ja järjestöjen ammatillista nuorisotyötä tekevien näkemyksiä nuorisotyön tulevaisuudesta ja nuorisoalan tulevista osaamistarpeista vuoteen 2030. Vastauksesi tuottaa arvokasta ennakoitietoa nuorisotyön ja ammattialan tulevaisuudesta, kiitos siitä!

Kyselyn tuloksista laaditaan tutkimusraportti, joka tulee saataville sähköisessä muodossa ja tuloksia tullaan esittelemään mahdollisimman laajasti nuorisoalan tapahtumissa vuonna 2021. Kyselyyn vastataan anonyymina eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa. Kyselyyn on mahdollista vastata 7.8.2020 saakka.

Tutkimuksessa kerätty aineisto tallennetaan ilman tunnistetietoja Humanistisen ammattikorkeakoulun tietoturvaohjeiden mukaisesti. Anonymisoitua aineistoa voidaan käyttää myös myöhemmässä tutkimuksessa ja se voidaan luovuttaa tässä hankkeessa mukana olevan toisen tutkimusorganisaation käyttöön. Vastaamalla kyselyyn annat suostumuksesi tutkimukseen.

Jos haluat osallistua tutkimuksen toiseen osaan (verkkokeskusteluna syksyllä 2020), voit jättää yhteystietosi kyselyn yhteydessä erilliselle yhteystietolomakkeelle ja otamme sinuun myöhemmin yhteyttä. Yhteystietolomake ei ole yhdistettävissä kyselyn vastauksiin.

Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt –tutkimuksen tuottavat yhteistyössä nuorisoalan korkeakouluttajat Tampereen yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto sekä Humak, Centria, Diak ja XAMK. Toisen asteen kouluttajia verkostossa edustaa Etelä-Pohjanmaan opisto. Mukana ovat myös Kirkkohallitus ja nuorisotyön osaamiskeskuksista Kanuuna, Allianssi ja Nuorisotutkimusseura.

Kysymykset ovat pääasiassa monivalintatehtäviä. Kyselyyn sisältyy myös avoimia kysymyksiä, jotka ovat luonteeltaan lyhyitä ja monivalintatehtäviä täydentäviä. Vastaa monivalintakysymyksiin valitsemalla yksi mielipidettäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto ellei kysymyksessä pyydetä vastaamaan useampaan vaihtoehtoon. Jos et löydä sopivaa vastausvaihtoehtoa, voit jättää kohdan myös vastaamatta. Vastaamiseen kuluu arviolta 30–45 minuuttia. Vastaamisen voi tarvittaessa keskeyttää ja jatkaa myöhemmin. Muista painaa vastaamisen lopuksi "Lähetä"-nappia. Kysely toimii myös mobiililaitteissa (suositellaan vaaka-asentoa).

Kiitos arvokkaan tiedon jakamisesta yhteiseen käyttöön!
Nuorisotyön yhteistyöverkosto

Lisätietoja tarvittaessa:
Tanja Hakoluoto
Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tausta

1. Maakunta, jonka alueella työskentelet *

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa
- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa

2. Työskentelypaikkakunnan tai työskentelytaajaman koko

- Alle 2 000 asukasta

- 2 000–10 000 asukasta
- 10 001–30 000 asukasta
- 30 001–50 000 asukasta
- 50 001 – 100 000 asukasta
- Yli 100 000 asukasta

3. Sukupuolesi *

- Nainen
- Mies
- Muu tai ei määrittelyä

4. Työpaikkasi nyt (voit valita useita) *

- Kunta tai kaupunki
- Seurakunta
- Järjestö
- Hanke tai projekti
- Muu, mikä

5. Suoritettu koulutus (valitse korkein loppuun suoritettu koulutuksesi) *

- Peruskoulu tai kansakoulu
- Ammattikoulu tai -kurssi
- Lukio tai ylioppilas
- Opistotason ammatillinen koulutus
- Ammattikorkeakoulu
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Yliopisto, alemman asteen tutkinto

- Yliopisto, ylemmän asteen tutkinto

6. Työkokemuksesi nuorisotyössä *

- 0–2 vuotta
 3–5 vuotta
 6–10 vuotta
 11–15 vuotta
 16 – 20 vuotta
 Yli 20 vuotta

7. Nuorten ikäryhmä, jonka parissa pääsääntöisesti työskentelit vuonna 2019. Voit valita useita.

- noin 9 – 12-vuotiaat
 noin 13 – 15-vuotiaat
 +16
 muu, mikä

Seuraavaksi pyydetään arvioitasi nuorisotyön työtehtävistä, osa-alueista ja työmuodoista nyt sekä tulevaisuudessa. Millaista nuorisotyötä tulevaisuuden nuorisotyöntekijät tulevat tekemään?

Nuorisotyö ja -tehtävät

8. Mitkä nuorisotyön osa-alueet ja työmuodot kuvaavat työtäsi v. 2019?

	lähes päivittäin	lähes viikoittain	lähes kuukausittain	kerran pari vuodessa	ei ollenkaan
Digitaalinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Erityisnuorisotyö tai etsivä työ	☐	☐	☐	☐	☐
Kansainvälinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Katutyö tai jalkautuva nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐

	lähes päivittäin	lähes viikoittain	lähes kuukausittain	kerran pari vuodessa	ei ollenkaan
Koulussa tehtävä nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Leiritoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunnallinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Luonto- ja elämystoiminta (mm. ympäristö- ja seikkailukasvatus)	☐	☐	☐	☐	☐
Monikulttuurinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tapahtumat	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tieto- ja neuvontatyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat”	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten ohjaamopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten työpajatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Pelaaminen ja pelitoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmä- tai kerhotoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajan harrastustoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten vapaiden toimijaryhmien tukeminen (ei rekisteröidyt nuorisoryhmät)	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestötoiminnan tukeminen ja fasilitointi (tilat, neuvonta, tiedotus)	☐	☐	☐	☐	☐

9. Kuinka paljon eri osa-alueiden tai työmuotojen merkitys tulee mielestäsi kasvamaan nuorisotyössä vuoteen 2030 mennessä?

	kasvaa erittäin paljon	kasvaa melko paljon	en osaa sanoa	vähän	ei kasva tai vähenee
Digitaalinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐

	kasvaa erittäin paljon	kasvaa melko paljon	en osaa sanoa	vähän	ei kasva tai vähenee
Erityisnuorisotyö tai etsivä työ	☐	☐	☐	☐	☐
Kansainvälinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Katutyö tai jalkautuva nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Koulussa tehtävä nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Leiritoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunnallinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Luonto- ja elämystoiminta (mm. ympäristö- ja seikkailukasvatus)	☐	☐	☐	☐	☐
Monikulttuurinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tapahtumat	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten tieto- ja neuvontatyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotilojen "avoimet nuorten illat"	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten ohjaamopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten työpajatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Pelaaminen ja pelitoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmä- tai kerhotoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajan harrastustoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten vapaiden toimijaryhmien tukeminen (ei rekisteröidyt nuorisoryhmät)	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestötoiminnan tukeminen ja fasilitointi (tilat, neuvonta, tiedotus)	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavat kysymykset koskevat nuorisotyön tekijöitä, kumppaneita ja ympäristöjä vuonna 2030. Missä, ketkä ja kenen kanssa nuorisotyötä mielestäsi tehdään kymmenen vuoden kuluttua?

Nuorisotyön tekijät ja ympäristöt

10. Kenen kanssa ajattelet työskenteleväsi v. 2030? (1/2). Jos sopivaa vastausvaihtoehtoa ei ole, jätä kohta avoimeksi.

	pääsääntöisesti	usein	harvoin, mutta säännöllisesti	satunnaisesti	ei lainkaan
Oman tiimin jäsenten	☐	☐	☐	☐	☐
Oman alueen tai paikkakunnan toisten nuorisotyöntekijöiden (sama työnantaja)	☐	☐	☐	☐	☐
Oman alueen tai paikkakunnan toisten ammattikuntien kanssa (sama työnantaja)	☐	☐	☐	☐	☐
Oman alueen järjestöjen, kunnan tai seurakunnan nuorisotyöntekijöiden, joilla on eri työnantaja	☐	☐	☐	☐	☐
Oman alueen tai paikkakunnan moniammatillisen/ monialaisen työryhmän jäsenten	☐	☐	☐	☐	☐
Laajemmassa verkostossa esim. seutukunnallisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Valtakunnallisessa verkostossa	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kenen kanssa ajattelet työskenteleväsi v. 2030? (2/2). Jos sopivaa vastausvaihtoehtoa ei ole, jätä kohta avoimeksi.

	pääsääntöisesti	usein	harvoin, mutta säännöllisesti	satunnaisesti	ei lainkaan
Opettajien ja kouluhenkilökunnan	☐	☐	☐	☐	☐
Kuraattorien ja/ tai oppilashuollon muun henkilöstön	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityöntekijöiden	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoimahallinnon henkilöstön	☐	☐	☐	☐	☐
Poliisin tai oikeuslaitoksen henkilöstön	☐	☐	☐	☐	☐

	pääsääntöisesti	usein	harvoin, mutta säännöllisesti	satunnaisesti	ei lainkaan
Kulttuurin alalla työskentelevien	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunnan alalla työskentelevien	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupallisten toimijoiden	☐	☐	☐	☐	☐
Seikkailu- ja retkeilyosaajien	☐	☐	☐	☐	☐
Digi- ja teknologiaosaajien	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mainitse jokin taho tai toimija, joka mielestäsi tulee merkittävästi esille tulevaisuuden nuorisotyön toimijana tai nuorisotyön kumppanina vuoteen 2030 mennessä?

13. Tulevaisuudessa v. 2030 nuorisotyöntekijät työskentelevät... (Jos sopivaa vastausvaihtoehtoa ei ole, jätä kohta avoimeksi)

	enimmäkseen	melko paljon	melko vähän	vähän	ei lainkaan
Organisaation omissa nuorille suunnatuissa tiloissa	☐	☐	☐	☐	☐
Verkossa tai digitaalisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Pelimaailmoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Luontoympäristöissä	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten suosimissa julkisissa paikoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten suosimissa kaupallisissa paikoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Kouluissa	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjastoissa	☐	☐	☐	☐	☐

	enimmäkseen	melko paljon	melko vähän	vähän	ei lainkaan
Monitoimitiloissa, esim. nuorten tiloissa koulujen tai kirjastojen yhteydessä	☐	☐	☐	☐	☐
Monisukupolvisissa ympäristöissä, esim. senioritalojen yhteydessä	☐	☐	☐	☐	☐
Muulla, esim. kodeissa tai virastoissa	☐	☐	☐	☐	☐

14. Millaista nuorisotyötä digitaalisissa työympäristöissä tehdään tulevaisuudessa? Mihin digitaalisia ympäristöjä tullaan nuorisotyössä käyttämään vuonna 2030?

15. Mainitse jokin muu työympäristö tai paikka, joka mielestäsi tulee merkittävästi esille tulevaisuuden nuorisotyössä vuonna 2030? Miksi?

16. Tulevaisuudessa v. 2030 nuorisotyötä tekevät seuraavat toimijat... (Jos sopivaa vastausvaihtoehtoa ei ole, jätä kohta avoimeksi)

	enimmäkseen	melko paljon	melko vähän	vähän	ei lainkaan
Kunnat tai kaupungit	☐	☐	☐	☐	☐
Maakunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestöt ja yhdistykset	☐	☐	☐	☐	☐
Hankkeet ja projektit	☐	☐	☐	☐	☐

	enimmäkseen	melko paljon	melko vähän	vähän	ei lainkaan
Nuorisotyöhön nimetyt yksiköt tai organisaatiot	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaamot tai vastaavat	☐	☐	☐	☐	☐
Työpajat tai kuntouttava työtoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityö	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitokset	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoret itse vertaisryhmissä	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavaksi kysymme näkemyksiäsi tulevaisuuden yhteiskunnallisista muutostrendeistä. Millaisessa yhteiskunnassa tulemme elämään ja mitä se mielestäsi merkitsee nuorisotyölle kymmenen vuoden kuluttua vuonna 2030?

Yhteiskunnallinen muutos

17. Alla olevat väitteet perustuvat Sitran Megatrendit 2020 –julkaisuun. Ota kantaa ja arvioi nuorisotyön mahdollisuuksia toimia väitteen kuvaamassa tulevaisuudessa vuonna 2030. (1=erittäin huonot, 5= erittäin hyvät)

	1	2	3	4	5
Globaalit muuttoliikkeet kasvavat työelämän muutoksen, kaupungistumisen, konfliktien ja ympäristön muutosten myötä. Myös Suomeen suuntautuva maahanmuutto saattaa lisääntyä.	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytymättömyys mm. ilmastonmuutoksen ja eriarvoistavina pidettyjen toimien suhteen on jo saanut ihmiset liikkeelle. Sosiaalisen median avulla syntyy jatkossa nopeasti tiettyä asiaa ajavia uusia liikkeitä.	☐	☐	☐	☐	☐
Vastakkainasettelut korostuvat ja ihmiset pyrkivät jakamaan itsensä ja toiset erilaisiin ryhmiin ("heimoihin") arvojen, asuinpaikan, poliittisen suuntautumisen, kulutusvalintojen tai elintapojen suhteen.	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Tarve osallisuudelle, yhteiselle keskustelulle ja ymmärrykselle erilaisten näkemysten kärjistymisen ehkäisemiseksi kasvaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Vastuullisen sananvapauden vaalimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveysongelmat lisääntyvät erityisesti nuorilla, taustasyinä mm. ilmastoahdistus, kilpailuyhteiskunta ja digitalisaation mukanaan tuoma informaatiotulva.	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalisen median myötä myös tasa-arvoisimmissa yhteiskunnissa on purskahtanut pintaan uudenlaista vihapuhetta sekä naisten ja tyttöjen asemaan liittyvää vihamielisyyttä.	☐	☐	☐	☐	☐
Uskontojen ja ideologioiden merkitys on globaalisti kasvussa. Merkkejä uskonnon käyttämisestä politiikan ja vaikuttamisen välineenä on myös Suomessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Uudenlaisten teknologiataitojen (esim. datan käyttö ja oikeudet, ymmärrys algoritmeista, verkkorikollisuus) hallitsemisen merkitys tulee kasvamaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Tulevaisuuden kiinnostavia digitaalisaation kehityssuuntia ovat virtuaali- ja lisätty todellisuus, ääni- ja eleohjaus, esineiden tai kaiken internet.	☐	☐	☐	☐	☐
Läntisissä yhteiskunnissa nuorista tulee vähemmistö.	☐	☐	☐	☐	☐
Suomessa väestö keskittyy muutamaan kasvukeskukseen.	☐	☐	☐	☐	☐
Tuloerot eivät ole juuri muuttuneet, mutta varallisuuserot ja koetun eriarvoisuuden määrä ovat kasvaneet. Keskiluokan vähentyessä jako rikkaisiin ja köyhiin kärjistyy.	☐	☐	☐	☐	☐

18. Mikä muu yhteiskunnallinen muutos tai tulevaisuuden trendi on mielestäsi merkityksellinen tai toivottava nuorisotyön kannalta?

Seuraavat kysymykset koskevat nuorisotyön tavoitteita, haasteita ja arvostusta. Mihin suuntaan nuorisotyössä mennään kymmenen vuoden kuluessa? Missä asiassa nuorisotyötä tullaan arvostamaan vuonna 2030?

Nuorisotyön tulevaisuus

19. Nuorisolaissa nuorisotyölle on asetettu mm. alla kuvattuja tavoitteita. Mitä mieltä olet tavoitteiden merkityksestä nuorisotyössä v. 2030?

	ei lainkaan merkitystä	vähäinen merkitys	jossain määrin merkitystä	melko suuri merkitys	erittäin suuri merkitys
Nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukeminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten yhteiskunnassa toimimisen kykyjen ja edellytysten edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työhön ja koulutukseen pääsyn esteiden poistaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttaminen (nuorten edunvalvonta, nuorisopolitiikka)	☐	☐	☐	☐	☐

	ei lainkaan merkitystä	vähäinen merkitys	jossain määrin merkitystä	melko suuri merkitys	erittäin suuri merkitys
Nuorten itselleen sopivan harrastamisen tukeminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten yhteisöllisyyden tukeminen	☐	☐	☐	☐	☐

20. Nuorisotyön tavoitteisiin tulisi mielestäni tulevaisuudessa vuonna 2030 kuulua erityisesti

21. Ota kantaa väitteisiin nuorisotyön tulevaisuudenhaasteista.

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Nuorisotyön tavoitteiden epäselvyys ja työn heikko tunnettuus yhteiskunnassa ovat uhka tulevaisuuden nuorisotyölle.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyö kunnissa suuntautuu aiempaa vahvemmin oppimiseen ja kasvattamiseen, osaksi koulua.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyö keskittyy tulevaisuudessa kohdennettuun yksilötyöhön.	☐	☐	☐	☐	☐
Avoin nuorisotyö häviää kilpailun nuorilla käytössä olevasta vapaa-ajasta.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyössä tarvitaan lisäpanostusta yhteiskunnallisten muutosten ymmärtämiseen ja politiikan "lukutaitoon".	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyön vaikuttavuutta ei osata mitata.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten pienenevät ikäluokat ovat mahdollisuus.	☐	☐	☐	☐	☐

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Pienten paikkakuntien nuorison osallistumisen mahdollisuudet kapenevat entisestään.	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvukeskusten nuorisotyön muodot monimuotoistuvat ja eriytyvät toisistaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyössä on huomioitava paremmin ekologinen kestävä kehitys työn suunnittelussa ja toteutuksessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillisesti järjestetty nuorisotyö tarvitsee puolustusta.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyön heikko lainsäädännöllinen asema uhkaa resursointia.	☐	☐	☐	☐	☐

22. Nuorisotyötä tullaan tulevaisuudessa v. 2030 arvostamaan erityisesti...

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Syrjäytymistä ehkäisevästä työstä	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoruuden asiantuntijuudesta	☐	☐	☐	☐	☐
Monialaisesta yhteistyöstä ja kasvattajakumppanuudesta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyöntekijöiden ammatillisesta osaamisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöllisyyden edistämisestä	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyön nuorilähtöisyydestä	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikille avoimesta vapaaehtoisesta vapaa-ajantoiminnasta	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastusmahdollisuuksiin ohjaamisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten vertaisryhmätoiminnan ja omaehtoisen toiminnan tukemisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden edistämisestä	☐	☐	☐	☐	☐

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Nuorten ja nuoruuden puolustamisesta ikääntyvässä yhteiskunnassa	☐	☐	☐	☐	☐
Kestävään kehitykseen ja ilmaston muutokseen nuorten kanssa panostamisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten mielenhyvinvoinnin edistämisestä	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyö on siellä, missä nuoretkin ovat	☐	☐	☐	☐	☐

23. Mistä muusta asiasta nuorisotyötä tullaan mielestäsi arvostamaan?

Viimeiset kolme kysymystä koskevat nuorisotyössä tarvittavaa osaamista ja ammattitaitoa. Millaista osaamista nuorisotyössä tarvitaan tulevaisuudessa ja mitkä osaamisalueet tulevat olemaan merkityksellisiä vuonna 2030?

Nuorisotyön osaaminen

24. Arvioi seuraavien osaamisten tärkeyttä nuorisotyössä kymmenen vuoden kuluttua vuonna 2030. (1= ei lainkaan tärkeä, 5= todella tärkeä)

	1	2	3	4	5
Vuorovaikutus- ja kohtaamisosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö- ja verkosto-osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvun tukemisen osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Eriarvoisuusosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kriisi- ja traumatyön osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Solidaarisuuden vahvistajaosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Muutos- ja uudistusosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Projekti- ja prosessiosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisö- ja osallisuusosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyön osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Katsomuskasvatus ja monikulttuurisuusosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Epämukavuusalueiden sietämisaosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työyhteisöosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Innostamis- ja vahvistamisaosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Talousneuvontaosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Esimies- ja työnantajaosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaus- ja organisointiosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Talous- ja hallinto-osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Media- ja viestintäosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Sote-palveluiden osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Digiosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐

25. Arvioi seuraavien nuorisotyön ammatillisten osaamisten merkitystä vuonna 2030? (1= ei lainkaan tärkeä, 5= todella tärkeä)

	1	2	3	4	5
Nuoren kasvun, kasvatuksen ja kehityksen teoreettiset lähestymistavat	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyön etiikka ja arvoperusta	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisopolitiikka	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutus- ja dialogitaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkovuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Osallisuuden edistäminen ja vaikuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus (kriittinen media- ja informaatiolukutaito)	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyö moninaisissa työympäristöissä	☐	☐	☐	☐	☐
Pelikasvatus ja digitaalinen pelaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Seikkailu- ja elämyspedagogiikka	☐	☐	☐	☐	☐
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuusosaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Taloulosaaminen ja -kasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Kestävä kehitys nuorisotyössä	☐	☐	☐	☐	☐
Taide ja kulttuuri nuorisotyössä	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurien välinen kohtaaminen ja katsomuskasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Seksuaalikasvatus ja sukupuolen moninaisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagoginen osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Digiteknologian käyttäminen nuorisotyössä (omat käytännön digitaidot)	☐	☐	☐	☐	☐

26. Miten kuvailisit nuorisotyössä tarvittavaa ammattitaitoa ja osaamista kymmenen vuoden kuluttua vuonna 2030?

27. Jäikö meiltä jotain tärkeää kysymättä? Halutessasi voit täydentää tähän.

28. Jos haluat osallistua tutkimuksen toiseen vaiheeseen syksyllä 2020, voit täyttää oheisen yhteystietolomakkeen. Yhteystietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen eikä niitä ole mahdollista yhdistää vastauksiin.

Etinimi	<input type="text"/>
Sukunimi	<input type="text"/>
Matkapuhelin	<input type="text"/>
Sähköposti	<input type="text"/>

Millaisia nuorisotyön tulevaisuuden tilat ja toimintakentät ovat? Millaiset kehityskulut muovaavat ja suuntaavat uudestaan nuorisotyötä? Mitä on tulevaisuuden nuorisotyö?

Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt -hanke suuntaa katseensa tulevaisuuteen. Hankkeessa kartoitettiin nuorisoalalla työskentelevien käsityksiä nuorisotyön tulevaisuudesta kyselyn ja ryhmähaastatteluiden avulla kesällä ja syksyllä 2020. Tässä raportissa kuvataan hankkeen tuloksia.

Nuorisotyö ei ole ainoastaan passiivinen sivustatarkkailija vaan aktiivinen toimija, joka teoillaan luo ja rakentaa tulevaisuutta. Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt -hanke pohtii nuorisotyön kannalta tärkeitä kehityskulkuja, niihin liittyvää osaamista ja avautuvien toimintamahdollisuuksien kirjoa. Nuorisotyön eetos ja historia tarjoavat välineitä nuorisotyön kannalta toivottavien tulevaisuuksien puntaroimiseen.

ISBN 978-952-456-394-9 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-456-395-6 (painettu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 119.

© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2021, Helsinki